

ISSN 1811 - 900X

Biblioteca Polis

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Vol. 41 (2011) Nr. 4

Biblio Polis

**Revistă de biblioteconomie și
științe ale informării,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău**

Apare din anul 2002
Vol. 41 (2011) Nr. 4 (Serie nouă)

Director:

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Consiliul științific: *dr. Hermina ANGHELESCU (Detroit), Leons BRIEDIS, membru de onoare al Academiei Letone (Riga), acad. Mihai CIMPOI, Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române, conf. univ. dr. Natalia GOIAN, conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI, prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București), prof. univ. dr. Victor PETRESCU (Târgoviște), Vlad POHILĂ, prof. univ. dr. Ion STOICA (București), conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU, conf. univ. dr. Nelly ȚURCAN, prof. univ. dr. Dumitru URSU (Odesa)*

Colegiul de redacție: *Tatiana COȘERIU (Teorie și practică), Mariana HARJEVSCHI (Politici, Legislație), Valeriu HERȚA (Design), Tatiana ISCHIMJI (Bibliotecile minorităților etno-culturale), conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (Studii și cercetări), Ludmila PÂNZARU (Tehnologii, Resurse, Traduceri), Vlad POHILĂ (Editorial, Cultură și spiritualitate), Geneveva SCOBIOALĂ (Imagine, Relații publice, Activități rețea)*

Secretariat: *Tatiana BORODATÎI, Valeriu RAȚĂ*

Tel. redacției: 221186; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md; <http://www.hasdeu.md/bibliopolis/frame.html>

Типар executat la „BONS OFFICES”. Tel.: 500578; 276644

CUPRINS / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

**EDITORIAL / ПЕРЕДОВАЯ СТАТЬЯ /
EDITORIAL**

Vlad POHILĂ

O picătură în Marea Informațională...
Капля в Информационном Море
A drop in the Information See 5

**STUDII ȘI CERCETĂRI / ИССЛЕДОВАНИЯ /
STUDIES AND RESEARCH**

Lidia KULIKOVSKI

Inovația în management –
responsabilitatea managerilor. Provocări,
gînduri și îndemnuri
Инновационный менеджмент –
это ответственность менеджеров.
Проблемы, размышления и
предложения

Innovation management is the
manager's responsibility. Challenges,
thoughts, impulses 9

Nelly ȚURCAN

Accesul la resursele informaționale
științifice în bibliotecile din Republica
Moldova
Доступ к научным инфоресурсам в
библиотеках Республики Молдова
The access to the scientific information
resources in the libraries of Republic of
Moldova..... 17

Natalia CHERADI

Rolul bibliotecii în promovarea
cunoașterii prin paradigma Accesului
Deschis

Роль библиотеки в продвижении
познания сквозь парадигму
Открытого Доступа
The role of the library in
promoting the knowledge through
the Open Access 25

TEORIE ŞI PRACTICĂ / ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА / THEORY AND PRACTICE

Ludmila PÂNZARU

Pecha Kucha – format japonez de
prezentări
Pecha Kucha – японский формат
презентаций
Pecha Kucha is a Japanese presentations
format 34

Vera OSOIANU

Autoinstruirea – baza piramidei formării
profesionale continue
Самообразование – основа
непрерывного профессионального
обучения
The Self-education is a base of the
pyramid for the continuous professional
development 37

Tatiana COSTIUC

Cum să găseşti o carte de... muncă?
Как найти трудовую книжку?
How to find a work history book? 42

VIAȚA FILIALELOR / ЖИЗНЬ ФИЛИАЛОВ / LIBRARY'S BRANCHES LIFE

Parascovia ONCIU

Două decenii ne unesc prin cultură
Два десятилетия, объединяющие нас
культурой
Two decades connect us by culture 46

Tatiana ŞATRAVCA

Biblioteca „Țirgu-Mureş” – 15 ani de
dialog interuman prin intermediul cărții
Библиотека «Тыргу-Муреш» – 15-
летний диалог посредством книги
The „Țirgu-Mureş” Library - 15 years
of interpersonal dialogue through the
books 51

Cristina MAMAISCAIA

Sunt ceva ani în ghemul vremii

Размышления к десятилетию
библиотеки «Марамуреш»
Thoughts after the first decade of
„Maramureş” Library 54

R. PELINEANU

„Experiența basarabeană e una foarte bună...”
«Опыт бессарабских библиотекarei
можно перенимать...»
„The Bessarabian experience is a very
good...” 60

Ольга СИВАК / Olga SIVAK

Территория вечных ценностей
Un teritoriu al valorilor eterne
The territory of the eternal values 65

EVENIMENTE CULTURALE / КУЛЬТУРНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ / EVENTS

Andrei BUTUCENEANU

Conferința științifică consacrată împlinirii
a 80 de ani de la celebra cercetare
monografică a satului Cornova
Научная конференция, посвящённая
80-летию исследования села Корнова
A scientific conference about the study
of the village Cornova 68

Valeriu RAȚĂ

Zborul către stele al Paulinei Zavtoni
Звёздный полёт актрисы Паулины
Завтони
The flight *ad astra* of the actress
Paulina Zavtoni 74

Raia ROGAC

Aurelian Silvestru împărtășind
Fărîme de suflet
Аурелиан Силвестру представляет
новую книгу
Aurelian Silvestru presents
a new book 81

Татьяна ИСКИМЖИ / Tatiana ISCHIMJI

Фестиваль @ книги
Festivalul cărții
The book Festival 84

CHIȘINĂU – 575 / КИШИНЭУ – 575 / CHIȘINĂU – 575

Genoveva SCOBIOALĂ
Prinos al utilizatorilor BM la aniversarea
capitalei

<p>Читатели Муниципальной Библиотеки к годовщине столицы The Municipal Library users to the anniversary of the capital 89</p>	<p>Размышления после посещения г. Кишинэу Thoughts after the meeting in Chişinău 114</p>
<p><i>Raia ROGAC</i> Chişinăul omagiat la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Праздничные мероприятия, посвящённые г. Кишинэу, в Муниципальной Библиотеки The anniversary of the capital at the Municipal Library „B.P. Hasdeu”..... 91</p>	<p><i>Constantin ERETESCU</i> Note de călătorie: Basarabia – 2011 Путевые заметки: Бессарабия 2011 года Travel notes: Bessarabie 2011 115</p>
<p><i>Petru PARASCHIVU</i> Chişinăul la vârsta tinereţii nretrecătoare Кишинэу – вечно молодой город Chisinau is an eternally young city 93</p>	<p><i>Sanda GOLOPENȚIA</i> Repere și soluții «Маяки» поколения 40-х годов XX века Reperes and solutions (of the generation of 40)..... 120</p>
<p><i>Elena BUTUCEL</i> Să cunoaștem orașul împreună Познаём наш город вместе Get to know our city together 101</p>	<p><i>Gheorghe NĂVRĂPEANU</i> Zilele Sadoveanu la Verșeni Мероприятия посвящённые писателю Михаилу Садовяну The Sadoveanu Days in Verșeni..... 128</p>
<p><i>Elena TAMAZLĂCARU</i> Orașul meu, iubirea mea... Мой город, моя любовь My city, my love..... 104</p>	<p>OMAGIERI / ГОДОВЩИНЫ / ANNIVERSARIES</p>
<p>LA COLEGII NOȘTRI / У НАШИХ КОЛЛЕГ / OUR COLLEAGUES</p>	<p><i>Svetlana VIZITIU</i> Actrița Paulina Zavtoni: secretele măiestriei și nu numai... Секреты мастерства актрисы Паулина Завтони The secrets of the mastery of Paulina Zavtoni 131</p>
<p>Cu drag și recunoștință С любовью и благодарностью With love and gratitude 108</p>	<p>CARTEA DE SPECIALITATE / КНИГИ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ / PROFESSIONAL BOOKS</p>
<p><i>Victoria ȘCOLNIC</i> Chişinăul aniversar în inima liceenilor Юбилейный Кишинэу в сердцах лицеистов The Chişinău anniversary at the heart of high school students..... 109</p>	<p>O lucrare elaborată și dedicată omului care gîndește / acționează creativ și constructiv (<i>Ludmila CORGHENCI</i>) Заметки на полях новой биобиблиографии Лидии Куликовски Notes about the bibliography of Lidia Kulikovski..... 134</p>
<p>MALURI DE PRUT / НА ОБОИХ БЕРЕГАХ ПРУТА / UNIFIED BY PROUTE</p>	<p>Cheia succesului unui român total (<i>Valeriu RAȚĂ</i>) Ключ к успеху Василе Шоймару The key of Vasile Șoimar success..... 136</p>
<p><i>Romulus BRAD</i> Scrisoare de suflet doamnei dr. Lidia Kulikovski Душевное письмо госпоже Лидии Куликовски A letter to Mrs. Lidia Kulikovski 112</p>	<p>Noi publicații bibliografice din Polonia (<i>Vlad POHILĂ</i>) Новые библиографические издания из Польши New bibliographical publications from Poland 142</p>
<p><i>Anca DOCOLIN</i> Gînduri după întîlnirea de la Chişinău</p>	

RECENZII ȘI CONSEMĂRI / РЕЦЕНЗИИ И ЗАМЕТКИ / REVIEWS AND NOTES

- „Chișinău, Chișinău, Chișinău, lăudat fie numele tău...” (*Elena TAMAZLĂCARU*)
Первая антология литературных творений о г. Кишинэу
The first anthology of literary works about Chisinau 147
- „...Acest colț dosit al Basarabiei”, devenit celebru departe de Nistru și Prut (*Ludmila BULAT*)
Материалы научного исследования 80-летней давности
About the study dedicated to Cornova village 153

IMPRESII DE LECTURĂ / О ПРОЧИТАННОМ / IMPRESSIONS

- Cel rățacit*, de Aurelian Silvestru, mai mult decît o fascinantă fabulație literară (*Gheorghe PÂRLEA*)
Впечатления после чтения психологического романа Аурелиана Силвестру
Impressions after reading the novel of Aurelian Silvestru..... 156
- Chișinăul citește *Diavolul este politic corect* de Savatie Baștovoi (*Zoia BĂLAN*)
Кишинэу читает новый роман Саватие Баштового
Chișinău is reading the new novel of Savatie Baștovoi 159
- Jocul cu molii (*Claudia PARTOLE*)
Поэтический дебют Дойны Постолаки
A poetic debut of Doina Postolachi... 162
- O carte de suflet (*Petru RACU*)
Задушевная книга
A book for heart..... 164
- Europa: ieri, azi, mâine (*Cristian ZIDARU*)
Всё об Европе – вчера, сегодня, завтра
Europe: yesterday, today and tomorrow 165

CRONICĂ / ХРОНИКА / CHRONICLE

- Pledoarii în toamnă tîrzie (*Aurel HIOARĂ*)
Осеннее книжное мероприятие
Pleading in the late autumn..... 170
- Drumul lung prin labirintul creației (*Andrei BUTUCENEANU*)
Длинный путь в творческом лабиринте
A long way through the labyrinth of creation 173

IN MEMORIAM

- Apusul unui Lord – Paul Everac (*Maria Diana POPESCU*)
Закат лорда – умер писатель
Пауль Эверак
The sunset of the writer
Paul Everac..... 176
- Victor Dumbrăveanu** 178
- File de adio pentru Victor Dumbrăveanu (*Eugen GHEORGHÎȚĂ*)
Виктор Думбрэвяну (20.VIII.1946 – 4.XII.2011)
The final adieu for
Victor Dumbrăveanu..... 178
- Leonida Lari** 179
- Îndurerăți în Piața Diolei... (*Gheorghe BUDEANU*)
Deși foarte iubită, dorită, solicitată de mulți, Leonida era totuși o mare solitară (*Vlad POHILĂ*)
Леонида Лари (26.X.1949 – 11.XII.2011)
Leonida Lari is dead..... 180
- Testament (*Leonida LARI*)
Завещание
Testament..... 182

O PICĂTURĂ ÎN MAREA INFORMAȚIONALĂ...

Vlad POHILĂ

Încercarea de a afla, oricît de aproximativ, cîte publicații periodice de biblioteconomie și științe ale informării se editează în lume, este din start sortită eșecului. Din simplul motiv că nu putem găsi asemenea statistici, sau dacă o fi fiind, acestea nu se pun la dispoziția publică. Există, desigur, și unele dificultăți „tehnice” în acest sens. Ce poate fi calificată, necondiționat, ca publicație în domeniul ce ne interesează? Doar cele ce își enunță apartenența în subtitlu? Ce ne facem cu publicațiile cu apariții nesigure – efemere sau întâmplătoare, ocazionale? Unde, în ce compartiment, plasăm periodicele aflate „la frontieră”, între bibliologie și alte științe îngemănate?

Dacă admitem că în lume există ceva peste 200 de state mai mult sau mai puțin „serioase”, stabile din punct de vedere politic, economic și cultural, e de presupus că publicații periodice din cele care ne interesează trebuie să fie ca minimum 150, la nivel național, de stat. Luînd în calcul experiența României, unde asemenea reviste apar relativ multe – poate nu în fiecare din cele 41 de județe, dar cu certitudine în jumătate din numărul acestora – e de presupus că în țările cu un grad avansat de stabilitate politico-economică și cu tradiții în activitatea bibliotecară (Franța, Germania, Marea Britanie, SUA, Italia, Spania, Rusia...), publicații de biblioteconomie și științe ale informării trebuie să fie deja de ordinea sutelor, indiferent de formulă – buletin, revistă, ziar. Dacă mai punem la socoteală și publicațiile în format electronic, apoi, numărul acestora s-ar putea ridica la o mie, posibil chiar la cîteva mii.

Ne vom referi doar la revistele în format tradițional, limitîndu-ne și spațiul de analiză: „casa noastră”, Republica Moldova.

Pînă la schimbările survenite odată cu *perestroika* lui Mihail Gorbaciov și prăbușirea URSS, la noi nu se știa de altă publicație bibliologică decît *Cronica presei*. Din 1968, actuala Bibliotecă Națională pentru copii „Ion Creangă” editează *Bibliografia literaturii pentru copii*. Da, mai apărea un buletin bilunar: *Noutăți editoriale*, în română și în rusă; anual vedea lumina tiparului și almanahul bibliofililor *Patrimoniu*. După 1991 și-a modificat denumirea (iar întru cîtva, și conținutul) revista editată de Camera Națională a Cărții, cunoscută acum ca *Bibliografia Națională a Republicii Moldova*. Apoi a început a se edita *Magazin bibliologic*, revistă trimestrială a Bibliotecii Naționale, aceasta mai editînd *Calendarul bibliotecarului* (din 2000 – *Calendar Național*), o serie de almanahuri și anuare cu tematică bibliologică; în fine – *Gazeta bibliotecarului*, cu o periodicitate incertă, în ultimul timp. Scurt timp după întemeierea Asociației Bibliotecarilor din R. Moldova a prins a se edita și *Buletinul ABRM*, care se menține și astăzi pe piața mediatică de la noi, cu un mesaj clar, cu un conținut și o formă specifice, la fel și cu un grad propriu de utilitate. Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă” elaborează culegerea periodică *Cartea, Biblioteca, Cititorul*, precum și anuarul *Aniversări culturale*.

Cam acestea ar fi, foarte pe scurt, istoria și prezentul presei periodice din domeniul bibliografiei și biblioteconomiei în

RSSM / Republica Moldova pînă la... apariția revistei noastre *BiblioPolis* și a emanației acesteia, gazeta cu același nume, mai târziu – *BiblioCity*, actualmente editîndu-se exclusiv versiunea electronică a acesteia. Am acceptat drept „linie de demarcare” cronologică, între două etape ale istoriei recente a presei de specialitate de la noi, apariția publicațiilor Bibliotecii Municipale din cîteva motive. În primul rînd, pentru că revista *BiblioPolis* a ajuns la o „groasă creștătură” pe răbojul vremii – zece ani de la întemeiere, dar și pentru că, la această oră a unor bilanțuri, punînd mîna pe inimă, putem spune că BM „B.P. Hasdeu” editează o revistă ce și-a găsit un loc distinct în peisajul cam sărăcăcios al presei de specialitate de la noi, dar și un loc al său între publicațiile de limbă română, din spațiul mediatic de specialitate general românesc. În plus, se pare că tocmai lansarea *BiblioPolis*-ului a catalizat, într-un fel, unele energii latente, determinînd apariția, rînd pe rînd, și a altor reviste cu același demers: *Coperta* din Ungheni, *Confluențe bibliologice*, la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, *Agora* de la Universitatea Agrară, în fine – *BiblioScientia*, publicație a Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei.

Nu ne facem iluzii (prea mari); știm prea bine că *BiblioPolis* nu e decît o picătură în Marea Informațională; un rînd doar, într-un posibil catalog al publicațiilor periodice de biblioteconomie și științe ale informării. Mai important ni se pare că acea picătură (metaforică) de care am amintit își are o culoare sau o nuanță a sa; are greutate proprie, cum are și un unghi propriu de cădere în talazurile învolburate ale metaforiceii Mării Informaționale din lume.

Nici nu ne consolăm prea mult cu anumite împliniri, oricît de evidente ar fi ele; totuși, la acest bilanț am decis să le enumerăm pe unele, unde mai pui că bunul mers al lucrurilor în apariția revistei *Bibli-*

oPolis a fost remarcat și de alții – colegi de ai noștri din presa de specialitate sau chiar din unele organe mass-media ce nu au vreo tangență cu biblioteconomia și bibliografia. Or, notele pe care ni le dau colegii contează nu numai pentru un viitor CV al revistei, dar și pentru starea de spirit actuală a celor ce o fac. Tocmai de aceea, amintim cu bucurie și recunoștință că, pe parcursul ultimilor ani, *BiblioPolis* a constituit obiectul unor prezentări, recenzii și analize găzduite în prestigioasele ziare *Timpul*, *Jurnal de Chișinău*, *Flux*, în săptămînalul *Literatura și arta*; în revistele *Biblioteca Bucureștilor* și *Biblioteca* (București), *Familia Română* (Baia Mare), *Lectura* (Cluj-Napoca), *Oglinda literară* (Focșani), *Confluențe bibliologice* (Bălți).

BiblioPolis a fost la începuturi, este și în prezent, un proiect menajat de ambițiile creatoare și de energiile profesionale ale dnei Lidia Kulikovski, care a și rămas în hronicul BM (și) ca un ctitor de publicații de specialitate, director fondator al acestei publicații. Cîte cineva mai păstrează primele numere de *BiblioPolis*, din 2002-2003, aveau toate însemnele unui buletin informativ (sau informațional). Cu trecerea anilor, ținînd cont de dorințele și necesitățile beneficiarilor – în primul rînd, ale bibliotecarilor din rețeaua BM „B.P. Hasdeu” – *BiblioPolis* și-a sporit volumul, acesta diversificîndu-se într-un mod apreciabil, iar demersul tematic avînd tendințe tot mai clare spre „seriozitate”, adică spre specialitate, spre provocările și exigențele epocii, ale erei în care trăim. În context, voi mai aminti un amănunt care mi se pare semnificativ: de-a lungul celor zece ani de ființare, *BiblioPolis* nicio singură dată măcar „nu și-a permis luxul” să apară cu numere duble. Și asta în situația în care a scoate numere duble sau chiar triple a devenit o adevărată epidemie, de care nu scapă (sau nu se feresc?!) nici editorii unor publicații remunerate din gros

pentru a scoate de sub tipar reviste care să fie o prezență constantă, nu ocazională în existența basarabenilor. Ritmicitatea cu care apare *BiblioPolis* este, neîndoios, o performanță, dar constatăm cu bucurie că nu e unica și, la acest bilanț aniversar, ne vom permite să mai amintim câteva împliniri ce ni se par demne de menționat, de evidențiat.

O realizare importantă a *BiblioPolis-ului* ar fi găzduirea unui număr în continuă creștere de studii și cercetări (acestea apăreau în revista noastră chiar și atunci când nu exista rubrica numită astfel, însă în ultimii ani ele au prins a fi o permanență de-a dreptul consistentă). Necesitatea de a scrie și de a da publicității astfel de studii și cercetări, iar implicit – și necesitatea de a fi citite, studiate – se întvede și din faptul că unii autori nu au o legătură directă cu BM, activînd în alte sfere ale bibliologiei. Aici e locul să menționăm încă o fațetă, încă o realizare a revistei *BiblioPolis*, în cei zece ani de existență,

și anume: deschiderea largă spre autori, spiritul cu adevărat democratic ce dominează în elaborarea sumarului, conținutului, care se conturează din texte ale autorilor noștri, din cadrul BM, dar și de autori din alte biblioteci sau de la instituții de învățămînt ce au facultăți de specialitate. Totuși, lucrările autorilor din cadrul BM „B.P. Hasdeu” au o firească prioritate în revista noastră. Odată cu apariția *BiblioPolis-ului*, membrii echipei *Hasdeu* au obținut o tribună de unde pot să-și expună liber, amply sau succint, ideile, doleanțele, proiectele. Astfel au fost (și mai sînt! și vor mai fi!) antrenați în munca de scriere a unui material de specialitate zeci de angajați ai Bibliotecii Municipale, unii pornind de la consemnări ale vreunui eveniment cultural sau omagial desfășurat în filiala lor, ca să ajungă la texte cu analize nu numai ale activității proprii, dar și a unor segmente de domeniu sau chiar a unor fenomene, tendințe din sfera bibliotecară.

Atragerea și stimularea bibliotecarilor la actul scrierii de articole, reportaje, consemnări, cronici, analize etc. asemenea asigură menținerea în revistă a unei fidele cronici a vieții în bibliotecă, a relațiilor pe care le dezvoltă și le diversifică filialele cu utilizatorii lor și cu alte instituții gemene. Mi s-au confesat câteva angajate din sfera BM că, citind cu regularitate *BiblioPolis*-ul, au simțit că trec o școală de specialitate, la alt nivel decât cel cunoscut la facultate. Poate e la mijloc și o complezență... Însă cert este că am tins mereu să oferim niște exemple sau chiar modele – informaționale, de analiză, de viziune și, firește, de limbaj, de terminologie. Se știe doar că școala sovietică, cu majoritatea disciplinelor în limba rusă, i-a văduvit pe mulți (nu numai bibliotecari, dar și medici, ingineri, agronomi, juriști etc.) de bucuria de a vorbi, a scrie, a gândi în limba maternă, în română. Abia după anii '90 a apărut șansa de a ne bucura de prezența limbii române și în sfera noastră și, în acest sens, putem spune că *BiblioPolis* oferă un spor de garanție pentru toți cei care doresc să știe și să utilizeze fără probleme terminologia de specialitate în domeniu. În fine, revista noastră a fost mereu deschisă și pentru tinerii angajați sau apropiați ai Bibliotecii Municipale care au dorit, au simțit că au a spune ceva.

Fiind organul de presă al unei instituții ce nu poate fi concepută în afara cărții, *BiblioPolis* a tipărit, în acești primi zece ani de existență, câteva sute de consemnări, recenzii, impresii de lectură, reviste biblioteconomice. Este și aceasta, credem, o împlinire a publicației noastre, cu atât mai mult cu cât, în ultima vreme inserăm tot mai multe recenzii și consemnări ale unor apariții editoriale din domeniu, inau-

gurînd, în acest scop, și o rubrică specială: *Cartea de specialitate*.

Intenționez, în acest editorial, aniversar într-un fel, să dau publicității o listă a celor mai harnici, mai talentați, mai fideli colaboratori ai revistei noastre, pe parcursul deceniului ce a trecut. Am renunțat la intenție, din mai multe cauze. Lista ar fi prea lungă... Și, oricît de mare ar fi acest pomelnic, oricum risc să scap vreun nume ce ar merita să fie amintit și nu aș vrea să supăr pe nimeni acum, în ajunul marilor sărbători de iarnă și al micii sărbători a *BiblioPolis*-ului. Totuși, două nume nu pot să nu le evoc acum, în acest context. Lidia Kulikovski, pe lîngă meritul cu totul unic de a fi inițiat și insuflat viață acestei reviste, mai este, de-a lungul anilor, număr de număr, „dirijorul din umbră”, un „cenzor” extrem de democratic, drept, cu deschidere spre tot ce e bun și util profesiei, cauzei bibliotecare și nu numai. Este sfetnicul cel înțelept și generatorul de noi și mereu viabile idei. Apoi, colega Genoveva Scobioală, „ochiul de veghe”, „capul limpede” al fiecărui număr, al fiecărui text inserat.

Nu pot să nu spun, în final, un mulțumesc frumos – sincer și infinit – tuturor celor care au așteptat anotimp după anotimp, apariția unui număr nou de *BiblioPolis*, implicîndu-se, într-un fel sau altul, la menținerea unei ritmicități și a unui nivel ale editării revistei.

Trecem într-un deceniu nou al existenței revistei noastre. Cum va fi *BiblioPolis* în anii ce vin? Va fi exact cum vom fi noi. Altfel zis – cum îl veți dori Dvs., cei pentru care a fost concepută și apare, iată, de zece ani bătută pe muchie, revista noastră. *Crăciun fericit și La mulți ani*, dragi prieteni și creatori ai *BiblioPolis*-ului!

INOVAȚIA ÎN MANAGEMENT – RESPONSABILITATEA MANAGERILOR. PROVOCĂRI, GÂNDURI ȘI ÎNDEMNURI¹

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general, BM „B.P. Hasdeu”*

*„Nu ne putem alege
împrejurările exterioare,
dar putem alege întotdeauna
cum să le răspundem.”
(Epictet)*

Abstract

The article is about the innovation in management and the changes producing in the institutional communication, in the library structure (the example of the Municipal Library B.P. Hasdeu). The author highlights the most striking innovative services and practices offered by the library, presents the studies and the investigations fulfilled by the librarians, formulates the problem of the management of innovation and the manager flexibility.

Keywords: *innovation, management, institutional communication, library, library services.*

* * *

*„Apelul la management în structurile infodocumentare a venit târziu ca intensitate și cuprindere a fenomenelor...”, constata prof. univ. dr. Ion Stoica în *Criza în structurile infodocumentare. Sensuri și**

*semnificații contemporane*². Continuăm în aceeași cheie: apelul la inovație în domeniu a venit destul de târziu în bibliotecile noastre. Apelul la schimbare bibliotecile îl mai așteaptă încă.

Vremurile de astăzi oferă provocări nemaîntâlnite vreodată, inclusiv provocări de management, printre care: tendința dereglementizării, deverticalizării, digitalizării, dominația internetului; micșorarea ciclului de viață al strategiilor; diminuarea (prin tehnologii) a costurilor de comunicare. Din aceste provocări reiese clar că o serie de practici manageriale și organizaționale vor dispărea. Vremurile noi, cu provocările lor, cer invenții organizaționale la nivelul tuturor practicilor manageriale – atât la stabilirea și programarea *obiectivelor*, impulsionearea și echilibrarea *efortului*, coordonarea și controlul *activităților*, acumularea și aplicarea *cunoștințelor*, cumulara și alocarea *resurselor*, cât și la dezvoltarea și menținerea *relațiilor*, gestionarea și satisfacerea *necesităților* utilizatorilor. Orice idee care schimbă modul în care se îndeplinesc aceste activități biblioteca o poate înscrie ca inovație în management.

¹ Kulikovski, Lidia. *Inovația în management – soluția schimbării în managementul infodocumentar*. Partea I: Introspecție teoretică. În : Bibliotheca Septentrionalis, 2011, nr. 2.

² Stoica, Ion. *Criza în structurile infodocumentare. Sensuri și semnificații contemporane*. Constanța: Ex Ponto, 2001, p. 9.

Inovația în management implică schimbări și în structurile și rolurile din cadrul bibliotecii. Orice nouă modalitate de a asigura comunicarea dintre departamente, centre, filiale, servicii, oficii, parteneri, grupuri, furnizori, utilizatori este considerată ca inovație. Exemple avem în sistemul infodocumentar – menționez doar două: schimbările de structură și de comunicare instituțională inovativă la ULIM și BM „B.P. Hasdeu”.

Obiectivul inovației în management țintește și practicile care reglementează modul în care activitatea managementului se desfășoară în fiecare zi: planificarea; bugetarea; managementul proiectului; angajările și promovările; instruirea și dezvoltarea; comunicarea internă și externă; managementul informațiilor; evaluarea activității instituționale; evaluările activității angajaților și ale sistemului de recompense. Aceste procese, „mecanisme de transmisie”, cum le numește Gary Hamel³, ce transpun principiile managementului în practici cotidiene, nu cer mari investiții pentru a le inova – cer noi abordări și dorința de a inova.

Exemple de inovații avem la nivel operațional, la nivel de produse și servicii – le găsim în publicațiile specialiștilor noștri de la BM, ULIM, ASE; le-am întâlnit în dezbateri, prezentări, diseminări în cadrul diverselor activități profesionale. Nu se vorbește, în domeniul biblioteconomic, nu se scrie despre inovare la nivel de strategie și, bineînțeles, la fel, aridă, este literatura și tematica activităților profesionale referitoare la inovația în management. Recunoaștem contribuția fiecărui tip de inovație la dezvoltarea organizațională, dar inovația în management se situează deasupra celorlalte pentru că managementul este responsabil de dezvoltarea

obligației – de a inova, de a se dezvolta, de a se schimba – pe care o are biblioteca.

Provocările, iminente, cu care se va confrunta biblioteca secolului acesta cer responsabilități manageriale: (1) accelerarea semnificativă a ritmului de înnoire strategică (imperativ!) în bibliotecile mici și mari; (2) includerea inovației în responsabilitățile zilnice ale tuturor angajaților; (3) crearea unui mediu de lucru foarte stimulant care să inspire angajații să ofere ce e mai bun în ei. Observăm că toate se referă la practicile managementului și menționăm că într-o lume în care ciclul de viață al strategiilor se reduce, inovația este singura modalitate prin care bibliotecile își pot reînnoi contractul cu viitorul.

Bibliotecile, mult timp, s-au aflat la adăpost de vânturile aprige ale vremii. Bariere reglementative, monopolul pe distribuția informației, utilizatori inconștienți de puterea și drepturile lor, imaginea de instituție indispensabilă societății – toate acestea reprezentau ziduri care le protejau de impactul devastator al lumii în schimbare. În prezent, majoritatea acestor fortificații s-au prăbușit. Să le luăm pe rând: (1) *Deregularizarea și liberalizarea* au redus barierele de acces la informație – biblioteca nu mai este unica instituție care asigură acces la informație sau care furnizează acces la informație! (2) *Puterea internetului* ne-a dat șansa să ajungem pe o piață internațională a informației fără prea mare efort. Dar bibliotecile noastre nu au avut potențialul profesional necesar, nici alte posibilități ca să se dezvolte precum Google, eBay, MySpace, Wikipedia etc. În bibliotecile din spațiul rural internetul rămâne a fi un vis frumos, dar îndepărtat. (3) *Dezintegrarea via deverticalizare și outsourcing* – poate ajuta bibliotecilor prin faptul că-și pot transfera din ce în ce mai multe activități unor terți. Bibliotecile publice din R. Moldova încă nu îmbrățișează externalizarea – cunoaștem doar experiența Bibli-

³ Hamel, Gary; Breen, Bill. *Viitorul managementului*. Trad.: Irina Henegar. București: Publica, 2010, p. 41.

otecii Municipale „B.P. Hasdeu” și a Filialei Biblioteca Publică de Drept. (4) *Utilizatorii* noștri, care beneficiază acum de puterea internetului, de tehnologii precum 3D, 4D, de avantajele pe care le oferă telefonia mobilă influențează de asemenea obstacolele, provocările, dar și generează oportunități pe care bibliotecarii nu le observă. (5) *Utilizatorii* devin, pe zi ce trece, din ce în ce mai puțin ignoranți. Iarăși exemplul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” poate fi dat în abordarea inovativă a relațiilor ei cu utilizatorii. (6) *Internetul reduce costurile tranzacțiilor*. Profesiile de intermediere sunt la marginea prăpastiei sau vor fi în curând. Despre biblioteci ne spune Charles Leadbeater, că sunt aproape în prăpastie, în ultimul său volum despre cultură *Noi gândim*⁴. (7) *Monopolurile de distribuție, de furnizare a informațiilor* – așa cum revistele, ziarele, multe dintre cărți, știrile ajung la cititori fără o rețea fizică de distribuție, la fel și conținutul creat de biblioteci, colecțiile bibliotecii ajung la utilizatori fără ca ei să meargă la bibliotecă.

Data fiind surparea „zidurilor protec-toare”, este surprinzător să constatăm că atât de puține biblioteci își inovează conceptul de activitate, atât de puține biblioteci au introdus inovația ca prioritate managerială, ca valoare instituțională, ca responsabilitate a tuturor angajaților și ca un criteriu de evaluare individuală și instituțională. Inovația rămâne, în continuare, la periferia intereselor bibliotecare – este în continuare responsabilitatea nimănui, în cel mai bun caz a unui departament dedicat sau a secțiilor metodice în bibliotecile raionale și nicidecum nu la nivelul managerilor.

În lumea infodocumentară se vorbește despre inovație, se dezbate (dar, am menționat, se scrie foarte puțin despre inova-

ție). Dar există o mare prăpastie, între retorică și realitate. Temei pentru această afirmație servesc rezultatele studiilor și cercetărilor întreprinse de Catedra de biblioteconomie și asistență informațională referitoare la managementul inovațional, la mediul stimulant și propice dezvoltării creativității, la eficiența managementului resurselor umane etc. Cercetarea *Eficiența managementului inovațional* a fost realizată în baza Bibliotecii Municipale, bibliotecă, unde instruirii i se acordă o importanță prioritară. Dar fiecare bibliotecă poate să verifice existența prăpastiei între retorică și practică. E destul să abordeze câțiva angajați, pentru un exercițiu de feedback, și să le adreseze următoarele întrebări: (1) *Cum a fost pregătit pentru a deveni un inovator în domeniu? Ce instruire a primit? Ce instrumente i s-au pus la dispoziție?*; (2) *Are acces la un formator sau mentor în privința inovației? Există un expert în inovație în cadrul bibliotecii care l-ar putea ajuta să-și dezvolte ideile novatoare?* Sau întrebați-i, fără să enumerați variante de răspuns, care sunt caracteristicile distinctive ale bibliotecii dvs. și veți vedea cât de puțini, sau poate nimeni, vor menționa *adaptabilitatea și ingeniozitatea* – caracteristici-stimulente ale proceselor inovaționale.

În cadrul cercetărilor efectuate la BM, bibliotecarii au fost întrebați: *Considerați că sunteți o bibliotecă inovativă?* Au răspuns „Da” toți cei 100% de respondenți. În cazul răspunsului „Da”, au fost rugați să precizeze în ce direcție este orientat procesul inovativ în biblioteca lor, fără a-i orienta prin variante de răspuns. Ilustrăm cu răspunsurile aranjate în ordine descrescândă: (1) îmbunătățirea serviciilor – 24,4%; (2) dezvoltarea de noi produse / servicii care să satisfacă necesitățile informaționale ale utilizatorilor – 23,2%; (3) îmbunătățirea imaginii bibliotecii în comunitate – 22,00%; (4) îmbunătățirea nivelului de cunoștințe ale angajaților

⁴Leadbeater, Charles. *Noi gândim. Inovație în masă nu producție în masă*. București: Publica, 2010, p. 161-175.

	1	2	3	4	5
Personal calificat			19,5 %	42,7 %	37,8 %
Mijloace financiare		40,24 %	17,07 %	31,7 %	11,00 %
Achiziții de echipament IT, de resurse		17,07 %	64,63 %	13,41 %	4,87 %
Servicii inovatoare			3,70 %	9,80 %	86,60 %
Partenerii de cooperare pentru inovare		2,43 %	10,97 %	10,97 %	75,60 %
Sistemul de management		14,63 %	67,07 %	9,75 %	8,53 %
Accesul la informații			3,65 %	18,30 %	78,04 %

– 15,85%; (5) îmbunătățirea comunicării interne și externe – 8,53%; (6) îmbunătățirea managementului bibliotecii – 6,09%. Managementul se află pe ultimul loc. Din răspunsurile obținute se desprinde concluzia că bibliotecarilor li-i mai îndemână să considere „îmbunătățire” schimbările pe care le întreprind decât inovație. În viziunea lor inovație nu este ceva radical, iar după cum s-a exprimat un respondent, *nimic radical nu se întâmplă în biblioteci.*

Altă întrebare, *Care sunt factorii ce influențează poziția inovativă a bibliotecii dvs. și în ce măsură?*, adresată aceluiași eșantion, urmărea măsura în care managementul influențează inovația în bibliotecă. De data aceasta, cu bună știință, a fost inclusă această poziție în variantele de răspuns. Gradul de influență al factorilor s-a măsurat pe o scară de la 1 la 5, unde: 1 – nu influențează; 2 – influență redusă; 3 – influență medie; 4 – influență în mare măsură; 5 – influență puternică. Și iarăși managementul ocupă ultimul loc în răspunsurile respondenților – doar 8,3% din bibliotecari consideră că sistemul de management influențează puternic inovarea în bibliotecă.

Utilizatorilor li s-a adresat o singură întrebare: *Considerați bibliotecarii, ca profesioniști, inovanți?* Trebuiau să răspundă cu

da sau *nu*. Răspunsurile ne-au uimit: *DA! Sunt inventivi!* – a acumulat 15% de respondenți. Alte variante de răspuns: *BM are o rețea foarte modernă de filiale* – 20,3%; *Ne surprinde plăcut ceea ce se întâmplă, în special, la Sediul Central al BM* – 7,3%; *Își îmbunătățește mereu activitățile* – 6,8%. Restul respondenților s-au referit la abilități și competențe: bibliotecarii BM sunt profesioniști – 22,3%; sunt flexibili în comunicare – 12,6%; sunt competenți, devotați profesiei – 4,6%. Deloc de neglijat a fost răspunsul a 11,1% de respondenți care au afirmat că „*nu prea am văzut inovativitate*”.

BM nu se împacă cu un rezultat pozitiv de doar 49,6 %, atâtea și-au expus părerile referitor la inovativitatea ei. Deși, concluzia cercetării identifică BM ca bibliotecă inovantă. Analiza SWOT⁵ a managementului inovațional întărește această afirmație identificând următoarele *puncte forte*:

- 1) BM susține o politică inovațională de dezvoltare;
- 2) inovarea este valoare instituțională;
- 3) strategia prevede dezvoltarea unei biblioteci inovante;

⁵ Această analiză SWOT nu este produsul Bibliotecii Municipale, este parte a unei lucrări de masterat cu tema: *Evaluarea managementului inovațional la BM „B.P. Hasdeu”*, autor Cristina Mamaica.

- 4) biblioteca susține și creează un mediu propice inovării;
- 5) administrația motivează și încurajează procesele inovaționale;
- 6) BM asigură un climat de formare inovațional;
- 7) BM și-a elaborat propriul brevet de invenții;
- 8) BM înregistrează ca proprietate intelectuală serviciile noi;
- 9) BM a înregistrat la AGEPI brandul instituțional;
- 10) BM este biblioteca cu cele mai multe modernizări și proiecte implementate;
- 11) inovarea este criteriul de evaluare instituțională și individuală.

Situația, de facto, în bibliotecile publice, și chiar la BM, ne sugerează că suntem departe de managementul inovațional. Acum să ne întrebăm pe noi, managerii, responsabilii de viitorul bibliotecilor: *Putem reinventa modul în care sunt structurate și gestionate bibliotecile? Este posibil să le oferim angajaților libertatea de a fi creativi?* Putem, în cazul când managerii sunt inovanți. Nu ne împiedică nimeni să fim instituții motivante, inovatoare și adaptabile – și cu voința noastră, a managerilor, lipsite de birocrație. Managerii trebuie să fie inovatori, altfel nu se pot asigura sisteme de management care susțin mobilitatea socială și dezvoltarea personală – ingrediente esențiale ale adaptabilității oricărei organizații. Crearea și menținerea unei culturi pro-adaptabilitate, inevitabilă, indispensabilă în secolul al XXI-lea este o sarcină mai grea. Scopul managementului este mai întâi să amplifice și apoi să cumuleze efortul uman, să obțină mai mult din partea oamenilor, prin oferirea de instrumente, stimulente și condiții de lucru. Bibliotecile pot reuși dacă inventează modalități prin care să amplifice și să cumuleze efortul – dacă extind limitele performanțelor in-

dividuale și colective. Acesta este scopul inovației.

Gary Hamel insistă că internetul va revoluționa modelul nostru prăfuit de management, susținând că designul pentru crearea unui sistem de management adecvat secolului al XXI-lea nu este departe. El pune pariu că *Managementul 2.0* va avea, în mare parte, aceleași caracteristici ca *Web 2.0*⁶.

Ce avem noi astăzi? Conducem Biblioteca 2.0 cu Management 1.0, dezvoltăm, poziționăm și promovăm cu Marketing 3.0. Aceste concepte nu sunt întru totul compatibile. Conflictul rezidă între creativitate și organizare. Rezolvarea acestui conflict este cel mai urgent și cel mai dificil compromis cu privire la management și, prin urmare, cel care are cea mai mare nevoie de inovație. Pentru a ști mai bine de unde, cum și când să începem inovația în management trebuie să cunoaștem contextul organizațional, competența și gradul de disponibilitate / pregătire a oamenilor. S-au efectuat, în acest sens, la BM, trei studii profunde. În 2009: *Evaluarea eficienței managementului resurselor umane*⁷; în 2010: *Evaluarea managementului inovațional*⁸, și în 2011: *Evaluarea locului de muncă*⁹. Concluzia bazată pe rezultatele ultimei cercetări este următoarea: *Singura modalitate prin care o bibliotecă se poate pregăti pentru viitor este să fie pregătită pentru oameni. Amintim aici afirmația prof. Ion Stoica: „Nevoia de nou și de adaptare face parte din condiția existențială a oricărei entități și manifestări socio-umane.”*¹⁰ Bibliotecarii nu sunt din altă specie.

⁶ Hamel, Gary; Breen, Bill. *Viitorul managementului*. Trad.: Irina Henegar. București: Publica, 2010, p. 326.

⁷ Autor Tatiana Șatravca.

⁸ Autor Cristina Mamaiscaia.

⁹ Autor Elena Butucel.

¹⁰ Stoica, Ion. *Sensul schimbării în universul infodocumentar*. Constanța: Ex Ponto, 2009, p. 21.

Suntem nevoiți să ne adaptăm, iar aceasta ne strâmtorează să creăm un model de management adecvat secolului al XXI-lea care cu adevărat să stimuleze, să cinstească și să prețuiască inițiativa, creativitatea, pasiunea – calități esențiale, ale succesului, în acest secol. Toate procesele de schimbare, înregistrate în câmpul infodocumentar, recunoaște prof. Ion Stoica, au fost realizate prin invenție și reformare...¹¹ Deși zice autorul: „Într-o acută suferință se află managementul infodocumentar, cu toată larga lui paletă de activități.”¹² „Am convingerea, continuă autorul citat, că, nu peste multă vreme, întregul spațiu infodocumentar va suferi transformări radicale. Acestea vor avea, ca direcție fundamentală, continua federalizare funcțională a structurilor, dezvoltarea și rafinarea formelor de acces, de organizare și de utilizare a resurselor.”¹³

Schimbarea trebuie clădită pe câteva platforme conceptuale strategice, dintre care prof. Ion Stoica amintește cultura sistemismului, cultura calității, cultura tehnologică¹⁴. Adăugăm aici și cultura inovației. Pentru a clădi platforma strategică a inovației, trebuie să contestăm dogma managerială moștenită. Putem? Da, dacă schimbăm, revizuiem fundamentele filosofice care ne-au format convingerile despre conducere. Încercăm să le schimbăm pe cele încetățenite în biblioteci pe unele pro-inovație:

- *bibliotecile nu pot inova pe bibliotecile demonstrează modele inovative de activitate;*
- *tehnologia creează avantaje și oportunități de inovare pentru biblioteci pe conceptele de activitate neconvenționale creează avantaje, diferențiere, satisfacții profesionale și surprize;*

- *inovația înseamnă produse și tehnologii noi pe inovația înseamnă concept de activitate cu totul nou;*
- *tradiționalul, convenționalul este mereu o virtute pe neconvenționalul, diversitatea și varietatea sunt calea spre inovație;*
- *bibliotecile nu pot face din inovație o capacitate pe se poate face, în bibliotecă, din inovație o capacitate, dar nu fără a depune efort;*
- *managementul (conducerea) de vârf al (a) bibliotecii decide strategiile de inovare sau schimbare pe toată lumea contribuie, poate contribui la crearea strategiei de inovare.*

Specialiștii, printre care și Gary Hamel¹⁵, consideră că trebuie să credem în trei lucruri dacă vrem cu adevărat să creăm o capacitate pentru inovație (validate de noi și pentru biblioteci):

- dacă optăm și investim în transformarea inovației în capacitate, vom produce dividende imense – bilet pentru viitorul bibliotecii;
- există o sursă bogată de imaginație latentă în biblioteca noastră și spirite, creative și întreprinzătoare, entuziasm destul – toate acestea trebuie puse în slujba bibliotecii;
- chiar este posibil să facem din inovație o capacitate.

Avem experiența instituționalizării calității și eficienței drept capacitate organizațională. Credem că este timpul să investim în transformarea inovării activității noastre în capacitate precum a meritat să investim în calitate. Bibliotecile care și-au revizuit procesele de activitate de bază pentru a le eficientiza, acum trebuie să-și reinventeze procesele mana-

¹¹ Ibidem, p. 11.

¹² Ibidem, p. 168.

¹³ Ibidem, p. 181.

¹⁴ Ibidem, p. 57.

¹⁵ Hamel, Gary; Breen, Bill. *Viitorul managementului*. Trad.: Irina Henegar. București: Publica, 2010.

geriale de bază pentru inovație. Lecțiile eficienței, calității ne vor fi utile în învățarea lecției manageriale pentru inovație. Problema este că nu avem prea mult timp la dispoziție. Bibliotecile, în starea de astăzi, au nevoie de internare la terapie intensivă de inovație. Reinventarea proceselor manageriale pentru inovație are scopul de a accelera schimbarea în domeniu, de a accelera primenirea de care are nevoie stringentă biblioteca publică. Reacțiile conducătorilor de biblioteci publice le intuim, ba chiar le știm, le cunoaștem. Sintetizate, punctele lor de vedere spun clar: e foarte greu să inovezi, managementul infodocumentar nu are nici libertatea și nici procedee care să stimuleze inovația.

Managerii bibliotecilor, întrebați de inovație, identifică probleme. Le dăm dreptate, pentru că procesele manageriale, așa cum sunt încă, în biblioteci, sunt potrivnice inovației: *mai întâi de toate*, majoritatea proceselor manageriale sunt legate de bugete, de calendare, iar oportunitățile apar fără să țină cont de ele. Nu putem stoca oportunitatea la depozit până când va fi ședința consiliului local sau până va accepta Direcția cultură, în subordinea cărora se află biblioteca... Bugetele noastre sunt organizate, lunar, trimestrial sau anual. Ele sunt inviolabile când cerem alocări suplimentare și violabile când se fac rectificări (în sens de diminuare) de către fondatori. *Apoi, în rândul doi*, majoritatea proceselor manageriale bibliotecare favorizează conservatismul, nu inovarea. *În rândul trei*, procesele manageriale iau modelul de activitate existent ca punct de plecare. Ele contribuie la păstrarea statu-quo-ului – a ceea ce avem, așa-închisă stabilitate. Cei care au încercat inovarea s-au confruntat cu dificultățile ridicate de procesele manageriale. Majoritatea proceselor manageriale se bazează pe utilizatorii și practicile existente.

Bibliotecile au muncit pentru a impune conformitatea, alinierea și continuitatea – pentru aceasta există sistemele manageriale. Inovația este în conflict cu conformitatea, alinierea și continuitatea. Ce face managementul să le împace? Încercăm să le îmbinăm cu măiestrie prin inovări conceptuale. Le împacă măiestria managerului de a încuraja creativitatea, inovarea. Cine face din *managementul proiectului* un *modus operandi* – reușesc; unele biblioteci îl fac și *modus vivendi* – deci, practică inovarea organizațională.

Contează, în acest dificil travaliu, flexibilitatea managerului în procesul de inovare a managementului. Managerul nu este un personaj rigid cu ochelari de cal, cu arătător, cu metru și cântar. Astăzi managerul, conducătorul unei instituții, mai degrabă este conducătorul unui talk-show sau conducătorul și coordonatorul unui reality-show. Rolul managerului este egal ca rol cu cel al dirijorului unei orchestre. Orchestra este relevantă atât timp, cât își reinnoiește constant, iar uneori și radical, repertoriul. Avem un repertoriu pentru public, înnoit în fiecare an. Noul an de activitate este lansat ca o nouă stagiune a orchestrei? Dacă specialiștii spun că acum se construiește *karaoke capitalism*¹⁶, noi ce facem, ce avem? Bibliotecile sunt încremenite în stagnare. Avem *administrare excesivă și îndrumare deficientă* (John Kottler), inovare timidă și așteptăm vremuri mai bune.

Câți dintre managerii bibliotecilor publice (suntem în perioada planificării activității pentru anul viitor) s-au gândit la următoarele aspecte?

Biblioteca X în 2012:

Portofoliu: Ce produse și servicii voi oferi / lansa?

¹⁶ Jonas Riddenstrale și Kjell Nordstrom, autori ai bestsellerurilor: *Funky Business* (București: Ed. Publica, 2007), *Karaoke capitalism* (București: Ed. Publica, 2009).

Relații: Cum și unde am de gând să le dezvolt?

Poziționare: Căror utilizatori sunt adrese, care utilizatori le vor utiliza?

Loc: Prin ce căi sau rețele le voi distribui / livra / difuza?

Pasiune: Cum voi reuși să-i surprind pe utilizatori / locuitori / cetățeni?

Priorități: Pentru a fi o prezență aparte, în 2012, cu ce lucruri voi fi de acord și cu care nu în acest segment temporal?

Dacă nu le-ați luat în considerare sau nu le-ați discutat în bibliotecă, ați pierdut trenul schimbării și pentru 2012. Amănăm pentru alt an...

Într-o lume imprevizibilă este foarte important să discutăm despre viitor. Viitorul nostru depinde, sunt convinsă, de puterea de inovare a bibliotecii și de... utilizatori – utilizatorii care de la an la an se rarefiază fizic și ne sperie când dau năvală pe la bibliotecă, pentru că ne surprind nepregătiți. Bibliotecile sunt, în mentalul colectiv, instituții greoaie pentru a corespunde cererii de servicii mai personalizate (nu zicem personale), sunt închistate, rezistente la reformă, încete la îmbrățișarea ideilor noi. Ne asumăm vina, pentru că am abordat procesul de inovare dintr-o perspectivă îngustă, reduționistă. În mintea utilizatorilor (sic! a celor existenți, a celor care ne utilizează) biblioteca este o instituție cu un grad înalt de previzibilitate și cu un nivel scăzut al surprizelor. Vremurile cer managerilor să iasă din rândul celor care merg pe cărări bătătorite. Altfel bibliotecile vor rămâne gări pustii și stații de alimentare fără resurse.

Forțele ce remodelează peisajul lumii în care trăim ne impun remodelări și nouă.

Doi factori sunt importanți pentru viitorul bibliotecii: modul în care biblioteca valorifică inovația și colaborarea și modul în care răspunde procedurilor disfuncționale și destabilizatoare. Amintim, aici, celebra frază a lui Charles Darwin: „Supraviețuirea unei specii nu este nici cel mai puternic, nici cel mai inteligent, ci acela care se adaptează cel mai bine la schimbare.” Se referă aceasta și la instituții, inclusiv la biblioteci.

Referințe bibliografice

1. Hamel, Gary; Breen, Bill. *Viitorul managementului*. Trad.: Irina Henegar. București: Publica, 2010. 338 p.
2. Christensen, C.M.; Raynor, M.E. *Inovația ca soluție în afaceri: crearea și menținerea unei creșteri de succes*. București: Curtea Veche, 2010. 304 p.
3. Kulikovski, Lidia. *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – bibliotecă inovatoare*. În: Biblioteca Municipală – bibliotecă inovantă. Ch.: Magna-Princept, 2010, p. 4-5.
4. Kulikovski, Lidia. *Biblioteci versus inovații*. În: BiblioPolis. 2009, vol. 29, nr. 1, p. 33-36.
5. Kulikovski, Lidia. *Inovația în management – soluția schimbării în domeniul infodocumentar: introspecție teoretică*. În: Bibliotheca Septentrionalis. 2011, nr. 2.
6. Moldovan, Liliana. *Introducere în managementul serviciilor de bibliotecă*. Cluj-Napoca: Dacia XX, 2010. 116 p.
7. Stoica, Ion. *Criza în structurile infodocumentare. Sensuri și semnificații contemporane*. Constanța: Ex Ponto, 2001. 222 p.
8. Stoica, Ion. *Sensul schimbării în universul infodocumentar*. Constanța: Ex Ponto, 2009. 226 p.
9. Качанова, Е.Ю. *Инновации в библиотеках*. СПб.: Профессия, 2003. 317 с.
10. Качанова, Е.Ю. *Инновационно-методическая работа библиотек*. СПб.: Профессия, 2007. 334 с.

ACCESUL LA RESURSELE INFORMAȚIONALE ȘTIINȚIFICE ÎN BIBLIOTECILE DIN REPUBLICA MOLDOVA

*Conf. univ. dr. Nelly ȚURCAN,
Catedra biblioteconomie și asistență informațională, USM*

Abstract

The article presents the study results on the access to the scientific information resources in the libraries of the Republic of Moldova. The majority of respondents are satisfied by the access to scientific journals. In order to improve the access the researchers consider that the library should to change the policy of subscription to scientific journals and to organize various information activities, to implement innovative project of institution digital repository.

Keywords: *scientific information resources, subscription to scientific journals, library acquisition policy, access to the scientific information, patron's information*

* * *

Bibliotecarii și specialiștii în informarea infodocumentară se consideră intermediari în lanțul informațional al comunicării științifice: autori – edituri – biblioteci – utilizatori. Bibliotecarul joacă un rol important în filtrarea și selectarea informației, achiziționarea resurselor informaționale și, de asemenea, în regăsirea efectivă a informației din bazele de date și internet. Unul din avantajele paradigmei actuale a bibliotecilor, ca element al lanțului informațional, este colecția calitativă tangibilă. Rafturile de cărți, reviste și alte genuri de documente au fost un testament al validității acestei paradigme. „Călcâiul lui Ahile pentru această paradigmă a bibliotecilor nu au fost cărțile, ci seriarele” [1, p. 205]

care au provocat o criză în întregul sistem de comunicare științifică.

Modificările în sistemul comunicării științifice și dezvoltarea bibliotecilor digitale, ca element al acestui sistem nou, contribuie la diversificarea serviciilor informaționale pentru diferite categorii de utilizatori, extinderea activităților centrate pe utilizatori. Schimbările respective au devenit „mișcarea fundamentală, sensul total” [4, p. 15] în spațiul infodocumentar, iar sensul acestor schimbări va deveni „în scurtă vreme dominant, orientat spre utilizator, în mod convergent și constant” [4, p. 18].

Diversificarea ofertei informaționale are loc atât în baza resurselor informaționale tradiționale și digitale proprii, cât și în baza resurselor informaționale digitale ale altor instituții infodocumentare. Dat fiind faptul că bibliotecile digitale, ca element al sistemului de comunicare științifică din Republica Moldova, se află abia în etapa de constituire, este foarte important de a menține și de a dezvolta în continuare colecțiile resurselor informaționale științifice atât în formatul tradițional, cât și în cel electronic.

Revistele științifice sunt unul din principalele mijloace de difuzare și arhivare a informației științifice. Din acest considerent în cadrul studiului sociologic *Tendențele și practicile în comunicarea științifică din Republica Moldova*, realizat de autor în perioada decembrie 2010 – februarie 2011, în 10 instituții științifice din Republica Mol-

dova, a fost solicitată opinia cercetătorilor privind accesul la revistele științifice din bibliotecile din țară. Volumul eșantionului a constituit 775 de cercetători cu vârsta de peste 20 de ani, dintre care circa 10% sunt doctori habilitați, peste 46% doctori în științe, 44% din respondenți sunt fără grad științific, dintre care 28% sunt cercetători ce au obținut titlul de master și fac studii doctorale, au absolvit doctoratul sau planifică să realizeze teza de doctor. Eșantionul a fost planificat ca unul stratificat, aleatoriu și proporțional reprezentativ pentru Academia de Științe a Moldovei și instituțiile de învățământ superior după indicatorul numărului de cercetători și cadre didactice universitare, având o marjă de eroare de $\pm 5\%$.

Întrebările incluse în chestionar s-au axat atât pe studierea funcționării sistemului de comunicare științifică în Republica Moldova, utilizarea diverselor mijloace de comunicare științifică, cât și pe examinarea rolului bibliotecii în accesul și promovarea resurselor științifice.

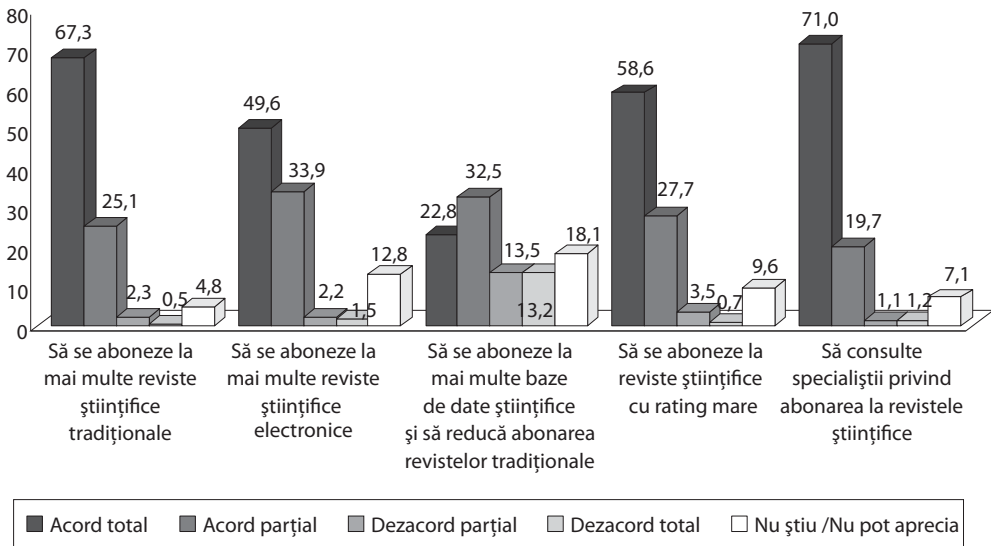
Cercetătorii participanți la chestionare au confirmat că problema costurilor revistelor științifice este o barieră în accesul la informația științifică [5]. Pentru a atenua consecințele „crizei serialelor” bibliotecile trebuie să fie mai exigente în constituirea colecției de reviste științifice, asigurând accesul la revistele științifice de calitate și cele care satisfac necesitățile informaționale ale utilizatorilor. Întrebați dacă sunt satisfăcuți de calitatea revistelor la care se abonează biblioteca, 62,7% din respondenți au răspuns că sunt satisfăcuți de accesul pe care îl oferă biblioteca la colecțiile de reviste științifice. Cu toate acestea, 27,3% de cercetători s-au pronunțat negativ cu referire la oferta informațională a bibliotecilor privind presa periodică științifică, iar 10% sunt parțial satisfăcuți de revistele accesibile în bibliotecile științifice din Moldova. Este necesar să menționăm

că, dacă în medie pentru fiecare bibliotecă rata celor care sunt nesatisfăcuți de colecțiile revistelor științifice accesibile în bibliotecă reprezintă aproximativ 20%, atunci la USM rata respondenților care nu sunt satisfăcuți de calitatea colecțiilor revistelor științifice reprezintă 45,4%. Cel mai mult sunt nesatisfăcuți profesorii și cercetătorii de la facultățile de Matematică și Informatică (72,5%), Drept (57,5%) și Științe Economice (53%). Rata foarte înaltă a celor care nu sunt satisfăcuți de calitatea colecțiilor revistelor științifice la BCU USM pare a fi paradoxală, deoarece conform datelor din chestionarea bibliotecilor la BCU USM abonarea la periodicele științifice se realizează prin consultarea cadrelor didactice, iar decizia finală privind abonarea aparține, de asemenea, utilizatorilor bibliotecii.

Pentru a îmbunătăți accesul la resursele științifice biblioteca trebuie să schimbe politica de abonare a revistelor științifice, aceasta este opinia a circa 45% de cercetători, doar 12,8% au menționat că politica de abonare trebuie să rămână fără schimbări. Am putea presupune că anume aceste 12,8% de utilizatori sunt absolut satisfăcuți de oferta informațională privind presa periodică științifică. Cea mai înaltă rată, a celor care consideră necesar de a modifica politica de achiziție, reprezintă cercetătorii de la USM (58,1%), Universitatea Academiei de Științe a Moldovei (56%) și USMF „N. Testemițanu” (58,4%).

În scopul modernizării structurii colecțiilor serialelor științifice și extinderii accesului la resursele informaționale științifice, savanții din Moldova consideră că este necesar ca biblioteca să consulte specialiștii cu privire la abonarea la revistele științifice (70,1% – acord total; 19,7% – acord parțial). Doar 7,1% din respondenți nu au putut să decidă privind necesitatea implicării oamenilor de știință în procesul decizional de abonare la periodice științifice și 1,2% consideră că nu este necesară

Fig. 1. Opinia cercetătorilor privind acțiunile pe care trebuie să le întreprindă biblioteca pentru a oferi acces la o colecție calitativă a revistelor științifice (%)

consultarea specialiștilor. Cercetătorii au menționat și alte măsuri care, în opinia lor, pot influența pozitiv dezvoltarea colecțiilor bibliotecilor științifice și astfel se va extinde accesul la resursele informaționale și se va perfecționa calitatea prestării serviciilor bibliotecii (fig. 1). Astfel, 67,3% de cercetători au remarcat că sunt în totalitate de acord și 25,1% parțial de acord că bibliotecile științifice din Moldova trebuie să aboneze mai multe reviste științifice tradiționale, 58,6% au optat ferm și 27,7% cu unele rezerve pentru abonarea la revistele cu rating înalt, iar 49,6% au fost total de acord și 33,9% parțial de acord că este necesară o abonare mai extinsă la revistele științifice. Privind abonarea unui număr mai mare de baze de date în defavoarea revistelor tradiționale, 13,2% din specialiști au pronunțat un dezacord total, de asemenea, privind același subiect 13,5% de respondenți au expus un dezacord parțial, iar 18,1% au fost indeciși. Această

opinie a cercetătorilor este confirmată și de specialiștii instituțiilor infodocumentare din Moldova, care afirmă că utilizatorii bibliotecilor științifice optează mai mult pentru consultarea revistelor tipărite (BTȘ UTM), conform unui studiu recent de la US „A. Russo” din Bălți circa 90% din utilizatori optează pentru formatul tradițional al informației.

Cu toate că, în activitatea științifică, în sfera infodocumentară și în viața cotidiană, tehnologiile informaționale sunt folosite tot mai pregnant, mulți cercetători preferă să folosească formatele tradiționale ale publicațiilor sau să dispună de ambele variante. De asemenea, unii cercetători au anumite rezerve vis-à-vis de calitatea revistelor științifice electronice. Astfel, 52,9% din participanții la chestionare consideră că revistele tradiționale sunt mai calitative decât cele electronice. Doar 12,8% din respondenți consideră că formatul electronic al revistei este cel mai important criteriu

de care trebuie să se conducă biblioteca la abonare.

Pentru utilizatori biblioteca este un mediu informațional de valoare datorită calității colecțiilor de resurse informaționale, serviciilor oferite și comunităților de utilizatori care se constituie în cadrul bibliotecilor. În aceste condiții bibliotecile sunt obligate să răspundă la o serie de provocări: schimbări influențate de tehnologiile informaționale și de comunicații, schimbări în conținutul proceselor biblioteconomice, diversitatea tipologiilor documentelor, diversitatea tipologiei produselor și serviciilor informaționale, deplasarea accentului de pe document pe informație, transferarea activităților de diseminare a informației în mediul digital, depășirea barierelor de spațiu și timp în comunicarea și utilizarea informației etc. Evoluția comunicării științifice între utilizator și bibliotecă nu este „explicabilă printr-o singură dimensiune” [4, p. 37], cantitatea documentelor sau a informației difuzate. Este nevoie de a introduce un indicator mai important, valoarea informațiilor și calitatea serviciilor prestate. Dar

evidențierea valorii informației științifice, în special pentru specialiștii din sfera de cercetare-dezvoltare, este problematică fără implicarea activă a profesioniștilor din domeniul infodocumentar. Accesul liber la colecțiile resurselor informaționale este salutar și necesar, dar fără asistență, fără „tutorialul interactiv” [4, p. 40] a/al specialiștilor în informare și documentare, „bătălia pentru autonomia deplină a utilizatorilor în universul informației este la fel de inutilă și lipsită de șanse de succes” [4, p. 40].

Specialiștii în infodocumentare trebuie să fie pentru cercetători o busolă în universul informațional, iar comunicarea reciproc avantajoasă. Savanții, participanți la chestionare, au menționat că apelează destul de des la bibliotecă pentru a consulta resursele informaționale din cadrul acestor instituții. La întrebarea „Cât de des citiți revistele științifice abonate de bibliotecă universitară / academică?”, o treime din cercetători au afirmat că obișnuiesc să consulte revistele științifice abonate de bibliotecă zilnic, de câteva ori pe săptămână sau săptămânal (fig. 2).

Fig. 2. Frecvența consultării revistelor științifice abonate de bibliotecă (%)

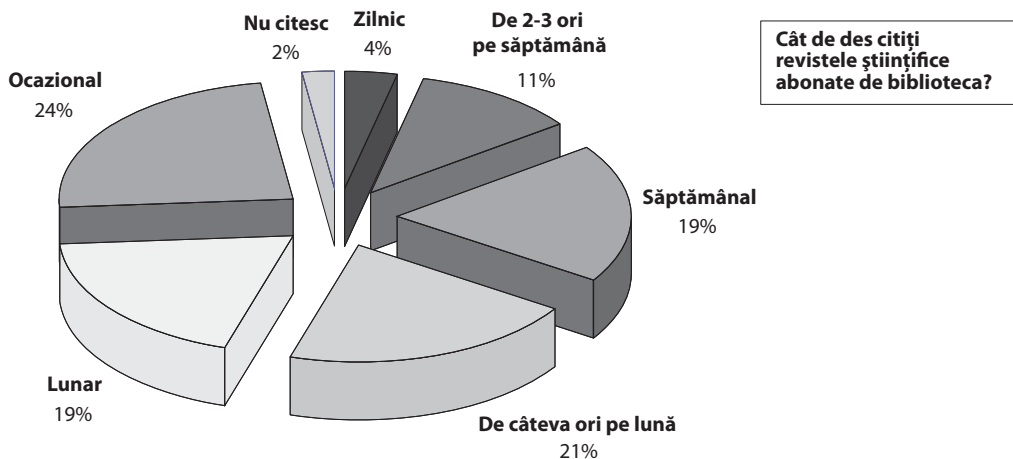
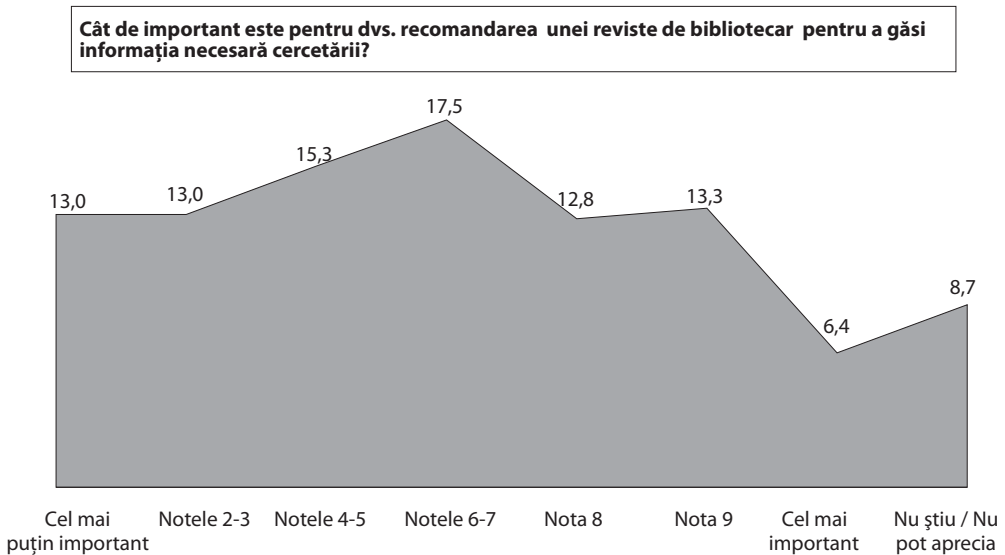

Fig. 3. Aprecierea importanței recomandării revistelor științifice de bibliotecar (%)

De asemenea, savanții apelează la sfaturile specialiștilor din bibliotecă pentru regăsirea informației științifice. În așa fel, 50 la sută din cercetătorii chestionați, în scopul regăsirii informației necesare cercetării, apelează la opinia bibliotecarilor pentru a selecta revistele științifice (fig. 3).

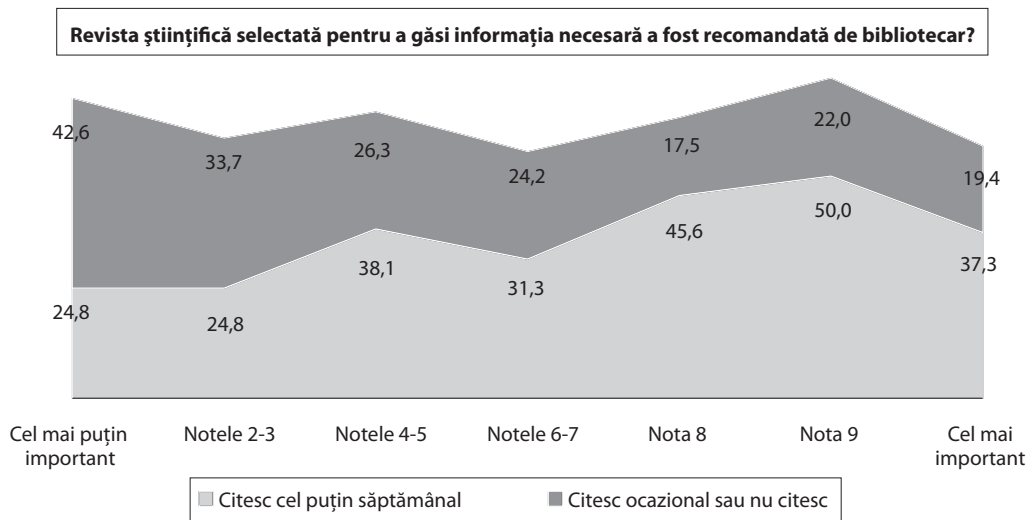
Astfel, pentru 32,5% de respondenți este important de a consulta bibliotecarul de contact sau bibliotecarul de referință (notele 8-10), iar 17,5% au apreciat importanța acestui serviciu pe notele 6-7. Este semnificativ că din cei 13% de specialiști, care au menționat că asistența bibliotecarilor în selectarea revistelor nu este deloc importantă, practic o treime (31,2%) nu citesc revistele științifice abonate de bibliotecă. Desigur, în structura acestui lot sunt și cei care personal se abonează la reviste științifice sau se limitează cu lectura revistelor accesibile liber pe internet.

Pentru cei 34,2% de cercetători, care cel puțin săptămânal citesc revistele abonate de bibliotecă, este destul de importantă recomandarea specialiștilor din

domeniul infodocumentar. Circa 54% din ei au apreciat această asistență cu note între 6 și 10. Raportând gradul de apreciere a asistenței bibliotecarilor la frecvența lecturii revistelor abonate de bibliotecă, observăm că există o dependență directă între aceste variabile (fig. 4). Cu cât mai rar lecturează cercetătorul revistele abonate de bibliotecă, cu atât mai puțin importantă este asistența bibliotecarului. Cel mai puțin importantă este asistența bibliotecarilor în selectarea revistelor științifice pentru cercetătorii din domeniul medicinei. 72,6% din această categorie au apreciat importanța consultării cu specialiștii din bibliotecă pe notele 1-3. În același timp, menționăm că asistența specialiștilor în infodocumentare este mai puțin importantă pentru utilizatorii care dețin un nivel înalt de cultură a informației.

Pentru informarea sistematică privind resursele informaționale bibliotecile organizează diverse activități informaționale, precum și promovează prin diferite filiere revistele științifice și bazele de date. În opt

Fig. 4. Raportul între variabila frecvenței lecturii revistelor științifice și gradul de importanță a asistenței bibliotecarului (%)

biblioteci, din cele 11 chestionate, sunt organizate activități axate în exclusivitate pe promovarea revistelor științifice tradiționale și electronice, precum și a bazelor de date care conțin informații despre articole din seriile științifice. În scopul informării utilizatorilor și promovării resurselor informaționale în biblioteci sunt organizate zile de informare și expoziții tradiționale, precum și expoziții virtuale care sunt practicate de cinci biblioteci (BȘ ASEM, BȘ US „A. Russo” din Bălți, BȘ UPS „Ion Creangă”, DIB ULIM și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”). Aceste biblioteci, precum și BȘC „A. Lupan” a AȘM, editează pliante pentru promovarea resurselor informaționale, informarea cercetătorilor și instruirea privind regăsirea informației în aceste resurse. De asemenea, au fost menționate și alte activități cu caracter informațional, axate pe promovarea resurselor și instruirea utilizatorilor. Astfel, de exemplu, la BCU USM în cadrul orelor de cultură a informației utilizatorii sunt informați cu privire la abonarea revistelor; BȘ US „A. Russo” din Bălți plasează pe site-ul bibliotecii liste

publicațiilor periodice primite din donații și abonate de bibliotecă; DIB ULIM organizează anual Salonul „Scientia” și include informația despre reviste în e-buletine.

Bibliotecile încep să recunoască faptul că sensul tradițional al serviciilor publice s-a schimbat, dar, până în prezent, răspunsul nu a fost proporțional cu schimbările care au loc. Interacțiunile între cercetători și personalul bibliotecii au scăzut dramatic cu proliferarea informației on-line și a serviciilor la distanță. Savanții au posibilitatea de a interacționa cu site-ul web al bibliotecii și colecțiile virtuale ale acestora sau pot să-și satisfacă necesitatea informațională pe baza altor surse decât cele disponibile la bibliotecă. Cercetătorii nu iau cu asalt bibliotecile și nu stau la coadă pentru a avea acces la literatura de care au nevoie. Sălile de lectură ale multor biblioteci universitare, academice sunt semipustii. Prin urmare, rolul de servicii prestate de bibliotecă trebuie să treacă de la procesul tradițional de cercetare a informației la asistență orientată la anumite necesități și categorii de utilizatori. Acestea ar trebui să

abordeze nevoile latente ale beneficiarilor bibliotecilor.

Criza în sistemul de comunicare științifică le impune bibliotecilor să propună noi paradigme de funcționare. În primul rând, tehnologiile informaționale și modelele alternative de publicare științifică oferă bibliotecilor posibilitatea de a plasa pe piața serviciilor informaționale oferte noi, cum ar fi crearea arhivelor digitale tematice sau instituționale, precum și oferirea accesului la revistele cu acces deschis.

Toate bibliotecile chestionate au menționat că promovează revistele Open Acces prin diverse materiale promoționale, în cadrul activităților de instruire, iar în perspectivă este prevăzut de a oferi acces la revistele cu acces deschis prin intermediul site-urilor web ale bibliotecilor. Actualmente prin linkuri de pe site-urile web ale bibliotecilor (BȘ ASEM, BRȘA UASM, BȘ US „A. Russo” din Bălți, BȘM USMF „N. Testemițanu”, BTȘ UTM, BȘC „A. Lupan” a AȘM, DIB ULIM, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”) pot fi accesate full text resursele informaționale științifice abonate de consorțiul REM (BD Ebsco Publishing), resursele oferite în cadrul proiectelor de grant (pentru o anumită perioadă, de exemplu, SpringerLink), care sunt puse la dispoziție gratuit și temporar de editurile științifice în cadrul acțiunilor de promovare etc.

Un alt serviciu informațional, pe larg oferit de bibliotecile științifice, în special de cele universitare, este crearea arhivelor electronice instituționale sau tematice. În etapa actuală, ca urmare a dezvoltării infrastructurii informaționale științifice, bibliotecile se află în situație critică. Tehnologiile care stau la baza utilizării informației au avansat mult prea repede, iar bibliotecile din Moldova nu au nici resurse financiare, nici tehnologice pentru a moderniza repede serviciile prestate. La capitolul constituirii arhivelor electronice instituționale bibliotecile autohtone sunt

la început de cale. Unele se află în etapa planificării și elaborării proiectelor, altele recunosc că dețin prea puține informații pentru crearea arhivelor digitale instituționale. Toate bibliotecile universitare, participante la chestionare, au menționat că planifică în timpul apropiat să organizeze arhive digitale instituționale cu acces la publicațiile colaboratorilor instituției. Biblioteca Științifică a ASEM și DIB ULIM sunt deja în etapa implementării acestor proiecte.

Biblioteca, de asemenea, poate participa activ nu doar la informarea utilizatorilor și promovarea resurselor, dar trebuie să se implice în promovarea științei, aceasta este opinia experților. Astfel, dr. Alexei Rău, directorul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, a subliniat că *„biblioteca trebuie să elaboreze și să promoveze o strategie specială, care, pe de o parte, să transforme biblioteca într-o memorie colectivă performantă, cu funcționalitate de top, pe de altă parte, să dezvolte capacitatea nu doar de reproducere și comunicare a informației, ci și de generare a cunoștințelor noi”*.

Dr. Silvia Ghinculov, director al Bibliotecii Științifice a ASEM și președintele Consorțiului REM, consideră că *„bibliotecile se află în vastul proces de înnoire și modernizare, care contribuie la dezvoltarea calității sistemului de informare și documentare. Direcțiile de înnoire vizează mai multe aspecte în care este implicată biblioteca în arealul academic. Ideea principală pentru care se optează este extinderea accesului la informație, promovarea Accesului Deschis, organizarea repozitoriilor instituționale. Va trebui prin organizarea unui mediu adecvat proceselor specifice de cercetare, să asigurăm noi spații de informare electronică, instrumente și resurse la nivelul cerințelor actuale și ale nevoilor informaționale. Bibliotecile trebuie să intensifice acțiunile de diseminare a informației științifice prin dezvoltarea tehnologi-*

ilor informaționale de prelucrare și stocare a informațiilor”.

Dr. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, este de părere că pentru promovarea științei în Moldova, deopotrivă cu modernizarea unor activități tradiționale, cum ar fi, lansări de publicații științifice; publicarea buletinelor despre literatura științifică pe domenii: istorie, statistică, psihologie, management, drept, cultură etc.; recomandarea mai insistentă a literaturii științifice doctoranzilor, masteranzilor și studenților instituțiilor de învățământ superior, trebuie să fie întreprinse și alte activități. Printre acestea se numără: „*publicarea periodic, pe web, a unor reviste bibliografice (text și imagini) a literaturii științifice disponibile; publicarea unor liste de publicații adnotate; constituirea arhivelor digitale, în cazul când biblioteca are destule surse digitale și în cazul când instituția este dispusă să digitalizeze*”.

Privind spre viitor, credem că bibliotecile vor continua să construiască colecții științifice durabile care vor tinde spre satisfacerea necesităților informaționale ale utilizatorilor și vor extinde oferta serviciilor informaționale, inclusiv pe baza noilor modele de comunicare.

S-a menționat deja că arhivele cu acces deschis atât cele tematice, cât și cele instituționale, sunt angajate în conservarea pe termen lung a lucrărilor științifice publicate și nepublicate. Aceste resurse sunt folosite, de asemenea, nu doar pentru valorificarea producției științifice naționale și instituționale care presupune o conservare și preservare eficientă a lucrărilor științifice, dar și pentru organizarea accesului la aceste documente, ce ar susține realizarea misiunilor științifice, educative, economice, sociale și culturale. Valorificarea producției științifice asigură accesul mai extins la informația științifică și mărește vizibilitatea științifică a savantu-

lui, instituției și a țării, ea are o importanță atât științifică, culturală, economică, cât și socială. Aceasta din urmă se referă la sporirea citării lucrărilor științifice și creșterea vizibilității publicațiilor în fluxul informațional mondial.

Responsabilitatea pentru crearea de pozitivelor instituționale ale universităților sau ale altor instituții revine bibliotecilor care prin aceste arhive digitale furnizează oportunitatea de organizare a unui centru virtual, unde colaboratorii instituției științifice sau profesorii universitari să poată arhiva electronic lucrările științifice și didactice. Aceste resurse, e-resursele cadrelor didactice universitare și ale cercetătorilor științifici, fiind arhivate într-un spațiu digital comun, au capacitatea să devină cel mai mare capital intelectual al instituției [3, p. 80]. Organizarea unei colecții digitale este o nouă modalitate de acces la informația științifică, precum și de utilizare a conținutului digital.

Maurits van der Graaf și Kwame van Eindhoven afirmă: „*În cazul în care arhivele digitale instituționale vor fi pe deplin integrate în sistemul de comunicare științifică, autorii și instituțiile vor culege numai beneficii în urma acestei inovații, când materialul din arhive este utilizat pe scară largă de către utilizatorii / cititorii de informații științifice. Utilizarea optimă poate fi obținută printr-o infrastructură de încredere pentru arhivele electronice științifice care sporesc accesibilitatea și remedierea conținutului lor*” [6, p. 24].

Utilizatorii informației științifice vor avea posibilitatea să acceseze literatura și colecțiile de documente despre existența cărora nu aveau cunoștință. Deopotrivă cu aceasta, arhivele digitale instituționale pot face față provocărilor bazate pe tehnologiile informaționale emergente, asigurând preservarea producției științifice pe termen lung. Profesorul universitar Angela Repanovici susține că arhivele electronice

instituțional ar trebui să fie considerate o investiție pe viitor a infrastructurii [3, p. 81], deoarece, atunci când autoarhivarea devine o normă stabilă în cultura științifică și socială, universitățile și instituțiile de cercetare ar trebui să fie pregătite cu tehnologii și mecanisme care să sprijine implementarea acestor arhive.

Referințe bibliografice

1. Martell, Charles. *sAccess: The social dimension of a new paradigm for academic librarianship*. În: *The Journal of Academic Librarianship*. 2009, vol. 35, nr. 3, p. 205-206.
2. *Raport privind activitatea Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică și*

rezultatele științifice principale, obținute în sfera științei și inovării în perioada anilor 2006-2011. Ch.: AȘM, 2011. 394 p.

3. Repanovici, Angela. *Promovarea producției științifice prin depozite digitale*. București: Editura Academiei Române, 2010. 193 p.

4. Stoica, Ion. *Sensul schimbării în universul infodocumentar*. Constanța: Ex Ponto, 2009. 225 p.

5. Țurcan, Nelly. *Criza serialelor și accesul la resursele informaționale științifice din bibliotecile Republicii Moldova*. În: *BiblioPolis*. 2011, vol. 40, nr. 3, p. 8-21.

6. Van der Graaf, Maurits; Van Eijndhoven, Kwame. *The European repository landscape 2008: inventory of digital repositories for research output*. Amsterdam: University Press, 2009. 168 p.

ROLUL BIBLIOTECII ÎN PROMOVAREA CUNOAȘTERII PRIN PARADIGMA ACCESULUI DESCHIS

Natalia CHERADI,
director adjunct, Biblioteca Științifică, ASEM;
coordonator al Programului EIFL-OA Moldova

Abstract

This paper is devoted to the international initiatives defining Open Access to the scientific information. The activity of the EIFL-OA Moldova Program is described here and promotes the open access paradigm and the distribution of the local content by developing electronic archives. As an important point for innovation and academic communication, the libraries encourage the members of university and academic communities, the local administrations, the students and the public to participate actively in the International Open Access Week.

Keywords: *Open Access, OA archives and repositories, Open Archives Initiative, OA Journals, Open Access Week.*

* * *

Internetul a schimbat modul clasic de publicare, acces, diseminare și folosire a informației științifice. Publicarea științifică a migrat de la conținutul tradițional spre conținutul digital. Este o provocare pentru oamenii de știință – să se gândească dincolo de accesul liber și să ia în considerare modul în care tehnologia poate avansa procesele de cercetare, sporind cantitatea publicațiilor de specialitate disponibile în accesul deschis.

Cele mai multe dintre cercetările realizate sunt finanțate de către stat, care solicită de la autori publicarea rezultatelor cercetărilor pentru accesul liber al populației. Universitățile ar trebui să impună aceleași principii personalului acestora. Recomandările din anul 2008 ale Asociației Universităților Europene prevăd ca

universitățile să dezvolte politici instituționale de control asupra calității cercetărilor (inclusiv prin intermediul articolelor științifice) pentru o distribuție mai largă, maximizarea vizibilității lor, accesibilității și impactului științific¹.

Menirea universităților și a membrilor lor este de a genera cunoaștere prin cercetare științifică. Datoria morală față de societate, care plătește aceste cercetări, este ca rezultatele proiectelor să fie accesibile tuturor și de oriunde. Astfel, au apărut mișcarea *Open Access* (OA), revistele *Open Access* și necesitatea ca instituțiile să tezaurizeze digital toată producția științifică a universităților în depozite instituționale (repositorii instituționale)². Accesul Deschis permite ca varianta electronică a publicației științifice să poată fi citită pe internet, tipărită, distribuită fără scopuri comerciale, fără nicio plată sau restricție. Acest concept a apărut în momentul în care cercetătorii și-au postat copii ale articolelor științifice pe paginile web. Universitățile și-au dezvoltat interesul de a crea depozite digitale științifice și lumea științifică a început să reacționeze în consecință.

Inițiativa de la Budapesta pentru Acces Deschis a fost semnată în februarie 2002 de peste 4000 de persoane și organizații din toată lumea. Textul inițiativei definește Accesul Deschis ca fiind accesul on-line nerestricționat la literatura științifică pe care autorii doresc să o facă publică fără a avea pretenția de a fi remunerați. Accesul liber la această literatură presupune ca ea să fie disponibilă gratuit, pe internet, iar orice utilizator să poată s-o descarca, s-o

copieze, s-o distribuie, s-o tipărească la imprimantă, fără limitări de natură financiară, legală sau tehnică, cu excepția celor presupuse de accesul la internet.

Altă inițiativă care a avut drept scop susținerea dezvoltării Accesului Deschis și eliminarea monopolului editorilor este *Declarația de la Bethesda privind editarea și Accesul Deschis*, din iunie 2003. Scopul principal al Accesului Deschis este eliminarea monopolului editorilor asupra publicării lucrărilor științifice.

Declarația de la Berlin privind Accesul Deschis la cunoștințe în domeniul științei și științelor umanitare (octombrie 2003), semnată de către toate organizațiile academice conducătoare din Germania și structurile fondatoare și, în același timp, de 300 de instituții academice din toată lumea, menționează: „Misiunea noastră de difuzare a cunoașterii este doar pe jumătate completă dacă informația nu este făcută pe larg și imediat disponibilă societății. Trebuie susținute noi posibilități de răspândire a cunoașterii nu numai prin forma clasică, dar, totodată, și în mod crescător prin paradigma Accesului Deschis, prin internet.”

La aceste documente importante putem atribui și *Manifestul Internet IFLA*, semnat în mai 2002, care promovează libertatea accesului la informații fără frontiere. Au urmat două declarații IFLA: *Declarația IFLA privind Accesul Deschis*, 14 octombrie 2008, și *Declarația IFLA privind Accesul Deschis – clarificarea poziției și strategiei IFLA*, 18 aprilie 2011.

Susținând inițiativele pe plan internațional, *Programul EIFL-OA Moldova* a fost instituit în primăvara anului 2008 în cadrul Consorțiului EIFL Direct Moldova pentru asistarea membrilor consorțiului în dezvoltarea Accesului Deschis la informație științifică. Scopul general al programului este de a beneficia de conținutul informațional, disponibil prin intermediul OA, pre-

¹ Repanovici, A. *Promovarea și vizibilitatea producției științifice a universității prin depozite digitale*. În: Revista română de biblioteconomie și știința informării. 2009, nr. 1-2, p. 13-23.

² Țurcan, N. *Accesul Deschis – un nou model de acces la informație și cunoaștere*. În: *BiblioPolis*. 2011, nr. 1, p. 9-17.

cum și asigurarea distribuirii conținutului local prin dezvoltarea unor arhive electronice deschise și încurajarea autorilor de a publica articole în reviste cu Acces Deschis. OA permite oamenilor de știință în țările în curs de dezvoltare și de tranziție de a avea acces nu numai la informații de care au nevoie în efectuarea cercetărilor, dar și la dezvoltarea mijloacelor care contribuie la eficientizarea activității lor de cercetare la nivel global. Prin furnizarea asistenței, resurselor și oportunităților pentru schimbul de cunoștințe, EIFL-OA sprijină și facilitează:

- instruirea profesională și organizarea atelierelor de lucru pe tematica Open Access în rețeaua EIFL;
- studierea și adoptarea modelelor de Acces Deschis în țările participante;
- dezvoltarea și adaptarea manualelor și liniilor directoare privind Accesul Deschis în țările în curs de dezvoltare;
- programe de instruire și ghiduri pentru a pregăti țările membre EIFL în vederea constituirii repozitoriilor instituționale.

Instruirea profesională pe tematica OA în țara noastră a început cu *Seminarul internațional Acces Deschis (Open Access): explorarea comunicării științifice* (iunie 2008), cu participarea unor experți din străinătate: dr. Leo Waaijers din Olanda și Iryna Kuchma din Ucraina. În discuție au fost puse următoarele probleme: fenomenul *Open Access*; reviste OA; repozitoriile deschise: politici și practici; resurse electronice pentru știință și cercetare în Republica Moldova; repozitoriile deschise în Ucraina; experiențe din Proiectul DARE din Olanda și proiectul DRIVER din Uniunea Europeană; copyright și licențe pentru conținut deschis; licențe *Creative Commons*, licențe pentru editarea revistelor științifice cu Acces Deschis Eprints și DSpace; Accesul Deschis și noi abordări ale managementului citărilor și

evaluarea cercetărilor; politica editorială și *advocacy* în domeniul științei.

În urma acestui seminar a fost aprobată *Declarația Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova privind Accesul Deschis la informație* la Conferința anuală a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova (16 octombrie 2009). Participanții la Conferință au recunoscut importanța strategică a Accesului Deschis la informație. Acest document a fost redactat de către Programul eIFL-OA Moldova în scopul promovării Accesului Deschis pentru diseminarea cunoștințelor științifice globale și a creativității umane și pentru determinarea măsurilor care trebuie întreprinse de către instituțiile de cercetare, universitățile și bibliotecile din Republica Moldova.

În scopul organizării arhivelor instituționale în Republica Moldova a fost organizat Seminarul internațional *Implementarea tehnologiei IR (repozitoriile instituționale): sistemul DSpace*, aprilie 2011, finanțat de Ambasada Regală a Norvegiei în România, în cadrul Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice din Moldova cu participarea lui Kuzma Kudim, Institutul Sisteme Software al Academiei de Științe din Kiev, Ucraina. Tema abordată în cadrul seminarului este indispensabilă procesului de gestionare a bibliotecii, oferind bibliotecarilor suport în procesul de implementare a tehnologiei IR. Provocarea va fi implementarea tehnică a publicării on-line și schimbarea culturală necesară pentru a deveni încorporată și frecventă în activitățile instituției. Programul a cuprins dezbaterile următoarelor subiecte: structura arhivei; utilizatori și grupuri; metadate; drepturile de acces; procesul de stocare a datelor; embargo; protocolul OAI-PMH; interfața XMLUI; configurarea procesului de stocare a datelor; localizarea; sistemul Eprints, sistemul de reviste OJS; sistemul de conferințe OCS.

O foarte scurtă introducere despre Accesul Deschis (OA). Publicarea în Accesul Deschis este digitală, on-line, gratuită, liberă de restricții privind drepturile de autor și de licențe. Ceea ce o face posibilă este internetul și consimțământul autorului sau al titularului dreptului de autor. OA – accesul gratuit, imediat, on-line la rezultatele cercetării științifice, precum și dreptul de a utiliza și a reutiliza aceste rezultate conform necesităților fiecăruia – are puterea de a transforma modul de cercetare științifică. Aceasta are însemnătate directă și pe scară largă pentru mediul academic, medicină, știință, industrie și pentru societatea în ansamblu. OA are potențialul de a maximiza investițiile în cercetare, dezvoltarea expunerii și utilizării cercetărilor publicate, de a facilita efectuarea cercetării pe baza literaturii de specialitate disponibile și de a spori progresul general al științei.

OA este pe deplin compatibil cu *peer review* (evaluare de experți, recenzare), iar toate inițiativele principale OA pentru literatura științifică insistă asupra importanței recenzării. Precum unii autori donează articolele pentru publicare în reviste, același lucru îl fac editorii revistelor și experții care participă la recenzarea articolelor.

Există *două mijloace* principale pentru oferirea Accesului Deschis la articole de cercetare: *arhive sau depozite (repozitorii) OA și reviste OA.*

Arhivele și depozitele OA. Arhivele nu realizează recenzarea, ci fac conținuturile deschise și le propun la dispoziția tuturor. Acestea pot conține preprinturi, postprinturi sau ambele forme. Arhivele pot aparține instituțiilor, precum universităților și laboratoarelor, sau pot fi tematice, cum ar fi în domeniul fizicii sau economiei. Autorii își pot arhiva preprinturile fără permisiunea cuiva, și majoritatea revistelor deja permit acestora să arhiveze postprinturi. Atunci când arhivele sunt realizate în conformitate cu protocolul Open Archives

Initiative, acestea devin interoperabile, iar utilizatorii pot găsi conținutul lor fără să știe ce arhive există, unde sunt situate sau ce conțin. În prezent, există *software open-source* pentru construirea și menținerea arhivelor conform protocolului OAI, reprezentând un impuls puternic la nivel mondial pentru utilizarea acestora. Costurile unei arhive sunt ne semnificative: ceva spațiu pe un server și ceva din timpul unui tehnician. Putem utiliza Directoriul OpenDOAR³ (1993 arhive digitale) și Registrul ROAR⁴ (1778 arhive digitale) pentru a realiza căutări în mai multe repozitorii instituționale.

Revistele OA. Revistele OA trebuie să treacă recenzarea și apoi să fie oferit accesul liber la conținutul lor. Cheltuielile lor constau în recenzarea articolelor, pregătirea manuscrisului și dispunerea spațiului pe un server. Revistele OA își asumă cheltuielile pentru diseminarea conținutului, plătind costurile de producție, astfel accesul poate fi gratuit pentru toată lumea. În anumite cazuri, revistele au subvenții de la universitățile care le găzduiesc sau de la societăți profesionale. Alteori, revistele percep un comision pentru procesarea articolelor acceptate pentru publicare, care urmează să fie plătit de către autor sau sponsorul autorului (angajatorul, agenția de finanțare). Revistele OA care percep taxe pentru procesare, de obicei, renunță la acestea în situații economice dificile. Revistele OA cu subvenții instituționale tind să nu impună taxe de procesare. Putem utiliza DOAJ⁵, Directory of Open Access Journals – reviste academice din 109 țări și publicate în 50 de limbi.

Revistele OA pot obține subvenții ne semnificative sau prin taxe, dacă au un venit de la alte publicații, publicitate, suplimente plătite sau servicii auxiliare. Unele

³ <http://www.opendoar.org>

⁴ <http://roar.eprints.org>

⁵ <http://www.doaj.org>

instituții și consorții stabilesc reduceri de taxe. Editorii OA renunță la taxă pentru cercetătorii afiliați instituțiilor, care au plătit taxa anuală de membru. Există mult loc pentru creativitate, în găsirea căilor de a plăti costurile unei reviste OA recenzate, și suntem departe de a epuiza inteligența și imaginația noastră.

Lansarea Accesului Deschis, Inițiativei Arhivelor Deschise și arhivelor instituționale. Principalul motiv pentru care universitățile trebuie să aibă arhive instituționale este sporirea vizibilității și impactului cercetărilor realizate. Arhivele vor ridica statutul facultăților, profesorilor, cercetătorilor și al instituției în întregime.

Sunt peste tot universități care se ocupă de crearea arhivelor cu Acces Deschis – fonduri de bani sunt alocați instituțiilor pentru a sprijini modele de publicare care să permită Accesul Deschis, distribuție imediată, on-line, precum și accesul la rezultatele cercetării științifice. Accesul Deschis la arhive poate îmbunătăți accesul la cercetare și accelera disponibilitatea on-line a articolelor științifice recenzate. Instituții cum ar fi Universitatea din Ottawa, Universitatea Bielefeld, Universitatea Lund, Universitatea din California-Berkeley, Cornell, Harvard mențin aceste arhive.

Un motiv mai specific este faptul că un număr tot mai mare de reviste științifice permit autorilor să depună postprinturile în depozite instituționale și nu în cele tematice. Chiar dacă această diferență dintre arhive este arbitrară, instituțiile care nu vor crea arhive, își vor lăsa cercetătorii, irecuperabil, fără nicio modalitate de a oferi OA la lucrările lor.

„OAI-compliant” înseamnă că arhiva creată corespunde protocolului de recoltare a metadatelor pe baza *Inițiativei Arhivelor Deschise (OAI)*. Acest protocol asigură interacționarea arhivei noastre cu alte arhive, astfel metadatele din mai multe arhive se agregă în una globală.

Utilizatorii pot realiza căutările în arhive conforme OAI, fără a vizita separat arhivele și a lansa căutări separate. Prin urmare, protocolul OAI face conținutul mai vizibil, chiar dacă utilizatorii nu știu de existența și de conținutul arhivei noastre⁶. Există aproape 12 pachete *open-source* pentru crearea și menținerea arhivelor OAI-compliant. Cele mai importante patru sunt: Eprints (Southampton University), DSpace (Massachusetts Institute of Technology), CDSWare (CERN), și FEDORA (Universitățile Cornell și Virginia).

Asistența cercetătorilor, cadrelor didactice privind depozitarea articolelor științifice în arhive instituționale. Mulți cercetători sunt dispuși să arhiveze materialele, dar sunt foarte ocupați. Unele cadre suferă de tehnofobie, altele ar putea avea nevoie de educație și informare privind avantajele OA. De exemplu, sunt biblioteci universitare care vizitează catedrele, discutând cu cercetătorii, pentru a-i ajuta să depună o copie a articolelor în depozitul instituțional. Biblioteca St. Andrews University solicită de la cercetători să trimită articolele lor prin e-mail și apoi personalul bibliotecii le introduce în depozitul instituțional.

Trebuie luată în considerare publicarea unor reviste în OA. Un exemplu demn de urmat este *Philosophers' Imprint*, de la Universitatea din Michigan, o revistă recenzată OA, al cărei motto este: „*Editat de filosofi. Publicat de bibliotecari. Gratuit pentru cititorii de pe Web.*” Deoarece redactorii și editorii (de la facultate și bibliotecari) sunt salarizați de universitate, iar revista este subvenționată de către universitate, nu e nevoie de a percepe taxe de procesare⁷.

Biblioteca Universității din Arizona, Tucson, publică în OA revista științifică recenzată *Journal of Insect Science*. Despre experiența de aici putem afla din articolele lui Henry Hagedorn, *Publishing by*

⁶ <http://www.openarchives.org>

⁷ <http://www.philosophersimprint.org>

the Academic Library (Activitatea de publicare a bibliotecii academice), și ale Eulaliei Roel, *Electronic journal publication: a new library contribution to scholarly communication (Publicarea revistelor electronice: o nouă contribuție a bibliotecii în comunicarea științifică)*, College & Research Libraries News, ianuarie 2004⁸. Biblioteca Boston College publică toate revistele facultăților colegiului în Acces Deschis.

Accesul Deschis la informația științifică – date și publicații – va fi una din temele principale care vor fi adresate într-o *Comunicare* către Comisia Europeană în 2011. O participare largă înseamnă știință mai performantă. Acest principiu este acceptat în comunitatea științifică, chiar dacă mulți cercetători întârzie să-l pună în practică. De asemenea, Accesul Deschis poate încuraja și permite un mai mare angajament al societății în știință. Dar dincolo de toate acestea, Accesul Deschis la informația științifică este important deoarece ajută cetățenii în exercitarea dreptului lor de a avea acces la cunoașterea produsă prin utilizarea finanțării publice. Dreptul de a accesa liber rezultatele științifice nu este doar în beneficiul cetățenilor, ci și în folosul instituțiilor de finanțare. Examinarea publică a rezultatelor de cercetare va îmbunătăți modul în care sunt alocate fondurile pentru cercetare. Va crește și încrederea cetățenilor față de modul în care sunt cheltuiți banii pentru cercetare.

Ca un punct important pentru inovare și comunicare academică, bibliotecile încurajează membrii comunității universitare și academice, administrațiile locale, studenții și publicul larg să participe activ la activitățile **Săptămânii Internaționale a Accesului Deschis**, care se organizează anual, începând cu anul 2008. Săptămâna OA invită comunitățile de a participa direct la mai multe sesiuni on-line și evenimente.

Pentru a cunoaște cele mai importante re-alizări din lume privind Accesul Deschis a fost creat site-ul Săptămânii Internaționale a Accesului Deschis⁹.

Au fost lansate inițiativele „Creați schimbare”: o resursă pentru facultăți și bibliotecari pentru a revendica comunicarea academică și „Dreptul de cercetare”: ghidul studentului SPARC – o inițiativă educațională. Noile posibilități de diseminare a cunoștințelor trebuie susținute nu numai prin formele clasice, dar și prin Accesul Deschis oferit de internet, definindu-l pe acesta ca o sursă cuprinzătoare a cunoștințelor umane și a moștenirii culturale, acceptată de comunitatea științifică.

Organizatorii – PLoS, SPARC și Asociația Studenților pentru Cultura liberă – au rezumat feedback-ul pozitiv pe care l-au primit în legătură cu Săptămâna Accesului Deschis, interogând cele 120 de organizații care s-au înscris pentru a participa la acest eveniment în anul 2008. La întrebarea dacă ar participa din nou în anul viitor, 90% din respondenți au răspuns afirmativ: „DA... pentru a extinde gradul de conștientizare și de înțelegere a accesului deschis, inclusiv mandatele recente și politicile în curs de dezvoltare în cadrul comunităților internaționale universitare, științifice și publicului larg...”

Au existat mai multe moduri de a sărbători acest eveniment internațional:

- explozie de materiale noi în Accesul Deschis și organizarea lor în diverse arhive;
- acoperire semnificativă de bloguri – aproximativ 400 (inclusiv în Republica Moldova);
- videoclipuri – au fost realizate în scopul prezentării importanței Accesului Deschis cu participarea profesorilor, bibliotecarilor, finanțatorilor științei,

⁸ <http://www.insectscience.org>

⁹ <http://openaccessweek.org>

studenților etc. (acestea sunt disponibile pe YouTube și Internet Archive);

- multiple comentarii pe care le-au primit organizatorii după eveniment din partea participanților și utilizatorilor.

Săptămâna OA este o șansă de neprețuit pentru a ne conecta la impulsul global al împărtășirii deschise și promovarea schimbărilor de politică la nivel local. Universități, colegii, instituții de cercetare, finanțatori, biblioteci și centre de informații au folosit Săptămâna OA ca o platformă pentru a difuza mesajele universităților privind politicile Accesului Deschis, de a emite rapoarte cu privire la beneficiile sociale și economice ale acestuia, de a oferi noi fonduri în sprijinul publicării în Accesul Deschis și multe altele.

În acest an, diverse organizații din toată lumea au sărbătorit a patra oară *Săptămâna internațională a Accesului Deschis (Open Access Week 2011)* – de pe 24 până pe 30 octombrie 2011. *Află. Participă. Promovează* – acesta este sloganul evenimentului global, care reprezintă o oportunitate pentru comunitatea academică, de cercetare pentru a continua să învețe despre beneficiile potențiale ale Accesului Deschis, să împărtășească colegilor ceea ce au învățat și să inspire o participare mai largă în promovarea Accesului Deschis ca o nouă normă pentru studiu și cercetare.

Din acest an, organizatorii Săptămânii OA, au subliniat colaborarea și acțiunea colectivă, care au sporit impulsul Accesului Deschis și au prezentat o gamă largă de inițiative în toată lumea. Participarea a sute de universități, a centrelor de cercetare și a site-urilor web la nivel mondial a ilustrat profunzimea și amploarea suportului pentru Accesul Deschis și a demonstrat impactul real pentru promovarea cercetării în mai multe domenii. Săptămâna OA a prezentat activitățile pe cca 1000 de site-uri în aproape 100 de țări. Participarea și-au anunțat-o mii de cercetători, profe-

sori, studenți, bibliotecari, administratori universitari, agenții de finanțare, factori de decizie politică și lucrători din domeniul cunoașterii. Au participat și diverse grupuri interesate de promovarea difuzării libere și imediate a publicațiilor și a datelor științifice. Contribuțiile anterioare au fost diverse, inspirate, provocatoare și creative. Site-ul web al Săptămânii Accesului Deschis a găzduit: 38 783 vizite și 27 954 de vizitatori din 150 de țări; 90 578 vizite și 63 770 de vizitatori din 179 de țări pe parcursul anului. În topul vizitelor se află SUA, Marea Britanie, Germania, Canada, Spania, Polonia, Franța, India, Portugalia, Japonia, Italia și Africa de Sud.

Pentru prima dată, SPARC (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition¹⁰), un consorțiu de biblioteci universitare care promovează activ OA, invitând organizațiile să-și demonstreze sprijinul pentru Săptămâna OA, a sponsorizat această activitate. Sponsorilor li s-a acordat o vizibilitate largă într-o varietate de canale.

Peste 100 de instituții din întreaga lume au politici instituționale de încurajare sau de solicitare a depunerii în arhive electronice deschise a cercetărilor, inclusiv Massachusetts Institute of Technology, Universitatea din Kansas, Universitatea din Edinburgh, ETH Zürich, Universitatea din Birmingham, Universitatea Simon Fraser și altele. Cercetătorii, în calitate de autori, au o mulțime de oportunități de a sprijini Accesul Deschis, de a extinde accesul la rezultatele cercetărilor prin revistele OA, arhivele electronice deschise și de a gestiona drepturile de autor.

Accesul deschis asigură o mai bună rentabilitate a cercetării în care a investit instituția prin deschiderea rezultatelor cercetării publicului cât mai larg. Săptămâna OA poate fi momentul oportun pentru

¹⁰ <http://www.arl.org/sparc>

inițierea sau promovarea unei astfel de inițiative. Peste 200 de organizații din lume de toate tipurile – instituționale, departamentale, guvernamentale, private etc. – au adoptat politici prin care solicită ca cercetările finanțate de acestea să fie puse la dispoziția publicului larg. Wellcome Trust din Marea Britanie a anunțat că va aloca două milioane de lire sterline pentru a sprijini publicarea în reviste cu acces liber. Wellcome Trust sprijină, de asemenea, disponibilitatea Accesului Deschis la cercetările finanțate de către acesta printr-o politică care asigură Accesul Deschis peste șase luni după publicarea în reviste¹¹.

US National Institutes of Health (Institutul Național al Sănătății SUA) a revizuit politica privind accesul public la cercetările finanțate din fonduri publice în 2008, astfel încât se depune o copie finală recenzată a manuscriselor în arhiva on-line MNV și la dispoziția publicului nu mai târziu de 12 luni de la publicarea în reviste¹². Hungarian Scientific Research Fund – OTKA (Fondul de cercetare științifică din Ungaria, din 1986 o agenție de finanțare a științei și a burselor de cercetare) a introdus un mandat, prin care se solicită ca toate publicațiile științifice susținute din granturile OTKA să fie disponibile în Accesul Deschis. Autism Speaks a devenit prima organizație americană de *advocacy* care a adoptat politica Accesului Deschis la cercetările finanțate de către aceasta și care a obligat depunerea manuscriselor în PubMed Central¹³. La Trinity University din San Antonio, Texas, Săptămâna OA a constituit un forum privind acceptarea prin vot a politicii Accesului Deschis la rezultatele cercetării instituționale.

¹¹ <http://www.wellcome.ac.uk/About-us/Policy/Spotlight-issues/Open-ACC>

¹² <http://publicaccess.nih.gov>

¹³ http://www.autismspeaks.org/science/overview/policies/policy_on_pub

Săptămâna Accesului Deschis a fost o platforma pentru Coaliția *The student Right to Research Coalition* de a extinde drepturile studențești privind cercetarea științifică la care au participat cinci milioane de studenți din întreaga lume. Studenții, senatele studențești și organizațiile studențești sunt invitați să semneze Declarația *The Student Statement on the Right to Research* privind dreptul studenților la cercetare, care solicită guvernelor, finanțatorilor științei, administratorilor universităților, facultăților, studenților să sprijine Accesul Deschis. Site-ul web al Coaliției conține mai multe resurse pentru a ajuta studenții să aere interesele la nivel național și local și să învețe pe alții privind beneficiile Open Access¹⁴.

Studenții de la Universitatea din Boston au realizat un videoclip pentru a ilustra faptul că studierea fără acces la resurse informaționale de care ai nevoie este ca și cum să porți o jumătate de șosetă, să mănânci o jumătate de hotdog sau să citești o jumătate de carte¹⁵. Istoriile care au fost împărtășite sunt inspiratoare, realizate cu un grad înalt de creativitate. Toate aceste contribuții la promovarea Accesului Deschis – în scris, fotografii și video – reprezintă o resursă fantastică, care ne va ajuta pe toți să continuăm discuția pe viitor. Tot ce s-a realizat până în prezent confirmă importanța tot mai mare a Săptămânii Accesului Deschis. Desigur, impulsul, dimensiunea și puterea în creștere a rețelei la nivel mondial, continuă să impresioneze.

În Republica Moldova activitățile de promovare a Accesului Deschis s-au intensificat pentru a deschide tuturor părților interesate valorificarea resurselor culturale și științifice, calea către un nou model de acces și diseminare. În bibliotecile universitare și publice de la noi au fost realizate

¹⁴ <http://www.righttoresearch.org>

¹⁵ <http://www.openaccessweek.org/video/open-access>

diverse acțiuni de promovare a Accesului Deschis în cadrul ședințelor senatelor, catedrelor, Zilelor de informare, prin intermediul site-urilor, postării pe YouTube a videoclipurilor etc.

A fost de mare anvergură organizarea în bibliotecile noastre a unor activități consacrate acestor evenimente: prezentări, ateliere de lucru etc., în locuri diferite, dar în aceeași zi, pentru a demonstra puterea Accesului Deschis. Au fost realizate prezentări pentru senatele universităților, în biblioteci sau la facultăți și departamente, într-o informarea cercetătorilor și administratorilor despre criza de comunicare științifică și demonstrarea avantajelor Accesului Deschis ca o soluție cuprinzătoare. Este de remarcat că trei biblioteci universitare au început activitatea de creare a repozitoriilor instituționale. În cadrul Săptămânii sunt prezentate arhivele din diverse țări pentru a promova acest model de organizare a informațiilor științifice în rândul cercetătorilor din Republica Moldova. Este o șansă de a atrage atenția senatelor universitare, administrațiilor locale pentru a dezvolta politici de acces și o mare oportunitate de a informa pe oricine despre natura și importanța Accesului Deschis.

Săptămâna OA este o mare oportunitate de a evidenția publicațiile cu Acces Deschis, reperate și realizările, iar pentru editori să ia în considerare cum Accesul Deschis poate ajuta la creșterea impactului publicațiilor tipărite de aceștia. Conferința anuală a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova din 11-12 noiembrie 2010 *Accesul Deschis la informație și cunoaștere: susținerea progresului durabil* a fost integral consacrată problemelor Accesului Deschis.

Va trebui să semnăm Convenția pentru echitatea publicării în Accesul Deschis. Nu

suntem destul de pregătiți pentru a lansa o arhivă cu Acces Deschis în instituția noastră, dar susținem ideea? Putem semnala sprijinul nostru prin semnarea Convenției *Compact for Open Access Publishing Equity* (COPE). Inițiativa este lansată de un grup din cinci instituții-cheie (Harvard, Cornell, Dartmouth, MIT și UC Berkeley) și are scopul de a contribui la asigurarea unui nivel mai echitabil pentru revistele OA în comparație cu abonarea la reviste. Vom avea nevoie de sprijin din partea cercetătorilor și administratorilor pentru aceste decizii, dar alte universități au reușit s-o facă.

Săptămâna Accesului Deschis 2011 a fost pentru noi, de asemenea, un moment important de muncă și de identificare a oportunităților viitoare. Trebuie găsite noi modalități de a satisface cerințele cercetătorilor, noi modalități de a aduce Săptămâna Accesului Deschis la universitate, bibliotecă, editură, în comunitate. În timp ce s-au realizat progrese esențiale, suntem abia la început pentru a face incursiuni de a promova Accesul Deschis în comunitatea științifică. Am făcut progrese și pentru creșterea gradului de conștientizare a valorii Accesului Deschis și promovarea acestuia ca o nouă normă în învățământ și cercetare.

Accesul Deschis poate fi înțeles ca un sprijin pentru principiul guvernării deschise în ajutorul dezvoltării unor servicii publice mai bune, ca o nouă eră a Științei Deschise care servește societatea în general. Accesul Deschis este una dintre cele mai progresiste mișcări în comunitatea informațională din lume. Accesul la informații și schimbul de informații sunt esențiale pentru dezvoltarea cu succes a societății și bibliotecarii joacă un rol crucial, de lideri, pledând pentru promovarea ideii de a asigura accesul liber la informația științifică electronică.

PECHA KUCHA – FORMAT JAPONEZ DE PREZENTĂRI

Ludmila PÂNZARU,
director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”

Abstract

The article is about a revolutionary format of presentation implemented in 2003 in Tokyo, by two architectures Astrid Klein and Mark Dytham, and extended in the world. The article offers information related to the steps of preparing this type of presentation.

Keywords: Power Point presentation, Pecha Kucha, format 20 × 20, innovation.

* * *

De multe ori, aflîndu-ne la conferințe, congrese cu comunicări în PPT, observăm una și aceeași situație: un program încărcat, cu multe comunicări care durează mai mult de timpul regulamentar, autorul prezentînd cu voce monotonă textul comunicării, întins pe slide-uri, și care, desigur, este citit. Cîteodată prezentatorul stă cu nasul în slide-uri, cu spatele la auditoriu, oprindu-se atunci cînd se întîmplă ceva cu proiecția. În unele cazuri el are un asistent căruia i se dau indicații: „Următorul slide, vă rog” sau „Reveniți la slide-ul precedent”. Publicul se întrebă: „Cîte slide-uri și cîți vorbitori au mai rămas?” Acest scenariu este bine cunoscut pentru mulți, dar puțini s-au gîndit cum să-l schimbe.

Din categoria „puțini” fac parte doi arhitecți europeni, stabiliți în Japonia, Astrid Klein și Mark Dytham, de la firma de arhitectură *Klein Dytham architecture* (KDA). Plictisiți și stresați de prezentările lungi ale arhitecților care vroiau să adere

la KDA, în martie 2003 au propus o regulă simplă pentru prezentări 20 × 20. Formatul *Pecha Kucha* este un nou mod de prezentare, care a cucerit lumea întreagă, este un format revoluționar ce pune capăt prezentărilor plictisitoare. *Pecha Kucha* este o expresie japoneză care semnifică „sunete ale unei conversații”, „pălăvrăgeală”, „bla-bla-bla”. Esența formatului se încadrează în:

- 20 imagini;
- 20 secunde;
- imaginile înaintează automat;
- prezentatorul comentează imaginile;
- durata prezentării: șase minute și 40 de secunde.

Așadar, prezentarea conține numai 20 imagini; fiecare imagine rămîne pe ecran doar 20 de secunde după ce se schimbă cu alta. Prezentatorilor nu li se permite să revină la o imagine sau să treacă la următoarea înainte de cele 20 de secunde alocate. Astfel este spus esențialul, atenția și interesul publicului față de subiect nu reușește să se „evapore”. Și, avînd la dispoziție șase minute și 40 de secunde, mai mulți oameni pot să-și împărtășească ideile în aceeași seară. În afară de regula 20 × 20, alte limitări nu există.

Dacă la 31 martie, întîmplător, vă aflați la Tokyo, în clubul *Super Deluxe*, puteți fi martorul unei activități a clubului – reuniunea designerilor care se adună aici pentru

a prezenta experiențe, proiecte realizate. Această reuniune este cunoscută în lumea întregă ca *Pecha Kucha Night*. În general, evenimentele *Pecha Kucha Night* includ între opt și 14 prezentări, cu un *coffee break* și cu discuții între prezentări.

Prezentările Pecha Kucha sînt diferite ca subiect: personale sau profesionale. Unele – serioase, altele amuzante. Unii oameni vorbesc despre proiecte profesionale, despre pasiunile lor, expun colecțiile personale, alții demonstrează fotografiile prisăcii sau imagini din vacanță, prezintă biografia unui cîntăreț, un jurnal de călătorie, un poem avangardist în versuri și / sau ilustrații.

La *Pecha Kucha Night* oricine poate fi prezentator: o fetiță de cinci ani, cum a fost fiica lui Astrd, sau o doamnă în vîrstă, cum a fost mama lui Marc. De obicei, prezentatorii și o mare parte a audienței sînt oameni de creație: designeri, arhitecți, fotografi, artiști plastici, dar de multe ori sînt prezenți și reprezentanți ai mediului academic sau ai celui al afacerilor.

Totul a început cu o seară în Tokyo, cu opt ani în urmă, iar acum, pe harta *Pecha Kucha Night*, sînt mai mult de 450 de orașe în lume, situate pe toate continentele. Pecha Kucha s-a transformat într-o organizație obștească, într-o fundație și are o marcă comercială înregistrată, deși nu vinde nimic. Deviza ei este: *Pecha Kucha Night is for content and not profit* (Pentru conținut, nu pentru profit).

Pînă astăzi *Pecha Kucha Night* s-a desfășurat în baruri, restaurante, cluburi, galerii sau teatre, universități, biserici, plaje, piscine și chiar într-un cartier sau la cineva acasă.

Ce trebuie să faci ca să ai o prezentare bună în stilul Pecha Kucha?

În rîndurile de mai jos vom prezenta cîteva sfaturi ale unui participant la mai multe evenimente în formatul Pecha Kucha, Paul Baron, care pe parcursul a cinci ani

a analizat greșelile sesizate la sesiuni și le-a expus pe blogul Metropolia*.

Ațiuni prealabile, de pregătire a prezentării

- *Alegeți subiectul.* Subiectul unei prezentări poate fi **orice** vi se pare **demn** de a fi pus în discuție. Dacă puteți povesti într-un mod convingător despre luna de miere, filmul *Avatar*, jucăria dragă sau tortul preferat, atunci puteți s-o faceți în stilul Pecha Kucha.
- *Poveștiți o istorie.* În prezentarea Pecha Kucha este important felul cum spui. Nu descrieți ceea ce este pe ecran, greșelile pe care le-ați comis, dezvăluți modul în care gîndiți, faceți revelații. Mesajul Dvs. trebuie să fie empatic, să provoace sentimentul de re-trăire. Publicul trebuie să împărtășească emoțiile Dvs.
- *Festina lente.* Pregătirea unei prezentări necesită timp: pentru determinarea subiectului, colectarea materialelor, elaborarea scenariului, ajustarea ritmului, intonației etc. Contați pe cel puțin șase ore de pregătire în următoarele cîteva zile. Aranjarea slide-urilor nu înseamnă că ele sînt gata pentru a fi prezentate.
- *Repetitio est mater studiorum.* Pecha Kucha necesită de la prezentator aptitudini de orator. Nu toți pot vorbi liber întotdeauna în fața unei mulțimi. Pentru a face o prezentare bună, conform regulilor 20 x 20, trebuie să lucrați mult la stilul Dvs. Să faceți suficiente repetiții pentru a avea succes. În caz contrar, chiar și 20 de secunde pot să pară nesfîrșite dacă nu prezinți bine materialul și publicul poate să se grăbească spre ieșire. Repetați pînă nu simțiți ritmul, pînă nu dispare ne-

* http://pechakuch_a.weebly.com/present-brainstorm.html

siguranța. Pentru repetiție: a) găsiți un public „cobai”: un prieten sau mai bine un străin; b) stați în picioare; c) fiți atent la limbajul corpului și la tonul vocii. Simțiți că sînteți plictisit, rigid sau distrat? Debarasați-vă de acestea. Încercați să vă imaginați în fața publicului. Vreți ca prezentarea să fie apreciată? Atunci, mobilizați-vă!

Prezentarea propriu-zisă

Prezentarea. După ce v-ați prezentat, ați spus de unde sînteți și ce subiect veți aborda treceți la treabă.

Expunerea. Pecha Kucha este un stil de prezentare prin viu grai și înseamnă pălăvrăgeală. Esențialul într-o prezentare Pecha Kucha este *să fii auzit*. Toți cei care sînt prezenți sînt gata să vă asculte. Vorbiți despre problema sau proiectul Dvs., slide-urile servesc la ilustrarea mesajului. Vorbiți în microfon. Dacă vă mișcați, mișcați și microfonul, în caz contrar publicul nu vă va auzi.

Respirați. Audiența necesită pauze pentru a digera mesajul Dvs. Un flux de cuvinte fără sfîrșit poate obosi. Utilizați pauzele ca accente.

Articulați bine. Pentru că este nepoliticos să vorbești cu gura închisă.

Cronometrați timpul comentariilor astfel încît să puteți controla slide-urile. Dacă începeți să vă simțiți tras de un ciine care a văzut un motan la colțul străzii, dați drumul lesei, respirați și continuați cu un alt slide.

Limbajul corpului. Vorbiți cu publicul, nu cu pantofii, nu cu proiectorul, nu cu perețele, nu cu conspectul sau numai cu cei din primul rînd. Zîmbiți, stabiliți un contact vizual și vorbiți cu toată lumea.

Rezistați. 20 de secunde pare a fi puțin, dar șase minute și 40 de secunde deja este mult. Scopul Dvs. este de a menține aceeași intensitate pentru fiecare din cele 20 de slide-uri.

La sfîrșitul prezentării nu uitați să mulțumiți, să oferiți informații de genul: unde sînt mai multe materiale la temă, unde și cum pot cei interesați să vă găsească.

După „apocalipsă”

Nu plecați acasă imediat după prezentare. Uitați-vă în jur, scanați sala: poate cineva încearcă să vă găsească, cineva are o ofertă pentru Dvs., cineva vrea să vă servească o bere etc. Ați vorbit, v-ați adresat publicului, dați-i șansa să vă răspundă.

Acestea sînt cîteva sfaturi pentru o prezentare bună, dar care, considerăm nu sînt o noutate, este ceva firesc și se referă la orice intervenție în public, inclusiv la prezentarea în stilul Pecha Kucha. Iar în comparație cu prezentările de la conferințele noastre Pecha Kucha oferă interacțiune, feedback direct, contact vizual, căldură interumană și emoție.

Referințe bibliografice

- http://www.youtube.com/watch?v=zAZ_8UJUpno
- <http://www.youtube.com/watch?v=gdghlD66kLs>
- <http://www.youtube.com/watch?v=Fils7clg6iU&feature=related>
- <http://www.pecha-kucha.org/>
- <http://ro.wikipedia.org/wiki/PechaKucha>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Pecha_Kucha
- http://www.lookatme.ru/flow/all-posts/from_tokyo_to_moscow/87454-pecha-kucha-yaponskiy-format-blablaba
- <http://theoryandpractice.ru/organizers/1407-pecha-kucha-moscow>
- http://www.chaskor.ru/article/pecha-kucha_ili_intellektualnoe_karaoke_16028
- <http://www.presentationzen.com/presentationzen/2007/09/pecha-kucha-and.html>
- <http://www.mpilot.ru/analitics-view-1454.html>
- <http://pechakucha.weebly.com/presentationzen-brainstorm.html>

AUTOINSTRUIREA – BAZA PIRAMIDEI FORMĂRII PROFESIONALE CONTINUE

Vera OSOIANU,
director adjunct, BNRM

Abstract

This article is about the importance of continuous learning at work place and of the auto learning in order to update the knowledges, skills and abilities in digital age. The author highlights the role of the information and communication technologies and especially of Web 2.0 applications, the opportunities offered for them in continuous learning of the librarians.

Keywords: *continuous learning at work place, auto learning, application Web 2.0.*

* * *

Panoul de administrare al blogului afișează zilnic termenii motorului de căutare cu ajutorul cărora utilizatorii ajung la **Blogul de biblioteconomie și știința informării**. O analiză sumară te face atent la faptul că foarte frecvent în listă apar termenii „*formarea profesională continuă în RM*”, „*instruirea continuă a bibliotecarilor*” și alte formulări la același subiect. Este clar că tema-i de mare actualitate și importanță pentru profesioniștii domeniului. În această ordine de idei, ne-am gândit la o nouă pagină de blog – *Formarea profesională continuă*. Însă, analizând paginile deja existente, e lesne de înțeles că blogul, în totalitatea lui, prezintă un instrument de susținere a formării profesionale continue. Orice informație, articol, traducere, comentariu constituie un pas spre informarea și cunoașterea profesională și un imbold spre învățarea permanentă. Blogul este o oportunitate reală de îmbogățire reciprocă, de contribuție, prin exploatarea inteligenței colective, la crearea unui produs colectiv. Și, mai presus de toate, este un instrument deosebit de important

pentru autoinstruirea profesională, considerată de specialiști, mai ales, date fiind particularitățile erei digitale, ca forma de bază de formare profesională continuă.

De mai multă vreme punem mari speranțe în viitorul sistem instituționalizat de formare profesională continuă a bibliotecarilor, structură, fără îndoială, absolut necesară. Aceasta ar putea să se întâmple chiar foarte repede și ca imbold va servi informatizarea bibliotecilor care ar putea să se întâmple mult mai repede decât unii bibliotecari își pot permite să viseze. Dar să ne întrebăm ce parte din problemele care nu mai au sfârșit va putea rezolva această structură? Este clar că în viitor va trebui să mizăm mai mult pe autoinstruire, iar cursurile, conferințele, simpozioanele, seminarele etc. să fie doar un prim pas spre aceasta. Altfel, pentru a fi în pas cu mișcarea de idei în domeniu, pentru a face față instrumentelor și tehnologiilor de informare și comunicare noi, care nu vor conțeni să apară și să se modernizeze, va trebui să alergăm de la un curs la altul, pentru care nu vom avea nici timp, nici finanțe. Mă întreb ce cursuri au frecventat bibliotecarii, care au ieșit în față pe valul implementării instrumentelor Web 2.0 în activitatea bibliotecilor pe care le slujesc? Niciunul! Pentru că, încă, n-au fost organizate. Au învățat singuri.

Biblioteca modernă este foarte dinamică. Fluxul informațional se schimbă atât de rapid încât până și cel mai harnic și bine intenționat bibliotecar reușește cu greu să facă față situației și să fie la curent cu tot ce apare nou în domeniu și respectiv cu noutățile care ar putea fi de folos utilizatorilor din aria de servire. Tehnologiile de informare și comunicare, care acaparează

tot mai mult spațiu în biblioteci, în instituții adiacente și pretutindeni în comunități, solicită implicarea în forță a bibliotecarului. În condițiile în care sistemul instituționalizat de formare profesională continuă a bibliotecarilor este încă în proces de creare, autoinstruirea și instruirea la locul de muncă trebuie să fie un proces permanent.

Odată cu modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare, cu extinderea aplicațiilor Web 2.0 s-au înmulțit și oportunitățile de formare profesională continuă. Informația și cunoștințele profesionale nu mai sunt disponibile numai pentru bibliotecarii din centru, care au mai multe posibilități de a participa la diverse forme de instruire: conferințe, simpozioane, seminare, întruniri, ateliere profesionale și altele – toate deosebit de importante pentru formarea profesională continuă. Circulația informației de specialitate și a cunoștințelor este mult mai rapidă și intensă decât era anterior. Bibliotecarii, indiferent de dimensiune geografică, nu se mai pot considera izolați. Cele 47 de pagini web ale bibliotecilor mari din rețeaua bibliotecilor publice, raportate la sfârșitul anului 2010, deopotrivă cu blogurile BNRM, BNC „Ion Creangă”, BM „B.P. Hasdeu”, cu publicațiile de specialitate în format tradițional, majoritatea cărora sunt plasate și on-line pe paginile web ale bibliotecilor editoare, documentele plasate pe diverse site-uri și rețele de socializare, în special pe Slideshare, Facebook, Flickr, YouTube etc., fac informația de specialitate mult mai disponibilă pentru orice persoană care are în față un computer conectat la internet, iar prin acestea și pentru ceilalți bibliotecari. Pe parcursul ultimului an, practic, toate prezentările PowerPoint demonstrate la cele mai importante întruniri profesionale au fost plasate pe <http://www.slideshare.net/cdbclub>, de unde pot fi descărcate de orice doritor.

Prin aceste instrumente noi, instituțiile responsabile de formarea profesională continuă pot acoperi un spectru mult mai

larg de teme și probleme și mult mai multe persoane, ca beneficiari.

Cursurile de formare profesională continuă instituționalizate, desigur, au avantajele lor, însă, dată fiind penuria financiară din biblioteci, acestea încă multă vreme nu vor putea fi disponibile cercurilor largi de bibliotecari. Mai plusăm aici și faptul că dictate de modernizarea spectaculoasă a tehnologiilor de informare și comunicare, informația și cunoștințele profesionale se învechesc foarte repede și, respectiv, actualizarea lor ar trebui să fie o preocupare permanentă, nu o dată la trei-cinci ani, cum se practica anterior.

Simplificată, formarea profesională continuă ar avea trei componente de bază: componenta națională, teritorială și locală. Bibliotecile naționale, prin tradiție, lucrează mai strâns cu bibliotecile publice raionale, municipale, orășenești, iar acestea, la rândul lor, diseminează informațiile și cunoștințele în rândul bibliotecarilor din bibliotecile comunale / sătești sau respectiv, filialelor din structura bibliotecilor municipale și orășenești. Toate cunoștințele și informațiile pe care reprezentanții bibliotecilor municipale, raionale, orășenești le acumulează la întrunirile profesionale de nivel național trebuie transferate spre bibliotecarii din rețele la seminarele din teritoriu, care pot fi organizate pentru toți bibliotecarii, indiferent de specializare sau pe categorii anume de bibliotecari. Pentru pregătirea seminarelor cu participarea bibliotecarilor din bibliotecile publice comunale / sătești, responsabilii din bibliotecile raionale pot utiliza, în rând cu informațiile și cunoștințele acumulate la diverse reuniuni profesionale, și informațiile din literatură și periodicele în format tradițional, informațiile plasate pe mediile noi, paginile web ale bibliotecilor, pe blogurile de specialitate, rețelele de socializare etc.

Este adevărat că, din totalul de 1380 de biblioteci publice din R. Moldova, doar 234 au în dotare computere și doar 149

sunt conectate la internet. Însă, în veriga de mijloc – bibliotecile raionale și municipale – aproape că nu mai sunt biblioteci care să nu fie conectate la internet și ele trebuie să fie o „curea de transmisie”, care să ducă informațiile și cunoștințele spre bibliotecile publice comunale / satești. La acest nivel de responsabilitate, bibliotecarii, care au în sarcină formarea profesională continuă a bibliotecarilor din teritoriu dețin instrumentele necesare de informare. Rămâne să evalueze informația, să o filtreze, să selecteze informația de interes pentru bibliotecarii de la următoarea verigă – bibliotecile comunale / satești.

Chiar și după crearea unui centru / a unor cursuri de formare profesională continuă puțini vor fi cei care vor putea beneficia de această oportunitate. Multe țări rezolvă această problemă prin crearea de cursuri on-line. Este o soluție rațională, bineînțeles, de vreme ce multe universități propun on-line înseși programele de formare inițială.

În postarea din 12 noiembrie 2010 **Posibilități de instruire on-line** <http://clubbib.wordpress.com/2010/11/12/posibilitati-de-instruire-online> făceam referire la webinarul *Utilizarea software-urilor sociale: Facebook, Twitter și altele în marketingul de bibliotecă*, organizat în două reprize, la 1 și la 8 decembrie 2010, de către ALA TechSource. Formatori: Robin Hastings și David Lee King. (Webinar este o prezentare, o lecție, un workshop sau un seminar transmis prin web. Trăsăturile principale ale webinarului sunt elementele interactive: abilitatea de a da, a primi și a discuta despre informație). Tot acolo informam și despre conferința on-line gratuită **Servirea patronului (utilizatorului, clientului – n.a.) secolului 21**, organizată de WebJunction (<http://www.webjunction.org>), care și-a axat lucrările pe necesitățile și abordările în continuă schimbare relative la servirea clienților în bibliotecile secolului 21. Webinarurile, conferințele on-line gratuite sunt deja accesibile și au trecut hotarele

geografice. Chiar și partea financiară a fost rezolvată, multe cursuri fiind oferite gratuit, înregistrarea făcându-se după principiul „primul venit, primul servit”. Dar rămân în continuare problemele ce țin de limbă și, desigur, cele ce țin de compatibilitatea tehnologiilor.

Aplicațiile Web 2.0 au simplificat mult sarcinile care stau în fața bibliotecarilor. Deja de aproape un an BNRM, prin blogurile create și, în special, prin **Blogul de biblioteconomie și știința informării**, diseminează toate informațiile și cunoștințele considerate de importanță pentru comunitatea profesională. Numai pe Blogul de biblioteconomie și știința informării în aproape un an de la lansare au fost plasate 805 informații (situația la 25 octombrie 2011), care au fost comentate de 370 ori. Practic, toate informațiile, evenimentele, materialele de valoare în domeniu, de importanță națională și chiar internațională, au fost comunicate lumii bibliotecare. Această modalitate modernă de formare profesională continuă poate fi și eficientă, și eficace. Costurile pentru utilizatorul final – în cazul nostru bibliotecarii – sunt minime.

Până la decentralizare, seminarele raionale ale bibliotecarilor aveau loc cu o apreciabilă periodicitate, fixă de cele mai multe ori, lunar. După conținut, puteau fi tematice sau cu teme mixte. Această tradiție s-a mai păstrat și până acum în unele raioane. La Strășeni, de exemplu, anual sunt organizate nouă seminare raionale pentru bibliotecarii din bibliotecile publice și o conferință împreună cu bibliotecarii din învățământ. Excepție sunt două luni de vară, când lumea se află, de regulă, în concedii.

Însă, dacă anterior bibliotecarii trebuiau să aștepte o lună pentru a afla ce se întâmplă nou în domeniu, acum au posibilitate să se informeze 24 de ore / 7 zile pe săptămână. Nu toți, dar deja mulți, iar informația cunoaște multiple metode de circulație. Ideea constă în faptul că trebuie să acceptăm și să ne obișnuim cu modalitățile noi de formare

profesională continuă. Posibilități există. Și chiar mai multe, decât pot fi asimilate. Trebuie să le cunoaștem, să le acceptăm și să le utilizăm cu cât mai multă eficiență. De la noi se cere doar puțin efort.

Cele mai multe activități de formare profesională continuă, în mare vogă în ultimul timp, se axează pe munca în echipă. Se pare că și aici este vorba de exploatarea inteligenței colective pentru crearea unui produs. Esența bibliotecii 2.0! Există atâtea posibilități de a folosi inteligența colectivă pentru îmbogățirea reciprocă, pentru a împărtăși comunității profesionale ideile de care ar putea beneficia bibliotecarii, biblioteca și utilizatorii.

Cursurile on-line, care deja în mai multe țări reprezintă baza formării profesionale continue, oferă și posibilitatea de a vedea răspunsurile la întrebările tuturor celor implicați. Până a pune la punct, și la noi, niște cursuri on-line, ar fi bine să folosim oportunitățile oferite de aplicațiile Web 2.0, disponibile acum, comentariile etc. pentru a propune idei, a exprima păreri, a disemina informații și cunoștințe.

O întrebare care se cere adresată este, cum folosesc bibliotecarii posibilitățile de formare profesională continuă disponibile la momentul actual. Despre utilizarea blogului de biblioteconomie și știința informării putem judeca după numărul de accesări – 54 995 la 25 octombrie 2011. Recent am postat o informație despre blogul BM „B.P. Hasdeu” **Biblioteca 2.0** <http://clubbib.wordpress.com/2011/04/02/o-prima-incercare-de-instruire-on-line-pentru-bibliotecari>. Ar fi foarte interesant și util să cunoaștem cum sunt folosite aceste forme de formare profesională continuă, relativ noi pentru profesioniștii domeniului.

În proiectul **Regulamentului cu privire la formarea profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice din Republica Moldova**, care urmează să fie aprobat, este stipulat faptul că: „Formarea profesională continuă se realizează prin următoarele forme:

- *cursuri de instruire de scurtă și lungă durată;*
- *forme specifice sistemului de asigurare metodologică a activității bibliotecare: conferințe, seminare, ateliere, mese rotunde etc.;*
- *stagii, specializări;*
- *instruire la distanță (conferințe video, cursuri on-line etc.);*
- *tutelare, consiliere, rotație de posturi;*
- *autoinstruire la locul de muncă.”*

În timpul când lucram împreună cu colegii mei la elaborarea proiectului de regulament, fără niciun gând ascuns, am pus pe ultima poziție autoinstruirea la locul de muncă. Acum, după ce a trecut ceva timp, aș face două rectificări. În primul rând, aș pune pe prim-plan „*autoinstruirea*”, iar după virgulă – „*inclusiv, autoinstruirea la locul de muncă*”. Sunt convinsă că foarte mulți colegi vor subscrie ideii, că autoinstruirea se face nu numai la locul de muncă. Personal folosesc în acest scop multe ore în afara celor de program și cunosc foarte mulți colegi care fac același lucru. Nu știu în ce măsură este corect și justificat să sacrifici în favoarea lecturilor profesionale alte tipuri de lecturi, cum ar fi lectura de cultură generală, lectura de plăcere (mă refer aici la timpul liber) etc., dar când nu ai suficient timp pentru ambele, alegi ce ți se pare mai potrivit la timpul potrivit. Desigur, nu trebuie să facem din aceasta o regulă.

În al doilea rând, aș scoate „*autoinstruirea, inclusiv autoinstruirea la locul de muncă*” din capul listei. Am convingerea că foarte mulți dintre profesioniștii domeniului, care se află în prim-planul profesiei și care cunosc cât de rapid se schimbă regulile în biblioteconomia și știința informării moderne, ar subscrie și acestei idei. Pe de altă parte, dacă ne imaginăm formarea profesională continuă în formă de piramidă, atunci autoinstruirea a fost plasată exact acolo unde îi este locul – la temelia formării profesionale continue.

Majoritatea bibliotecarilor tocmai pe această formă de formare profesională continuă pun (sau vor trebui să pună) un preț deosebit. Aplicațiile Web 2.0, la care ne-am referit, oferă posibilități excelente de formare profesională continuă și sunt la îndemâna oricui. Cine să ne învețe cum să le evaluăm pentru a le folosi? Putem să o facem noi înșine. Menirea noastră este să învățăm utilizatorii să facă aceste lucruri. Și atunci de ce să nu începem cu noi înșine?

Vreau să cred că, odată și dată, sistemul de formare profesională continuă instituționalizat (centru sau cursuri) va fi creat. Este doar o chestiune de timp. Însă, în condițiile în care informațiile și cunoștințele de importanță pentru profesie și, respectiv, pentru utilizatorii finali trebuie actualizate permanent, ce vom putea rezolva prin intermediul cursurilor? La câte cursuri vom putea participa? De câți bani va avea nevoie instituția pentru a acoperi cheltuielile necesare pentru participarea la activități de instruire? Care va fi capacitatea centrului? Câți bibliotecari vor putea fi instruiți anual? Suntem gata pentru instruirea pe tot parcursul vieții? Căci, aceasta va fi soarta bibliotecarului în anii care vin. Sunt foarte multe întrebări care conduc spre un singur răspuns. Concluzia care se impune este că tot pe autoinstruire va trebui să mizăm. Deci, să nu pierdem timpul, așteptând până cineva va rezolva problemele. Să începem prin a le rezolva singuri pe cele la care putem face față, să folosim metodele de formare profesională continuă pe care le avem la dispoziție și, în special, să ne autoinstruim, utilizând oportunitățile oferite de aplicațiile Web 2.0, care ne pot ușura substanțial munca. Sunt și accesibile în măsura în care o mare parte dintre ele sunt oferite gratuit. Mă refer aici, în primul rând, la:

- platforma gratuită www.wordpress.com, pe care pot fi create blogurile, inclusiv cele profesionale, de mare importanță pentru diseminarea informațiilor și cunoștințelor actuale;

- site-ul (clasificat de unii experți și ca rețea de socializare) www.sli-deshare.net, pe care pot fi plasate prezentări PowerPoint, documente full-text, documente video;
- site-urile www.youtube.com și www.flickr.com, cu ajutorul cărora pot fi partajate documente video și, respectiv, fotografii;
- rețeaua de socializare Facebook www.facebook.com cu diverse posibilități de informare și comunicare;
- translatorul on-line http://www.google.ro/language_tools (este considerat de specialiști cel mai bun);
- dicționare explicative on-line, spre exemplu, <http://dexonline.ro>;
- enciclopedii on-line <http://ro.wikipedia.org>;
- softul gratuit pentru ajustarea paginilor Scan Tailor, care poate fi luat de pe: <http://scantailor.sourceforge.net>;
- aplicațiile Google docs: http://www.google.com/google-d-s/hpp/hpp_ro_ro.html, care oferă mai multe opțiuni, inclusiv colectarea și partajarea situațiilor statistice.

Atunci când vom învăța cum să le utilizăm, vom descoperi că nu este chiar atât de complicat și nu este deloc puțin. Putem învăța unul de la altul. Putem contribui. Ne putem implica. Putem dialoga. Putem discuta în contradictoriu. Putem învăța împreună cum să transformăm informația în cunoaștere. Putem face multe. Unicul lucru pe care nu ni-l putem permite este să pierdem timpul, care este ireversibil.

Fără implicarea managerilor la toate nivelurile de competență, autoinstruirea va fi prea anemică pentru a putea fi luată în considerare ca formă importantă de formare profesională continuă. Managerii bibliotecilor trebuie să contribuie și să susțină autoinstruirea profesională a personalului, să găsească posibilități de a-i informa despre tot ce este nou în bibliote-

conomie și știința informării și în domeniile adiacente de unde pot veni potențialii parteneri în diverse proiecte, să ofere timp pentru autoinstruire.

În documentul IFLA *Dezvoltarea profesională continuă: principii și acumularea celei mai bune experiențe*, elaborat de către Departamentul de dezvoltare profesională continuă și învățare la locul de muncă al IFLA este stipulat faptul că „aproximativ 10% din orele de muncă să fie asigurate atât pentru participarea la workshopuri / ateliere de lucru, conferințe, învățare la locul de muncă și alte activități educaționale, cât și pentru proiecte de învățare informală”.

Printre prioritățile de activitate ale BNRM pentru anul 2011 figurează „inaugurarea unui sistem instituționalizat (centru sau cursuri) de formare profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice și din BNRM”. Problema este însă destul de complexă și include mai mulți factori, printre care și unii care nu depind numai de competențele BNRM.

În încercarea de a rezolva această problemă, BNRM a tatonat mai multe piste. O variantă posibilă ar însemna niște cursuri pe lângă Institutul de Științe ale Educației (ISE). O altă variantă de rezolvare ar fi

prin intermediul Secției formarea continuă, deschisă în anul 2010 la Universitatea de Stat din Moldova. Pe lângă aceasta activează și Centrul de Formare Continuă (CFC), USM, care conlucrează cu facultățile universității, structurile responsabile de formarea continuă de la Ministerul Educației, alte instituții abilitate cu formarea continuă, unități educaționale, administrative, economice etc., unde își realizează activitatea specialiști pregătiți în cadrul programelor de formare inițială la USM.

Personal, aș merge pe varianta a doua care, deși este un pic mai costisitoare, câștigă prin conținut, organizare și în multe alte privințe. Vorba britanicilor: „Suntem prea săraci ca să ne permitem lucruri ieftine.”

Mă gândesc la sistemul de formare profesională continuă, despre care vorbim de mai multă vreme și care, până la urmă, când se vor mai așeza lucrurile, într-o formulă sau alta, va fi creat, și mă întreb, dacă nu vom ajunge să cunoaștem starea protagonistului din *Sania* lui Ion Druță care, după eforturi enorme, muncă și frământări, când și-a văzut sania mult visată aproape gata și-a dat seama că, de fapt, visase altceva. Este vorba de procesul continuu de creație. Se leagă cu procesul continuu de formare profesională?

CUM SĂ GĂSEȘTI O CARTE DE... MUNCĂ?

(Un proiect de succes la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj)

Tatiana COSTIUC,
șef serviciu, Biblioteca Județeană „O. Goga” Cluj

Abstract

The article is about the project „How to find a job” initiated by Ana Maria Dudescu, chief of Kids Departement of the County Library „Octavian Goga” Cluj, România. The project was developed in the Community participation contest launched by national program *Biblionet*. The final aim of the proj-

ect was the creation of innovative service in library – the counseling in an employment contest, including: writing a resume, preparing a letter of intent, passing a job interview and job search via the Internet.

Keywords: County Library „Octavian Goga” Cluj, innovative library service, enrollemnt history, promotion campaign, unemployed.

* * *

Ideea acestui proiect i-a aparținut kolegei noastre Ana Maria Dudesco, șefa Secției pentru copii la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj. Coordonând mai mulți ani activitatea Filialei „Traian Brad” și lucrând mai mult cu publicul adult, a remarcat că există o cerere constantă pentru informații de genul: Cum se redactează un CV european? Cum se întocmește o scrisoare de intenție? Cum se poate găsi un serviciu cu ajutorul internetului? Și cum cererea este cea care dictează oferta, în urma observațiilor și a unei analize de nevoi, s-a decis să se organizeze un curs de instruire pentru utilizatorii filialei, interesați de aceste servicii. Proiectul era conceput și pus în pagină cu un titlu generic *Cum să găsești o carte de... muncă?* când IREX (International Research and Exchanges Board) România a lansat următoarea ediție a Concursului de participare comunitară, competiție deschisă bibliotecilor din România, în cadrul programului național *Biblionet – lumea în biblioteca mea!* Acest concurs are ca scop generarea în rândul bibliotecarilor a ideilor noi și unice în vederea integrării noilor tehnologii în comunitățile locale, de a-i încuraja pe bibliotecari să vină în întâmpinarea comunităților lor și să acționeze pentru a le servi inte-

rele și a le satisface nevoile. Acestea sunt proiecte care se desfășoară pe o perioadă de șase luni și au o finanțare de \$ 2370 din partea Fundației „Bill & Melinda Gates”.

Astfel, echipa de management a Bibliotecii Județene a lansat propunerea de a regândi structura proiectului *Cum să găsești o carte de... muncă?* pentru a-l depune la Concursul de participare comunitară. A fost constituită echipa de proiect, care a studiat fezabilitatea noului serviciu la toate secțiile și filialele, s-a convins de necesitatea acestuia și s-a purces la întocmirea proiectului conform rigorilor solicitate.

Scopul final al proiectului a fost crearea unui serviciu inovativ de bibliotecă prin care să se ofere, tuturor persoanelor interesate, consiliere în participarea la un concurs de angajare, care cuprinde toate componentele după cum urmează: redactarea unui CV, întocmirea unei scrisori de intenție, susținerea unui interviu de angajare și căutarea unui loc de muncă cu ajutorul internetului. Pe lângă Biblioteca Județeană, s-a decis să fie incluse în proiect și cele 20 de biblioteci publice din județul Cluj, înscrise în programul *Biblionet*, și să se solicite finanțare pentru organizarea unei campanii unitare de promovare a noului serviciu în cele 21 de biblioteci parti-

cipante, pentru a avea în final 500 de persoane instruite în vederea noului serviciu.

La ediția din noiembrie-decembrie 2010 a Concursului de Participare Comunitară proiectul de la Cluj a fost declarat câștigător, iar în primăvara-vara anului 2011 s-a derulat la Centrul Județean de Formare Biblionet din cadrul Bibliotecii Județene.

Proiectul a cuprins trei etape:

Prima etapă a constat în livrarea unui curs, bine elaborat și structurat, celor treizeci de bibliotecari din bibliotecile partener care, la rândul lor, urmau să ofere noul serviciu în localitățile din care provin. În serii a câte 10, au fost instruite toate bibliotecarele din județ, absolvente ale cursului de *Tehnologia informației și administrarea calculatoarelor cu internet pentru public și nouă bibliotecari de la biblioteca județeană*. La finalul fiecărei sesiuni, participanții au primit suportul de curs, au completat câte un chestionar de evaluare a cursului și a formatorilor și s-a stabilit perioada și modalitățile de realizare a campaniei publicitare, de constituire a grupelor de cursanți și de realizare a sesiunilor de instruire la locul de muncă.

Cea de-a doua etapă a constat în organizarea unei campanii unitare de informare și promovare a noului serviciu precum și de recrutare a participanților la aceste cursuri pentru fiecare bibliotecă parteneră. Pentru aceasta a fost selectată o firmă care a realizat materialele promoționale (afișe, pliante, tricouri), concomitent derulându-se campania de promovare prin intermediul mass-media: s-au realizat comunicate de presă, s-au pus afișe la toate bibliotecile din toate localitățile, formulare de înscriere la toate punctele de servicii, s-au purtat tricourile cu textul publicitar. Biblioteca județeană a realizat o serie de interviuri la radio și televiziune, a organizat un stand la Târgul Internațional de Servicii Academice, desfășurat la Salonul expozițional *Expo Transilvania*, Cluj, a făcut publicitate proiectului în discuții particulare cu utilizatorii la toate secțiile

și filialele bibliotecii. În timpul campaniei publicitare la Biblioteca Județeană au fost depuse circa 80 de cereri de înscriere din partea diferitelor categorii socio-profesionale, după care au fost constituite grupe de cursanți a câte 10 persoane. Criteriul care a stat la baza constituirii grupelor a fost nivelul cunoștințelor de utilizare a calculatorului, acestea fiind esențiale pentru activitățile practice ale sesiunilor de instruire. Trebuie să menționăm că așteptările noastre au fost legate de solicitările venite din partea șomerilor, dar nu au fost doar ei. Marea parte a solicitanților au fost elevi din ultimii ani de liceu și studenți, care au motivat participarea la curs prin dorința de a dobândi abilități de întocmire a unui CV și a unei scrisori de intenție, pentru cultura lor generală sau pentru a aplica în vederea obținerii unei burse de studii în străinătate. Echipa de proiect a decis să includă în primele grupe de instruire șomerii și persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, acesta fiind de fapt grupul-țintă al proiectului. Studenții și elevii de liceu au fost lăsați pentru ultima perioadă de instruire. A fost creată și o pagină de Facebook a proiectului, unde au fost postate poze și informații despre proiect: <http://www.facebook.com/?ref=home#!/pag...7204612137>; anunțul despre demararea proiectului, precum și un formular de înscriere on-line fiind postate și pe pagina web <http://www.bjc.ro/new>, și pe pagina de Facebook a Bibliotecii Județene <http://www.facebook.com/pages/Biblioteca-Jude%C5%A3ean%C4%83-Octavian-Goga-Cluj/115627035114972?v=wall>.

Cea de-a treia etapă a constat în implementarea noului serviciu gratuit (sesiunile de instruire cu utilizatorii) în toate cele 21 de biblioteci implicate în proiect.

Fiecare sesiune s-a desfășurat pe parcursul a două zile și a cuprins câte o parte teoretică și una demonstrativă / practică pentru fiecare temă expusă. Experiența a fost una extrem de plăcută și interesantă,

niciun grup nu a semănat cu altul, nicio prezentare nu a semănat cu alta, totul se transforma și se adapta în funcție de persoane, de atitudine, de reacție. În lunile mai și iunie, au fost organizate la nivelul județului 111 sesiuni de instruire la care au luat parte 433 de persoane. Evaluarea proiectului s-a desfășurat la sfârșitul lunii iulie, prin centralizarea datelor și analiza chestionarelor de evaluare, cu sprijinul masteranzilor de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj.

Ce am învățat din acest proiect?

În primul rând, s-a confirmat încă și încă o dată un adevăr care nu mai trebuie demonstrat: lansarea unui nou serviciu se face în funcție de necesitățile comunității. Proiectul a avut un mare succes la Biblioteca Județeană, pentru că necesitatea unui asemenea serviciu a fost constatată de ceva timp de către bibliotecarii care lucrează la public, fapt pe care l-am relatat la începutul articolului. Bibliotecile publice din județ însă au fost selectate și implicate în acest proiect ținând cont, în primul rând, de componenta informațională. Fiind vorba despre un serviciu bazat pe noile tehnologii, dotarea cu calculatoare era prima condiție de participare. Pe parcurs am constatat că nu în toate bibliotecile proiectul merge la fel de bine, au existat localități cu populație îmbătrânită pentru care redactarea unui CV european nu prezenta deloc interes. Numai că vorba înțeleaptă „omul sfîntește locul” rămâne valabilă în toate timpurile și în toate condițiile. Bibliotecarii creativi și cu inițiativă au știut să-și facă munca interesantă și în situații mai puțin potrivite, au atras către bibliotecă copiii și nepoții aflați în vacanță și i-au învățat un lucru nou, care le va fi de folos în viață. Alții mai puțin creativi și lipsiți de orice inițiativă s-au mulțumit prin a constata că nu există solicitări și nu merge.

Un alt moment care trebuie luat în calcul în cazul unui proiect de învățare este perioada de desfășurare. Menționam mai

devreme că în primele grupe de cursanți au fost incluși șomerii și persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, studenții și elevii de liceu fiind lăsați pentru mai târziu. Sfârșitul de an însă a coincis cu perioada sesiunilor de examene, astfel că mulți studenți au amânat participarea la curs pentru toamnă. Așadar, un program de învățare trebuie derulat în cursul anului școlar / universitar, perioada de vară fiind destinată programelor de vacanță și loisir.

Al treilea aspect pe care dorim să-l punctăm ține de regula că orice finanțare trebuie justificată. Un proiect câștigat nu înseamnă un scop atins, acesta este doar un început, iar tot ce s-a propus trebuie realizat întocmai, cu respectarea tuturor termenelor și condițiilor. Evaluarea proiectului nostru s-a făcut pe toată perioada de derulare prin interviurile on-line, realizate la fiecare două săptămâni cu reprezentanții IREX, cu întrebări concrete și foarte pertinente, prin participarea acestora la sesiunile de instruire din cadrul proiectului și, mai apoi, prin raportarea finală, foarte complexă, cu toate anexele și actele doveditoare ale proiectului.

Și, nu în ultimul rând, trebuie să confirmăm un alt adevăr: că pentru succesul unui proiect munca în echipă este esențială. Echipa noastră a cuprins, în primul rând, inițiatorii proiectului, dar în egală măsură și managementul superior al bibliotecii, care și-a dat acordul pentru depunerea proiectului numai după ce a fost verificat, redactat și argumentat fiecare enunț, iar pe perioada de derulare acesta a constituit prioritatea numărul unu a fiecărui membru al echipei. Atmosfera creativă, responsabilitatea și bunăvoința colegială a tuturor membrilor echipei au contribuit la succesul proiectului în Biblioteca Județeană și a adus mari satisfacții profesionale celor implicați în realizarea lui.

Proiectul *Cum să găsești o carte de... muncă* va continua la toate secțiile și filialele Bibliotecii Județene atâta timp cât vor exista solicitări din partea publicului.

DOUĂ DECENII NE UNESC PRIN CULTURĂ

Parascovia ONCIU,
director, Filiala „Transilvania”

La finele lunii august curent, Filiala „Transilvania” din sectorul Ciocana al capitalei a sărbătorit 20 de ani de la fondare. Aceasta înseamnă că am marcat, concomitent, și 20 de ani de la stabilirea relațiilor de parteneriat între două mari biblioteci: BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău și BJ „Octavian Goga” din Cluj. În această perioadă, „podurile de cărți” s-au ținut lanț, îmbogățind fondurile „Transilvaniei” din Chișinău cu valoroase documente din toate domeniile cunoașterii, ale căror număr a depășit 60 de mii unități. Sute de personalități reductabile au onorat biblioteca noastră de-a lungul acestor două decenii. Vom aminti, în context, de Simpozionul *Basarabia – Transilvania, repere culturale* (10 ediții), care a devenit una dintre cele mai apreciate manifestări, cu participarea unor cunoscuți istorici, filologi, scriitori, jurnaliști din R. Moldova și din România, trezind un viu interes în rândul unui cerc mare de cititori. La fel, trebuie menționate și cele 16 ediții ale *Zilelor Bibliotecii „Transilvania”*: an de an, manifestările cu acest generic au adunat tot mai multe personalități și un public tot mai numeros și mai interesat. Pe agenda activității cotidiene a Filialei „Transilvania” s-au înscris memorabile seminare de specialitate, întruniri în scopul schimbului de experiență, expoziții, lansări de carte, omagieri, recitaluri, vernisaje, ședințe ale cenaclurilor, concursuri etc. Detaliat, evenimentele ce s-au desfășurat de-a lungul anilor sunt oglindite în cartea *Cronica de venirii noastre: un CV al Bibliotecii „Transilvania” (1991-2010)*. Este una dintre lucră-

rilor elaborate de angajații noștri și editate sub auspiciile BM „B.P. Hasdeu” cu prilejul aniversării a 20-a a Filialei „Transilvania”, altele fiind culegerea omagială *Portret de grup*, bibliografiile *Ianoș Țurcanu* și *Un om al faptelor: Vasile Șoimaru*.

În anul curent, *Săptămâna ușilor deschise* a avut loc în perioada 10-17 octombrie, sub genericul *20 de ani în serviciul comunității*. Atragerea la lectură a potențialilor utilizatori, întâlniri cu personalități notorii, chișinăuene și clujene, comemorarea celor 575 de ani de la atestarea documentară a Chișinăului, prezentarea serviciilor inovative în biblioteci inovative, a unor spații noi destinate cărții și lecturii – iată doar câteva din reperele Săptămânii ușilor deschise la „Transilvania” în acest an. Din partea BJC „Octavian Goga” la manifestările aniversare au fost prezenți: directorul Sorina Stanca, șef serviciu Tatiana Costiuc, șef serviciu Adriana Kiraly, bibliograf Anca Docolin, bibliograf Simona Floruțău, contabil Viorica Lorinț, jurist Mariana Rusu, președintele ANBPR prof. Doina Popa, prof. univ. Alin Mihai Gherman, scriitorul prof. univ. Ilie Rad, scriitorul prof. univ. Ion Pop, cercetător la Institutul de Istorie Stelian Mândruț, realizator TVR Cluj Mihaela Ilea, realizator TVR Cluj Ionuț Gabriel Bujor, avocat Ioan Pop. I-am avut oaspeți de onoare pe frații lui Traian Brad – ctitorului ardelean al Bibliotecii „Transilvania” –, Vasile Brad și Romul Brad. Au tonificat evenimentul, printr-o emoționantă prezență, membrii orchestrei *Cununa transilvană* a Centrului Județean Cluj pentru promovarea și valorificarea culturii

tradiționale: solista Amalia Codorean Chindriș, instrumentiștii Onuț Chindriș, Dănuț Istrate, Felician Mureșan, Ioan Baciuc.

La deschiderea manifestării, au rostit mesaje de felicitare cu ocazia aniversării șefa Direcției cultură a Primăriei Chișinău Ana-Lucia Culev, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, directorul BJC „Octavian Goga” Sorina Stanca, președintele ANBP din România prof. Doina Popa, director Filiala „Transilvania” Parascovia Onciu, scriitorul și parlamentarul Ion Hadârcă, dintre care, majoritatea acestor vorbitori, au fost prezenți și la inaugurarea bibliotecii noastre, cu două decenii în urmă. La festivități au participat mulți oameni de vază ai capitalei: istoricii prof. univ. dr. hab. Anatol Petrencu, prof. univ. dr. Ion Varta; actrița Ninela Cranfil, Artistă Emerită; Vasile Șoimaru, conf. univ. dr. în economie; Tudor Colac, prof. dr. în etnologie; Gheorghe Cutasevici, editor; scriitorii Ion Hadârcă, Iulian Filip, Ionel Căpiță, Renata Verejanu, Andrei Burac, Ion Bejenaru ș.a.

O importantă manifestare circumscrisă șirului de evenimente consacrate aniversă-

rii a 20-a a Bibliotecii „Transilvania” a fost *Salonul de toamnă al editurilor transilvănene*, ediția a XIII-a, la care s-au expus 270 de titluri de cărți nou-editate și care constituie o parte din generoasa donație primită în acest an de la colegii noștri clujeni, reprezentând cele mai diferite domenii: beletristică, filologie, istorie, arte, surse de referință etc. Mulțumind din suflet pentru noua donație de carte colegilor de breaslă din Cluj, precum și Institutului de Istorie „G. Bariț”, vom menționa, cu recunoștința cuvenită, și numele donatorilor particulari, ale celor care și în acest an au contribuit la îmbogățirea și diversificarea fondului de carte al Filialei „Transilvania”: prof. Aristotel Cocârlă, prof. dr. Ilie Rad, prof. Alin Mihai Gherman, scriitorul Teodor Tanco ș.a.

În cadrul Salonului a fost organizată o serie de lansări și prezentări de carte, grație căror utilizatorii s-au putut familiariza cu reprezentative realizări editoriale din Cluj-Napoca, dar și din București, Chișinău, alte centre culturale românești. Iată unele dintre titlurile de volume lansate și prezentate la actualul Salon de toamnă: Ion Pop.

În fața mării. Cluj: Editura „Limes”, 2010; Ion Pop. *Șapte decenii de melancolie și literatură.* Cluj: „Eicon”, 2010; Teodor Corbea. *Psalтира în versuri.* București: Editura Academiei, 2011; Alin Mihai Gherman. *Un umanist român: Teodor Corbea.* Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2010; Ilie Rad. *Întâlnirile mele cu Iorgu Iordan.* Cluj: Editura „Tribuna”, 2011; Ilie Rad. *Documentare în jurnalism.* București: Editura „Tribuna”, 2011; Mihai Stan. *Exodul. Clone 2.* Târgoviște: Editura „Bibliotheca”, 2011; Mihai Cimpoi. *Ioan Al. Brătescu-Voinești: prefacerea firii.* Târgoviște: Editura „Bibliotheca”, 2011; Iulian Filip. *Miracolul scenei în arta populară.* Ch.: Ed. „Profesional Service”, 2011; Iulian Filip. *Cumpăna cucului.* Ch.: Ed. „Profesional Service”, 2011; Tudor Colac. *Cinegetica. Dicționar explicativ.* Ch.: „Notograf Prim”, 2010; *Un om al faptelor: Vasile Șoimaru. Biobibliografie.* Ch.: „Quant”, 2011; *Portret din cuvinte.* Ch.: „Grafema Libris”, 2011; *Cronica devenirii noastre: un CV al Bibliotecii „Transilvania” (1991-2010).* Ch.: „Grafema Libris”, 2011; etc.

Cu mult interes a fost așteptat Dupleul profesional internațional *Servicii inova-*

tive – biblioteci inovative. Vrem să credem că manifestarea a îndreptățit așteptările participanților la Duplex, iar în unele privințe conținutul, calitatea, noutatea și argumentarea comunicărilor au depășit așteptările noastre. Moderatori ai acestei întruniri profesionale au fost conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, director general al BM „B.P. Hasdeu”, Sorina Stanca, director, Biblioteca Județeană „Octavian Goga”. Au fost prezentate opt comunicări:

- ✓ dr. Lidia Kulikovski, director general al BM „B.P. Hasdeu”. *Inovația – soluția schimbării în domeniul infodocumentar. Introspecție teoretică;*
- ✓ Ludmila Pânzaru, director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”. *Activitatea bibliotecilor în lumea virtuală;*
- ✓ Sorina Stanca, director, BJC „Octavian Goga”. *Servicii pentru public în bibliotecile americane;*
- ✓ Mariana Harjevschi, director al Bibliotecii Publice de Drept; Elena Plămădeală, șef oficiu al Bibliotecii Publice de Drept. *Parteneriat în susținerea*

transparenței și accesului la informația publică; Biblioteca Publică de Drept și Primăria Municipiului Chișinău;

- ✓ Tatiana Costiuc, șef serviciu al BJC „Octavian Goga”. *Cum să găsești o carte de muncă – proiect de succes la BJC „Octavian Goga”;*
- ✓ Axenia Bascacova, bibliotecară, Biblioteca Publică de Drept. *Servicii interactive prin SMS pentru utilizatorii Bibliotecii Publice de Drept;*
- ✓ Simona Floruțău, Anca Docolin, bibliografi, BJC „Octavian Goga”. *Memorie și cunoaștere locală – un proiect prioritar al BJ „Octavian Goga”;*
- ✓ Tatiana Coșeriu, director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”. *Comunicarea profesională în contextul culturii instituționale.*

Ședința cenaclului „Traian Brad”, moderată de scriitorul Vlad Pohilă, a fost dedicată integral comemorării ctitorului bibliotecii și nu e de mirare că a adunat mulți prieteni ai regretatului om de mare cultură și de aleasă omenie care a fost Traian Brad. Au prezentat evocări spontane, emoționante și, totodată, pline de miez: Lidia Kulikovski, Doina Popa, frații Vasile și Romul Brad, Anca Docolin, Anatol Petrencu, Ion Hadârcă, Renata Verejanu, Parascovia Onciu. Din aceste evocări străbăteau cea mai sinceră stimă și considerare, dragoste și recunoștință, astfel conturându-se chipul unui excelent specialist, patriot înflăcărat, intelectual subtil, Om cu literă mare. Au impresionat mult auditoriul intervențiile fraților Vasile și Romul Brad, care nu pot să-l uite pe cel plecat prematur din viață. Cu lacrimi în ochi a fost dată citirii poezia **lanul**, compusă de V. Brad la căpătâiul fratelui decedat. Anca Docolin, nepoata de pe frate a lui T. Brad, a prezentat un CD cu fotografii și înregistrări sonore care au readus în bibliotecă noastră chipul și vocea lui T. Brad, totodată amintindu-ne care sunt rădăcinile lui, surprinzând momente tulburătoare din viața familiei Brad. Oaspeții din Cluj

au mulțumit, profund emoționați, pentru felul în care basarabenii cinstesc memoria lui Traian Brad. În încheiere, scriitoarea R. Verejanu a propus ca BM „B.P. Hasdeu” să scoată un volum cu evocări despre ctitorul clujean al Filialei „Transilvania”, unde mai pui că un prim pas spre asemenea realizare editorială s-a făcut deja, prin editarea, la aniversarea a 60-a a lui T. Brad, în 2005, a unui consistent număr special al gazetei *BiblioCity*, în ale căru pagini au fost adunate mai multe materiale omagiale.

Câteva manifestări au fost axate pe aniversarea a 575-a de atestare documentară a Chișinăului. Astfel, utilizatorii și prietenii „Transilvaniei” au beneficiat de o prezentare a volumului antologic *Chișinăul în literatură*, editat sub auspiciile BM „B.P. Hasdeu” și care constituie o realizare editorială cu titlu de pionierat. După prezentarea acestei remarcabile antologii de texte dedicate capitalei noastre, cei interesați au putut lua cunoștință de o expoziție de cărți despre Chișinău. S-au desfășurat două concursuri cu genericul *Chișinău – orașul și oamenii lui*, respectiv, *Ce știi și ce nu știi despre orașul meu*, la care au participat elevi de la Liceul *Orizont*; *Ore de lectură* cu subiectele: *Fondarea Chișinăului și Străzile sectorului Ciocana – Ion Dumeniuc, Igor Vieru*; prezentarea unor fragmente din cartea *Chișinăul literar*; *Ora poveștilor File din istoria Chișinăului*. Cu sufletul la gură au urmărit micii noștri utilizatori fragmente din poveștile îndrăgite, înscenate de doi actori de la Teatrul „Guguță”. La aceste manifestări au participat peste 200 de copii. De altfel, alți 700 de copii au luat parte la 24 de excursii ghidate în Filiala „Transilvania”, special organizate pentru elevii de la școlile din sector: școala primară „Gr. Vieru”, liceele „C. Negruzzi”, „Orizont”, „Gaudeamus”, „M. Berezovschi”, școala primară „A. Popovici”.

Salonul de lectură *Ceaiul de la ora patru* a avut o ședință specială, în cadrul căreia au fost omagiate cartea, lectura și existența de 20 de ani a Bibliotecii „Transilvania”.

Conducătoarea salonului, dna prof. Alexandra Tănase, a pregătit cu elevii Liceului „Gaudeamus” un recital de poezie despre carte și bibliotecă, eseuri despre biblioteca sufletului lor; prezentând și o broșură omagială, un album cu fotografii de la ședințele salonului. În aceste zile de sărbătoare, elevii școlii primare „Gr. Vieru”, îndrumați de prof. Elena Șoproncu, au susținut un recital *Omagiu cărții și slujitorilor ei*.

Au impresionat vizitatorii și trei activități literar-artistice, desfășurate în atmosfera aniversară a Săptămânii ușilor deschise. La *întâlnirea cu scriitoarea Claudia Partole* au venit elevii școlii primare „Grigore Vieru” și astfel micuții au aflat că anume cartea este cea mai mare descoperire a lumii și cel mai prețios dar oferit omenirii, pentru că ea este un bun prieten, care nu trădează, dar înțelepțește. Poveștile au fost primele cărți de lectură, pe care le-a savurat în copilărie, scriitoarea îndemnându-i și pe micuți să le citească, să le însceneze și să le îndrăgească. Autoarea și-a prezentat una din ultimele cărți editate – *Floarea iubirii*, care a fost propusă spre lecturare în cadrul Programului *Copiii Chișinăului citesc o carte*. Ca urmare, întâlnirea a decurs firesc, într-un dialog viu, schimb de recitaluri și de „ghidușii”, autografe. A atras mulți vizitatori și vernisajul de sculptură *Zborul lui Icar* – o expoziție personală post-mortem a plasticianului Ion Guțu, organizată de pictorul Oleg Cojocar. Cu această ocazie, Uniunea Artiștilor Plastici a dăruit Bibliotecii „Transilvania” un bust al Poetului național Mihai Eminescu, lucrare a sculptorului Ion Guțu, care va aminti mereu publicului despre prezența autorului ei în aula bibliotecii, dar și despre veșnicia creației eminesciene. Medalionul muzical *Folclor din Transilvania* a constituit un moment artistic de vârf, susținut de cântăreața Amalia Codorean și orchestra *Cununa transilvană* a Centrului Județean Cluj pentru promovarea și valorificarea culturii tradiționale. Au răsunat cântece patriotice, de dragos-

te și de voie bună voie, artiștii clujeni fiind răsplătiți cu aplauzele furtunoase ale melomanilor chișinăuieni. Amintim și de cele trei recitaluri, fiecare având un generic semnificativ: *Transilvania – biblioteca sufletului meu* (Liceul „Gaudeamus”, cl. a XII-a); *Omagiu cărții și slujitorilor ei* (școala primară „Gr. Vieru”, cl. a IV-a); recital de muzică și poezie cu tematica toamnei din operele scriitorilor clasici și contemporani (în cadrul ședinței *Salonului de lectură*).

Programul *Săptămânii ușilor deschise*, la Filiala „Transilvania” a avut ca scop extinderea parteneriatelor, promovarea valorilor instituției, atragerea de noi cititori și organizarea unei suite de manifestări culturale, menite să familiarizeze publicul larg cu cele mai noi intrări, având însă grijă, și anul acesta, să completeze fondul de carte cu o valoroasă donație de 400 volume. Considerăm, dar la fel cred și utilizatorii, prietenii noștri, că ediția aniversară a *Săptămânii ușilor deschise* a avut un impact pozitiv. Strict statistic vorbind, în cadrul săptămânii au fost organizate: 33 de activități culturale, la care au participat peste 830 de persoane. Mai amintim de cele 24 vizite colective la Biblioteca „Transilvania”, care au atras circa 700 de copii și cadre didactice. În această săptămână, pe parcursul desfășurării programului, au fost înregistrate 2562 vizite, iar numărul de împrumuturi a constituit 2640 documente. Menționăm cu bucurie că în perioada de referință la „Transilvania” s-au înscris 148 de noi utilizatori. Astfel, la acest bilanț aniversar, putem spune cu încredere că, pe parcursul celor două decenii, noi – bibliotecarii și cititorii noștri, Filiala „Transilvania” și BJC „Octavian Goga” – am devenit mai puternici pentru că, grație cărții, suntem mai documentați, mai instruiți, mai culti. Totodată, noi suntem și mai uniți, așa cum ne-o sugerează experiența înaintașilor, patrimoniul spiritual comun, dar și provocările epocii contemporane, în care se face tot mai simțită tendința spre unire, nu spre dezbinare.

BIBLIOTECA „TÂRGU-MUREȘ” – 15 ANI DE DIALOG INTERUMAN PRIN INTERMEDIUL CĂRȚII

Tatiana ȘATRAVCA,
bibliotecar principal, Biblioteca „Târgu-Mureș”

Desfășurată sub acest generic, în perioada 10-16 noiembrie, Săptămâna ușilor deschise, ediția 2011, a avut pentru Biblioteca „Târgu-Mureș” o semnificație deosebită, datorată celei de-a 15-a aniversări de la fondarea instituției. Cum se obișnuiește la asemenea ocazii speciale, cele trei fațete ale eternului Cronos – Trecutul, Prezentul și Viitorul – s-au regăsit între pereții bibliotecii sărbătorite, unindu-se într-un tot întreg pentru a servi aceluiași scop nobil, cel de evaluare a realizărilor în vederea trasării perspectivelor de dezvoltare.

Conceput în așa mod, încât să cuprindă toate aspectele activității de zi cu zi a echipei, programul Săptămâni ușilor deschise a inclus activități culturale, informaționale și de dezvoltare profesională, eșalonate pe durata a șapte zile pline de întâlniri emoționante cu oameni și cărți, discuții interesante, gânduri temerare, declarații de dragoste și respect, oferte de parteneriate reciproc avantajoase, analize profunde, sfaturi prietenești, tradiție îngemănată cu modernitatea și mult optimism în raport cu eventualele evoluții ale spiritualității naționale, în care cuvântul scris și lectura asiduă au un rol primordial.

Alegând formele de activitate în această perioadă, echipa bibliotecii s-a condus de două criterii-cheie: diversitate și eficiență. Astfel, la capitolul *Cultura informațională* au subscrib reviste bibliografice, ziua de informare, orele de formare a utilizatorilor, listele bibliografice, prezentarea blogurilor *Biblioteca „Târgu-Mureș” și Chișinău, orașul meu*, expoziția virtuală de fotografii *Chișinăul nocturn* (autor E. Tetiușev), prezentările de cărți noi, consultații.

Expozițiile de carte (18 la număr cu un total de 836 documente expuse) au elucdat importante aspecte ale activității bibliotecii în anul ce s-a scurs de la precedenta ediție a Săptămâni ușilor deschise, dar și implicarea activă a instituției în viața culturală a comunității. Pentru a argumenta, nominalizăm câteva denumiri de expoziții: *Imaginea Bibliotecii „Târgu-Mureș” în comunitate; Chișinău – 575 ani; Aniversări ale personalităților chișinăuene în 2011; Grigore Vieru – miracol al neamului; Drumul poetului e mereu către izvoare...* (Anul Lucian Blaga); *Municipiul Chișinău – Municipiul Târgu-Mureș: parteneriat durabil; Intrări recente în colecția Bibliotecii „Târgu-Mureș”; Activitatea de cercetare a BM „B.P. Hasdeu”; Tinerii – mesagerii viitorului; Vladimir Beșleagă – cel mai important prozator moldovean al secolului XX* (80 de ani de la naștere); *Actrița Paulina Zavtoni* (70 de ani de la naștere); *Nicolae Băciut: „Toată poezia mea e credință și iubire”* (55 de ani de la naștere); *Valentina Stoica – scriitoarea elevilor și a profesorilor* (70 de ani de la naștere); *Ocrobind natura, creăm viitorul; Sănătatea – valoare incontestabilă; Drepturile și libertățile noastre – scut ce ne apără; E bine să știi* etc.

Săptămâna ușilor deschise a debutat, cum era și firesc, cu festivitatea de omagiere a Bibliotecii „Târgu-Mureș”, la care au participat personalități, dragi nouă, din Chișinău și Târgu-Mureș care au ținut să ne adreseze mesaje de felicitare cu ocazia aniversării. Între acestea: conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; Valentin Ghincul, vicepreședinte al sectorului Râșcani; Tatiana Petrache, șefă a Direcției cultură a

Preturii sectorului Râșcani; Ianoș Țurcanu, șef adjunct al Direcției cultură a Primăriei Chișinău; Andrei Grosu, șef al Direcției educație, tineret și sport a sectorului Râșcani; Claudia Balaban, director al Bibliotecii Naționale pentru copii „Ion Creangă”; Mihai Cimpoi, academician; Adela Serbușca, director adjunct, Catedra clase primare, Liceul Teoretic „Ion Creangă”; Ala Vlasova, șef, Biblioteca Colegiului Tehnologic; Monica Avram, director al Bibliotecii Județene Mureș; Dimitrie Poptămaș, ex-director al Bibliotecii Județene Mureș; Nicolae Băciuț, director al Direcției județene pentru cultură, culte și patrimoniul cultural național Mureș; Eugen Crișan, ex-viceprimar al municipiului Târgu-Mureș; Ilie Șandru, scriitor, și Vasile Gotea, ziarist (Toplița, județul Harghita). La ceas aniversar ne-au fost alături și alte personalități ale culturii, cum ar fi prof. univ. dr. Eliza Botezatu, Artista Poporului Paulina Zavtoni, pictorul Vasile Didic și scriitorii Vladimir Beșleagă, Emilian Galaicu-Păun, Nicolae Bălțescu, Ion Gorgan, Iurie Colesnic, Titus Știrbu...

De asemenea, ne-au onorat cu prezența atât colegii de breaslă, bibliotecarii, cât și cei care constituie rațiunea de a fi a oricărei biblioteci – cititorii.

A trezit emoții în sufletele celor prezenți omagiul cărții și bibliotecii, prezentat de elevii claselor primare și de cei din clasele a IX-a de la Liceul Teoretic „Ion Creangă”, partenerul fidel al Bibliotecii „Târgu-Mureș” pe durata celor 15 ani de activitate. Atmosfera de sărbătoare a fost susținută de prestigiosul ansamblu „Opincuța” (conducător Maria Lupu) de la aceeași instituție de învățământ. Un alt partener activ al bibliotecii noastre – Liceul Republican de Arte Plastice „Igor Vieru” – a venit cu un vernisaj de pictură, reprezentând Chișinău în viziunea tinerilor pictori.

Prima zi din Săptămâna ușilor deschise a fost marcată de numeroase lansări și prezentări de carte: *Poemul Pheonix* (Târgu-

Mureș, Ed. „Nico”, 2011), *Vamă pe valoarea adăugată* (Târgu-Mureș, Ed. „Nico”, 2010), *Întoarcerea în Arizona* (Târgu-Mureș: Ed. „Nico”, 2010) de Nicolae Băciuț; *Jurnal de Basarabia* (Târgu-Mureș, Ed. „Nico”, 2011), *Vremuri și destine* (Târgu-Mureș, Ed. „Nico”, 2011) de Ilie Șandru; *Țara Fagilor* (almanah, vol. 20; Târgu-Mureș, Fundația Culturală „Vasile Netea”, editor: Dimitrie Poptămaș, 2011); *Memorii* (Târgu-Mureș, Ed. „Nico”, 2010) de Vasile Netea; *Punți de suflet. Convorbiri* (Târgu-Mureș, Ed. „Nico”, 2010) de Raia Rogac.

Din agenda zilei au mai făcut parte expoziția de desene *Grigore Vieru în creația cititorilor* și expoziția de fotografii *Secvențe de la inaugurarea Bibliotecii „Târgu-Mureș”*, aceasta din urmă, cum era și de așteptat, le-a trezit celor prezenți vii și emoționante amintiri.

Și așa cum micuții din cartier reprezintă un important segment în activitatea cu publicul, echipa a ținut să-i recompenseze, dându-le momente distractive inedite cu clovnii de la Teatrul Municipal de păpuși „Guguță”.

Bilanțul primei zile a Săptămânii ușilor deschise a fost unul impresionant – circa 300 de participanți au pășit pragul instituției pentru a fi alături de echipă la acest important popas cronologic.

Evenimentul central al celei de-a doua zile l-a constituit Duplexul profesional *Miscellanea bibliothconomica*, organizat de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și Biblioteca Județeană Mureș. Ne-am pus mari speranțe în *Duplexul profesional*, ca formă avansată de comunicare între colegii de breaslă în vederea îmbogățirii reciproce, a schimbului de opinii și de experiență. Și așteptările ne-au fost răsplătite din plin. Cei 55 de participanți au reușit să închege o dezbatere la temă, ale cărei rezultate se vor regăsi, cu certitudine în activitatea noastră viitoare. Le-am avut pe post de moderatori pe conf. univ. dr. Lidia Kulikov-

ski, director general, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, și Monica Avram, director, Biblioteca Județeană Mureș.

Profunde și actuale comunicări au prezentat: Monica Avram (*Inițiativele Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România pentru tinerii bibliotecari*), Magdalena Fall, bibliotecar, Biblioteca Județeană Mureș (*Biblionet România – oportunitate și dezvoltare pentru bibliotecile publice*); Tatiana Coșeriu, director adjunct, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (*Filiala Municipală a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova – filială unde oamenii învață împreună*); Carolina Gâscă, bibliotecar principal, Centrul de Informare și Documentare „Chișinău” (*Expozițiile creative pentru chișinăuieni*); Genoveva Scobioală, manager, Departamentul marketing (*Contribuțiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” la valorificarea patrimoniului chișinăuian*). În cadrul duplexului Monica Avram a prezentat publicația Bibliotecii Județene Mureș *Libraria. Studii și cercetări de bibliologie* (anuar 9; Târgu-Mureș, 2010).

Întâlnirea scriitorului Titus Știrbu cu elevii Liceului Teoretic „Ion Creangă” s-a produs în cadrul clubului pentru copii „Vreau să știu”. Scriitorul a prezentat noua sa carte *A venit un lup la școală*, iar copiii au primit în dar de la autor cărți cu dedicații.

În zi de duminică, 13 noiembrie, în cadrul orei de lectură cu tema *Chișinău, sectorul Râșcani*, participanții au aflat multe lucruri interesante despre capitală. În cadrul activității au fost prezentate documentele de la expoziția de carte *Chișinău – fereastră deschisă spre Europa*, antologia *Chișinăul în literatură*, elaborată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, blogul *Chișinău, orașul meu și pliantul Date și evenimente memorabile din istoria orașului Chișinău*, 2011, elaborat de CID „Chișinău”.

Zilele care au urmat au fost dedicate, aproape în exclusivitate, cititorilor tineri. În cadrul clubului pentru copii „Vreau să știu” a fost organizat un concurs de ghicitori cu tema *Să învățăm a iubi animalele*, la care au participat elevi de la Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare”. La ședința Salonului „Arte frumoase” conducătorul Vasile Didic a făcut publi-

ce totalurile expozițiilor de desene *Grigore Vieru în creația cititorilor Bibliotecii „Târgu-Mureș” și Toamna de aur*, expuse în incinta bibliotecii. Premiul Mare i-a revenit lucrării intitulate *Pasărea Măiastră*, inspirată de poezia *Frumoasă-i limba noastră* de Grigore Vieru, autor Tatiana Trifon. În cadrul aceleiași salon pictorul Vasile Didic a prezentat vernisajul de pictură *Chișinăul în viziunea elevilor de la Liceul Republican de Arte Plastice „Igor Vieru”*. Pentru contribuții deosebite la promovarea imaginii Bibliotecii „Târgu-Mureș” și a serviciilor ei, pictorului Vasile Didic i-a fost conferită *Diploma de Excelență*.

În cadrul Săptămânii ușilor deschise au fost prezentate publicului, de asemenea, colecțiile *Mihai Eminescu*, *Grigore Vieru*, *Cărți cu dedicații*, *CD-uri și DVD-uri*.

Dincolo de încărcătura emoțională deosebită, impactul programului derulat în perioada 10-16 noiembrie poate fi exprimat și în cifre concrete, cum ar fi: utilizatori

noi înscriși – 83, vizite la bibliotecă – 3121, împrumuturi de documente – 13 174 (Oficiul copii – 6150). Prin eforturi conjugate, echipa a reușit să promoveze activ în comunitatea chișinăuiană colecția de documente ale bibliotecii, serviciile tradiționale și virtuale prestate utilizatorilor și valorile culturale naționale. Achiziția principală din aceste zile a fost numărul mare de noi prieteni și parteneri.

În concluzie, Biblioteca „Târgu-Mureș”, după 15 ani de activitate, a reușit să se constituie într-o instituție cu prestigiu și reputație impecabile, într-un centru de informare și de cultură, care își are un loc bine definit în comunitatea chișinăuiană. Ne pare sugestivă, în acest sens, afirmația omului de cultură târgumureșean, Valentin Marica: *„Biblioteca «Târgu-Mureș» este o bibliotecă modernă, cu adevărat o împărăție a cărților, unde fiecare carte este respectată și deschisă mereu cu dragoste.”*

SUNT CEVA ANI ÎN GHEMUL VREMII (Biblioteca „Maramureș” la un deceniu de activitate)

*Cristina MAMAISCAIA,
director, Filiala „Maramureș”*

Avem zece ani de activitate, zece ani în care am adunat carte cu carte, ajungând azi să deținem pe rafturi circa 18 300 de volume. Chiar dacă a întâmpinat greutăți, și-a schimbat sediul, și-a schimbat managerii și bibliotecarii, Filiala „Maramureș” continuă să existe, să funcționeze, dovedind că este o instituție valoroasă, prin colecțiile sale și necesară prin ceea ce oferă comunității. De la biblioteca de acum un deceniu pînă la ceea ce suntem azi, am străbătut un drum nu foarte ușor, chiar anevoios pe alocuri.

Un moment aniversar pentru bibliotecă este, în esență, unul al bucuriei, un bun

prilej de a face totalurile și de a-și exprima recunoștința față de cei ce au pus temelile acestui templu, cei ce s-au implicat în tot acest răstimp în buna funcționare și „creștere” a bibliotecii, cei ce sînt prieteni buni cu cartea, fără de care nu ne justificăm existența. Biblioteca, acest mic focar de cultură, și-a marcat, printr-o serie de evenimente omagiale, împlinirea celor zece ani de existență. În curtea Filialei „Maramureș” s-a adunat un public destul de numeros, din ale cărui rînduri nu au lipsit autoritățile locale, nume distinse din România, reprezentanți ai instituțiilor culturale chișinăuiene, elevi, studenți

și alți iubitori de carte din Chișinău. Născută dintr-un proiect comun al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare, filiala noastră s-a bucurat să-și aibă alături fondatorii. Lidia Kulikovski, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, a deschis manifestările aniversare exprimându-și recunoștința și satisfacția de colaborare la acest proiect. După spusele dumneaei, fiiece proiect nu este altceva decât o altă cale de a împărtași și carte, cultură, cunoaștere.

Au răsunat cuvinte de recunoștință, urări de bine și felicitări din partea celor prezenți, accentuându-se importanța acestui edificiu cultural valoros și prețuit de toți iubitorii de carte și înțelepciune. Admirație și recunoștință din partea lui **Teodor Ardelean**, director, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare; **Vladimir Șarban**, pretorul sectorului Centru, Chișinău; **Maria Prisăcuță**, directorul Liceului „Litterarum”; **Stela Gonciar**, directorul Școlii primare nr. 88; **Victoria Bardacova**, director adjunct la clasele primare ale Liceului „Nicolae Sulac”; **Marcela Țăran**, conducător, Centrul de zi și acti-

vități „Start”. Multe urări de bine am avut din partea scriitorilor **Claudia Partole**, **Ianoș Țurcanu**, **Iulian Filip**, **Lidia Grosu**; **Andrei Viziru**, radiojurnalist, pictor, fotograf; **Tudor Braga**, critic de artă, Sala de Expoziții „Constantin Brâncuși”; **Victoria Fonari**, dr. conf., moderator al cenaclului „Magia cuvîntului”; **Vasile Șoimaru**, economist, conferențiar universitar la ASEM, publicist; **Vasile Marina**, dr. hab., profesor universitar; **Ion Moiş**, dr., profesor universitar, medic chirurg.

Realizările și meritele instituției și ale colaboratorilor ei au fost apreciate cu diplome și mențiuni. Cu ocazia aniversării, colectivul bibliotecii a fost distins cu *Diploma* Primăriei municipiului Chișinău, acordată de către Ana Lucia Culev, șef al Direcției cultură. Cu Diplomă și sincere felicitări a venit pretorul sectorului Centru Vladimir Șarban: „*Vă exprimăm întreaga recunotință pentru contribuția Dvs. la formarea și întreținerea spiritului comunitar, cultivarea pasiunii pentru lectură și a respectului față de carte.*” Un mesaj călduros a prezentat prof. dr. Vasile Marina, rectorul Academiei de Administrare Publică de

pe lângă Președintele Republicii Moldova: „*Aducem omagiul nostru tuturor colaboratorilor bibliotecii, care, prin înalt profesionalism, căldura sufletului și dăruire de sine, fiind promotori ai spiritului maramureșean în lumea cărților, au reușit să-și asigure o imagine pozitivă și să se afirme ca un centru cultural și educațional.*” Iar Stela Gonciar, directorul Școlii primare nr. 88, a mulțumit pentru „*spirit de parteneriat, pentru contribuție la formarea potențialului uman, pentru dragoste de muncă și devotament*”.

După deschiderea oficială a *Săptămânii ușilor deschise*, a urmat o impresionantă suită de manifestări. Invitatul special, dr. Teodor Ardelean, directorul BJ Maramureș, a prezentat buletinul semestrial *Bibliotheca septentrionalis* și mai multe numere ale revistei *Familia română*, care au drept scop promovarea culturii și literaturii române în R. Moldova, Ucraina, Serbia, Grecia, Macedonia, Slovacia, Cehia ș.a. Revista constituie un solid suport informațional și cultural-artistic pentru vorbitorii de limbă română din aceste țări.

Poeta Lidia Grosu a menționat importanța documentelor descrise în cărțile *Sunt ani la mijloc și-ncă mulți vor trece* și *Documentar bibliografic aniversar*, în care au fost sumate activitățile laboriosului Teodor Ardelean și opinii despre acestea. Munca bibliotecarului rămîne în umbra cărților pe care le promovează. Totuși, anume grație asiduității bibliotecarilor, citorii cunosc multidimensional diferite aspecte de care sunt interesați. Maestru al structurării, al organizării, al comunicării, Teodor Ardelean continuă și sporește, prin activitatea Domniei Sale, eforturile marilor înaintași.

La această sărbătoare a fost prezentată o frumoasă colecție de „Ex-libris”, adunată între copertile unei ediții de lux *Creatori de ex-libris basarabeni*, de pictorul Valeriu Herța. Jurnalistul Vlad Pohilă a menționat importanța individualizării cărții, autorului, totodată prezentînd sumarul

revistei *BiblioPolis*, nr. 2, 2011. Un frumos moment l-au constituit autografele oferite de cercetătorul Iurie Colesnic, grație editării recente a amplului volum *Timp și istorie. Autori de la „Viața Basarabiei”*, care a generat interesante discuții.

Cartea bună nu poate avea vîrstă. Ea are capacitatea de a opri timpul între filele sale, are forța de viziune a spațiilor inedite. Lipsa ori insuficiența timpului, de care se plîng toți, denotă falimentul unui eu care nu dorește să se privească în oglinda emoțiilor, socialului, universalului.

Camuflat în cerințele unui prezent *ad-hoc*, într-un prezent alectural, *eul* se distruge identitar. Cititorul are capacitatea de a depăși spațiul literelor, de a crea vizualizînd, simțînd. Această teleportare se datorează fragmentului de timp în care ne descoperim în comunicare cu sinele nostru, percepînd conceptele *eul-ului*, descătușînd *supraeul*. Biblioteca „Maramureș” valorifică, sperăm – fructuos –, această colaborare. Îndemnul la lectură se relevă prin întîlniri cu scriitori, editori, psihologi, pictori.

Colaborările dintre autor și cititori, bibliotecari și instituțiile administrative, dintre știință și artă, dintre tendințele informaționale și dezbateri integrează activitățile Bibliotecii „Maramureș”.

Pe data de 3 octombrie 2011, a avut loc un eveniment remarcabil pentru cei ce încă mai savurează plăcerea poeziei, căci în ultimul timp am cam uitat ce înseamnă o poezie autentică, de calitate. Filiala „Maramureș” a găzduit cu ospitalitate, așa cum se cuvine la moldoveni, lansarea cărților *Anotimpul îmbunării cuvintelor; Clepsidra cu boabe de lumină* ale poetului, prof. univ. dr. hab. Gheorghe Colțun, în cadrul cenaclului „Magia cuvîntului”.

Moderatorul activității a fost Victoria Fonari, poetă și doctor conferențiar, care a venit nu numai cu un grup de studenți de la Facultatea de Litere a USM, dar și cu o serie de activități mai rar întîlnite la o lansare de carte. Astfel, cîntecele, lectura și anali-

za promptă a mai multor poezii a creat o atmosferă distinsă și foarte plăcută pentru tot auditoriul adunat, pentru că oaspeții au numărat, în afară de studenți, și elevi de la Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”, împreună cu prof. Ana Cozma, precum și personalități notorii, care s-au bucurat împreună cu ceilalți de versurile pline de savoare și farmec. Un moment incitant a fost introducerea, în acest context, a unui moment de afirmare a unor tineri poeți, care au dat citire propriilor creații. Printre ei, Elena Tcaci, Mihai Carabet, Ludmila Manțuc și Irina Constantin – studenți ai Facultății de Litere, iar dacă deschidem parantezele aici, pot spune că începutul lor este promițător... Un moment aparte a fost colaborarea, poate mai puțin obișnuită, a poetului cu compania „StarNet”, care și-a adus o mare contribuție la editarea volumelor de versuri lansate. Alexandru Machedon, directorul companiei, a reliefat aportul tehnologiilor informaționale în promovarea literaturii, aceasta, în ultimă instanță, fiind una dintre cele mai accesibile căi de a avansa în secolul nostru. De fapt, dacă nu ar fi fost această cooperare, această lansare nu ar fi fost atât de degrabă, specifică însuși autorul.

Cu ocazia aniversării a 575-a de la atestarea Chișinăului, în ajunul Hramului orașului, Filiala „Maramureș” și-a adunat utilizatorii pentru a face totalurile Concursului de poezie **Anotimpurile Chișinăului** și a aduce un elogiu capitalei. Înscrierea în concurs s-a desfășurat în perioada 1 februarie – 30 septembrie 2011. Competiția s-a adresat elevilor din liceu și studenților de la nivelul licență (cu vârsta de până la 23 de ani). Forma poeziei a fost la libera alegere a participanților, singurele cerințe fiind ca textul să se încadreze în genul „poezie”, să desfășoare tema concursului și să fie impecabil redactat în limba română. Toate creațiile au fost analizate de un juriu din patru membri, câștigătorii fiind desemnați în funcție de punctajul acordat de

juriu. Concursul a avut drept scop dezvoltarea sensibilității estetice și valorificarea potențialului creativ al participanților, în condițiile unei depline libertăți de creație și, nu în ultimul rând, promovarea tinerelor talente care se află la început de drum.

Au fost lecturate cele mai frumoase poezii, în care fiecare concurent a ilustrat în felul său frumusețea orașului în toate anotimpurile anului. Cineva a redat măreția orașului călătorind prin trecutul lui; altcineva a ajuns la sufletul lui, care trăiește și cere să fie admirat și păstrat, unii i-au admirat vârsta, iar alții și-au închipuit un viitor plin de evenimente. Însă toți au fost de acord că Chișinăul – oraș cu parcuri și bulevarde largi, cu frumoase case vechi și blocuri moderne – ne este drag în orice anotimp al anului.

Juriului nu i-a fost ușor să decidă învingătorii, dar în final premiile au fost acordate următorilor participanți:

- **Iocul I – Daniela Roibu**, Liceul „Nicolae Sulac”;
- **Iocul II – Cristina Mârca**, Liceul „Litterarum”;
- **Iocul III**
 - **Alexandru Popescu**, Liceul „Litterarum”;
 - **Cristian Răileanu**, Liceul „Litterarum”;
 - **Maria Anghel**, Universitatea de Stat din Moldova.

Învingătorilor li s-au acordat diplome și premii bănești, ceilalți participanți au primit diplome de mențiune. Filiala „Maramureș” a adresat mulțumiri tuturor copiilor pentru participare activă, fantezie și spirit ingenios.

Cu aceeași ocazie utilizatorii bibliotecii au fost invitați să *răscolească* puțin prin istoria urbei în cadrul discuțiilor-dezbateri **Istoria străzilor orașului Chișinăului**.

Orașele, la fel ca și oamenii, își au biografiile lor. Mulți temerari descifrează isto-

ria urbei colindînd labirinturile străzilor, alții – după felul cum sînt împletite pietrele zidurilor, alții – prin maldărele de hîrtii din arhive, și toți caută același lucru – pagini necunoscute din biografia orașului. Este o pornire firească, este o pornire necesară, fiindcă nu poți fi adevărat cetățean, fără să cunoști trecutul lui.

Că orașul Chișinău de astăzi este divizat din punct de vedere teritorial-administrativ în cinci sectoare – *Centru, Botanica, Buiucani, Ciocana și Rîșcani* – au știut aproape toți copiii prezenți la discuție. Dar că fiecare din aceste zone a avut în trecut un început anume și o cale de dezvoltare aparte, de sine stătătoare, iar împrejurările istorice ulterioare le-au apropiat și le-au hărăzit un destin comun, mulți au aflat abia acum.

Copiii, cu ajutorul dicționarelor, au definit noțiunile de *bulevard, stradă și stradelă*, făcînd diferență între aceste noțiuni. Au numit bulevarde, străzi și stradele cunoscute, familiare, îndrăgite. Noi, colaboratorii bibliotecii, la rîndul nostru, am propus cititorilor informații interesante despre străzile principale ale orașului, oprindu-ne

mai mult asupra acestor străzi din sector, pe care locuiesc majoritatea utilizatorilor bibliotecii.

În unele țări din Europa sînt străzi care poartă denumirile neschimbate mai mult de cinci sute de ani. Iar la noi în oraș, în decurs de 200 de ani, denumirea unor străzi s-a schimbat chiar de șase ori. Am discutat cu copiii și despre *ce sînt și ce ne spun numele străzilor din Chișinău, ce nume au purtat unele străzi mai cunoscute și de ce autoritățile schimbă denumirile unor străzi.*

Scriitorul, istoricul și politicianul Lurie Colesnic, discutînd pe această temă într-o emisiune televizată, a menționat că *„numele străzilor unui oraș reprezintă toată istoria orașului, istoria țării. Unele denumiri de străzi sunt toponimice, cum ar fi Hrusca, altele sunt legate de anumite colonii etnice, cum ar fi strada Armenească, altele sunt legate de un nume cum a fost Aleksandr Pușkin, care a locuit în Chișinău, și este un nume mare în literatura rusă și universală. Doriința de a marca toate aceste lucruri este una firească pentru orașeni, dar nu trebuie făcut acest lucru în detrimentul istoriei orașului.*

Am rămas uimit cînd am aflat că, practic, este greu să descoperi cîte denumiri au avut străzile noastre. Este o istorie întregă legată de istoria denumirii străzilor”.

Curios și amuzant a fost pentru mulți copii să afle că cunoscutul bulevard Ștefan cel Mare și Sfînt s-a numit: „Millionnii”, „Moscovei”, „Aleksandrovskaia”, „Alexandru cel Bun” și „Lenin”. E corect că trebuie să avem memorie istorică, însă, am fost cu toții de acord că s-a făcut un lucru bun schimbîndu-se numele străzilor „Aleksandrovskaia”, „Uralskaia”, „Baikalskaia”, „Novosibirskaia”, „Taşkentskaia” etc., care purtau denumiri nefirești pentru Chișinău. Străzile pot purta numele unor mari personalități, pentru că personalități vor fi întotdeauna. Dar nu negăm nici faptul că în istoria orașului există evenimente care vor trebui cumva marcate și atunci, fără doar și poate, unele străzi vor purta nume noi. Mai multe denumiri de străzi vechi au stîrnit rîsul copiilor, ei s-au amuzat, au glumit, dar nu trebuie să uităm că aceasta este istoria, este trecutul orașului nostru. Și e foarte important să ne cunoaștem trecutul pentru a înțelege prezentul. O națiune care nu-și cunoaște și nu-și respectă istoria, e sortită pieirii!

Pe parcursul acestei săptămîni Filiala „Maramureș” și-a bucurat vizitatorii cu o expoziție de tablouri realizate de Grigore Snigureac, student la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. Numele tînărului pictor este deja cunoscut utilizatorilor bibliotecii, deoarece și-a expus lucrările anterior într-o expoziție colectivă, alături de cîțiva elevi de la Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”, pe care l-a absolvit. Acum Grigore Snigureac a venit cu o expoziție personală *Orașul meu în licăriri de stele, cu arbori legănați de vînt ușor*. Expoziția prezintă o parte din lucrările sale ce surprind momente din viața orașului. Bineînțeles, fiecare vede orașul în felul său, iar ideile cu adevărat originale ale pictoru-

lui nostru sînt destul de interesante. El a întipărit pe pînză turnuri de biserici, străzi umbrite, case vechi și copaci înfrunziți. Autorul a văzut un oraș verde, prezentînd în nebănuite culori frumusețea naturii. Cartierele noi și casele cu multe etaje nu au devenit subiecte pentru tablourile lui. Lucrările sînt impresionante prin tema lor, prin compoziție, prin realizare și prin forța imaginii. Fiecare moment este ilustrat sufletește și încărcat de trăiri, menit să calmeze sensibilitatea privitorului.

Despre „miezul” surprins de autor, culorile folosite, stilul lucrărilor și talentul de pictor a vorbit Sergiu Bădrăgan, fostul învățător de pictură al tînărului, de la Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”. Profesorul a apreciat lucrările expuse, mulțumind bibliotecii pentru intenția de a promova performanțele tinerilor artiști și educația tinerei generații prin artă. I-a dorit pictorului să continue ceea ce a început și să se bucure de cît mai multe expoziții. Au urmat felicitări din partea profesorilor și colegilor pentru reușita acestui frumos eveniment, s-au expus impresii despre picturile pe care le-am admirat cu toții și mulțumiri pentru cei prezenți la eveniment. Dar pînă la urmă, picturile vorbesc cel mai bine, în locul cuvintelor. Ca să te bucuri, nu trebuie să știi multe despre pictură, dar, privind tablourile, poți descoperi o mulțime de lucruri. A fost un vernisaj reușit, desfășurat într-o atmosferă distinsă și plăcută. Tablourile rămîn expuse în continuare în bibliotecă, un prilej bun pentru toți iubitorii de artă și admiratorii frumosului să viziteze biblioteca.

În primul deceniu al existenței sale, Biblioteca „Maramureș” a rezistat încercărilor la care au supus-o scurgerea timpului și preferințele oamenilor. Iar astăzi, la aniversarea celor zece ani de existență, sperăm să ni se aprecieze eforturile pe care le-am depus și biblioteca să fie folosită conform destinației sale.

„EXPERIENȚA BASARABEANĂ E UNA FOARTE BUNĂ...”

R. PELINEANU

În mod tradițional, la aniversarea zilei de naștere a romancierului Liviu Rebreanu, biblioteca din Chișinău care-i poartă numele organizează o suită de manifestări culturale, la care, de fiecare dată, participă și oaspeți bistrițeni, care au pus umărul la fondarea ei. Nici în acest an nu s-au lăsat așteptați. Delegația a fost însoțită de noul director al Bibliotecii Județene Bistrița-Năsăud, dl Mircea Oliv, secundat de scriitorii Vasile Dâncu, David Dorian, Mircea Măluț, Traian Parva Săsărman, Victor Știr, Flore Pop, folkistul Florin Săsărman și câteva bibliotecare din comune ale județului.

Cu acest prilej, în prezența multor scriitori și bibliotecari din Chișinău, a cititorilor, o parte din scriitorii bistrițeni și-au lansat noile apariții editoriale: *Exerciții de respirație*, autor David Dorian; *Fragmentele din monografiile imperiului*, de Mircea Măluț, și *Alcool și sânge*, de Victor Știr. Ceilalți poeți din componența grupului au susținut un recital de poezie proprie. Cu mesaje de salut și versuri, le-au răspuns scriitorii basarabeni Iulian Filip, Vlad Zbârciog, Nicolae Rusu, Renata Verejanu, tonul fiind dat de Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, care a menționat că anume grație acestei frumoase și durabile colaborări Filiala „Liviu Rebreanu” are faima de instituție cu cel mai valoros fond de carte.

Apoi gazdele au pus în vizorul public noile biobibliografii *Aureliu Busuioc* și *Alexandru Donos*. Mircea Oliv, în calitate de critic de artă, a conferențiat pe tema *Tensiunea etic-estetic – avantajele artistului din Est*, laitmotivul constituindu-l portretele de creație ale pictorului Horia Bernea și ale sculptorului Vasile Gorduz, originari din Basarabia, plecați de tineri de la baștină, afirmându-se plenar în plan artistic în Țară.

Evenimentele au fost îmbogățite de un recital muzical susținut și comentat de Florin Săsărman. Și de data aceasta oaspeții au venit cu o substanțială donație de carte.

Mai desfășurat despre vizită și impactul ei, și nu numai, am dialogat cu directorul Bibliotecii Județene, dl Mircea Oliv.

* * *

„Pentru noi experiența basarabeană e una foarte bună”

- *Domnule director, am întâlnit la conducerea bibliotecilor istorici, scriitori, poeți, critici literari, dar iată că de data aceasta Dvs. veniți din domeniul criticii de artă. Când era ministru al Culturii, Andrei Pleșu, într-un interviu, îmi declarase că vede extinderea colaborării culturale până la „un minister cu două reședințe: una la București și alta la Chișinău”. N-a fost să fie chiar așa. Cum vi se pare cooperarea în domeniul bibliotecilor.*
- Suntem într-un moment în care ideea de bibliotecă se reconfigurează pe plan mondial. Oamenii care cunosc destinul bibliotecii în Europa sunt conștienți de faptul că civilizația americană a adus un cu totul alt concept al instituției. Biblioteca e concepută ca a treia casă, cum zic ei, ca un club al satisfacerii intereselor culturale, intereselor sufletești ale membrilor comunității, ale utilizatorilor, cum îi numim în prezent.
- *La Biblioteca „Onisifor Ghibu” din cadrul Bibliotecii Municipale a avut loc un atelier de lucru cu o doamnă din SUA, de origine română, care a dezvăluit pe larg acest concept, ce presupune fel de fel de servicii, menite să atragă utilizatorul în*

biblioteca, fie chiar și pentru a se informa despre graficul zborurilor aeriene, de exemplu.

- Da, absolut totul se întâmplă în această a treia casă, care trebuie să devină un actor activ în viața comunității. Prin urmare, mie îmi revine la Bistrița-Năsăud misiunea de a reconfigura biblioteca, păstrând în același timp toate virtuțile, pe care biblioteca tradițională europeană le are. Trăiesc la Bistrița. Acesta este un oraș de stilistică germană, unde trăiesc oameni cu o cultură germană, prin urmare, eu trebuie să asimilez toate calitățile acestui fel de a fi, care înseamnă existența unei foarte temeinice secții de documentare a bibliotecii, un fond documentar extraordinar, cu carte de la 1400-1500 și, în același timp, să ofer și servicii moderne și postmoderne. Am început această activitate și am pus bazele pinacotecii bibliotecii, a mediatecii acesteia, a secției de audio, de filme, a unei documentări cu totul noi, fără să excludem ideea tradițională de carte. Am ajuns

la performanța că în bibliotecă intră un utilizator la 90 de secunde. Pentru noi este un lucru destul de mare, gândindu-ne că trăim într-un oraș de 80 de mii de locuitori, fără un mediu academic, fără un mediu universitar, ci doar cu un mediu cultural, pe care trebuie să-l provocăm tot timpul prin evenimente. Avem, cel puțin, trei evenimente majore pe săptămână, dintre care unul am pretenția să aibă relevanță națională, al doilea să aibă relevanță locală și al treilea să aibă relevanță județeană. Așa se întâmplă că am reușit să reînviez tradiția locului. Județul Bistrița-Năsăud este un județ care a dat academicieni pentru Academia Română de ordinul zecilor, e incredibil, e o forță a gândului românesc și nu numai românesc. Toate acestea sunt activate și puse pe coordonatele care meritau a fi scoase din somnolență. Și pentru că ați amintit de Andrei Pleșu... Eu fac parte din prima generație de consilieri ai lui Andrei Pleșu, din timpul și după primul său ministeriat. Am devenit

consilierul lui în 1990, ne cunoșteam demult, făceam parte din grupul care a slujit pe lângă Constantin Noica. L-am cunoscut îndeaproape pe Nicolae Steinhart, căruia i-am fost apropiat; am cunoscut și mulți alți intelectuali interbelici, care veneau la Bistrița, unde eu organizam Saloanele *Liviu Rebreanu*. Acestea erau întruniri culturale, subversive față de regimul comunist al lui Nicolae Ceaușescu și care, până la urmă, au construit ceea ce numim acum cu onoare – rezistența culturală românească. Sigur că a fost o școală, pentru că e o școală să faci eveniment cultural. Managementul cultural major te învață să alegi, să discerți între fals și valoare, între cel mai înalt nivel al expresiei culturale și nivelul minor, să eviți kitschul, să eviți întâmplarea nesemnificativă și până la urmă să încerci zi de zi, prin fiecare gest pe care-l faci, instituțional vorbind, să construiești cultură. Vei fi sigur că în timp aceste lucruri se vor vedea. Personal vă spun că am și eu o carieră universitară la Universitatea din Cluj, făcută după 1990, chiar la Facultatea Științe ale Educației, deci nu sunt străin de mediile academice, dar bucuria că 19 dintre doctoranzii mei de Sorbona, și doctori de Sorbona, să fie bistrițeni, mă face să fiu cumva împăcat și liniștit. Sigur că prezența unui critic de artă în fruntea unei instituții face să aducă ceva în plus și poate fi, de asemenea, și element de frână pentru alte domenii.

- *Un plus pentru bibliotecă și un minus pentru criticul de artă?*
- Da. De un an de zile, de când conduc această instituție, am pus pe picioare secția de arte, am făcut o galerie, care deja își câștigă notorietatea, galeria din holul bibliotecii. Am făcut câteva expoziții comandate, aparținând unor autori notorii din arta plastică româ-

nească. Până la urmă, încet-încet zidim. Suntem în situația în care, datorită faptului că nu mai încăpem în sediul actual, care este o clădire de început de secol XX, revendicată de proprietar, vom construi un nou sediu al bibliotecii.

- *Spre fericirea Dvs., a colaboratorilor, dar și a utilizatorilor.*
- Sunt bucuros că între cei care vor contribui cu gândul bun la edificarea noului sediu mă află și eu, pentru că am pretenția că știu cum trebuie făcută o bibliotecă de mileniul trei, o bibliotecă de secol XXI. Din biografia mea personală, sunt fiul unui intelectual, care tot în Transilvania, a fost director de bibliotecă aproape 40 de ani. Urmez o tradiție de familie, care este pusă în slujba cărții, a informației bine structurate, a gândului bine articulat și valoros. Ce știu eu? Știu că nu le voi oferi niciodată cititorilor sau utilizatorilor pseudocultură, de asta mă feresc și sper să nu mi se întâmple vreodată ca să pic și eu în vreo plasă din astea nefericite.
- *De la Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud, pentru că sunteți la Chișinău, să vorbim despre Biblioteca „Liviu Rebreanu”, căci numele scriitorului leagă cele două instituții atât de departe pe hartă, dar atât de aproape prin colaborare.*
- Să începem mai întâi cu Basarabia. Pentru mine ea este o experiență inițiativă. Vin pentru a doua oară aici, am fost și în anii '90, când am avut un șoc. Eu credeam în anii '80, în deceniul acela cumplit al ultimei părți de comunism, de ceaușism, la noi, că nu se poate a fi mai rău. Venind pentru prima oară în Basarabia, mi-am dat seama că se poate.

Sunt foarte bucuros că cei care înaintea mea au condus Biblioteca Județeană au pus pe picioare acest proiect cu Biblioteca „Liviu Rebreanu” de la Chișinău. Aș dori ca prin ceea ce fa-

cem noi, prin parteneriatul pe care-l continuăm, să dăm și o altă dimensiune bibliotecii. După cum ați văzut, în momentul în care am avut prima întâlnire, pe lângă schimbul de amabilități, firesc, am venit cu o cantitate, atât cât ne-a permis legea, de carte. Am adus și manuscrise inedite ale unui scriitor foarte important al culturii române – Radu Petrescu. Vom continua.

- *Conferința pe care ați susținut-o, ați pregătit-o special pentru Basarabia sau ați prezentat-o și la Bistrița-Năsăud?*
- Nu, am gândit-o anume pentru Chișinău, pentru că știam de la sculptorul Vasile Gorduz că nu a avut șansa să revină aici. Acum el a revenit.
- *L-ați adus Dvs. prin minunatele lui lucrări.*
- Deja este acasă, imaginile le-am predat bibliotecii. Am gestionat cu destulă atenție o mare parte a operei lui. Concomitent cu asta a apărut un album făcut de Sorin Dumitrescu, conferințele făcute de Dan Hăulică, un alt colaborator apropiat al meu, și sper ca în felul acesta să dăm un mesaj pentru publicul de la Chișinău, dar și de la Bistrița, că e nevoie de această colaborare, e nevoie de o stilistică unică, de același program axeologic.
- *Important pentru cultură și educație să se facă sincronizarea cu Țara. Cum credeți, își pot sincroniza activitatea bibliotecile noastre, cele aflate în parteneriate, de exemplu, Biblioteca „Liviu Rebreanu” și Biblioteca Județeană Bistrița-Năsăud sau, dacă vreți, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”?*
- Vreau să spun că sunteți în clipa asta, pe alocuri chiar înaintea noastră. Am convingerea că personalul este foarte bine instruit, extrem de amabil, cunoștințele, pe care le au în legătură cu fondul de carte sunt bune. Merită a fi

menționată mobilitatea pe care o au cei care compun acest personal, dar, și aici subliniez, ca și la noi, relația cu mediile culturale, trebuie a fi luată în seamă. Dacă vrem să devenim ceea ce americanii numesc a treia casă, practic trebuie să-i aducem pe aceea care reprezintă cultura și care face cultură, să-i aducem și în jurul lor să construim evenimente culturale și atunci o bibliotecă își găsește sensul, rostul, menirea și își asigură până la urmă istoria, istoria unei biblioteci. Despre bibliotecă trebuie să poți spune: cândva în această bibliotecă și-a citit poeziile Ioan Alexandru, Dan Coman ș.a.

- *De altfel, în bibliotecile noastre a fost regretatul Ioan Alexandru. La Filiala „Onisifor Ghinu” a prezentat o cutremurătoare conferință pe tema credinței în Dumnezeu, ne-a talmăcit în felul lui Biblia, pe care o preda studenților din București.*
- Dan Coman e unul dintre concitadinii mei care conduce un cenaclu al bibliotecii, se cheamă *Întâlnirile de luni*. Acest Dan Coman este unul dintre cei mai importanți poeți ai generației 2000. Noi am activat în spiritul creator românesc, poetic, în segmentele sale de vârstă cele mai diferite, atât la generația '70, cât și la generația 2000, atât în ordinul artelor plastice, cât și în ordinul muzicii. Deci, ne deschidem către toate tipurile de public.
- *Dar lansările de carte ale autorilor bistrițeni, care s-au făcut la Biblioteca „Liviu Rebreanu”, au fost desfășurate inițial la Biblioteca Județeană?*
- Nu, sunt în absolută premieră. Am încercat să vă prezint poeți care au mai fost pe la Chișinău, atât că eu i-am structurat puțin altfel. De exemplu, Vasile Dâncu. El este un om cu o instrucție poetică uimitoare, el face parte dintr-o generație care vine din

anii '60. Este țăran, oficial nu are decât șapte clase, dar în același timp Vasile Dâncu a citit toate bibliotecile care i-au ieșit în cale. Are scrise câteva cărți de poezie. Noi îl considerăm unul din poeții importanți ai României. Trăiește tot în satul lui de baștină. Lângă el poate sta Flore Pop, un poet, care este și conferențiar la Universitatea din Cluj, are patru doctorate și îi desparte doar un deal, apropo de locul în care s-au născut. Au mai venit David Dorian, coleg al nostru la bibliotecă și Marcel Săsărman, care este și el poet, dar și bibliotecar. A mai venit și Victor Știr, reprezentantul generației '80. Cu ei, împreună, în fiecare an, biblioteca organizează *Rondul de noapte*, un festival de poezie, care se organizează deja de patru ani la Bistrița.

- În cadrul bibliotecii?
- Da, în cadrul bibliotecii și în colaborare cu Uniunea Artiștilor Plastici, *Rondul de noapte* fiind o sugestie luată din Rembrandt. Se desfășoară în Galeriile de artă ale Uniunii Artiștilor Plastici.

Am mai adus în delegația noastră două colege bibliotecare, care funcționează la biblioteci din comune, din localități mai mici. Asta pentru că doream să cunoască atmosfera de aici din Basarabia, dar și pentru că locurile în care ele își desfășoară activitatea sunt pline de semnificații istorico-literare și literare propriuzise. Pentru noi experiența basarabeană de la Chișinău e una foarte bună. Mai întâi pentru faptul că cunoaștem oameni noi, colegi de-ai noștri, oameni competenți. Am avut câteva discuții profesionale cu niște colege de la Biblioteca „Liviu Rebreanu”, care m-au impresionat extrem de plăcut. Doamna dr. Lidia Kulikovski știe biblioteconomie foarte multă. Intenționez chiar s-o invit la noi în România să facă o serie de conferințe pe teme pe care le va alege ea însăși. Știu că schimbul acesta de idei dintre bibliotecari din diferite spații culturale e foarte interesant și foarte rodnic. Intenționăm să facem concursuri culturale și literare comune. Aș dori, de asemenea, să oferim o bursă pentru un bibliotecar

care să stea o bucată de vreme în România și să lucreze împreună cu noi, pentru că suntem deja în etapa în care nu sunt suficiente vizitele de două-trei zile, ele conțin elemente protocolare, pe când dacă am sta și am lucra împreună și am împărtăși fiecare unul altuia din experiența efectivă de muncă în instituție, am avea mult mai mult de câștigat. Le-am propus celor care conduc Biblioteca Municipală de la Chișinău „B.P. Hasdeu” să se gândească cum am putea operaționaliza acest gând, adică să vedem care sunt formele tehnice pe care le aplicăm pentru a ne prelua un bibliotecar și a-l ține la noi trei-șase luni, și a vedea cum putem învăța noi de la el sau el de la noi, după caz.

- *Cu ce fel de literatură veți completa fondul Bibliotecii „Liviu Rebreanu” la această vizită?*
- Am adus multă literatură beletristică și am adus, ca să-mi onorez condiția

de critic de artă, o mulțime de albume și cataloage – unele din cele pe care chiar eu le-am făcut în România, cărți de artă, astfel încât ne străduim să punem bazele unui sector de artă plastică și în Biblioteca *Liviu Rebreanu*. Am mai adus și o mică secție de documentare. Încet-încet vom transfera informații din fondul nostru special către fondul special al Bibliotecii *Liviu Rebreanu*. Pentru că anul acesta se împlinesc 130 de ani de la *Amintirile din copilărie* ale lui Ion Creangă, și știm că Ion Creangă prin mama sa are origine bistrițeană, intenționăm să invităm unul sau mai mulți cercetători care se ocupă de opera crengiană aici, în Basarabia, să facă o conferință în perioada următoare la noi la Bistrița. Să vedem cum se vede Creangă dinspre Creangă-moldoveanul și transilvăneanul, către noi bistrițeni.

- *Vă mulțumesc mult pentru interviu.*

ТЕРРИТОРИЯ ВЕЧНЫХ ЦЕННОСТЕЙ

*Ольга СИВАК,
зав. сектором, Библиотека им. И. Мангера*

20 лет Еврейская библиотека – культурный центр им. И. Мангера, филиал Кишиневской муниципальной библиотеки им. Б.П. Хашдеу, открытая в феврале 1991 года – сочетает традиционные библиотечные функции с развитием еврейских образовательных программ в целях продвижения еврейской культуры в Молдове, установления взаимопонимания между евреями и другими этническими группами, создания информационного, обучающего, развивающего и творческого пространства для детей и взрослых.

Такой подход к организации работы позволяет сохранять, развивать и распространять еврейскую культуру, стимулировать участие читателей в национальной жизни, способствовать возрождению национальной самобытности, наряду с пропагандой достижений других культур и уважения к ним. Как учреждение коммуникации еврейского общества библиотека служит местом встреч, общения, развития индивидуального и коллективного творчества. Как информационный центр она предоставляет всему еврейскому населению

Молдовы и лицам других национальностей свободный доступ к информации в соответствии с их интересами и потребностями еврейского образования на всех уровнях, особое внимание, при этом, уделяется обслуживанию детей, молодежи и пользователей, у которых имеются социальные и физические препятствия.

Летний детский творческий лагерь – одна из старейших программ, действующая в библиотеке с 1994 года. За 17 лет выросло уже целое поколение детей, которые получили возможность развить свои творческие способности, приобщиться к еврейской культуре, внести свой вклад в ее развитие.

Особенностью творческих лагерей, организованных при Библиотеке, с самого начала была их тематическая направленность. Первая летняя площадка прошла под девизом: *Однажды в Иерусалиме*, в Библиотеке, в отделе литературы для детей до сих пор хранятся фрагменты Ковчега Ноя, сделанного в тот год из папье-маше.

Из летних творческих лагерей вышла не одна программа, запущенная как пилотный проект, и в дальнейшем ставшая постоянным клубом, студией или кружком: театр пантомимы, керамическая мастерская, художественная студия «Гашраа», подростковый клуб «Керен» и многие другие. Тематический принцип работы лагеря требует большой подготовительной работы со стороны библиотекарей и волонтеров. Для того чтобы за две недели ребята наиболее полно раскрыли заданную тему и получили от этого удовольствие, организаторы работают иногда до полуночи, подбирая необходимую литературу, разыскивая интересных людей, составляя маршруты путешествий, занимаясь фандрейзингом, от которого во многом зависит успех работы всего лагеря.

С лета 2009 года, благодаря финансовой поддержке швейцарского еврейского фонда творческие лагеря стали выездными – участники лагеря обязательно совершают путешествие под названием: **Территория вечных цен**

ностей в одно из бывших еврейских местечек Бессарабии. Кроме путешествий, спонсорская поддержка помогает проводить сессии для детей-инвалидов и организовывать совместные поездки и мероприятия для здоровых и больных детей. Как убедились организаторы летних лагерей это особенно важно – девиз таких совместных занятий: «Мы все одинаковые! Мы все равны!»

Летний творческий лагерь 2011 был посвящен **575-летию юбилею Кишинева – столицы Молдовы**. По уже сложившейся традиции жизнь в лагере началась с экскурсии по Библиотеке – общинному центру им. И. Мангера. Во время экскурсии дети познакомились со всеми отделами, руководителями проектов и программ, особый интерес вызвало посещение Музея культурного достояния евреев Молдовы, где они познакомились с основной идеей и темой лагеря.

В соответствии с темой лагеря, проводились беседы и лекции, часы рассказа, конкурсы, викторины и виртуальные экскурсии, связанные с историей, символами, памятниками и улицами Кишинева (*История основания Кишинева, Мое любимое место в Кишиневе, Синагоги Кишинева, Их именами названы улицы Кишинева, Ул. Октавиан Гога, Ул. Александру чел Бун, Ул. А.С. Пушкина* и др.). Кроме экскурсий по городу, по его улицам, дети посетили зоологический музей, городской дендрарий и виварий при Краеведческом музее.

В течение лагерных смен подготовлено несколько музыкально-драматических представлений: спектакль по библейским историям *Однажды в Иерусалиме* с использованием кукол из коллекции С. Червинской; спектакль *Мальчик Мотл* по произведениям еврейских писателей на тему *Местечко в еврейской литературе*; *Все дело в шляпе* – парад шляп, музыкальная игра-представление

Клезмеры и Лэутары, два концерта: *Песни из любимых мультфильмов* и *Известные и неизвестные песни о Кишиневе*.

Для ребят были организованы две творческие встречи: с поэтом, журналистом Александрой Юнко и писателем, журналистом, переводчиком Мирославой Метляевой.

В период лагеря ребята посещали занятия в студиях и кружках: керамики, прикладного творчества, рисования, пения, оригами и квиллинга; шахматной школе. Кроме творческого тренинга, который полностью был посвящен заданной теме, каждое утро начиналось с занятий психолога. На второй смене особое внимание уделялось медицинским аспектам развития детей.

В результате напряженной работы руками детей, волонтеров и педагогов были сделаны: макет (папье-маше) Кишиневской улочки в историческом центре. Нарисованы рисунки развалин йешивы рабби Цирельсона и синагоги молочников, кишиневских дворишков и базаров. Собрана и оформлена книга *Кишинев в семейном альбоме*, керамические изделия на тему *Старый город*, несколько панно в технике оригами на тему *Молдова – цветущий край*.

В конце первого сезона был подведен итог конкурса на лучший рисунок на тему *Мое любимое место в Кишиневе*, а в конце второго сезона – конкурса на лучший устный рассказ *За что я люблю Кишинев*. Кроме этого была проведена игра-соревнование *575 слов о Кишиневе*, в результате которой удалось записать почти 300 слов о нашей столице. Лучшие художественные работы, выполненные детьми, как в рамках творческого лагеря, так и в художественных студиях, включены в красочный альбом, изданный библиотекой.

Оба сезона в лагере были очень насыщены и интересны, что отметили в своих отзывах и дети, и родители.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ CONSACRATĂ ÎMPLINIRII A 80 DE ANI DE LA CELEBRA CERCETARE MONOGRAFICĂ A SATULUI CORNOVA

Andrei BUTUCENEANU

Pînă la început de brumărel, toamna – zîna cu traie aurii, arămii, ruginii – s-a arătat blîndă și cu mult soare. Gospodarii de la sate în această perioadă a anului adună pe la casele lor roadele cîmpurilor mănoase, iar orășenii fac și ei, cît le stau în puteri, lucrări bune și utile societății. În această atmosferă a avut loc, la Chișinău, Conferința științifică cu genericul **Școala monografică românească în Basarabia interbelică**, consacrată împlinirii a 80 de ani de la celebra cercetare monografică a satului Cornova, județul Orhei (azi, raionul Ungheni), efectuată de Școala sociologică de la București, condusă de ilustrul sociolog român Dimitrie Gusti (1880-1955). Manifestarea a început vineri, 7 octombrie a.c., în incinta Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, avînd continuarea, pe 8 octombrie, la Biblioteca comunală „Dimitrie Gusti” din Cornova. Coordonator și moderator al acestui eveniment cultural de rezonanță a fost dr. în economie Vasile Șoimaru, comoderator – dna conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, director general al BM „B.P. Hasdeu”. Au participat istorici, sociologi, oameni de știință, de cultură și artă, jurnaliști, bibliotecari, cadre didactice, studenți, locuitori ai satului Cornova ș.a. În cadrul conferinței s-a vernisat o expoziție de cărți și documente în domeniu. S-a lansat volumul **Cornova. 1931**, autori – Dimitrie Gusti și colaboratorii (ediție îngrijită de Marin Diaconu, Zoltán Rostás și Vasile Șoimaru; Chi-

șinău, Editura „Quant”, 2011, 852 p.). E de menționat că manifestarea s-a desfășurat sub patronajul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Academiei de Studii Economice din Moldova, Asociației Economiştilor din Moldova și al Primăriei comunei Cornova, Ungheni.

Un mesaj de salut a fost rostit de către dna dr. Lidia Kulikovski, după care s-a purces la prezentarea nemijlocită a comunicărilor: *Opt decenii de la magnifica monografie a Cornovei basarabene* de dr. Vasile Șoimaru; *Alegerea satului Cornova pentru cercetări sociologice* de Grigore Botezatu; *Cornova în istoria orală a școlii gustiene* de Zoltán Rostás; *Trei dialoguri cu Cornova* de Sanda Golopenția.

„Ce știi despre Cornova? Ce știe lumea din jurul meu despre Cornova?”, se întreba retoric dr. **Lidia Kulikovski**. „Am intuit că puțini știu unde se află și cum trăiește Cornova. E un sat relativ mic (aproximativ o mie două sute de locuitori) de prin părțile Unghenilor, nu se deosebește cu nimic de Nicoreni mei din raionul Drochia – oameanii locului fac aceleași lucrări în gospodăriile particulare și la cîmp, respectă aceleași tradiții în cursul anului și aceleași obiceiuri la diferite ocazii din viața omului, țin la datinile lăsate din bătrîni. Dar Cornova e un sat nu știu cum mai norocos ca altele din împrejurime sau chiar din întreaga regiune a Codrilor, dat fiind că în anii '30 ai sec. XX a fost cercetat de o impunătoare expediție

monografică de la București, iar începînd cu ziua de azi are o impresionantă monografie, un volum impunător al istoriei sale. Nici Chișinăul nu are așa lucrare științifică...”, a mai spus conducătoarea instituției-gazdă, încheind astfel: „Volumul *Cornova. 1931*, apărut prin osteneala zilnică a lui Vasile Șoimaru, cel fascinat la nebunie de Cornova, cel care m-a făcut să mă îndrăgostesc și eu de Cornova, în primul rînd, vorbește despre faptele oamenilor simpli ai locului care, prin actele lor de cetățeni exemplari ai Țării lor, au dat un renume satului. Tot aici găsim secvențe din viața și activitatea lui Paul Mihail... Felicit pe cei care au muncit la această noutate editorială, pe cei care au contribuit financiar la apariția ei. Prin astfel de cărți poporul nostru își afirmă conștiința națională fragilă, ele servesc un excelent instrument de cunoaștere, dar și de promovare a valorilor culturale basarabene în lume.”

Comuna Cornova are în prezent foarte mulți prieteni: și de partea stîngă, și de partea dreaptă a Prutului. Dr. **Vasile Șoimaru** – originar din această așezare de oameni harnici și pricepuți la lucruri frumoase – a specificat că membrii Școlii sociologice de

la București, venind în 1931 pe aceste locuri, în descrierile lor au luat totul în seamă: orice copăcel, orice căsuță, orice drum și cărăruie, orice cuvînt sau expresie mai nuanțată a localnicilor ș.a.m.d. În sat nu se știa că va veni expediția, care era a șaptea campanie pentru savantul Dimitrie Gusti și colaboratorii săi. Băștinașii i-au primit pe cercetători cu bunăvoință. A fost una din cele mai reușite investigații în cariera multora dintre ei. Moștenirea lui D. Gusti de la Cornova trebuia să cuprindă trei volume, o parte din materiale au fost publicate, dar marea lor majoritate abia acum, peste 80 de ani, și-a găsit sponsorii și oamenii care s-au interesat de editare. V. Șoimaru este preocupat de 20 de ani de fenomenul științific Cornova. Cu părere de rău, nu a reușit să includă în volumul elaborat încă vreo șapte articole găsite de curînd pe diferite căi. În ziua cînd se lansează această operă a înaintașilor culturii și științei noastre, dumnealui s-a adresat cu rugămîntea către ascultători să caute cartea oriunde știu, căci, spunînd în glumă, „se citește mai bine ca un roman polițist”.

Ca autori, în afară de Dimitrie Gusti, între copertile cărții îi găsim pe: N. Argintes-

cu-Amza, Ernest Bernea, Xenia C. Costa-Foru, Ștefania Cristescu, D.C. Georgescu, Anton Golopenția, Traian Herseni, Ion I. Ionică, Domnica I. Păun, Mihai Pop, Henri H. Stahil, D. Șandru, Petre V. Ștefănuță, Emil Turdeanu, Ion Zamfirescu; iar în calitate de colaboratori pe: Iosif Berman, Petru Comarnescu, Al. David, Ana Dominic, I.I. Fărcășanu, Adrian Maniu, Paul Mihail, Emil Popa, arhim. Scriban, I. Simionescu, Ion Zamă, Grigore Botezatu, Lina Codreanu, Iordan Datcu, Iancu Filipescu, Sanda Golopenția, Iulia Mărgărit, Dora Mezdrea, Zamfira Mihail, Dinu-Ioan Nicula, B.T. Rîpeanu, Tudora Șandru-Mehedinți ș.a. La sfîrșitul cărții este inclusă o galerie de fotografii, care au fost descoperite în Muzeul Satului de la București, în presa periodică a acelor vremi, precum și din filmul documentar *Cornova*, realizat în 1931. Tot în premieră, în volumul respectiv au fost incluse biografiile celor care au cercetat satul la acea dată. „Din păcate, despre aproape o jumătate din cei 57 de membri ai acelei expediții nu am găsit nicio informație, nici măcar unde s-au născut sau unde au murit. Știm doar că o bună parte dintre ei au pierit în pușcăriile comuniste din România”, a menționat Vasile Șoimaru.

Folcloristul **Grigore Botezatu** a adus la cunoștința auditoriului că în 1931 Cornova era un sat izolat de răzeși, așezat aproape de mănăstirile Hîrjauca și Frumoasa, țărani se adresau unul altuia cu formula de politețe „*căpitane*”. S-au propus spre cercetare 40 de localități din zona Codrilor – ca, pînă la urmă, să se aleagă doar una. La selecție a fost atras și istoricul Ștefan Ciobanu – membru al Academiei Române din 1918. Norocul a căzut pe Cornova. Cercetările au coborît în istorie cu circa 400-500 de ani, iar în ceea ce privește aria investigațiilor aceasta a fost amplă, cuprinzînd traiul, datinile, folclorul, muncile agricole, limba, religia etc., etc. Familia Șoimaru este un exemplu grăitor de dăinuire a zeci de generații pe aceste meleaguri. Din docu-

mente elaborate s-au publicat ulterior aproximativ o pătrime. După 1945, în România comunizată sociologia a fost desconsiderată ca știință, iar D. Gusti – scos din circuitul academic. Și atitudinea puterii sovietice față de rezultatele expediției a fost degradantă, chiar înjositoare. Doar revista *Sovetskaia etnografia* din Moscova a publicat prin 1981 un articol mai mult sau mai puțin obiectiv despre sociologul și filozoful Dimitrie Gusti, cu ocazia jubileului acestuia.

Din Statele Unite ale Americii a venit și ne-a onorat cu prezența prof. dr. **Sanda Golopenția**, lingvistă, fiica lui Anton Golopenția, unul dintre cercetătorii Cornovei la 1931. Dumneaei a adus multe cuvinte de laudă editorilor volumului dedicat cornovenilor și și-a dat pe față gîndurile despre activitatea tatălui și a mamei sale în componența echipei din 57 de colaboratori care a lucrat în acest sat cu adevărat legendar. Cei mai tineri aveau un stagiu de muncă de doar doi-trei ani, majoritatea erau în vîrstă de la 25 pînă la 35 de ani. Anton Golopenția avea pe atunci 22 de ani, la fel și Ștefania Cristescu, a fost prima lor campanie de echipă. Cornova a devenit pentru părinții ei și pentru alți membri ai expediției sociologice un loc de revenire. Unii au reluat ulterior cercetările începute. Relațiile dintre echipă și cornoveni erau excelente. Pe cercetători îi interesau, mai ales, obiectele ce înconjurau oamenii locului în traiul de zi cu zi, dar și prețul acestora. Cînd A. Golopenția a plecat în Germania, nu a uitat nici pe o clipă prietenii din Cornova. Acest sat i-a însoțit reflecțiile sale peste mulți ani trecuți de la eveniment.

E locul să spunem că doctorului în lingvistică Sanda Golopenția, în cadrul prezentei conferințe, dar care a avut continuitate a doua zi la Cornova, i s-a conferit titlul de Cetățean de Onoare al acestei comune. De aceea, pentru a o cunoaște mai bine pe distinsa urmașă a unei dinastii de savanți, aducem în cele ce urmează cite-

va date biografice din viața și activitatea Domniei Sale.

Sanda Golopenția (născută pe 2 martie 1940 la București) între 1956 și 1961 urmează cursurile Facultății de limba și literatura română a Universității din București. Lucrează în diverse funcții la Institutul de Folclor, la Centrul de Cercetări Fonetice și Dialectale, la Universitatea din București, unde devine profesor universitar și doctor în lingvistică. În 1980 se stabilește în Statele Unite ale Americii. Actualmente este profesor la Departamentul de studii franceze al Universității Brown (Providence, Rhode Island). Sanda Golopenția este autoarea a numeroase studii și articole în domenii precum lingvistica structurală, poetică și semiotică, filozofia limbajului, teoria literaturii, alte studii culturale. Începînd din 1982, a publicat materiale referitoare la activitatea Scolii Sociologice de la București din perioada interbelică, cu referințe directe la activitatea părinților săi, membrii marcanți ai Școlii, precum și numeroase articole referitoare la comunitatea românească de pe continentul american. Din scrierile sale amintim: *Mitul pagubei* (1986), *Cartea plecării* (1995), *America, America* (1996), *Vămile grave* (1999), *Chemarea miinilor negative* (2002), *Limba descîntecelor românești* (2007), *Emigranții* (2008), *Româna globală* (2009). În 2009 la Editura „Curtea Veche” din București îi apare volumul *Viața noastră cea de toate zilele*, care o reprezintă în aceeași măsură ca scriitoare și cercetătoare. Cartea scoate la lumină notele de supraveghere a familiei Golopenția, făcute de securiști la sfîrșitul anilor '40 și începutul anilor '50 ai secolului trecut. Îi admirăm vitalitatea și bucuria de a avea posibilitatea, de după 1990, de a vizita Țara. Sanda Golopenția face parte din acea categorie a românilor despre care trebuie să vorbim mai des în mass-media noastră.

„Cei mai fericiți ani – școala sociologică: o școală a amicitiei! O familie! Ce du-

rere, desființată!”, scria cu amărăciune în suflet D. Gusti.

„Tatăl lui Guguța”, adică scriitorul **Spiridon Vangheli**, adoratul picilor, care a fost prezent la manifestare, a spus fără ocolișuri că asistăm la un mare eveniment cultural și științific. „Cea mai mare bucurie din toamna aceasta este faptul că țin în mîini această carte valoroasă – *Cornova. 1931*. Parcă m-am întîlnit cu mama și tata, cu buneii, cu țărani din sat... Am fost acolo de nenumărate ori la nunți, la șezători, la hore. Am fost în vizite împreună cu Grigore Vieru și la Cornova, și la Năpădeni, un sat învecinat. De acolo am pornit în lume. Acolo trebuie să ne întoarcem. Însă, în perioada ocupării Basarabiei de către URSS, aproape toate lucrurile bune s-au distrus, istoria noastră începea cu «*homo sovieticus*». Abia acum revenim cu încetul la normal. Devine clar: fără o temelie trainică nu există nimic durabil. Veșnicia se naște acolo unde are o bază spirituală puternică, unde relațiile etice, morala sînt sănătoase. Trebuie să conștientizăm cît de scumpi ne sînt țărani. Bravo lui Vasile Șoimaru și celorlalți prieteni ai lui, care au contribuit la apariția acestei surse de lumină.” În încheiere scriitorul a rugat să ținem minte și să tragem învățămintele necesare din cuvintele clasicului literaturii române din Basarabia Alexei Mateevici: „Limba noastră-i o comoară / În adîncuri înfundată, / Un șirag de piatră rară / Pe moșie revărsată...”

Din însemnările lui D. Gusti mai cităm: „Precum e nevoie de o tehnică industrială pentru a pune în valoare bogăția pămîntului – tot astfel e nevoie de o tehnică culturală pentru a valorifica zăcămintele de preț ale sufletului românesc.” Unul din cei care valorifică opera științifică a marului savant este **Zoltán Rostás** (după caracterizarea moderatorului – „cel mai bun ungar din Transilvania”), născut la Odorheiu Secuiesc, jud. Harghita, profesor universitar, licențiat în filozofie, specializarea sociologie, filozofia valorilor, a culturii și

a istoriei, la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Oaspetele din România a expus pe scurt situația Cornovei la 1931 și cum s-a ajuns la istoria orală a școlii gustiene. Prin anii '80 ai secolului trecut interesul față de Școala sociologică al lui D. Gusti aproape că a dispărut. A fost nevoie să înceapă să facă legătura cu cercetătorii care au activat în această școală. Ideea era să nu dubleze documentele. Un ajutor incontestabil a servit imensa corespondență a lui Anton Golopenția. Au fost adunate patru volume de istorie orală (a cerut să se povestească despre ce au făcut oamenii la cercetări, care au fost relațiile cu locuitorii satului ș.a.). La Cornova cercetătorii au învățat foarte multe lucruri utile de la oameni neștiutori de carte. Aceștia nu au dispărut din memoria lor nici peste ani de zile, aveau foarte mult de povestit, trebuia să știi să ascuți oamenii, să faci transcrierile mot-à-mot ale convorbirilor.

Sociologia constă în studiul vieții sociale umane, a grupurilor și societăților. Este o știință de mare responsabilitate, întrucât studiază propriul nostru comportament ca ființe sociale. Rezultatul muncii sociologice depinde de alegerea metodelor de investigare. **Nicolae Dabija**, parafrazându-l pe poetul și filozoful transilvănean Lucian Blaga, a menționat cu o bună doză de adevăr că „veșnicia s-a născut la Cornova”, că „această localitate a fost aleasă de Dumnezeu, care știa că cineva o va scoate din anonimat”. Sîntem întru totul de acord cu dumnealui, mai cu seamă că știm și prețuim acele personalități ale Cornovei care au făcut-o vestită în lume: Dimitrie Gusti, Anton Golopenția, Paul Mihail, Vasile Șoimaru ș.a. Autorul *Temei pentru acasă* a continuat să-și exprime sentimentul de stimă și apreciere: „*Cornova. 1931* este o monografie extraordinară, apărută cu insistența surprinzătoare a lui Vasile Șoimaru. El și cei care l-au susținut au lucrat ca niște arheologi, adunînd vestigiu cu vestigiu, astfel reconstituind imaginea Cor-

novei din secolul trecut. Pentru noi faptul constituie un prilej de satisfacție că aflăm ce popor minunat am avut în perioada interbelică. Dacă m-ar întreba cineva în ce perioadă din istoria României aș dori să trăiesc, cu siguranță aș alege perioada interbelică, perioadă în care România Mare a cunoscut o înflorire culturală la cel mai înalt nivel, dar și o dezvoltare economică pe potrivă (a împărțit cu Danemarca locul 6 și 7 în Europa în ceea ce privește mărimea produsului intern brut). Vasile Șoimaru este un mare practician, spre deosebire de alții care operează mai mult cu vorbele... Am văzut și cunosc mult despre România, dar nu atît de mult cît a văzut și cunoaște acest entuziast al nostru care a pornit în călătorie pe urmele descălecătorilor de țară, ale căpitanilor de pe vremea lui Ștefan cel Mare și Sfînt și a ajuns (cu aparatul de fotografiat în mîină, adăugăm noi) pe la toți românii din jurul României. ASEM trebuie să se mîndrească atîta timp cît îl are pe acest savant, publicist și editor în statele de personal.” N. Dabija și-a adus aminte apoi de urcușul în munții Rarău, de alte locuri pitorești vizitate în compania protagonistului nostru, completînd că avem foarte mulți martiri – să amintim doar de Valeriu Gafencu, Mircea Vulcănescu – despre care trebuie să vorbim în permanență, iar volumul de față împlinește acest gol resimțit și este o mare victorie a compatriotului nostru în susținerea cauzei noastre comune – de a ne păstra sufletul român aici, în Basarabia.

Vorbînd de sociologie, putem remarca, în primul rînd, că ea este studiul oamenilor, ea permite observarea și reflectarea asupra vieții sociale, descoperirea disfuncționalităților și crizelor sociale de la nivelul individului și comunităților umane, propunînd soluții rezonabile la problemele cu care se confruntă societatea. **Vlad Pohilă**, scriitorul, lingvistul și redactorul-șef al revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, a menționat că opera

lui Dimitrie Gusti și a colaboratorilor săi, care se lansează atît de solemn la BM „B.P. Hasdeu”, este de conotație civică și se încadrează perfect în acțiunile de reconstituire a trecutului nostru nu atît de îndepărtat. „Cornova a fost un fenomen cu totul deosebit, un sat exemplar al României Mari, iar echipa de cercetători a renumitului savant român – o echipă de excepție. Dacă analizăm mai atent, observăm că toți au avut biografii extraordinare, care fac cinste Țării. Din nefericire, după instalarea regimului comunist, care «avea alergie» la investigații de felul acesta, aproape toți au fost nimiciți. Solidul volum despre Cornova anului 1931 este un monument celor care au crezut în viitorul țării și o palmă dată celor care au vrut intenționat să se piardă, să se dea uitării truda lui Dimitrie Gusti.” Sîntem cu speranța că lucrurile vor reveni la firesc, iată că unele planuri se nasc, altele se răstoarnă. Acest spirit trebuie să ne mobilizeze să promovăm orice efort de sprijinire a românismului pe scumpul nostru meleag.

Dr. hab. prof. univ. **Ion Buga** a reiterat că volumul *Cornova. 1931* este unic în felul său despre celebra cercetare a Școlii sociologice gustiene, editată cu o întîrziere de 80 de ani de la fenomenul ce se produce atît de rar în fapt. „Scrierile de natură științifică, elaborate în acel an fericit, sînt dovada prezenței de secole pe aceste teritorii ale românilor. Ele formează un legămînt dintre generații, epoci, milenii. Avem în față o mostră de arheologie vie, de prezență vie de secole a spiritului românesc în Basarabia. Un neam, un popor nu va dăinui pe teritoriile lăsate în folosință de Cel de Sus, dacă nu are destulă demnitate, dacă nu își cunoaște istoria. În acest sens, fapta lui Vasile Șoimaru și a susținătorilor acestuia este un model demn de urmat pentru alții”, a evidențiat istoricul și omul politic I. Buga. „Cu ce mergem noi în Uniunea Europeană?”, se întreba cu semnificație vădită dumnealui. Și pe loc a dat răspunsul: „Avem cultură, avem știință

– ne dovedesc documentele... Nu ne ducem în UE cu cerșitul. Mai mult decît atît: Europa datorează acestui popor că a fost și este un contrafort în calea neprietenilor... Trebuie de studiat documentele de arhivă ale lui Dimitrie Gusti, ale fundațiilor regale ș.a.m.d. Trebuie să desfășurăm activități în susținerea cultului muncii (acela pe care îl aveau strămoșii noștri, imortalizați cu veridicitate în studiile publicate de curînd la Chișinău), să consolidăm neamul prin acțiuni practice de explicare a misiunii familiei ca celulă economică în viața noastră, căci dacă ea va dispărea, pămîntul acesta roditor va deveni al nimănu!”

Pe aceeași undă cu antevorbitorii a fost și absolventa Facultății de relații internaționale, științe politice și administrative a USM **Oxana Popa**, în prezent masterandă la această instituție de învățămînt superior, care își trage rădăcinile de la Cornova Unghenilor. Venind la BM „B.P. Hasdeu”, ea a vorbit în numele sătenilor, care spun într-un glas că V. Șoimaru pentru ei reprezintă un adevărat tezaur. Tot ea prin observațiile sale a dedus că în toate faptele bune săvîrșite de consăteanul ei persistă respirația baștinei, că el este permanent cu gîndul la cornoveni, la grijile acestora, la buna imagine a lor în Țară și, de ce nu, în lume. „Cînd vine Vasile Șoimaru în sat e o nemaipomenită sărbătoare pentru mic și pentru mare. Așa oameni trebuie numai de apreciat, de invidiat și de stimat”, a spus fără tăgadă tînăra ce bate insistent la ușile științei. Despre aceeași grijă părintească față de consîngeniile săi de la est de Nistru a vorbit **Maria Golubenco**, președinta Societății culturale a moldovenilor din Ananiev și Balta, Transnistria. Dumneaei, fiind o colaboratoare veche a ziarului *Cuvînt moldovenesc*, care la începuturi apărea cu alfabet rusesc, iar în prezent a trecut la cel latin, cunoaște amănunțit doleanțele pămîntenilor săi și ține legături strînse cu malul drept al rîului ce ne desparte.

Ștefan Roșca, primarul actual al comunei Cornova, ca să avem o închipuire deplină a ceea ce reprezintă acest sat de harnici și onești gospodari, a invitat pe cei prezenți în sală să viziteze la diferite ocazii satul, în care acum 80 de ani își începeau munca, apreciată abia în ultimii ani, sociologul Dimitrie Gusti și colaboratorii lui. Ocazii se găesc destule: 120 ani de la deschiderea școlii, 100 de ani de la sfințirea bisericii ș.a. Cornovenii au devenit oameni moderni, civilizația din jur își spune cuvântul, dar V. Șoimaru, conform spuselor primarului, continuă să-i scoată în lume (acesta însă a replicat cu energie zicînd că, de fapt, e meritul lui Dimitrie Gusti, care a înveșnicit satul în anele istoriei). La finele manifestării Ș. Roșca împreună cu V. Șoimaru au înmînat celor care au sponsorizat și au favorizat apariția într-un timp-record a volumului *Cornova. 1931* diplome de grațitudine în semn de profundă recunoștință pentru contribuția deosebită la buna imagine a satului Cornova și cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la cercetarea monografică a satului, în vara anului 1931, în cadrul Școlii românești de sociologie, condusă de Dimitrie Gusti. Prin-

tre fericiții cărora li s-a strîns prietenește mîna și li s-a spus un sincer „Mulțumesc!” se numără: Dumitru Sclifos, Lidia Cojocaru, Pavel Tostogan, Marin Diaconu, Zoltán Rostás, Nicolae Jantovan, Lidia Ciumac-Șoimaru, Alexei Șoimaru, Vasile Benderschi, Ștefan Iacomachi, Mihaela Ștefan-Ciufu, Lidia Kulikovski, Vlad Pohilă ș.a.

Dar ceea ce a însuflețit și a încurajat asistența la fapte mărețe chiar în aceste zile, cînd criza economică de pe toate continentele încă nu se dă bătută, a fost exclamarea celor doi codreni: „Cornova a scăpat de comuniști!” O bucurie mai mare pentru toată lumea de parcă nici nu a existat. Pe cînd exemplul acestui sat cu adevărat legendar din inima Codrilor îl vom vedea în toate satele basarabene? E o sarcină de viitor. Și vrem să credem că e o sarcină realizabilă, dacă la fața locului se vor găsi eroi de acțiune precum acei de care am vorbit mai sus. A fost un mare înțelept din popor acel care a spus pentru prima dată că „omul sfințește locul”. Să luăm aminte și faptul că Dumnezeu îi ajută pe cei care fac mai mult pentru alții decît pentru sine. Numai în felul acesta vom reuși!

ZBORUL CĂTRE STELE AL PAULINEI ZAVTONI

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

În miez de toamnă frunzele cad, se așază ici-colo alcătuiind un ornament multicolor, parfumul lor te cuprinde și te predispune la meditație. Mulți adoră acest anotimp și își îndreaptă privirea căutînd farmecul pe care îl doreau. Bătaia plîpîndă a vîntului și soarele – arcașul luminii – te fac să cauți un loc antrenant, cald, cu muzică bună, captivantă sau cu o reprezentare coregrafică, teatrală etc. ce te-ar purta pe aripile visurilor. Bucurîndu-se de căldura zilei de 28 octombrie a anului curent și de un cer albastru ca florile de

nu-mă-uita, unii au preferat să-și rezolve anumite probleme cotidiene, alții au ieșit, pur și simplu, la plimbare în parcurile publice, dar care au ales să viziteze Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”, filială a BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău, s-au ales cu un cîștig substanțial: aici, oameni din diverse sfere ale artei și culturii basarabene, după o săptămînă de muncă agitată, cufundîndu-se într-o atmosferă feerică, au venit să-și dea întîlnire cu persoana ce reprezintă o mare iubire pentru ei – **Paulina Zavtoni, Artistă a Poporului din Republica Moldova.**

Atașată trup și suflet de Teatrul Republican „Luceafărul”, unde a slujit cu o constantă devoțiune și inepuizabilă energie aproape cinci decenii, Paulina Zavtoni, e la ora bilanțului, căci a sărbătorit de curînd un frumos jubileu.

Totul în jurul nostru evoluează atât de rapid, galopant, că nu observăm nici cum... trec anii. Așa e viața: dacă vrei să reușești ceva, trebuie să te miști repede. Din orice impas este cel puțin o ieșire. Cu mult și perseverent efort, obții tot ce-ți dorești. De aceste principii sau puncte de vedere de netăgăduit s-a condus pe parcursul anilor, fără doar și poate, Paulina Zavtoni, actriță cu o bogată și diversă zestre spirituală, care a adunat din capitală, dar și de la periferiile republicii, în ziua amintită mai sus, pe cei mai devotați prieteni și admiratori ai talentului său la un adevărat spectacol al triumfului frumosului și binelui asupra urîtului și răului ce bîntuie în societate. Moderatorul manifestării, scriitorul și jurnalistul **Vlad Pohilă**, redactorul-șef al revistei *BiblioPolis*, chiar din capul locului a afirmat că avem în față o actriță iubită cu pasiune de întreg poporul. Faptul că nu ajung locuri în sală e o dovadă în plus a popularității celeia care a adus în scenă zeci de roluri de cele mai diverse caractere omenești. „Paulina Zavtoni este un fenomen cvadriplu: a) actriță în Teatrul «Luceafărul», teatru ce a tras cea mai adîncă brazdă pe tărîmul cultural în anii săi de glorie – anii '60-'80 ai secolului trecut; b) face parte din cea mai mare dinastie de actori contemporani: împreună cu regretatul soț – Spiru Haret, fiica Lucia, feciorul Constantin, nora – Ala Tuz-Haret, cuscii – Ivan și Svetlana Tuz; nepotul – Anatol Galac – studiază actoria; c) cadru didactic la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice – aprinde pasiunea față de magia întruchipării în roluri la tineri; d) un om de aleasă cultură, un prieten devotat Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, filialei acesteia – Bibliotecii de Artă „T. Arghezi”, animatoa-

re a unui șir de manifestări culturale cu personalități notorii din republică și din străinătate”, a remarcat Vl. Pohilă, prezentînd în continuare, spre bucuria publicului, dar și a protagonistei, o noutate editorială – *Rapsodie teatrală: Paulina Zavtoni și Spiru Haret. Biobibliografie**. Astfel, cititorii și împătimitii de muzele Melpomena și Thalia au la dispoziție un instrument eficace de aflare în mod operativ a unor date din viața și activitatea acestui cuplu de artiști dedați completamente artei teatrale.

Ca să fie mai cunoscută publicului, mai ales tinerilor, prezentăm în cele ce urmează cîteva date biografice ale neobositei actrițe care este, fără îndoială, și mîndria noastră națională. Paulina Zavtoni s-a născut la 26 octombrie 1941, în Chișinău. În 1959 începe să studieze la Conservatorul de Stat „Gavriil Musicescu”, alegînd specialitatea actor de teatru și cinema, iar conducător fiindu-i minunatul profesor Arcadie Plăcintă. În 1960 este invitată, de către Nadejda Aronețcaia, pe atunci prim-regizor, în componența trupei Teatrului „Luceafărul”. Au urmat studiile la Școala Teatrală „B. Șciukin” din Moscova și... „perioada de aur” – cîteva decenii ținînd aprinsă flacăra sublimului și a românismului pe scena legendară a acestui templu cultural. Echipea formată într-un ceas norocos rămîne neîntrecută pînă azi. Împreună cu Ion Ungureanu, Eugenia Todorășcu, Nina Doni, Ilie Todorov, Ecaterina Malcoci, Dumitru Caraciobanu, Dumitru Fusu, Sandri Ion Șcurea, Vasile Constantin, Valentina Izbeșciuc, Nina Vodă, Vladimir Zaiciuc, Spiru Haret ș.a. pe această scenă Paulina Zavtoni parcă zbura și atingea stelele cu mîna...

Roluri reprezentative: Luluța (*Chirița în provincie* de V. Alecsandri), Iacinta (*Vicleniile lui Scapin* de Molière), Natalia (*Trei surori* de

* *Rapsodie teatrală: Paulina Zavtoni și Spiru Haret: biobibliogr.* / alcăt.: S. Vizitiu; contribuții: A. Virlan, N. Ciorba; ed. îngrijită de L. Kulikovski. – Ch.: Ed. Grafema Libris SRL, 2011. – 128 p.

A. Cehov), Fiokla Ivanovna (*Căsătoria* de N. Gogol), Sophie (*Intrigă și iubire* de F. Schiller), Ioana (*Pe un picior de plai* de I. Podoleanu), Yvonne (*Părinți teribili* de J. Cocteau), Eugenia (*Tangoul* de S. Mrożek), Paulina (*Păsările tinereții noastre* de I. Druță), Melania (*Copiii soarelui* de M. Gorki), Vera (*O vânătoare de rațe* de A. Vampilov), Lizeta (*Jocul dragostei și al întâmplării* de P. Marivaux), Elena Vladimirovna (*Dragul meu ticălos* de M. Zadornov), Țiganca (*Căsătorie cu de-a sila* de Molière), Lena (*Gaițele* de A. Kirițescu), Gafinca (*Testamentul* de Gh. Urschi), Doamna Alving (*Strigoii* de H. Ibsen), Doica (*Romeo și Julieta* de W. Shakespeare) ș.a.

La începutul anilor '90 ai secolului trecut, în plin avânt al mișcării de eliberare națională, P. Zavtoni aduce un suflu nou în educarea culturală ce cuprinde toate categoriile sociale, fiind un participant activ la cenaclurile artistice și muzicale de la Biblioteca de Arte: „Orfeus”, „Melpomena”, „Cântarea Patriei mele”, „Meditația și arta”, la întâlniri cu oamenii de artă, precum și la lansări de cărți, expoziții tematice, partituri și discuri muzicale. A devenit o tradiție să fie una dintre organizatoarele Zilei mondi-

ale a teatrului, Zilei naționale a actorului, Zilei internaționale a muzicii, Zilei internaționale a femeii, a Sărbătorii Naționale „Limba noastră cea română”, a sărbătorilor religioase de peste an.

Cei doi copii ai soților Spiru Haret și Paulina Zavtoni au îmbrățișat și ei profesia părinților: Lucia este profesoară la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, iar Constantin este director artistic și actor la Teatrul Dramatic Rus „A. Cehov” din Chișinău.

Toamna predis pune la meditație, de aceea Paulina Zavtoni a preferat să-i introducă pe cei prezenți în sală „în pielea actorului”, declamând prin vocea-i inconfundabilă poezia *Eu sînt* de **Claudia Partole**: „*Eu sînt actor, ci nu paiată! Sînt angajat / și joc pe-o scenă – improvizată și bizară / (de multe ori accidentală). / Iar teatrul se numește / VIAȚĂ. / Eu / am un rol / pe care-l știu / mai mult rostit pe dinafară. / În jocul meu evit plăcerea de-a ocoli / ce ar putea întâi de toate să mă doară. / Apoi, / în joc / caut iubirea – / de partener, de regizor, / de spectatori, de critici / și / de Sine – / de personajul ce mă are! / Pînă în clipa-n care mor, / adică sînt ieșit din rol... / Cînd pleoapele îmi sînt cor-*

tina, / cînd rampa-și scutură lumina, / cînd rolul meu de pelerin / e-o replică Celui Divin; / cînd schimb o mască și o Lume / și înce-tează a se spune: / e-n repertoriu la Prezent! / Se tace respirînd a greu: / deja-i plecat în Veșnicie, / în cel mai depărtat turneu?! / Mai sunt actor! / Și rîd, și plîng, / și mă amuz cum alții joacă. / Mă sperie, dar mă și bucur, / că în turneu chemat e-un altul... / Voi fi s-accept rol de paiată?! / Doar pentr-un ultim / monolog – aici / pe scena zisă / Viață...” Acest destin eroina noastră îl cunoaște pe de rost, întrucît a mărturisit: „Cînd întorc privirea înapoi, văd și dureri, și lipsuri, și întristare, dar au prevalat întotdeauna – o spun cu toată sinceritatea – bucuria, satisfacția sufletească și dragostea de viață.” Apoi au urmat amintirile cum a ajuns la Biblioteca de Artă, întîlnind-o pe fosta directoare a acesteia **Valentina Tofaniuc**, acum pensionară. Cu vreo 20 de ani în urmă au fost puse bazele unei prietenii durabile, căci se poate spune că o bună parte din energia inepuizabilă a actriței s-a cheltuit în cadrul acestei biblioteci fiind moderatoare a cenaclurilor, scriind articole etc. Întîlnirile cu Paulina Zavtoni erau adevărate evenimente culturale. De aceea fosta directoare i-a urat sărbătoritei „sănătate caucaziană și bună dispoziție... moldovenească”.

Drept răsplată pentru muncă asiduă Paulinei Zavtoni i s-a conferit titlul de Artistă a Poporului, a fost decorată cu Ordinul de Onoare și medalia „Meritul Civic”. La cele menționate adăugăm mesajul semnat de președintele interimar al Republicii Moldova dl **Marian Lupu**:

„Distinsă Doamnă,

Îmi face o deosebită plăcere să vă adresez Dumneavoastră – femeii, mamei, actriței și conferențiarului universitar, cele mai cordiale felicitări cu ocazia frumoasei aniversări pe care o marcați astăzi.

Grație fructuoasei activități artistice pe care ați desfășurat-o pe parcursul anilor, contribuției la revalorificarea artei noastre teatrale și la promovarea renașterii naționa-

le, numele Dumneavoastră a devenit unul de referință.

Ați interpretat peste o sută de roluri de neuitat pe scena Teatrului «Lucaefărul», unde ați activat cu dăruire, rămînîndu-i fidelă o jumătate de veac. V-ați impus mereu printr-un joc energic și pătimaș, palmaresul performanțelor Dumneavoastră fiind unul impresionant. Ne-ați încîntat și emoționat și cu remarcabile recitaluri de poezie și proză la posturile de radio și televiziune. Talentul și maniera Dumneavoastră originală de interpretare, dar și spiritul civic s-au reliefat de asemenea în cadrul manifestărilor culturale din capitală și din republică.

Publicul spectator, precum și colegii de breaslă, vă apreciază foarte mult pentru talentul Dumneavoastră deosebit, pentru sensibilitate, dăruire, sinceritate și prezență agreabilă și vă consideră pilonul spiritual al Teatrului «Lucaefărul».

Aveți un merit aparte și la pregătirea tinerei generații de actori. În calitatea Dumneavoastră de conferențiar universitar, împărtășii discipolilor secretele măiestriei scenice, reușind de fiecare dată să-i convingeți că Teatrul este chiar misterul însuși.

În acest moment aniversar, vă urez, Stîmată Doamnă, tradiționalul LA MULȚI ANI, sănătate, noi realizări de creație, dragoste, pasiune și inspirație în tot ceea ce faceți, echilibru sufletesc și multe clipe fericite alături de cei dragi.

Vă asigurăm că sînteți și veți rămîne pentru noi un exemplu de verticalitate, de noblețe, de credință și devotament în artă.”

Actorul **Dumitru Acriș**, Maestru în Arte, consilier la Ministerul Culturii al RM, care a dat citire mesajului de mai sus, a fost să fie un învățăcel al distinsei actrițe, de aceea în bună cunoștință de cauză dumnealui a mărturisit că a avut două mame – „una acasă, în familie, iar alta pe scenă, în teatru, care pe toți discipolii ei ne ține de mîna pînă în ziua de azi și ne ghidează prin labirintul vieții”. Reprezentantul ministerial a dorit ca această continuitate profesio-

nală să nu se termine niciodată. În aceeași ordine de idei s-a exprimat și directorul actual al Teatrului Republican „Luceafărul” dna **Elena Ciumac**, înmînînd sărbătoritei Diploma de Onoare a Ministerului Culturii al RM „*pentru contribuție substanțială în promovarea și dezvoltarea artei teatrale naționale*”, semnată de dl **Boris Focșa**, ministru al culturii.

P. Zavtoni a fost luată prin surprindere de îmbrățișarea, sărutul și felicitarea cordială a lui **Grigore Rusu**, actor, regizor, pedagog, cercetător științific, istoric teatral, autor de monografii și studii. În discursul dumnealui, fiind bun cunoscător al vieții teatrale din Basarabia, au prevalat evocările cum a jucat în spectacole ca partener al P. Zavtoni, apoi cum au activat ambii la televiziune, iar în ultimul timp – la Catedra arta actorului și vorbirea scenică a AMTAP. Dar toate sentimentele de afecțiune au pornit de la Teatrul „Luceafărul”... Urînd multă sănătate și vioiciune pe viitor, Gr. Rusu i-a dăruit statornicei colege noua sa carte *Evocări*. Același freamăt al vremilor nu demult apuse s-a simțit în expunerea actriței de la Teatrul Național „M. Eminescu” **Viorica Chircă**, Artistă a Poporului: „Vă văd în permanență ca pe doi porumbei îndrăgostiți. Cu părere de rău, Spiru nu mai este printre noi ca să te vadă cît de splendidă ești, cum faci totul cu socoteală, cum aduni lumea în jurul tău. Mă bucur că ești o femeie împlinită.” Același lucru îl confirmă și actorul **Vladimir Cobasnean**, Maestru în Arte, tot de la Teatrul Național „M. Eminescu”: „Îmi creștea inima de bucurie cînd vă vedeam ținîndu-vă de mîna, aveți ambii un farmec inexplicabil, un vino-ncoace de nedescris... Iar acum sînt îndrăgostit și de copiii tăi... Toți împreună sînteți minunați...” Cunoscutul actor **Nicolae Darie**, Artist al Poporului, de asemenea, avînd mulți ani petrecuți alături de animatoarea noastră în spectacole, la radio și televiziune, a redat numai prin cuvinte elogioase afecțiunea sa față de această familie de oameni

devotați teatrului, de la care a primit toată căldura sufletului. Drept confirmare a stimei și admirației față de reprezentanții din cohorta generoasă a șazeciștilor, N. Darie a recitat din **Grigore Vieru**: „*Femeia / pasăre trebuia să fie, / să zboare / în preajma lui Dumnezeu. / Dar Dumnezeu / aripi nu-i dete. / Atunci bărbatul veni. / O sărutase mult, / mîngîind-o pe umeri / unde trebuia să răsără / cele două aripi, / astfel, / prefăcînd el singur femeia / în pasăre. / Femeia / putea să zboare acum. / Zburase mai sus chiar / de aburii trupului ei / fierbinte. / Dar coborîse repede / pe umărul bărbatului, / o trăgeau la pămînt / sărutările / rămase pe umeri, / petele pămîntii de pe față / și pîntecul ei / crescînd aurii și rotund / ca pita. / Și ea / nu se mai dezlipi / de umerii lui. / Și atunci bărbatul / cercase să zboare-mpreună / cu aripile ei.*”

Posedînd un calm binecuvîntat și o înclinare înnăscută spre domeniul teatrului, P. Zavtoni este recunoscută drept o stea de prima mărime. Pe parcursul anilor s-a bucurat de un număr imens de aplauze. **Valentina Stoica**, prozatoare, dramaturg, critic teatral, a enunțat: „Paulina Zavtoni este o actriță despre care am scris mult, fiindcă ne leagă o prietenie trainică. S-a format o relație extraordinară dintre un scriitor și o actriță, la baza căreia au stat pasiunea față de profesie și valorile noastre naționale. Cînd apare această femeie foarte frumoasă și înzestrată cu talent în scenă, sala se înviorază pe dată, căci parcă trece de la primul rînd al parterului pînă la ultimul o undă energizantă. Am admirat-o întotdeauna, ca și toată lumea, cu răsufarea la gură. Am privit-o de fiecare dată cu un sentiment de încîntare de la rolul Luluței din *Chirița în provincie* de Vasile Alecsandri pînă la cel al Doicăi din *Romeo și Julieta* de William Shakespeare. Îi doresc mulți ani de viață și să încînte publicul la fel ca și pînă acum, să fie privită cu aceeași pasiune pe scena teatrului de care nu se poate despărte.”

Ion Gorgan, scriitor, cel care a scris o carte despre Spiru Haret – *Rolul de adio* –,

a remarcat că în fața ochilor noștri se derulează un eveniment cultural de însemnătate națională, fapt ce l-a confirmat și condeierul **Vlad Zbârciog**, menționând că Spiru Haret nu a plecat, fiindcă „îl avem printre noi pe fiul lui – Constantin, pe fiica Lucia, care îi seamănă leit la chip și la suflet, și de care se bucură, cu siguranță, mămica lor.” **Iuliu Cârchelan**, poet, traducător, secretar general de redacție al revistei *Moldova*, a adus un număr proaspăt al acesteia, în care e inserat, la rubrica *Tămăduitori de suflete*, articolul aniversar *Timpul lor mereu prielnic* de **Anastasia Rusu-Haraba**, și a specificat că Paulina Zavtoni este un exemplu de rezistență pe scenă și în viața noastră cea de toate zilele, demn de reluat. Poeta **Lidia Grosu** i-a urât să se mențină în această ipostază cît mai mult timp, iar poetul **Vladimir Rusnac** i-a mulțumit că trăiește mai mult pentru noi, spectatorii.

Actorul umorist **Gheorghe Pârlea**, a ascultat toate cuvintele frumoase și s-a alăturat fără rezervă la ele. „Am găsit întotdeauna un limbaj comun cu acești oameni

apropiați sufletului meu. I-am înviorat de fiecare dată, cînd am avut ocazia, cu bancurile mele, printre altele și Spiru era un bancagiu neîntrecut. Cu toată sinceritatea, am o mare bucurie că de acum copiii voștri continuă epopeea teatrală.” Au urmat amintiri de pe cînd a jucat cu P. Zavtoni ca soț și soție în *Trei surori* de Anton Cehov, în alte roluri din spectacolele teatrale de la televiziune etc. Iar actorul **Sandu Aristin Cupcea** a adus în prim-plan turneele prin satele noastre basarabene dornice de a se întrevedea cu artiștii preferați. Apoi a adăugat: „Sîntem de aceeași natură, sîntem legați în aceeași măsură de teatru și poezie. Unicul om care m-a susținut întotdeauna cu un sfat bun este Paulina Zavtoni, o mai bună povăzuitoare în ceea ce privește crearea unui rol sau recitarea unei bucăți literare nici că se poate. De cîte ori o întîlnesc e veselă, vioaie, optimistă. Pe scenă, dar și mergînd pe stradă ea parcă zboară...”

Văzînd cît de grijulie este protagonistă manifestării cînd întîmpina și apoi asigura cu un loc confortabil oaspeții sosiți, actorul **Vsevolod Gavrilov**, de la Teatrul Dramatic

Rus „A. Cehov”, a exclamat: „Paulina Zavtoni trebuie să lucreze la Ministerul Culturii!” Cunoscutul actor și-a exprimat dorința ca dinastiile de actori din republica noastră să nu se termine niciodată și să slujească („noi slujim!”) atît scenei românești, cît și celei rusești. Cu felicitări și cuvinte călduroase a venit o grupă de actori (**Diana Mititelu, Gheorghe Popescu, Mihaela și Ion Pohlă**) de la Teatrul Republican Muzical-Dramatic „B.P. Hasdeu” din Cahul, unde cu ceva timp în urmă a fost în vizită P. Zavtoni și a discutat cu fiecare actor din trupă. „Sînt trei generații de artiști și în fiecare din ele am întîlnit studenți sau studente de-ale mele”, s-a destăinuit actrița. Cei care au preluat ștafeta sînt foarte satisfăcuți că soarta a făcut să aibă o așa profesoară care „din băieți a făcut adevărați bărbați, iar din fete – incontestabile doamne”.

Toată lumea a ascultat cu sufletul la gură ce au povestit două cumnate – **Ana Musteață și Victoria Musteață**, medici, ambele colege ale P. Zavtoni tocmai din clasa întîii. Pentru **Nina Vucol**, o admiratoare a tot ce e legat de arta teatrală, actrița P. Zavtoni este etalonul femeii contemporane, pentru **Svetlana Bahușina**, poetă, e un soare ce luminează de pe scenă, iar pentru **Tatiana Ambroci**, de la Colegiul de Construcții din capitală, – o zeiță de o frumusețe fizică și sufletească cum rar se întîmplă.

Se vede că aștrii în aranjarea lor pe cer favorizează procesul de creație al actriței și îi luminează calea mereu în ascensiune. **Aliona Vîrlan**, directoarea bibliotecii-gazdă, a înmînat sărbătoritei *Diploma* Uniunii Teatrale din Moldova, semnată de președintele UNITEM **Alexandru Grecu**, Artist al Poporului, și revista *Teatru*, nr. 7 din 2011, în care sînt inserate articolele *Vedeta tinereții mele*, de **Claudia Partole**, și *Ghidată de frumos*, de **Elena Mațievski**, mulțumindu-i, totodată, distinsei actrițe că a adus la un șir de evenimente culturale

ce s-au desfășurat în cadrul Bibliotecii de Artă, pe parcursul celor 20 de ani, personalități care au lăsat clipe de neuitat în inimile celor care au avut norocul să-i vadă și să-i audă. Dintre aceștia îi numim pe Maria Bieșu, Mihail Munteanu, Eugen Doga, Ion Ungureanu, Petre Teodorovici, Mihail Căftanat, Glebus Sainciuc, Veniamin Apostol, Gleb Ceaicovschi-Mereșanu, Serafim Saka, Dumitru Caraciobanu, Dumitru Fusu, Constantin Constantinov, Aurelian Dănilă, Iulian Filip ș.a.

În cele aproape trei ore cît a durat manifestarea vorbitorii au fost succedați de interpreți și declamatori. Atmosfera plăcută din sală a fost dominată de melodiile cîntate la chitară de **Natalia Croitoru**. Au fost interpretate piesele *Actorul și Rugă pentru părinți* (din repertoriul interpreților de muzică folk Vasile Șeicar și Ștefan Hrușcă, pe texte de Adrian Păunescu). O altă interpretă – **Maria Caraman**, care a trăit peste hotare mai mulți ani, dar dragostea de țară a readus-o pe meleagul natal – a desfătat publicul cu o salbă de cîntece populare. I-au ținut hangul **Galina Pîslaru și Liuba-Drăgostița Bujur**. Cantautorul **Anatoli Șarapanovski** a amuzat auditoriul cu epigrame de creație proprie și melodii cu mare priză la public. Și-au demonstrat aptitudinile interpretative studenții anului trei de la Facultatea de Culturologie a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (**A.-M. Boboc, Gh. Donos, D. Ghimp, H. Bargan, S. Beznos, V. Capățenco, D. Boboc, V. Doroftei, E. Pîntea, G. Moroșanu**), precum și cei de la regie, clasa dlui Vitalie Țapeș, profesor Mihai Iorga, de la aceeași instituție (**V. Caraman, M. Bugneac, E. Dodon, D. Chirtoacă, V. Crudu**) – discipolii „de nota 10” ai P. Zavtoni. A cîntat cu multă tragere de inimă și un grup de studenți de la Colegiul Național de Comerț, veniți sub conducerea profesoarei Galina Mîrza.

Pe culoarele bibliotecii vizitatorii au avut ocazia să vadă expoziții cu fotografii, documente ce reflectă viața și activitatea

celor doi artiști. Se cere o mențiune deloc secundară și vizavi de mijloacele auxiliare folosite – proiecții video, pliante etc. – care au amplificat și au diversificat conținutul cultural-științific al evenimentului ce a înregistrat, după toate probabilitățile, cel mai mare număr pe metru pătrat de admiratori ai frumosului la o instituției publice de felul acesteia.

Farmecul mediului a făcut să avem o zi de toamnă frumoasă și bogată din punct

de vedere cultural, o adevărată sărbătoare spirituală, de la care toți au plecat ducând cu sine atâtea bunuri imateriale câte au putut să încapă în rezervoarele inimii și ale minții. Ne rămîne să ne revărsăm și în continuare toată dragostea asupra acestei actrițe neordinare, înzestrată cu calități intelectuale și artistice deosebite. Și să dea Domnul, după cum a spus la încheiere înșăși Paulina Zavtoni: „Să trăim și să ne mai întâlnim!”

AURELIAN SILVESTRU ÎMPĂRTĂȘIND FĂRÂME DE SUFLET

Raia ROGAC

Din întâmplare sau printr-un gest de fidelitate pentru biblioteca ce a inaugurat seria de lansări de carte din cadrul campaniei *Chișinăul citește o carte* cu primul său roman, *Cel răătăcit* (poate vor veni și altele, mai ales că aceasta o doresc în mare parte cititorii), scriitorul Aurelian Silvestru și-a lansat volumul *Fărâme de suflet*, proaspăt apărut la Editura „Tocono”, tot la Biblioteca „Ovidius” din cartierul Telecentru al Capitalei, lansare completată și de prezentarea cărții pentru copii *A doua șansă sau Făuritorii de școli*, și ea văzând lumina tiparului recent, adică în anul de față, la Editura „Prut Internațional”.

Manifestarea a avut loc în cadrul cenaclului literar *Ovidius*, condus și moderat fără întreruperi, de 17 ani, de când funcționează biblioteca, de către scriitorul Ianoș Țurcanu.

La această sărbătoare, căci orice lansare de carte pentru autor e mai mult decât un simplu eveniment – e o oglindă retrovizoare, în care din diferite unghiuri, se vede întreg succesul sau insuccesul unei munci intelectuale de ani de zile, a venit un public numeros, format de elevi și profesori de la Liceul de creativitate și inventică „Prometeu”, Colegiul Tehnologic, Liceul

„Vasile Vasilache” și alte instituții; studenți, ziaristi și, fără doar și poate, scriitori, în parte foști colegi de facultate și apropiați sufletului celui care cu generozitate împarte din el *Fărâme...* și nu numai lor, dar tuturor împătimiților de frumos și sublim. După cuvântul inaugural al directoarei bibliotecii-gazdă Elena Butucel, moderatorul a făcut o scurtă prezentare a biografiei protagonistului, expunându-și opinia și despre cele două cărți aflate în atenție generală.

Așadar, prof. doctor în psihologie, scriitorul, directorul-fondator al Liceului „Prometeu” din Chișinău, cavalerul Ordinului Republicii, s-a născut la 1 octombrie 1949, în satul Cușelăuca, județul Soroca. În perioada anilor 1975-1978 a făcut studii la Academia de Pedagogie din Moscova, în calitate de doctorand în psihologie, mai întâi însă a studiat la Institutul Pedagogic „Alecu Russo” din Bălți, Facultatea de psihologie (1969-1973); Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea de Filologie, secția ziaristică (1966-1968), iar mai târziu la Academia de Relații Internaționale din Cairo, la cursuri de manager (1999).

Principalele activități profesionale sunt: director-fondator al Liceului de creativitate și inventică „Prometeu” din Chiși-

nău, din 1991 până în prezent; președinte-fondator al Asociației de Creație „Tocono” („Totul copiilor noștri”), din 1990 până în prezent; colaborator științific (șef al laboratorului de psihologie) la Institutul de cercetări științifice în domeniul pedagogiei, Chișinău (1975-1990); asistent la Catedra de psihologie a Institutului Pedagogic din Bălți (1973-1975).

În paralel, și în special după 1990, publică numeroase eseuri și articole, editează trei monografii, două manuale școlare, face diverse traduceri, compune cântece pentru copii (text și muzică). Cele mai reprezentative titluri de cărți de beletristică și publicistică sunt: *Vârsta barierelor*, *Cunoaște-te pe tine însuși*, *Daciada*, *Ispita nemuririi*, *Noi și biografia omenirii*, *Dincolo de imposibil*, *Victoria speranței*, *Cel rătăcit* (roman), *Fărăme de suflet*, *A doua șansă* ș.a.

La compartimentul „Premii și distincții”, acestea se rezumă în următoarele: premii ale Uniunii Scriitorilor din Moldova; Premiul „Cartea anului” (2004), Premiul „Simpatia copiilor”, alte premii ale saloanelor internaționale de carte pentru copii; insigna „Eminent al învățământului” (1987); medalia de aur „Proinvest” la Salonul Internațional de inventică din România (2009); Cavaler al Ordinului Republicii (2009).

Până a se referi la cărțile discutate, Ianoș Țurcanu și-a amintit cât de atent și minuțios a muncit autorul la prima sa carte *Daciada*, care i-a fost de bun augur. *Fărămele de suflet* silvestriene le-a definit ca pe niște nuvele interesante, astfel visul lui Aurelian Silvestru împlinindu-se la cuprinderea lor într-o carte. Și, ca un rezumat atotcuprinzător, a mai adăugat: „Îmi place felul de a fi și a trăi al lui Aurelian Silvestru, este scriitorul care încă mai scrie cu penița, asigurându-și legătura directă cu dumnezeirea. Tot ce face e sub semnul talentului și al calității.”

Iulian Filip a remarcat că autorul nu se repetă în niciuna din cărțile sale. *Fărăme...* le consideră ca pe niște psalmi. Și-a

amintit cu multă melancolie de anii când erau studenți la Institutul Pedagogic din Bălți, de visurile comune, de participarea la concursul televizat TVC (Tinerete – vis cutezător). Pe scurt, Aurelian Silvestru este o figură emblematică și luminoasă, este foarte comod să vorbești despre cărțile lui pentru că toate sunt minunate.

Șefa Catedrei de limba și literatura română de la Liceul „Prometeu”, Angela Lungu, a mărturisit despre o calitate mai puțin cunoscută a directorului Aurelian Silvestru și anume cea de arhitect al Bisericii și al Casei Profesorilor, în context mai general a subliniat că protagonistul are curajul unui om de a se deschide, de a nu-și tăinui sufletul, în ciuda faptului că majoritatea, și mai ales în zilele noastre, alege politica struțului. De *Fărăme de suflet* mă leagă o amintire literară, a continuat vorbitoarea. Consider că scrierile lui Mircea Eliade ar fi făcut înconjurul lumii, dacă ar fi fost traduse în principalele limbi de circulație mondială. Comparativ are același impact: ura, iubirea, credința etc. Ne recunoaștem în fiecare din acești psalmi, cum le-a spus Iulian Filip. Autorul topește meditația trecută prin simțire deosebită, este o curgere frumoasă a gândurilor. Dincolo de scriitor, pictor, arhitect, vă îndemn să recunoaștem și filozoful, care pune întrebări, dar și răspunde, să cunoaștem omul care sfințește noțiunea de a fi Om.

În completarea acestui îndemn, moderatorul a spus că Aurelian Silvestru construiește o mănăstire în raionul Călărași.

Scriitorul academician Nicolae Dabija: „Este una din cele mai frumoase cărți din istoria contemporană a literaturii. Fiecare din aceste *Fărăme de suflet* se constituie ca un veritabil model de eseu. Veți afla foarte multe lucruri interesante despre dragoste, neam, rădăcini..., dar și despre invidie, răutate și altele din acestea desprinse din Cuvântul Pandorei. Eu am găsit un titlu care să le unească, pentru că multe din aceste tablete au fost publicate în *Literatura și arta*, le-

am zis „lecții de demnitate”. Vom trăi bine atunci când vom vorbi bine în limba noastră cea română. Este o carte care trebuie să se afle în fiecare familie, în fiecare bibliotecă. Aurelian Silvestru este omul care a făcut cel mai bun liceu în Republica Moldova, este și cel mai bun compozitor și autor de texte, înțelegând profund că „e trist să ai o Țară dezbinată”, melodie care a devenit imnul Forului Democrat al Românilor din R. Moldova. Iată că aici, la Biblioteca „Ovidius”, îl descoperim pe Aurelian Silvestru și în postură de plastician pe aceste frumoase tablouri, care împodobesc sala. Eu păstrez însă unul mai deosebit, de la vârsta de 17 ani. De pe atunci avea foarte multe idei în artă și literatură, pentru unele a suferit, dar a venit timpul și cele mai multe s-au materializat. În același context de cordială destăinuire, și-a amintit de călătoriile pe bicicletă în zona Orheiului, care aveau să dea naștere mai târziu volumului *Pe urmele lui Orfeu*; despre inițierea cenaclului literar de pe Nistru, de la Șerpeni, despre cererea de a fi dat afară din Universitate și exmatricularea pe motive naționaliste, de-

opotrivă cu alți trei colegi – Nicolae Dabița, Ion Vicol și Vasile Romanciuc. Luând ca exemplu fraza lui Mihail Sadoveanu „*De pe ușile acestei școli vor ieși tot atâția poeți câți au intrat*”, vorbitorul a arătat că într-adevăr destinul le-a hărăzit celor patru să se afirme în literatură ca remarcabili scriitori și a concluzionat: Aurelian Silvestru este un învingător, romanul *Cel rătăcit* este una din cele mai europene cărți, iar la *Fărâme de suflet* eu le-aș zice *Fărâme din Dumnezeu*. Ultima este o carte de învățătură care antrenează demnitatea din noi.

În continuare, pentru a demonstra că *Fărâmele de suflet* i-a uns la inimă, un grup de elevi de la Liceul de creativitate și inventică „Prometeu”, sub îndrumarea profesoarei Daniela Știrbeț, au înscenat un adevărat spectacol, declamând fragmente din cele mai îndrăgite tablete din carte, care au fost primite cu aplauze de cei prezenți, iar pe acad. Mihai Cimpoi l-a făcut să declare: „Aceste tablete, în viziunea mea, ar fi niște parabole, dar dacă liceenii le recită atât de frumos ca pe niște poeme, în consecință le putem spune și poeme.”

Un alt gând al Domniei Sale a fost referitor la sincronizările oamenilor de cultură de pe un mal și altul al Prutului, apreciind meritul lui Aurelian Silvestru că a extins aceste poduri de simțire românească și în domeniul educației prin schimburile reciproce, despre elevii de la „Prometeu” spunând că aceștia vorbesc mai bine ca la București. A mai adăugat și despre complementaritatea pe care o soluționează A. Silvestru: scriitor – profesor, scriitor – educator, dând ca exemplu pe germani, care, în rând cu scriitorul, apreciază foarte mult și pedagogul, responsabil de creșterea noilor generații.

Soția, dna Larisa Silvestru, fiind rugată să divulge „secrete din atelierul de creație al scriitorului”, a ocolit delicat subiectul, dar s-a referit la câteva esențe general-umane, care, în fapt, a destăinuit și atmosfera de familie a unui cuplu de o rară și divină înțelegere reciprocă: „Dumnezeu a creat omul după chipul și asemănarea Sa, deci ne-a făcut pe toți creativi și depinde de fiecare cum reușește să se afirme. Principalul e să ai voință. În viață cel mai important lucru este să fim oameni buni și creștini pe măsură. Aceste lucruri înțelepte le cultivăm elevilor noștri și le-am auzit și eu, și soțul meu, de la buneii, părinți, din școală, de la serviciul divin.”

În final protagonistul Aurelian Silvestru a mulțumit tuturor pentru prezență și elogii, din modestie considerându-le poate și exagerate, la care a urmat replica academicianului Mihai Cimpoi: „Exagerate, dar adevărate”, urmând apoi firul unei mici spovedanii, amintindu-și de anii copilăriei petrecuți la mănăstire, care l-au determinat să descopere ulterior lucrurile esențiale în viață și anume că iubirea și credința sunt pilonii de bază, este unicul loc de unde lipsește Dumnezeu este iadul, că atât raiul cât și iadul există în fiecare din noi, că rugăciunile pe care le spunem sunt pentru alții, dar nu pentru sine și alte fraze aforistice, exprimate cu sinceritate și cordialitate. Adresându-se publicului, i-a îndemnat pe tineri să prețuiască tot ce-i frumos în jur și să conștientizeze faptul că omul este definit prin înălțare și coborâre și de fiecare depinde ce cale își alege, apreciind în context misiunea scriitorului de ajutor persoanei să se regăsească și să se afirme. Toate realizările vin în paralel cu învățătura, a mai spus Aurelian Silvestru, prezentând exemplul marelui pictor Francisco Goya, care la vârsta de 80 de ani își nota în jurnalul său că încă mai învață.

Sala a fost împodobită de o expoziție de picturi de A. Silvestru și completată de o expoziție de carte de autor cu genericul *Talentul nu are zile de odihnă*.

ФЕСТИВАЛЬ @ КНИГИ

*Татьяна ИСКИМЖИ,
гл. библиотекарь, Библиотека-культурный центр им. И. Мангера*

История еврейского народа – это история Великой Книги. Именно вокруг неё проходит жизнь еврейского народа, именно вокруг неё возвращаются все явления культурной и духовной жизни. Для «Народа Книги» книга – это культурные и исторические ценности, духовное богатство, прошлое и настоящее, имена и события.

Слово «фестиваль» произошло от латинского слова «festivus» и означает «праздничный, веселый». Согласно Толковому словарю под редакцией Д.Н. Ушакова фестиваль – это «периодическое культурное празднество, показ, смотр...», поэтому и проводится он весело, многообразно, празднично. Фестиваль Еврейской Книги из года в год тра-

диционно проходит после всех осенних еврейских праздников и, как бы, звучит их заключительным аккордом, являясь своеобразным итогом деятельности за год.

Впервые проект «Фестиваль еврейской книги» был начат в 1997 году во многих еврейских общинах СНГ и, если в I-ом Фестивале участвовало 35 общин (среди них была и Молдова), то с каждым годом их число росло. Проект предполагает определённые **этапы**, одним из которых является **определение цели проведения фестиваля**.

Организация Фестиваля преследует следующие цели:

- ✓ расширение и углубление знаний об иудаизме, еврейской культуре, истории, литературе;
- ✓ знакомство с еврейской книгой;
- ✓ привлечение к участию в фестивале всех слоёв и возрастных групп общины, что способствует её сплочению;
- ✓ укрепление сотрудничества между различными еврейскими организациями внутри общины;
- ✓ организация увлекательного, разнопланового мероприятия;
- ✓ создание традиции проведения фестиваля.

Позже к ним добавилась ещё одна, не менее важная, цель –

- ✓ укрепление взаимоотношений между еврейским и нееврейским населением, знакомство нееврейского населения с еврейскими традициями, историей, культурой, литературой.

Вторым этапом проекта является **привлечение еврейских и нееврейских организаций к подготовке фестиваля**. На этом этапе создаётся оргкомитет, в который должны войти активисты общины, учёные, писатели, деятели

культуры, сотрудники еврейской библиотеки и др. Между членами оргкомитета чётко распределяются обязанности. Для того, чтобы фестиваль стал подлинным событием, необходимо заинтересовать все еврейские организации, а также нееврейские общественные и государственные структуры (Бюро национальных меньшинств, Примэрию, Претуру), которые могут оказать содействие в проведении фестиваля.

Следующий важный этап подготовки фестиваля – **поиск ресурсов** материальных и нематериальных: нахождение спонсоров в лице бизнесменов, организаций, компаний или фондов; определение помещения, где будут проводиться мероприятия, предоставление призов, участие в фестивале в качестве лекторов, ведущих и т.д.

Не менее важным этапом является **связь с общественностью и реклама**. Успех фестиваля во многом зависит от его участников, от того, как мы собираемся привлечь людей. Поэтому формы рекламы используются самые разнообразные: плакаты, объявления, программы, проспекты и буклеты, интервью в программах радио и ТВ, пресс-конференции и беседы.

Культурная программа фестиваля должна быть настолько разнообразной, чтобы смогла заинтересовать все слои общества – от мала до велика, различные социальные группы. Очень важно при этом создать атмосферу праздника, разнообразить музыкальными номерами, проводить конкурсы и лотереи и т.п. Но вместе с тем помнить, что книга является главным «действующим лицом». Поэтому выставки являются главным элементом книжного фестиваля. В связи с этим **библиотеке отводится центральное место в организации и проведении фестиваля**, так как именно здесь концентрируется информация о потенциале еврейской литературы. Биб-

лиотеке предоставляется возможность совместно с различными творческими коллективами и организациями привлечь внимание читателей библиотеки и тех, кто ещё не является ими, к миру богатейшей еврейской мысли и традиции, к произведениям еврейских авторов и писателей – не евреев, отражающих в своём творчестве еврейскую тему. Культурная программа может включать: премьеры и презентации книг, читательские конференции и круглые столы, диспуты и дискуссии, часы сказок и рассказов, беседы и лекции, викторины и интеллектуальные игры, и много другое. Здесь есть где «разыгаться» фантазии организаторов фестиваля.

Когда вся интенсивная работа по планированию и проведению фестиваля позади, наступает последний заключительный этап – **оценка результатов и feedback**. Оценка должна учитывать мнение как участников, так и организаторов фестиваля.

Если проследить историю Фестивалей Еврейской Книги, проводимых Библиотекой-культурным центром им. И. Мангера, то можно отметить, что по тематике они были, как универсальны-

ми так и тематическими: *Народ Книги в мире книг, Вместе с книгой – в Новый год!, Еврейская книга – мост между прошлым и будущим, Шолом-Алейхем – писатель и человек* и др. Фестивали проводились в стенах самой библиотеки и за её пределами – в школах, детском садике, благотворительном центре «Хесед Иегуда», «тёплых домах» и Дневном центре.

Большой популярностью пользовался Фестиваль еврейской книги «на колёсах», когда сотрудники и волонтеры Библиотеки-культурного центра им. И. Мангера выезжали с книжной выставкой в районы республики и проводили там библиографические обзоры литературы, часы еврейской сказки, презентации книг, беседы, лекции, викторины, давали концерт силами вокального ансамбля «Халом», танцевального ансамбля «Макор», клейзмерского ансамбля «Фрейгиш». И для еврейской общины городов это был настоящий праздник.

В 2011 году Молдова празднует юбилей – 20-летие независимости государства. В этом же году Библиотека-культурный центр им. И. Мангера празднует свой 20-ти летний юбилей со дня основания и, продолжая традиции предыдущих фестивалей, с 23 по 30 октября провела 15-й Фестиваль еврейской книги. И радует тот факт, что при всей своей независимости, мы так зависимы друг от друга. Наверное, поэтому евреи искренне радуются любому достижению нашей республики, а на Фестиваль, как всегда, приходят молдаване, русские, украинцы и представители других национальностей, проживающих в Молдове. И, как всегда, им было что посмотреть и послушать.

Гостями на открытии XV Фестиваля еврейской книги были воспитанники Социального центра «Împreună» из с. Олэнешть района Штефан Водэ, с которыми сотрудники библиотеки познакомились в рамках программы «Территория вечных ценностей» и куда летом 2010 года ездили ребята детского творческого лагеря, организованного в Библиотеке-культурном центре им. И. Мангера. В этот день ребята провели экскурсию по библиотеке, в рамках которой они посетили и познакомились с работой всех отделов и культурных программ.

С большим удовольствием ребята приняли участие в мастер-классах, для чего их раздели по возрастному принципу. Малыши в мастерской «Керамика» под чутким руководством народного мастера Якова Пикера или дяди Яши (так ласково называют его ребята) лепили из глины животных, а ребята постарше в мастерской Ефимии Лепадату создавали колоритную палитру молдавской осени. Также ребята активно работали над созданием панно *Осень* в мастерской «Оригами». Заразительно весело прошёл мастер-класс по латиноафриканскому танцу, который провели для них участники танцевального ансамбля «Макор».

Сюрпризом для гостей стала сценка *Напиток моего брата Эли* из произведения Шолома-Алейхема *Блуждающие звёзды*, в которой приняли участие ребята летнего творческого лагеря. И как обычно, в рамках программы «Из дара в дар» для ребят центра была подобрана

небольшая библиотечка, которую они увезли с собой.

После столь насыщенного дня ребятам предложили прогулку по центру Кишинёва (ведь ребята впервые приехали в Кишинёв), на которой сотрудник библиотеки рассказал об истории нашего города, его улицах, музеях и парках.

Традиционно в рамках Фестиваля проводятся читательские конференции, которые являются завершением ежегодно проводимых программ «Дети Кишинева читают книгу» и «Кишинева читает книгу». Были проведены читательские конференции по книгам Агнии Барто *Стихи детям* и Ицика Мангера *Жизнь в раю*, на них читатели обменивались мнениями о прочитанных книгах, читали любимые стихи и понравившиеся отрывки из произведения, ещё больше узнали о жизни и творчестве писателей. И вновь отличились ребята летнего творческого лагеря, которые сыграли в спектакле *Нет справедливости в раю* по отрывку их романа Ицика Мангера *Жизнь в раю*.

Общественная организация «Институт Иудаики» на презентации своих изданий представил три публикации: *Сборник научных трудов Института*

Иудаики: Вып. 1, 2. – К., 2011; *Проблемы истории и права евреев Молдовы: Материалы республиканской научной конференции (2 июня 2011 года, Кишинёв)*. – К., 2011; Кушнер С. *О них хочется рассказать*. – К., 2010.

Участниками презентации отмечалась важность изданий такого типа, так как на их страницах публикуются результаты проведённых исследований в области еврейской истории, права и культуры Молдовы, современной жизни еврейской общины. А книга Сусанны Кушнер представляет собой галерею портретов кишинёвских врачей, адвокатов, педагогов и даже школьного библиотекаря, являющиеся заметными представителями интеллигенции, о которых с теплотой и любовью рассказала автор. Новые издания с автографами авторов дополнили коллекцию библиотеки.

Выездная презентация книги Рэбэ Залмана Абельского *Алтэр Рэбэ* прошла для учащихся 10 и 11 классов лицея им. Т. Герцля.

Юбилейным стал для Клуба кишинёвских одесситов этот год, ведь именно в октябре 2010 в период Фестиваля еврейской книги он открыл свои двери. За прошедший год клуб пополнился новыми членами. И в последнее воскресенье октября на вечере «Нам один год» отпраздновал свою годовщину.

Вечер бродит был темой заседания Клуба авторской песни, на котором исполнялись бардовские песни, читались новые стихи.

В течение фестивальной недели для маленьких пользователей-посетителей программ «Библионяня» и студии «Ципор» были проведены Часы еврейских сказок: *Ржавое блюдо, Пальто для луны, Умный царь и художник, Соломон и пчёл-*

ка. Ребята не только слушали сказки, но и были непосредственными её участниками, изображая различных героев, а также делали аппликации или рисунки по этим сказкам.

В интеллектуальной игре «Гарики» Игоря Губермана приняли участие ребята программы «Мойше хаус» – студенческого дома.

Всего в рамках XV Фестиваля еврейской книги прошло 21 культурно-массовое мероприятие при участии 543 человек. В библиотеку записано 60 новых пользователей.

В период Фестиваля посетителям были представлены книжные экспозиции: *Классики еврейской литературы, От старых свитков до новых томов, Еврейские сказки, Книги-юбиляры, Месяц Хешван* и др. Большим интересом пользовалась книжная экспозиция *От фестиваля к фестивалю*, на которой были представлены новинки еврейской книги, поступившие в библиотеку за год. Выставка сопровождалась библиографическими обзорами литературы.

Мероприятия, проведённые в рамках Фестиваля, отражались на страницах кишинёвской прессы и библиотечного блога *Ebraica*.

С каждым годом Фестиваль Еврейской Книги собирает все больше и больше друзей, представителей разных этносов, проживающих в Молдове. Ведь вся многогранная деятельность Библиотеки-культурного центра им. И. Мангера, так или иначе, способствует развитию межэтнических отношений и толерантности, так как объединяет людей разных национальностей, возрастов и социальных групп. Поэтому двери Библиотеки открыты для всех, кто интересуется историей, традицией, культурой и литературой еврейского народа.

PRINOS AL UTILIZATORILOR BM LA ANIVERSAREA CAPITALEI (Note pe marginea unui concurs de minieseuri)

*Genoveva SCOBIOALĂ,
manager, Departamentul marketing*

Prin experiența sa de peste un secol de a se afla în serviciul comunității, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” încearcă mereu noi modalități de comunicare cu utilizatorii în scopul creșterii gradului lor de educație prin cunoaștere, prin creație și, mai nou – prin implicare chiar. Astfel, utilizatorii BM nu folosesc inopinat serviciile oferite, dar contribuie activ prin recomandări, soluții, sugestii la îmbunătățirea, diversificarea și promovarea lor. Antrenarea activă a publicului în organizarea diferitor acțiuni culturale este o șansă de exprimare a atitudinilor, a abordărilor, a sentimentelor. Activitatea cea mai preferată de către publicul din biblioteci s-a dovedit a fi concursurile. Domeniul lor este foarte vast – desen, pictură, poezie, recitaluri, fotografie, artizanat etc., permițând implicarea oricui. Participanții sunt mereu puși într-o continuă competiție, care le permite să se autoevalueze, să se evidențieze și, de ce nu, să obțină și niște recompense, chiar dacă acestea de multe ori sunt pur simbolice.

Prin cele două concursuri de amploare, cel de caligrafie și de microeseuri, organizate cu prilejul aniversării a 575-a de atestare documentară a orașului Chișinău, BM a contribuit la promovarea mesajelor despre capitala noastră, la stimularea dorinței de a-și cunoaște mai bine, dar și de a-și proteja mai mult orașul în care locuiesc. Despre *Concursul de caligrafie* am scris în unul din numerele precedente, ale *Bibliopolis*-ului, acum ne vom referi mai amplu la *Concursul de microeseuri* cu genericul *Chișinăul în 575 de cuvinte*.

Acesta a avut drept scop afirmarea utilizatorilor noștri cu aptitudini literare, stimularea creativității, dar și determinarea lor să reflecteze asupra imperativului de cultivare a sentimentului de dragoste față de plaiul natal, să-și expună argumentat viziunea despre devenirea Chișinăului, despre personalitățile lui marcante, despre viitorul imediat și mai îndepărtat al capitalei.

La concurs s-au înscris peste 25 de concurenți, utilizatori ai mai multor filiale ale BM „B.P. Hasdeu”, dar o parte au fost descalificați pentru că nu s-au încadrat în cerințele regulamentului: textul prezentat depășea cu mult cele 575 de cuvinte necesare, conform criteriilor de elaborare a lucrării; vârsta nu corespundea celei enunțate; textul nu a fost prezentat în format electronic ș.a.

În final au ajuns 12 participanți care, punându-și în valoare inspirația și pregătirea, s-au remarcat prin abordarea tematicii, prin originalitate și creativitate. Statutul ocupațional al învingătorilor este divers: de la liceeni – la persoane casnice, însă toți au demonstrat dragoste de orașul natal, de personalitățile reductabile ale Chișinăului, dar și de semenii din preajmă, de cuvântul scris.

În minieseurile prezentate la concurs s-a observat sinceritatea, dorința de a transmite un mesaj venit din suflet pentru orașul drag, cunoașterea istoriei lui și a oamenilor iluștri ce au dat strălucire istoriei trecute și recente a Chișinăului. Confesiunile unora par promițătoare, chiar dacă pe alocuri sunt patetice sau întru câțva schematice, ele exprimă gânduri frumoase.

se, emoționante, iar BM s-ar bucura dacă ar contribui la dezvoltarea talentului lor literar. Iată câteva calificative aduse de către ei Chișinăului: *oglină de dor; icoană la care se închină fruntea dragostei adevărate; o fereastră deschisă spre progres; oraș de farmec și dor; sămânța care face ca Moldova să se miște înainte...*

Vom reține, pentru conformitate, și o apreciere a criticului literar V. Răileanu (care, alături de alți angajați ai BM a jurizat concursul) despre esul *Chișinău, eu cred în viitorul meu și-al tău*, autor Lilia Rusu: *„Frumoase detalii realiste, subordonate viziunii poetice; desfășurarea epică devine un simplu instrument, furnizându-i autoarei posibilitatea de a compune un caleidoscop semnificativ în ordinea simbolică. Succes!”*

Drept recompensă, susținere și motivare, cele mai originale eseuri au fost publicate în antologia editată de BM *Chișinăul în literatură*, în care un capitol se intitulă *Utilizatorii BM despre Chișinău*.

Participanții au fost surprinși și prin faptul că evenimentul de premiere a avut loc într-o atmosferă de mare sărbătoare – ajunul Hramului orașului, dar și lansarea deja amintitei culegeri. Aici condeierii – fideli utilizatori ai BM „B.P. Hasdeu” – au avut posibilitatea de a se întâlni și a dialoga cu o bună parte dintre autorii prezenți în culegere.

Conform regulamentului, învingătorilor le-au fost acordate premii și cadouri. Poate pentru unii acestea au părut pur simbolice, dar pentru majoritatea cu siguranță au avut multă încărcătură emoțională. Toți au primit diplome de participare, câte o carte *Chișinăul în literatură*, precum și diverse materiale promoționale cu însemnele Bibliotecii. Deținătorii premiilor bănești au devenit:

Nina Bejan, bibliotecară, Biblioteca Universității Tehnice din Moldova; **Oleg Munteanu**, Liceul Teoretic cu profil de arte „Elena Alistar” (de la 1 septembrie 2011 – deja student la ASEM); **Valeria Jelihovschi**, Liceul Teoretic „Petru Rareș”; **Patricia Sorocean**, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”; **Ana Sugac**, Liceul „Mircea Eliade” – toți cu premii speciale a câte 300 lei fiecare;

Tatiana Antocel, croitoreasă (premiul III – 400 lei);

Crina Popescu, Liceul „Liviu Rebreanu” (premiul II – 600 lei);

Lilia Rusu, casnică (premiul I – 800 lei).

Concursul s-a dovedit a fi un bun prilej de a stimula spiritul de creativitate, de comunicare, de recunoaștere publică a talentului utilizatorilor bibliotecii. Totodată, această competiție a devenit o inițiativă reușită a organizatorilor de a consolida relațiile dintre utilizator și bibliotecă, de a oferi prietenilor BM o nouă oportunitate de asimilare și aprofundare a cunoștințelor domeniului preferat, precum și o metodă eficientă de educare prin cultură și artă.

Prin urmare, putem afirma cu certitudine că toate concursurile organizate și desfășurate în biblioteci, indiferent de domeniul lor, de scop, de finalitate stimulează imaginația și gândirea, oferă motivația de informare și studiere, atât de necesară în procesul de dezvoltare a cunoștințelor, de formare, atât din punct de vedere profesional, cât și personal.

La concursurile literare ulterioare așteptăm să participe mai multe spirite competitive, mai sensibile la cunoașterea și respectarea moștenirii culturale, a valorilor spirituale, încrezătoare în puterea cuvântului lor, scris și rostit.

Lilia Rusu, câștigătoarea premiului I

CHIȘINĂUL OMAGIAT LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

Raia ROGAC

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, cu cele 30 de filiale, a organizat la aniversarea a 575-a de la prima atestare documentară a capitalei RM o decadă de manifestări omagiale, punctul culminant constituindu-l lansarea antologiilor *Chișinăul în literatură și Creatori de ex-libris basarabeni*, apărute recent sub auspiciile acestei prestigioase instituții.

Moderatorii evenimentului – conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, directorul general al BM, și scriitorul Vlad Pohilă, prezentând prima carte, au menționat că toți cei care au muncit la cercetarea și acumularea materialelor, inclusiv la forma lor de prezentare, au dat dovadă de multă ingeniozitate, pe lângă multă hărnicie și profesionalism. Astfel simbolica cifră 575 e respectată pe mai multe planuri. Antologia a apărut la Editura „Grafema Libris” în exact 575 de exemplare, are 575 de pagini, iar autorii concursului de eseu au trebuit să se limiteze la 575 de cuvinte.

Antologia cuprinde o selecție din 130 de autori (85 în română și 45 în alte limbi), materialele fiind repartizate în cinci capitole: *Poezie; Proză, eseu; Versuri cântate; Chișinăul în alte limbi și Utilizatorii BM despre Chișinău*. Este prefațată cu un cuvânt omagial al primarului general Dorin Chirtoacă și prin două studii consistente: *O contribuție deosebită la zestrea culturală a Chișinăului* de Lidia Kulikovski și *Scriitorul și orașul: două „vase comunicante”* de Vlad Pohilă.

Între numeroșii participanți la lansare au fost prezenți o bună parte dintre autorii care au contribuit la alcătuirea portretului din cuvinte al Chișinăului, care n-au întârziat să-și spună opiniile despre această lu-

crare de pionierat, după cum au apreciat-o moderatorii.

Vlad Pohilă a remarcat, între altele, că cel mai cântat oraș în lume este Parisul, iar Sankt Petersburgul este cel mai des prezent în literatura rusă. În cea română cel mai genial în dedicații făcute unor urbe este Mihai Eminescu (Veneția, Paris, Berlin, Viena, Blaj), care însă, curios, n-a scris ceva ieșit din comun și despre capitala București, ceea ce a făcut însă cu multă dragoste, „în romanțele” sale Ion Minulescu, bunăoară. Chișinăul, deși parcă a fost cam neglijat de scriitori, totuși s-a reușit o antologie onorabilă.

Oraș tânăr cu zâmbet de mireasă, oraș miraculos – iată doar câteva nuanțări ale scriitorilor noștri, care ar putea fi continuate și cred că vor face ei înșiși, cert și incontestabil este faptul că prin evocările lor și prin cercetarea și antologarea noastră, îmbinând eforturile, am putut aduce un frumos omagiu Chișinăului drag, a menționat Lidia Kulikovski, adăugând că îi consideră de eroi pe toți cei care au muncit întru materializarea proiectului încununat de un frumos succes. S-a adunat tot ceea ce s-a putut: poezie, eseuri, cântece, proze etc., ar putea să fi rămas și pe dinafară, dar acesta-i doar un volum, primul la număr, care ar putea fi continuat. Anume chișinăuienii determină ritmul în care bate inima Chișinăului, lucru ce se vede și din antologia lansată, a mai spus moderatoarea.

În continuare, vom prezenta în expunere fragmentară câteva aprecieri făcute de unii din numeroșii protagoniști.

Scriitorul Andrei Burac: „Cu toată sinceritatea vreau să vă spun că sunt profund impresionat de această carte – cum este

alcătuită, legată și ilustrată. Sunt prezențați o sumedenie de scriitori, unii devenind clasici. Sunt profund recunoscători celor care au făcut cartea, este o muncă de teză științifică, unică în felul ei. Mi se pare cu totul remarcabil faptul că alcătuitoarii au unit între copertele cărții și scriitori de alte limbi din republică. Se știe că astăzi se găsec bani pentru orice, dar mai puțin pentru cultură și merită toată lauda această inițiativă a dnei L. Kulikovski, a BM, a Primăriei.”

Scriitorul Val Butnaru: „Am scris despre dărâmarea Clopotniței Catedralei «Adormirea Maicii Domnului». Am fost impresionat de eseul lui Geo Bogza. Pe lângă scriitori de valoare, cartea reabilitează și niște autori, care poate nici nu o merită. Totuși, e o carte foarte frumoasă despre Chișinău.”

Poetul Anatol Ciocanu: „Cunosc Chișinăul de 50 de ani, de când am venit la studii. Între timp, orașul s-a schimbat extraordinar. De-a lungul anilor am tot scris despre el. Salut această noutate editorială de excepție.”

Poeta Nina Slutu: „Antologia este o bogată filă de letopiseț.”

Poetul Iulian Filip: „În această carte este cuprinsă istoria vie a Chișinăului.”

Dr. conf. univ. de la ASEM Vasile Șoimaru: „Este cartea care a luminat ediția curentă a sărbătorii Chișinăului.”

Cum antologia lansată include și un amplu compartiment cu texte despre Chișinău, compuse de autori alolingvi din R. Moldova (dar și din Israel, Rusia, Ucraina, Turcia, Polonia...), este firesc să fi participat la manifestare și scriitorii contemporani din această categorie. Astfel, multe cuvinte de mulțumire, de prețuire și de laudă au exprimat alcătuitoarii și editorilor Alexandra Iunco, Alla Korkina, Aleksandr Mileah etc. Unii din acești vorbitori au menționat că volumul *Chișinăul în literatură* „e o carte ce unește, nu dezbină”; alții au menționat că noua apariție editorială a BM „B.P. Hasdeu” merită, trebuie să fie popularizată și în alte spații etno-geografice și culturale: la baștina anumitor autori, în țările unde imaginea Basarabiei suscită un interes sporit ș.a.m.d.

Referindu-se la criteriile de alcătuire a cărții, Vlad Pohilă a specificat că s-a ținut cont de valoarea artistică, dar și de cea

documentară, autorii fiind plasați în ordine alfabetică. S-a ținut seama și de cei mai apropiați prieteni ai bibliotecii, utilizatorilor revenindu-le un capitol aparte, după cum am și menționat mai sus. În cadrul unui concurs anunțat la începutul anului au participat peste 30 de concurenți cu eseuri despre Chișinău, dintre ele au fost publicate șase. Evident că învingătorii s-au ales cu premii, diferite (după aprecierea unui juriu competent), fiecare însă în mod obligatoriu a mai primit câte un exemplar al antologiei *Chișinăul în literatură* și diplome, oferite de Genoveva Scobioală, șefa Departamentului marketing al BM, și merită să subliniem că anume dânsa a fost persoana care a dus întreaga povară în acest sens – de la munca de selectare, coordonare și până la cea de publicare și înmânare a cadourilor.

Evenimentul a continuat cu lansarea albumului *Creatori de ex-libris basarabeni*, alcătuitor Valeriu Herța. Cartea se dorește a fi o premieră absolută, în acest domeniu, cuprinzând 28 de graficieni din trei generații, inclusiv 11 tineri, dintre care trei debutanți. Concepția și prefața aparține Lidiei Kulikovski, iar nota introductivă și un studiu istoric sunt semnate de Vasile Malanețchi, designul cărții fiind realizat de Vlad Kravcenko. Și această lucrare este

una antologică și cuprinde autori de diferite vârste, etnii, forme de realizare artistică. Lucrările incluse în album au fost selectate în urma unui concurs dedicat Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

A fost prezentat și nr. 3 curent (nr. 40 de la fondare) al revistei *BiblioPolis*, și nu întâmplător, căci și aici au fost inserate o serie de materiale consacrate evenimentului marcat. Despre revistă pe scurt au vorbit: Lidia Kulikovski – „este revista care-mi place cel mai mult”; Andrei Burac – „e o publicație de deschidere, cultă, lingvistic bine îngrijită”; Vasile Malanețchi – „este o revistă căutată și apreciată”.

Evenimentul omagial a fost îmbogățit de pauze muzicale și recitaluri de versuri, susținute de poeți și actori (Daniela Burlaca, Iurie Gologan), precum și de expoziții aniversare de carte și tablouri.

În acest fel Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a consemnat cu onoare sărbătorirea celor 575 de ani ai Chișinăului, vizitat de-a lungul anilor de strălucite personalități ale Neamului, ca să amintesc doar de Nicolae Iorga, Octavian Goga, George Enescu, Ion Minulescu, George Topârceanu și încă atâția! Cine știe, poate că harnicii cercetători de la BM vor putea lua urma pașilor acestora într-o alcătuire a altor antologii?!

CHIȘINĂUL LA VÎRSTA TINEREȚII NETRECĂTOARE

Petru PARASCHIVU

Prima atestare documentară a Chișinăului datează din 17 iulie 1436, astfel încât în anul curent Chișinăul a marcat 575 de ani, cu toate că se știe bine că el s-a constituit ca sat cu mult înaintea acestei date. Localitatea este menționată în hrisovul domnesc printre repererele naturale ale hotarului moșiei logofătului Oancea: „...*lingă Bîc*, ... în

dreptul Cheșenăului lui Acbaș, la fîntînă”. Potrivit tradiției, izvorul amintit curgea la poalele Colinei Măzărache. În preajma acestuia au și apărut primele case ale Chișinăului. Ulterior Chișinăul este menționat în legătură cu așezările din apropierea sa: Visterniceni, Buiucani, Hrușca, Vovînțeni, Ghețoani, Muncești. Ca proprietari devin

în diverse perioade Vlaicu (pîrcălab), Trifan (sasul), Constantin (vistiernic) ș.a. La mijlocul sec. XVII devine proprietatea mănăstirilor „Sfînta Vineri”, „Galata” și „Frumoasă” din Iași. Datarea Chișinăului ca oraș (tîrg) e din anul 1677. Recensămîntul populației din anii 1772-1774 atesta la Chișinău circa 800 de locuitori moldoveni, armeni, greci, evrei, care se îndeletniceau cu negoțul, meseriile, agricultura, pescuitul etc. Primele biserici din piatră sînt: „Măzărache” (1752) și „Sfînții Împărați Constantin și Elena” (1777). În 1817 a fost constituită Primăria (Duma orașenească), primul primar al orașului a fost numit moldoveanul Anghel Nour, care s-a aflat în acest post pînă în 1821. Pe 22 aprilie 1818, proprietarii Chișinăului – patriarhul Ierusalimului și arhimandritul mănăstirii Muntelui Sinai – dăruiesc orașul statului (Imperiului Rus). Tot în acest an el devine capitala guberniei Basarabia. Din resursele orașenești este construită Catedrala și Clopotnița (1836), Arcul de Triumf sau Porțile Sfinte (1841), Gara (1871). Se deschid: Biblioteca Gubernială (1832), Liceul Regional (1833), Școala de Pomicultură (1842), Biblioteca Municipală (1877), Spitalul de Boli Infecțioase (1896) etc. Apar, ca rezultat al dezvoltării tehnologiilor: telegraful (1860), prima linie de tramvai (1889); în 1892 este pus în funcțiune primul apeduct orașenesc.

În prima jumătate a sec. XX se dezvoltă potențialul industrial prin deschiderea unor fabrici de încălțăminte, de tricotaje, de blănuri, de mezeluri; a morilor și brutăriilor. Își încep activitatea un șir de instituții de învățămînt și de cultură: Gimnaziul „Mihai Eminescu”, Liceul de Fete „Regina Maria”, Liceul „B.P. Hasdeu”, Liceul Militar, Liceul Eparhial, Facultatea de Științe Agricole, Conservatorul Național, Conservatorul „Unirea”, Teatrul Național, Muzeul Național de Istorie a Naturii, Muzeul Bisericesc ș.a. Apar edițiile periodice *Cuvînt moldovenesc*, *Viața Basarabiei*, *Școala Basarabiei*,

Luminătorul, *Din trecutul nostru*, *Arhivele Basarabiei* ș.a. În 1939 intră în funcțiune primul post de radio.

După cel de-al Doilea Război Mondial a început reconstruirea Chișinăului, care a avut de suferit de pe urma operațiunilor militare. Apar unități industriale noi: Combinatul de mobilă, Fabrica de tricotaje „Steaua Roșie”, Fabrica de încălțăminte „Zorile”, uzinele „Moldovahidromaș”, „Plodselhozmaș”, „Vibroprigor”, „Microprovod”, „Electromașina”, „Volna”, „Mezon” ș.a. La sfîrșitul anilor '80 fondul locativ al orașului a depășit șapte milioane de metri pătrați, activau circa o mie de unități comerciale, peste 700 de unități de alimentație publică, peste 400 de întreprinderi de deservire socială, 28 instituții medicale, șase instituții de învățămînt superior, 17 instituții medii de specialitate, 53 școli de cultură generală, 14 școli polivalente. Instituțiile de cultură includeau: cinci teatre, Filarmonica, Circul, 76 case de cultură și cluburi, opt parcuri, 10 cinematografe, 94 de biblioteci publice, șapte școli muzicale, școala de arte ș.a. În 1958 are loc prima emisiune a Televiziunii moldovenești. Apar importante edițiile periodice: *Cultura* (ulterior *Literatura și arta*), *Moldova*, *Nistru* (*Basarabia*), *Timpul*, *Jurnal de Chișinău*, *Capitala* ș.a. Numărul populației orașului a crescut de la 134 000, în 1950, la 676 000, în 1991. La recensămîntul populației din 2004 s-au înregistrat 664 204 locuitori.

Indiferent de viziunile politice și de limba vorbită, trebuie cu toții să cunoaștem istoria Chișinăului – capitala Republicii Moldova. Din scurta fișă biografică de mai sus putem deduce că urbea în care trăim e încă tînără, că orașul Chișinău e mereu în dezvoltare și îl așteaptă un viitor de realizări pe potriva capacității cetățenilor săi, care își iubesc cetatea, locul unde s-au născut și unde activează, depunînd toate eforturile ca el să devină un oraș în-

floritor, un colț de rai, precum e și întregul nostru meleag.

Răspunzând provocărilor cititorilor săi, BM „B.P. Hasdeu”, pe 11 octombrie 2011, a organizat la Sediul Central Conferința internațională **Chișinău – între trecut și viitor**, consacrată aniversării a 575-a de la prima atestare documentară a urbei. Moderatori: dr. Lidia Kulikovski, director general al BM „B.P. Hasdeu”, și Iurie Colesnic, scriitor, istoriograf și om politic. Au participat cercetători din Republica Moldova, România, Macedonia, Franța. Pe toți i-a unit aceeași temă – Chișinăul aniversar.

Dna dr. **Lidia Kulikovski**, în deschiderea reuniunii reprezentanților forurilor științifice, a menționat că Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este o instituție ce promovează cultura românească și universală. Prin informații, lecturi și manifestări se prezintă un vast tablou al realității din capitală. Cele 31 de filiale promovează sarcinile politicilor culturale și educaționale ale BM. Instituția al cărei patron spiritual este ilustrul savant și scriitor B.P. Hasdeu a devenit lider în prestarea serviciilor de bibliotecă și nu numai. Ea susține colaborarea cu toți făuritorii și admiratorii de frumos

din acest minunat oraș. BM este în dialog permanent cu cititorii săi, cu acei cetățeni care sînt implicați direct în viața culturală, socială și politică a republicii.

Gheorghe Postică, viceministru al culturii, a felicitat participanții la Conferința științifică jubiliară, menționînd că BM „B.P. Hasdeu” este recunoscută la nivel local și național drept o instituție prestigioasă, care promovează deschiderea spre valorile autentice ale culturii și științei, inițiază în parteneriat cu instituțiile similare, cu autoritățile publice locale, agenții economici și societatea civilă instrumentarea de politică socială pentru evaluarea, actualizarea și eficienta implementare a strategiei culturale și educative în municipiu. Chișinăul dispune de o istorie bogată, de un patrimoniu valoros care trebuie aduse la cunoștința fiecărui cetățean dacă dorim să avem în municipiu un trai prosper și în bună pace. Cu părere de rău, în ultimii 20 de ani am pierdut multe obiective extrem de valoroase, dar avem și oameni generoși, pe care îi doare starea de lucruri creată, anume ei au blocat întru cîtva acțiunile necugetate ale distrugătorilor de bunuri publice (este foarte greu de stopat defini-

tiv într-un timp atât de scurt acest proces dezlănțuit pe parcursul al mai multor decenii!). Prezenta conferință e o dovadă că multora nu le este indiferent ce se petrece în jurul nostru. Trebuie să păstrăm cu orice preț ce ne-au încredințat generațiile trecute și, dacă vom activa cu toții împreună întru binele societății, vom reuși! De aceeași părere este și dr. hab. **Mariana Șlapac**, vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei, care a repetat, a cîta oară, că orașul Chișinăul este cel mai frumos oraș din lume, fiindcă este casa noastră cea mare. Vrem să fie și cel mai atractiv pentru oaspeți, pentru turiști, de aceea avem obligația de a-i păstra patrimoniul. Nu sîntem unicii în lume unde dispar peste noapte clădiri valoroase, cu o arhitectură deosebită, din secolele ce s-au scurs, dar vrem și noi ca să mai rămînă ceva – din trecutul mult pătimit și în același rînd glorios – și pentru nepoții noștri. Organizatorii conferinței științifice fac în acest sens un lucru aprioric, deoarece, de exemplu, foarte puțini știu că în sec. XVIII aici a existat o cetate, care a servit ca loc de apărare în războaiele ruso-turce, sau, pur și simplu, cum au trăit pe aceste locuri oamenii în vremurile de demult.

Prezentăm în cele ce urmează titlurile comunicărilor, autorii și rezumatele:

1. **Krste Misirkov: deputat și secretar al Sfatului Țării** de acad. **Blaje Ristovski** (Macedonia). Krste Petkov Misirkov (18 noiembrie 1874; Postol, Imperiul Otoman, azi Pella, Grecia – 26 iulie 1926; Sofia, Bulgaria)

a fost un filolog-balcanist, folclorist, istoric, diplomat, publicist și traducător de origine bulgară. A lucrat ca profesor la școli din Belgrad și Priștina. Capătă studii superioare la Sankt Petersburg, absolvind cu eminentă Facultatea de is-

torie și filologie. K. Misirkov a fost primul care a abordat specificul problemei limbii macedonene. A susținut ideea luptei revoluționare a macedonenilor de a obține autonomie statală. În 1918 a fost deputat și secretar în Sfatului Țării al Republicii Democratice Moldovenești (la votarea Unirii s-a abținut).

2. **Elemente renaștentiste în Chișinăul postbelic** de dr. **Tamara Nesterov** (R. Moldova). În perioada postbelică orașul s-a împodobit cu noi clădiri care s-au înscris în cadrul arhitectural deja format, introducîndu-se și spiritul stilului renaștentist. Una dintre tendințele arhitecților timpului se caracterizează prin folosirea formelor de expresie ale Antichității. S-au folosit ca elemente de construcție diferite forme de frontoane, coloane, pilaștri, arcade, diverse ornamente. Toate acestea aveau mai mult un rol decorativ. Spiritul Renașterii a apărut datorită arhitecților care au construit clădiri mai ales în partea „de sus” a orașului. În Chișinăul interbelic stilul renaștentist a fost încurajat și susținut de familiile bogate ale urbei. După război, 3/4 din clădiri au fost distruse sau reconstruite.

3. **Petre Draganov și Chișinăul** de prof. dr. **Biliana Ristovska-Iosifovska** (Macedonia). Petre Draganov (14 octombrie 1857; Comrat – 7 februarie 1928; tot acolo), istoric, etnograf, pedagog, bibliograf, a fost un nume de referință în cultura românească și în cea a popoarelor slave din sud-estul continentului european. Capătă studii secundare și liceale la Chișinău, pe cele superioare le face la Harkov, apoi la Sankt Petersburg, unde a absolvit Facultatea de istorie și filologie cu specializarea în filologia slavă. Un timp a peregrinat prin satele și orașele Peninsulei

Balcanice, adunînd material folcloric și etnografic. Revine în Rusia, lucrînd ca profesor la școli reale din Comrat, Sevastopol, Chișinău (Gimnaziul de Fete nr. 1), apoi din nou la Comrat. În 1911 editează la Chișinău opera sa fundamentală intitulată *Bessarabiana*. Și-a consacrat viața cercetării științifice, lăsînd pentru posteritate cîteva zeci de lucrări despre cultura slavilor care locuiesc în Balcani.

4. Motive chișinăuene în pictură de dr. **Ludmila Toma** (R. Moldova). A fost prezentată pe larg dinamica transformărilor în ultimii ani în domeniul picturii, evidențiindu-se atît tehnicile și tehnologiile moderne, cît și cele tradiționale. Au fost vizionate slaiduri cu imaginile unor clădiri, monumente, străzi importante din Chișinău, executate de pictori în diferite perioade istorice. Artiștii plastici care au abordat în creația lor tema orașului Chișinău – cel vechi și cel nou – sînt: Valentina Brîncoveanu, Mihai Petric, Ion Jumati, Ada Zevin, Tudor Fabian, Vasile Movileanu, Petru Jerghi, Valeria Duca, Vitalie Grușciuc ș.a.

5. Celebrități pariziene originare din Chișinău de **Cezara Colesnic**, magistrul, Universitatea Sorbona (Franța). Făcîndu-și studiile de magistratură la celebra Universitate din Paris, autoarea a avut ocazia să cerceteze în arhivele capitalei franceze cursul vieții unor oameni originari din Basarabia natală. Unul din ei este pictorul francez **Gregoire Michonze** (Grigore Mișonznic; 22 martie 1902; Chișinău – 29 decembrie 1982; Paris), care a studiat la o Școală de arte din localitate și a început să picteze icoane. A continuat studiile la Academia de Belle-Arte din București. În 1922 se transferă la Paris, unde aderă la curentul suprarealiștilor. Lucrările sale reprezintă, de regulă, peisaje și /

sau grupuri de oameni (nu neapărat în stil suprarealist). În 1932 a ilustrat cartea lui Ilarie Voronca *Petre Schlemihl*. A participat la cel de-al Doilea Război Mondial, în 1943 s-a stabilit într-un studio de pe Rue de Seine din Paris, iar în 1947 devine cetățean al Franței. În 1949 Fundația Franceză pentru Artă Modernă i-a cumpărat tabloul *La moisson*. Ulterior a avut șederi temporare în SUA și Israel. Deși s-a bucurat de apreciere în rîndul artiștilor plastici din întreaga lume, nu a fost cunoscut la baștina sa. Altă persoană care s-a bucurat de renume în lumea artei franceze este **Dina Vierny** (născută Aibinder; 25 ianuarie 1919; Chișinău – 20 ianuarie 2009; Paris), model, proprietară de galerii, critic și istoric de artă, muza celebrului sculptor francez Aristide Maillol. În 1925 familia de muzicieni evrei Aibinder din Chișinău se stabilește la Paris. La vîrsta de 15 ani Dina devine model favorit al renumitului sculptor francez. De asemenea a pozat pentru Henri Matisse, Pierre Bonnard și Raoul Dufy. În anii celui de-al Doilea Război Mondial a luat parte la Rezistența franceză. Pe parcursul întregii vieți a promovat creația lui A. Maillol. După moartea acestuia deține la Paris o impunătoare galerie de artă, iar în 1995 reușește să deschidă un muzeu dedicat sculptorului. D. Vierny este coautoare a numeroase albume și cataloage ale pictorilor contemporani din Franța și alte țări.

6. Basarabeni în pușcării din Maramureș de prof. preot **Radu Udroi** (România). Închisoarea Sighet din orașul Sighetu Marmăției, județul Maramureș, a fost una dintre cele mai îngrozitoare pușcării politice din România, în popor i se spunea „închisoarea intelectualilor români”, fiindcă imediat după instaurarea regimului comunist la Sighet au

fost încarcerate elitele intelectuale, politice și religioase care „prezentau un pericol” pentru autoritățile comuniste. Personalități basarabene închise în această temniță au fost: **Daniel Ciugureanu** (1885; s. Șirăuți, jud. Hotin – 19 mai 1950; decedat în circumstanțe necunoscute în drum spre penitenciarul Sighet, după un atac de congestie cerebrală) – politician român, ministru în patru guverne ale României; **Ion Pelivan** (1 aprilie 1876; s. Răzeni, jud. Lăpușna – 25 ianuarie 1954; penitenciarul Sighet) – militant de vază al mișcării de eliberare națională din Basarabia, om politic, publicist, apărător și promotor al limbii române, animator al vieții culturale; a fost loțiiitor de judecător la Bălți și creatorul primei grupări naționale din acest oraș. Datorită activității sale, județul Bălți a fost primul dintre Prut și Nistru, care în 1918 s-a pronunțat pentru Unirea Basarabiei cu România; **Pantelimon (Pan) Halippa** (1 august 1883; s. Cubolta, jud. Soroca – 30 aprilie 1979; București) – publicist, scriitor, istoric și om politic, militant pentru afirmarea spiritului românesc în Basarabia. A fost președintele Sfatului Țării care în 1918 a votat Unirea, persecutat politic de regimul comunist din România și din URSS și închis, în 1950, fără judecată, la Sighet. După doi ani este predat autorităților sovietice, dus la Chișinău, judecat și condamnat la 25 de ani de muncă forțată în Siberia. A fost mutat apoi la închisoarea de la Aiud, unde a fost reținut pînă în 1957; **Ion Rîșcanu** (4 ianuarie 1874; Cahul – 25 februarie 1952; închisoarea din Sighetu Marmăției) – general de divizie. A făcut studii la Școala de ofițeri de artilerie și geniu și la Înalta Școală de Război din București. Participant la Primul Război Mondial. În ianuarie 1918, a intrat în Basarabia în fruntea Diviziei I Vînători. Pe 27 martie 1918, cînd Sfatul Țării a votat Unirea Basarabiei cu România, trupele conduse de el se aflau la Chișinău, participînd la

paradă și la gărzile de onoare. După Unire, a făcut o bogată carieră politică – a fost membru de frunte al Partidului Național Liberal, deputat și secretar în Parlamentul României, membru al Guvernului României; **Constantin Tomescu** (20 februarie 1890; Constanța – 5 iulie 1983; București) – profesor de teologie, istoric. A făcut studii teologice preuniversitare la Iași, apoi la Facultatea de Teologie din București, unde și-a luat doctoratul (1927). Voluntar în Primul Război Mondial. Director al Cancelariei Arhiepiscopiei Chișinăului (1919-1942), consilier-referent cultural și profesor suplinitor (1926), agregat (1927) și titular (1930) la Catedra de Istoria Bisericii Române de la Facultatea de Teologie din Chișinău (1926-1941), încadrat apoi la cea din Cernăuți-Suceava (1941-1946); membru mirean în Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Chișinăului și în Congresul Național Bisericesc. A organizat și a condus pelerinaje la Muntele Athos și în Țara Sfîntă. A suferit mai mulți ani de detenție în închisorile comuniste.

7. Un om al Chișinăului – arhiepiscopul Grigore de dr. **Vlad Mischevca** (R. Moldova). Arhiepiscopul **Grigore** (23 ianuarie 1764; Grecia – 3 ianuarie 1846; Chișinău) a avut o stradă în orașul vechi, care îi purta numele – Irinopol (în rusă – Irinopolskaia; azi, str. Octavian Goga), și e înmormîntat în Catedrala din Chișinău. Fiind grec de origine, legătura lui cu biserica grecească conta foarte mult, inclusiv pentru afirmarea relațiilor spirituale româno-elene.

8. Proiecte de punere în valoare a orașelor prin iluminare de drd. **Aurelia Trifan** (R. Moldova). S-au adus exemple de folosire a iluminăției în marile orașe ale lumii: Moscova, Sankt Petersburg, Tokyo, Shanghai, București ș.a., de la care Chișinăul poate prelua practici elaborate de specialiștii respectivi, verificate de timp. S-a făcut referire și la mai multe probleme cauzate de o utilizare ineficientă, inutilă sau inestetică a luminii artificiale.

9. **60 de ani în Chișinău** de prof. dr. Aurel Marinciuc (R. Moldova). Au fost depănate amintiri din viața cotidiană a chișinăuienilor din a doua jumătate a sec. XX.

A urmat prezentarea, de către **Iurie Colesnic**, a cărților sale **Timp și istorie: autori de la „Viața Basarabiei”** (Chișinău, „Grafema Libris” SRL, 2011, 440 p.) și **Chișinăul din amintire** (Chișinău, „Grafema Libris” SRL, 2011, 516 p.), apărute sub auspiciile BM „B.P. Hasdeu”. Sînt două volume de format enciclopedic, la care autorul a muncit asiduu, perseverent în arhive, călătorind sute de kilometri pentru a căpăta mărturii din prima sursă, nedormind nopțile pentru a înșira pe file albe istorisirile unor vieți (de oameni, de clădiri, monumente, cărți sau reviste etc.) din trecutul Chișinăului sau al Basarabiei. „Cărțile care pornesc astăzi în lume sînt niște enciclopedii lirice. Doresc ca ele să ajungă la fiecare cititor care se află în căutare permanentă de acest gen de literatură”, a spus I. Colesnic, pomițînd că va stăruii cu răbdare și insistență pe lîngă forurile de conducere în acțiunea sa de a scoate la lumina tiparului și alte manuscrise care sînt deja bune de tipar, dar nu s-au găsit mijloace financiare de a le tipări, și care sînt nu mai puțin interesante pentru comunitatea științifică, dar și pentru cetățenii de rînd.

Poate e vremea să abandonăm nostalgiile universaliste și să ne concentrăm atenția asupra a ceea ce putem face bine fiecare dintre noi în meseria aleasă – pentru familie, colegi, prieteni, pentru spațiul în care locuim. Dr. L. Kulikovski, prefațatoarea ambelor volume menționate mai sus, notează, printre altele: „Noi, basarabenii, parcă am ales să fim cei care-și ratează consecvent viitorul. În momentele tulburi, de răscruce pentru noi, conducătorii noștri aleg calea simplă, dar sigură de a se pierde în negura istoriei. Din păcate, noii conducători, care preiau puterea și se consideră profeți ai previzibilității, se reduc la niște autopsii economice, rezultatele cărora servesc ca

fundament pentru acțiunile viitoare, dar uită experiența trecutului. Uită că trecutul este, de fapt, ușa viitorului (B.P. Hasdeu). Paradigma viitorului este preventivă, nu curativă. Conducătorii noștri uită trecutul apropiat, uită ce au promis, uită încotro merg și încotro conduc după sine o țară. Nu cunosc trecutul îndepărtat plin de exemple și greșeli pe care ei, cu obstinație, le repetă. Modelele rămase în istorie ne-ar feri de haosul și anarhia autentică, dar, principalul, ne-ar sugera cum să acționăm întru viitorul nostru.” Într-adevăr, cărțile lui I. Colesnic oferă destule exemple de trăire destoinică a vieții înaintașilor noștri și de slujire credincioasă idealurilor înalte ale națiunii.

Revista *Viața Basarabiei*, editată între anii 1932 și 1940, la Chișinău, și în 1941-1944, la București, de Asociația culturală „Cuvînt Moldovenesc”, al cărei președinte era Pan Halippa, a fost concepută întru ajutorarea și susținerea activităților de cultură și educație cetățenească. Ea a avut circa 200 de colaboratori, din care făceau parte scriitori, filologi, ziariști, istorici, bibliografi, juriști, plasticieni, economiști, preoți ș.a.m.d. Dintre numele incluse în paginile volumului enciclopedic al lui I. Colesnic menționăm: Nicolae N. Alexandri, Elena Alistar, Zamfir Arbore, Gheorghe Bezviconi, Alexandru Boldur, Ion Buzdugan, Vladimir Cavarnali, Ștefan Ciobanu, Constantin Ciopraga, Nicolai Costenco, Olga Crușevan, Chiril Aldea-Cușarov, Alexandru David, Lotis Dolenga, Artur Gorovei, Sergiu Grosu, Pan Halippa, Magda Isanos, Bogdan Istru, Vasile Luțcan, Gheorghe V. Madan, George Meniuc, Teodor Nencev, Sergiu Matei Nica, Alexandru Robot, Octav Sargețiu, Iacob Slavov, Nicolae Spătaru, Petre Ștefănuță, Alfred Tibereanu, Vasile Țepordei ș.a. Sînt nume definatorii care au dus faima revistei peste zeci de ani, încît și azi ea este căutată, citită și apreciată. *Viața Basarabiei* a fost acel nucleu al societății care a adunat în jurul său întreaga elită culturală și științifică a epocii pentru a forma o concepție clară

de dezvoltare a Basarabiei în cadrul granițelor firești ale Patriei-Mamă.

Amintirile chișinăuienilor, selectate cu migală de scriitorul și istoriograful I. Colesnic pe parcursul mai multor ani, redată în formă de eseuri biobibliografice, vor deveni pentru mulți împătimiți ai istoriei și etnografiei regionale un adevărat deliciu. Numai câte nume, numai câte episoade captivante din viața și activitatea concetățenilor noștri, despre întemeierea instituțiilor, construirea sau demolarea caselor, dezvelirea sau dispariția monumentelor din oraș vor găsi pătimașii de a descoperi noutăți! Aducem și din acest volum palpitant câteva titluri grăitoare de proză documentară, în stilul deja format temeinic al autorului, în serialul *Basarabia necunoscută: Lecția de neuitat a Basarabiei* (legăturile directe dintre Basarabia, Bucovina și Ardeal), *Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni, Primul guvernator civil al Basarabiei* (Scarlat Sturza), *A fost cândva cel mai bun în Europa...* (Spitalul de Psihiatrie din Costiujeni), *Un nobil ce-a înnobilat Chișinăul* (arhitectul Mitrofan Elladi), *Un ctitor al medicinei basarabene – Toma Ciorbă, Seminarul Teologic, Prin vocea lui vorbeau strămoșii...* (actorul Misail Chiriță), *Pe valurile memoriei cu Nichifor Crainic, Un exponent al generației de aur* (mitropolitul Antonie Plămădeală), *Un Șolohov al Basarabiei* (scriitorul Alexandru Tambur), *Vremurile de odinioară sînt ca un abur* (soții Tatiana și Gheorghe Bezviconi), *Cel mai mare arhitect pe care l-a dat Chișinăul* (Alexei Șciusev), *Un muzeograf din noua generație* (Grigore Vrabie), *Catedrala veche, Muzeul Bisericesc, Grădina Publică, Cimitirul Central Ortodox la un pas de a deveni Pantheon, Revenirea marelui artist* (Alexandru Plămădeală), *Un primar de Chișinău care a fost și primarul Odesei* (Gherman Pîntea), *Întîia dintre Marii...* (cîntăreața Maria Cebotari), *Monumentul-simbol al Chișinăului* (Ștefan cel Mare și Sfînt), *Familia Dicescu, Frații Parhomovici, Apusul unui neam* (familia Krupenski) ș.a.

Volumele *Timp și istorie: autori de la „Viața Basarabiei” și Chișinăul din amintire* sînt o autentică oglindă, ba chiar o „mașină a timpului”, după expresia scriitorului englez H.G. Wells, căci iconografia lor ne duce în vremuri apuse, dar de neuitat. Aproape fiecare pagină ne prezintă vederi cu: ba o personalitate, ba o casă, ba o stradă, ba o barieră, ba un izvor, ba o moară de apă, ba chiar... un tramvai – parcă dispărute în negura timpului, dar readuse de I. Colesnic în actualitate, în circuitul materialelor științifice. În felul acesta „...Chișinăul își reamintește istoria pentru a-și dezvolta capacitatea de a lupta cu valul de atrofieri a sentimentului de mîndrie, cu indiferența și pasivitatea celor responsabili de dezvoltarea lui, pentru a-și spori capacitatea de a supraviețui. Chișinăul privește sigur în viitor”, ne asigură autorul cuvintelor-înainte, dr. Lidia Kulikovski. Cu certitudine, materialul adunat între copertile acestor volume va deveni o pistă de lansare pentru alte cercetări în domeniu. Felicitările primite de I. Colesnic din partea celor prezenți la conferință sînt un avans pentru destăinuirea următoarelor file ale istoriei, care se păstrează în sertarele mesei lui de lucru, dar și pentru a descoperi în arhive documente noi. În fine, putem spune fără ezitare: două volume – ca două monumente, păcat că sînt tipărite într-un tiraj atît de mic și au devenit o raritate bibliografică imediat după lansare...

S-a încadrat perfect în atmosfera autumnală a Chișinăului și expoziția **Chișinăul vechi în grafică**

– autoare **Constanța Abălașei-Donoșă** (născută la Brăila, în 1954), care este o creatoare înzestrată cu aptitudini multiple: semnează și expune pictură pe șevalet de mai bine de trei decenii, de asemenea în

palmaresul ei întâlnim lucrări de grafică și scrieri literare. A avut peste 35 de expoziții personale și peste 130 de participări la expoziții de grup în România, Franța și Turcia. A ilustrat 15 cărți, în țară și în străinătate. Lucrările artistei se găsesc în colecții particulare din România, Franța, SUA, Canada și Grecia. Uimitor de generoasă, C. Abălașei-Donoșă a donat BM „B.P. Hasdeu” 35 de lucrări de grafică, închinată celui mai mare român din toate timpurile – Ștefan cel Mare și Sfânt.

În Sala de lectură a BM, paralel cu **tradiționala expoziție de cărți** (*Chișinău. Enciclopedie* de I. Colesnic, *Chișinău. File de istorie* de A. Eșanu, *Colina antenelor de bruiaj* de L. Sainciuc, *Muzeele invită ș.a.*) despre municipiul aniversat, Centrul de Informare și Documentare „Chișinău” a desfășurat încă trei expoziții: **Chișinău în filatelie** (timbre, plicuri și cărți poștale, cu imagini ale clădirilor vechi și noi, biserici ale Chișinăului, personalități notorii care au activat aici); **Chișinăul în suvenir** (farfurii, căni, ploști, halbe, covorașe ș.a. cu simboluri sau priveliști ale capitalei); **Chișinăul delicios** (produse alimentare: torturi, prăjituri, bomboane, mezeluri, precum și feluri de mâncare, diverse băuturi, în a căror denumire figurează cuvântul „Chișinău” sau

„capitală”, de la întreprinderile „Bucuria”, „Franzeleuța”, „Carmez”, „Aroma” și supermarketurile „Green Hills”, „Fidesco” etc.).

Conferința internațională *Chișinău – între trecut și viitor*, care a avut drept scop promovarea valorilor patrimoniale ale municipiului, și-a atins cu brio scopul: dincolo de avantajele strict profesionale, măsurate în mod statistic, există dorința chișinăuienilor de a se familiariza cu o cultură prezentă în spațiul lor vital prin realizările din domeniul științei, artelor, învățământului, prin valorile ei clasice, dar și prin cele contemporane. Cultura noastră nu are frontiere. Cred că în prezent, savanții, scriitorii, artiștii sunt destul de vizibili și ar trebui coroborate eforturile instituționale ale revistelor, editurilor, bibliotecilor etc. în scopul de a-și împărtăși și cele mai bune practici. Orice sugestie de schimbare, bazată pe experiența unei persoane sau a unui grup, trebuie recepțată cu respect de beneficiar. Dacă există contribuții cu adevărat importante ale unuia sau altuia, ele vor rămâne în memoria posterității. Rolul fiecăruia dintre noi se măsoară prin exercitarea funcțiilor noastre cu profesionalism, dar și prin atenția față de oameni, în toate domeniile în care lucrăm.

SĂ CUNOAȘTEM ORAȘUL ÎMPREUNĂ

*Elena BUTUCEL,
director, Filiala „Ovidius”*

Aflată la cea de-a treia ediție, Decada „Orașul meu” s-a desfășurat pe întreg teritoriul municipiului Chișinău cu activități de promovare a aspectelor istoric, cultural și literar. Este perioada când bibliotecile sensibilizează membrii comunității cu multe date importante despre orașul în care locuiesc și personalitățile lui.

Biblioteca „Ovidius” și la această ediție a venit cu un program foarte variat pen-

tru diferite grupuri de utilizatori. Activitățile au fost pe măsura omagierii orașului nostru secular la cei 575 de ani de la prima atestare documentară. Astfel, în perioada 4-14 octombrie, lansând către chișinăuieni îndemnul „Vă invităm să cunoaștem orașul împreună”, au fost organizate 17 activități interesante de valorificare a trecutului și evaluare a prezentului capitalei noastre. Programul a inclus lansări și prezentări de

carte, recitaluri de poezie, expoziție de fotografii, expoziții de artă plastică, reviste bibliografice, expoziții inedite: clopoței și păpuși din porțelan din colecțiile personale ale chișinăuienilor. Impresionant a fost pentru cei prezenți acest șir de manifestări omagiale, dat fiind faptul că toate activitățile au fost începute cu audierea Imnului Chișinăului.

Deschiderea oficială a Decadei a început cu un recital de poezie cu genericul **Oraș strâbun din rugăciuni de piatră**, prezentat de studenții de la Colegiul Politehnic și Colegiul de Construcții, însoțiți de profesori și bibliotecari. Au fost prezentate poeziile autorilor autohtoni: Emilian Bucov (*Salcâmii Chișinăului*); Nicolai Costenco (*Chișinăului*); Ion Hadârcă (*Sonetul Văii Morii*); Ianoș Țurcanu (*Mi-ești drag...*); Filip Mironov (*Chișinău*); Valentin Roșca (*Îmi ești drag*) ș.a.

A urmat lansarea cărții **Fărăme de suflet** de Aurelian Silvestru – doctor în psihologie, pedagog, scriitor, plastician, compozitor și directorul fondator al Liceului experimental de creativitate și inventică „Prometeu-Prim” din Chișinău. Evenimentul s-a desfășurat în cadrul cenaclului literar „Ovidius” al bibliotecii, moderat de scriitorul Ianoș Țurcanu. La eveniment au fost prezenți acad. Mihai Cimpoi, scriitorii Iulian Filip, Nicolae Dabija, Vasile Spinei, ziariști și publiciști, profesori și studenți, liceeni. Atât scriitorul Ianoș Țurcanu, cât și ceilalți vorbitori au evidențiat în luările de cuvânt multiplele virtuți ale autorului, dar și calitățile cărții lansate, trecând în revistă și celelalte opere apărute de sub pana sa inspirată. Autorul a menționat că este o carte ușor de citit și va fi de folos cititorilor de toate vârstele.

Scriitorul-academician Nicolae Dabija a calificat volumul apărut drept cartea anului. „*Fărăme de suflet* sunt fărăme din Dumnezeu. Este o carte de învățătură ce ne antrenează demnitatea. Destinul omu-

lui este creația. Scriitorul Aurelian Silvestru are curajul de a deschide drumul spre sufletul omului.” Cu parabolele *Bunătatea*, *Sufletul*, *Dragostea* scriitorul ne îndeamnă să iubim, să cunoaștem și să prețuim viața.

Profesoara Daniela Șterbeț de la Liceul de creativitate și inventică „Prometeu-Prim”, împreună cu o echipă de liceeni, au organizat un recital de înțelepte tablete, psalmi și parabole din opera lui Aurelian Silvestru. Laitmotivul celor care au vorbit a fost unic: cartea aceasta, ca și toate celelalte opere literare ale scriitorului, este scrisă din suflet și neapărat va ajunge la alt suflet, cel al cititorului. Lansarea s-a încheiat cu o frumoasă sesiune de autografe pe care autorul le-a adresat publicului dornic de a avea în posesie câteva gânduri scrise de un talentat scriitor.

Legenda constituirii orașului Chișinău a fost reiterată în cadrul a trei ore de lectură cu genericul **Să cunoaștem legenda orașului Chișinău**, care a avut ca scop aprofundarea cunoștințelor ce țin de istoria orașului natal, aprecierea și împărtășirea sentimentului de a proteja și a valorifica ținutul natal, de a transmite generațiilor viitoare, îndeosebi copiilor, patriotismul și mândria de a fi cetățeni ai Republicii Moldova și localnici ai acestui oraș frumos. Copiii au aflat multe informații noi despre orașul lor natal. Foarte interesantă și inedită a fost prezentarea evenimentelor dezvoltării seculare a orașului, utilizând formatul electronic PowerPoint. Copiii au fost provocați la creație, propunându-li-se să participe la concursul de desen pe asfalt cu genericul **Orașul meu cu farmec de poveste**. Ei au desenat cele mai cunoscute imagini ale locurilor frumoase ale Chișinăului: Arcul de Triumf, Porțile orașului, Orologiul de pe clădirea Primăriei. În cadrul programului extramuros *Ziua bibliotecii la grădiniță* s-au desfășurat cinci ore de lectură cu tema **Chișinău – un oraș frumos**

sub soare. Astfel, micuții chișinăuieni au aflat mai multe date istorice despre orașul natal, au ascultat versuri și cântece dedicate Chișinăului. Prin aceasta am reușit de a insufla mândrie și respect pentru localitatea în care trăim și vor trăi generațiile viitoare.

Cum se îmbină iubirea și tristețea în ecuații lirice au aflat un grup de adolescenți, studenți ai Colegiului de Construcții din Chișinău și ai Colegiului Politehnic, elevi ai Liceului Academiei de Științe din Moldova în cadrul dialogului sincer cu poetul Ianoș Țurcanu. De fapt, s-a produs un **medalion literar-artistic omagial** dedicat acestui scriitor bine cunoscut de cititorii mari și mici, care este autorul a circa 50 de cărți pentru adulți și copii, o parte din ele traduse în limbile italiană, rusă, engleză, germană, franceză. Manifestarea s-a înscris cu brio în șirul evenimentelor dedicate personalităților chișinăuene, deoarece după cum a remarcat moderatoarea activității, jurnalista Zinaida Izbaș, poetul Ianoș Țurcanu este un Om al Cetății Culturii – orașul Chișinău. În continuare elevii au recitat poezii dragi lor scrise de

Ianoș Țurcanu. Doina Ocară, elevă la Liceul Academiei de Științe, a prezentat poezia *Eternitate*, Dana Ciobanu, elevă la Liceul „Spiru Haret”, foarte emoționant a recitat poezia *O toamnă fantastică*. Poetul le-a oferit în dar câte o carte de a sa. Cel mai bine vorbește despre operă însăși opera poetului. Din acest considerent un buchet de versuri, dar și date biografice despre scriitor, au prezentat studenții Colegiului de Construcții din Chișinău. „Ianoș Țurcanu este un poet care scrie cu sufletul unui adolescent, este un poet al iubirii. Poezia sa te atrage ca un magnet, de foarte multe ori ne regăsim în versurile sale”, au mărturisit tinerii. Poetul le-a mulțumit pentru că au citit versuri foarte dragi sufletului său. Surprinzătoare pentru poet a fost selecția de aforisme din creația sa, apreciată cu ovații de public. În acest context poetic și autumnal au răsunat cântece pe versuri de Ianoș Țurcanu, interpretate la chitară de Natalia Croitoru, acompaniată de Sergiu Druguș la saxofon.

În urma activității de succes organizate în cadrul Decadei orașului s-a înscris și vernisajul de fotografii **Bisericile Chiși-**

năului, exponatele fiind din patrimoniul Muzeului de Istorie al orașului Chișinău. După cum a menționat și colaboratorul muzeului dna Veronica Bîrcă, prezentă la acest eveniment, organizarea expoziției a fost un prilej de a expune și a aduce la cunoștința publicului larg relatarea unor imagini privind numărul bisericilor, cercetarea istoriei acestora de la înființarea și zidirea bisericii, până în prezent. Expoziția propriu-zisă a fost structurată în două compartimente: *Biserici dispărute și Locașurile sfinte de azi*. Tinerii, participanții la acest vernisaj, au relevat în comunicările lor informația utilă și interesantă aflată cu acest prilej.

Vernisajul de pictură cu genericul **Aurelian Silvestru – viziuni sufletești** a fost un alt prilej de a se aduna la bibliotecă admiratorii acestei multilateral talentate personalități, după cum a fost menționat de cei prezenți. Autorul merge la unison cu literatura și arta plastică și în desene găsim o subtilitate filosofică și o sensibilitate deosebită. Fiecare lucrare te face să meditezi, este un leac pentru suflet. Desenele autorului au o energie magnifică. Astfel toți invitații și vizitatorii au plecat impresionați de la acest eveniment în cadrul căruia au acumulat cunoștințe noi în dezvoltarea respectului față de creația

plastică, cunoașterea sensului și funcției operei de artă.

Biblioteca „Ovidius” a fost în această perioadă un loc atractiv pentru chișinăuieni și prin găzduirea unor expoziții inedite de obiecte decorative din colecțiile personale ale chișinăuienilor: clopoței confecționați din diverse materiale din colecția scriitorului Vasile Spinei și adunați din diferite colțuri ale lumii (Franța, Italia, Austria, SUA, Finlanda, India, Turcia, Georgia, Germania, Olanda, Belgia, Polonia, România, Ucraina ș.a.). Colecția este constituită din 160 de clopoței cu diferite forme. O altă colecție a fost formată din păpuși vechi din porțelan, a dnei Anastasia Poițașan, care a prezentat vestimentația anilor 1900-1960. Colecții bogate, interesante și pline de farmec.

Pe parcursul Decadei „Orașul meu”, biblioteca noastră a adunat multă lume în jurul acestui eveniment, doritori de a se aprofunda în studierea trecutului istoric al Chișinăului, de a cunoaște personalități cu care se mândrește orașul nostru. Astfel, prin omagiul adus orașului îndrăgit, Filiala „Ovidius” a consemnat onorabil cei 575 de ani ai capitalei împreună cu cele circa 700 de persoane prezente la aceste evenimente: scriitori, jurnaliști, pictori, profesori, elevi, studenți, casnice, pensionari etc.

ORAȘUL MEU, IUBIREA MEA...

Elena TAMAZLÂCARU

De dragul adevărului trebuie să spunem că cei ce locuiesc pe bulevardul Alba Iulia și pe străzile paralele au simțit pregătirile de jubileu ale Primăriei cu mult mai înainte, ele incluzând și reparația străzii, și unele remanieri în stil european ale curților din interiorul cartierului. Strict legată de evenimentul Chișinău – 575 este și Decada „Chișinău, orașul meu”, inițiată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. La

4 octombrie 2011, de exemplu, filialele BM „B.P. Hasdeu” – „Ovidius” și „Alba Iulia” – dau startul Decadei cu ample activități în aceeași zi, dar la ore diferite. Ambele manifestări, observăm, sunt axate pe destine marcante de personalități ale vieții publice din R. Moldova, care activează în spațiul capitalei, al Chișinăului nostru drag. Practic, Decada începe la Biblioteca „Ovidius”, unde cititorii și prietenii cărții au venit la o

întâlnire de suflet cu scriitorul Aurelian Silvestru și volumul său *Cel rătăcit*, titlu inclus în Programul de lectură *Chișinăul citește o carte* și continuă la „Alba Iulia” cu o originală conferință despre Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, care ni-l aduce în prim-plan pe muzeograful Mihai Ursu, directorul instituției, prin proaspătul volum lansat în cadrul conferinței *Perpetua căutare. Reflecții despre activitatea muzeografului Mihai Ursu*, volum semnat de Constantin Ciobanu, președintele Asociației filateliștilor, maximafileiștilor și cartofiștilor din Republica Moldova, și soția sa, Maria Godorozea.

Așadar, Biblioteca Publică „Alba Iulia”, 4 octombrie, ora 16:00. Programul îl anunță pe jurnalistul și filatelistul Constantin Ciobanu cu o conferință consacrată Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală. Directoarea Elena Roșca trece în revistă temele manifestărilor ce întregesc decada în curs de desfășurare, apoi se oprește la conferință, invitându-l pe Constantin Ciobanu. Cum Domnia Sa are darul de a povesti, parcurgem etapă cu etapă, trecem de la un moment important la altul, dezghiocând biografia și activitatea uneia dintre cele mai vechi și mai importante instituții muzeistice nu doar din spațiul nostru, care prinde contururi și relief concret acum, în fața noastră. Bunăoară, știați că muzeul nostru apare pe când existau muzee doar la Londra, Paris și Viena? Iertare, poate mai exista unul-două pe undeva. Începând cu anul 1856 și continuând cu 1889, ascultăm „povestea” devenirii muzeului, încadrată firesc în cea a Basarabiei, dacă istoria ultimelor două secole de ocupație rusească poate fi poveste... Personalități, evenimente, perioade înfloritoare și mai puțin... Treptat, treptat observăm că „povestea” Muzeului ne-a adus „pe o roată” să ne spună „povestea toată”: în ultimele două decenii ce se împletesc strâns cu destinul unui savant, al directorului Mihai Ursu. În acest context

firesc știați că în condiții nefaste pentru cultură și studiu talentatul istoric și muzeograf Mihai Ursu a elaborat pentru instituția din subordinea-i, pentru Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, o nouă, atenție, concepție?! Observată, „descoperită” și preluată și de specialiștii europeni! Este, să recunoaștem, o mare victorie a științei noastre în general și a celei muzeografice în special. Iată aici ne amintim și de faptul că acest pământ a tot dăruit minți luminate și munți de spirit și de frumusețe umană pretutindeni pe glob. Iar nevecinii de la Răsărit s-au tot bucurat din plin de acest delicat detaliu de la Ștefan cel Mare încoace: de Cantemirești, de Milescu-Spătarul. Foarte indirect și „modern” – de Ion Ungureanu, Eugen Doga, Ion Druță, Emil Loteanu. De atâtea alte unice talente și genii... Și cum un muzeu nu există dacă nu are vizitatori, cine dacă nu noi trebuie să fim susținătorii lui. Cum nu există ziar fără de cititor, bibliotecă fără de utilizator... E nevoie de sfânta reciprocitate.

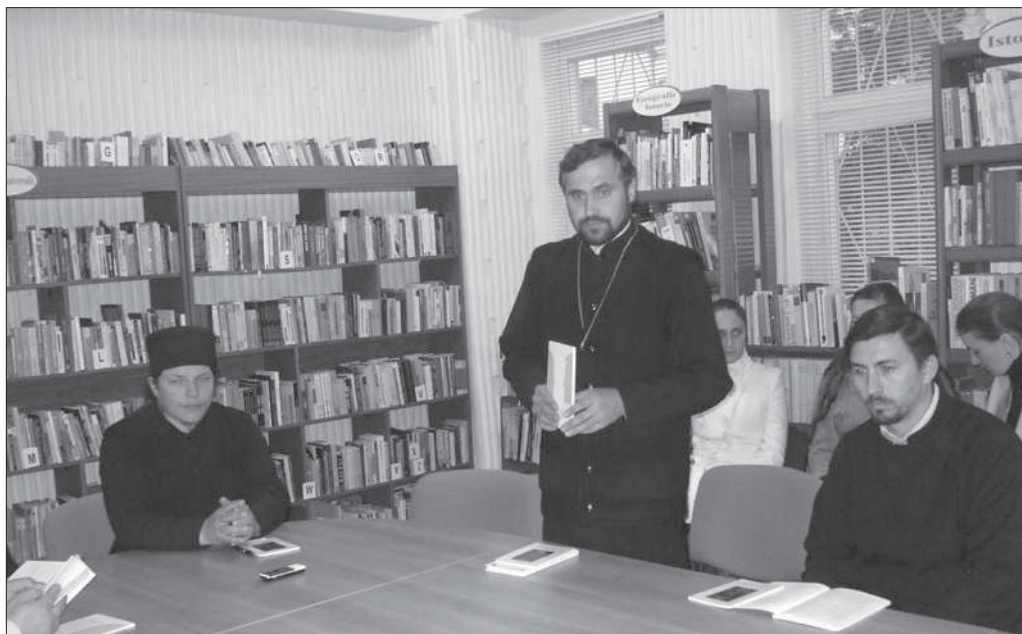
Despre multe alte aspecte ale activității în domeniul muzeal discutăm: colectarea, descrierea și păstrarea obiectelor de patrimoniu, recuperarea spațiilor istorice, și aici este amintit gestul bărbătesc al ex-președintelui interimar Mihai Ghimpu, despre crearea altor tipuri de muzee, cum ar fi Muzeul Satului – și România este prima țară care a elaborat și a organizat un asemenea muzeu încă de prin 1930. Conferința a durat câteva ore bune și s-a încheiat cu premiera de către Filiala „Alba Iulia” a mai multor cititori cu diverse ocazii legate de frecventarea instituției, inclusiv înmânarea diplomei, alături de un premiu bănesc familiei Parfentie, colegilor ziarști Nina și Vitalie și ficelilor Victoria și Dumitrița, cu ocazia frumoasă și avansat intelectuală că au fost recunoscuți drept cea mai bună familie cititoare din Chișinău!

Evenimentele cu tentă sărbătorească, prilejuate de jubileul de 575 de ani ai

Chișinăului, Decada organizată de BM „B.P. Hasdeu” continuă la Biblioteca „Alba Iulia”, firesc și planificat, cu întâlnirea cititorilor cu scriitoarea Claudia Partole. Trebuie să concretizăm de la bun început că, poeta și prozatoarea Claudia Partole își are domiciliul în sectorul Buiucani și este de-a noastră, cum s-ar zice. Vine și aici, și la alte biblioteci, cu mult drag, dar vine și cu notăți cumva permanente pentru cititorul său. Acum proaspăta apariție editorială bilingvă, româno-engleză, *Floarea iubirii*, face parte din proiectul *Chișinăul citește o carte – Copiii Chișinăului citesc o carte*. Liceenii din clasa a V-a de la Liceul Teoretic „Petru Rareș”, și trebuie să spunem că sunt prezenți și colegii lor din clasa a XII-a de la același liceu, elevii doamnei profesoare de limba și literatura română Oxana Munteanu, sunt și ei printre cei mai buni cititori ai Filialei „Alba Iulia”. Pentru ei am invitat scriitoarea, pentru cei care au pregătit, au prezentat și au dăruit un flashmob literar format din cuvântul I-U-B-I-R-E, alcătuint câte un cuvânt-cheie de la fiecare literă,

începând cu Inimă ca să ajungă, literă cu literă, la Eminescu! După care fiecare dintre ei și-au lecturat micile recenzii însoțite, multe dintre ele, de inspirate desene. Apoi, împreună cu scriitoarea care le-a povestit despre recenta deplasare de creație în Coreea de Sud, despre modul în care s-a născut originala-i carte, au ajuns la concluzia... că este predestinată și poate fi citită de toate vârstele – căci toate vârstele iubesc! Își iubesc părinții, frații și surorile, colegii... Școala, biblioteca, strada, orașul, Țara... Întâlnesc, mai apoi, și iubirea vieții! Liceenii din clasele mari au încercat să dea o definiție proprie fenomenului, sentimentului iubirii, mulți dintre ei fiind îndrăgostiți! Căci, cum știm foarte bine cu toții, în școală încolțește, ca un ghiocel, acest sentiment cel mai important al fiecărui destin uman.

La 10 octombrie Clubul „Vertical”, de la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Cartierul Buiucani al Chișinăului, dirigit de preotul Viorel Cojocaru, se întrunește la bibliotecă, în sala de la etaj,

cu ocazia lansării cărților *Cartea familiei* și *Ca pe smochinul cel neroditor să nu mă tai, Mântuitorule!* de egumenul de la Mănăstirea Curchi, Augustin Zaboroșciuc. De menționat că manifestările Clubului „Vertical” sunt permanente la Biblioteca „Alba Iulia”: ba vine tânărul și vrednicul preot V. Cojocar cu niște filme despre istorie, credință, iubire și demnitate umană, ba se discută despre basarabeanul de la Sângerei Valeriu Gafencu, filosoful sec. XX, supranumit, pe bună dreptate, „Sfântul închisorilor”, ba vine în Postul Mare al Paștelui cu cartea *Timpul cernerii* același tânăr preot-călugăr, egumenul Augustin Zaboroșciuc...

Cartea familiei. Ghid pentru familiști și nefamiliști (Editura „Cu Drag” – Fundația „Vasiliada”, 2011) este o lucrare ce optează, cum spune și titlul colecției din care face parte – *Pentru credința ortodoxă*, alcătuită, sistematizată și îngrijită de editorul Petru Șarcov și preotul Viorel Cojocar. Conține rugăciuni pentru toate situațiile vieții, trebuincioase în orice clipă și recomandată familiilor de creștini spre a o citi și a o avea la îndemână. Cartea e alcătuită din capitolele: *Pro Logos, Rugăciunile familiei, Sfaturi duhovnicești ziditoare de familii trainice* și se încheie cu *Aspecte canonice obligatorii pentru Taina Sfintei Cununii*. În deschiderea debaterilor ia cuvântul gazda, Elena Roșca, directorul bibliotecii, apoi se includ editorul Petru Șarcov, moderatorul, preotul Viorel Cojocar, Ludmila Costin, Tatiana Doibani, preotul-călugăr Irineu, Dumitru Șarcov, profesor Virgil Mândăcanu... Participă cu luări de cuvânt și atitudini altă multă lume prezentă... Pe neobservate se trece la discuția volumului *Ca pe smochinul cel neroditor să nu mă tai, Mântuitorule!*, autor preotul Augustin Zaboroșciuc.

Cartea, apărută și ea la Editura „Cu Drag”, în 2011, este rezultatul unor gânduri ce s-au născut în urma lecturilor, meditațiilor, a practicării orânduierilor din mănăstire și a comunicării cu credincioșii – autorul este slujitor la Mănăstirea Curchi. Cele 90 de pagini conțin capitolele: *Prolog, Confesiones, Metanoia*, precum și două subcapitole: *Canon de pocăință către Domnul nostru Iisus Hristos al sufletului celui necăjit* și *Canon înainte de împărțirea cu sfințele și de viață dătătoarele Taine ale lui Hristos*. Ce putem spune despre tânărul autor cu pană încă nesigură, pe alocuri, dar care are o frază mustoasă și mângâietoare? Este la primele sale scrieri, frumoase, sincere și creștinești. Poate încercăm să răspundem chiar cu cuvintele autorului, luate dintr-un poem din coperta a patra a volumului lansat în cadrul manifestării, cu titlul *Tânguire*: „Doresc să simt din nou prezența / Harului Divin, / Ai inimii genunchi să-mi plec / Și Ție să mă-nchin. // ... // S-aud din nou un glas duios, / O, dulcele Tău glas: / „Copilul Meu, pierdut ai fost, / Dar astăzi Te-am aflat. // S-alini din nou tristețea grea / A sufletului meu, / Să-mi plâng din nou cu lacrimi fuga, / De Tine, Domnul meu.”

Și, nu în ultimul rând, să amintim și de întâlnirea micuților de la grădinița nr. 186 din cartier cu scriitorul Titus Știrbu și o nouă carte pe înțelesul tuturor *Ghicatori și poezii pentru cei mai mici copii*. T. Știrbu vine foarte des la Buiucani de la Botanica, dar pentru că tot de la Chișinău vine, i-am ales o zi în cadrul Decadei Chișinăului pentru frumoasa-i întâlnire cu micuții săi cititori.

Cu ce putem încheia aceste rânduri despre evenimente consacrate Chișinăului la 575 de ani? Doar cu un tradițional *La mulți ani tuturor!*

CU DRAG ȘI RECUNOȘTIȚĂ

Întreaga viață și-a consacrat-o bibliotecii. Este stăpâna lăcașului cărții. Este decanul profesiei de bibliotecar din raion. Anume aceste epitete le-am selectat pentru a le dedica doamnei Elisaveta Timbur, director al Bibliotecii publice raionale Nisporeni.

Absolventă a Facultății de filologie (calificarea filolog; profesor de limbă și literatură română, bibliotecar-bibliograf) a USM, patruzeci și cinci de ani de muncă neîntreruptă (dintre care treizeci și trei de ani în biblioteca raională) i-a dedicat activității bibliotecare, unicul lucrător cu o vechime în muncă atât de mare în acest domeniu.

Pe parcursul acestor ani pragul bibliotecii l-au pășit sute de mii de cititori, recunoscători fiind personalului care i-au servit și i-au ajutat să călătorească în lumea cărților și cunoștințelor; în incinta ei au fost desfășurate manifestări interesante de delectare, de promovare a cărții, lecturii, a personalităților notorii ale ținutului nostru, patrimoniului cultural local și universal.

Am trecut prin greutăți, încercări și neajunsuri: edificiul nu corespundea menirii lui sociale, nu se încălzea, duceam lipsă de finanțe, cadre calificate. Dar pe toate le-am învins.

Susținuți de consilierii Consiliul raional Nisporeni, la insistența dnei A. Andronachi, șeful Secției cultură, și cu aportul dnei director, în ultimii ani am obținut mijloace financiare și s-a înfăptuit reparația capitală a interiorului bibliotecii, s-a ameliorat achiziția de carte și s-a schimbat mobilierul, pentru ce le mulțumim mult.

Managerul joacă un rol-cheie în dirijarea surselor umane. Dna Elisaveta Timbur

permanent ne încurajează, ne-a ajutat să studiem materialele bibliologice privind pregătirea și înaintarea documentelor pentru obținerea și ulterior pentru confirmarea gradelor de calificare profesională. Doamna Elisaveta este și formator și moderator al acțiunilor de instruire și perfecționare profesională a bibliotecarilor din raion.

A fost responsabilă de editarea unor lucrări bibliografice (alcătuitor N. Mucu) care au fost menționate la nivel republican cu locuri, diplome și premii, fiind lansate ulterior în cadrul activităților culturale.

În 2003 (când lipseau complet finanțe pentru achiziția de publicații), de una singură, a elaborat proiectul de dezvoltare a colecțiilor, finanțat de Fundația „Soros-Moldova”, datorită căruia biblioteca, prima în raion, a obținut un grant în valoare de 750 USD (10 624 lei) pentru achiziție de carte, totodată ajutând încă opt biblioteci din raion în situații similare.

Dna director și-a perfecționat măiestria la diferite cursuri și ateliere de perfecționare profesională din țară și de peste hotare. A avut ocazia de a participa la congresele bibliotecarilor (I-VI), saloanele internaționale de carte, precum și la cele de carte pentru copii și tineret, conferințele anuale ale ABRM, simpoziioanele republicane.

Îndeosebi este preocupată de un domeniu foarte interesant al bibliologiei – bibliometria, care utilizează metode matematice și statistice. În baza cercetărilor efectuate pe tema menționată mai sus a elaborat în anul 2007 un ghid – lucrarea metodică pentru biblioteci *Finanțele bibliotecii*.

Succesele profesionale ale colaboratorilor și ale directorului bibliotecii au fost apreciate după merit (ne referim la câteva din ultimii ani): în 2003, la „Ora de bilanț”, dnei Țimbur i s-a decernat *Diploma* Primăriei Nisporeni, iar în cadrul Concursului național a primit titlul „Cel mai bun bibliotecar al anului”. Ulterior în cadrul Concursului *Biblioteca – partener în promovarea proprietății intelectuale* i s-a decernat: *Diploma AGEPI* și premiul special (2005 – ediția I); *Diploma AGEPI* și un premiu bănesc în valoare de 1000 lei (2007 – ediția II); *Diploma AGEPI* pentru participare (2009 – ediția III). În 2008 a primit *Diploma de Onoare* a Ministerului Culturii pentru cel mai bun indicator de performanță cheltuieli pe cap de locuitor pentru achiziție de publicații. Tot în 2008 i s-a acordat *Diploma* Secției de cultură pentru locul II în etapa raională a

Concursului republican *Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate*.

Pe parcursul întregii activități, în domeniul culturii, dna Elisaveta Țimbur a învățat să-și iubească profesia, s-o accepte, s-o apere cu demnitate și mândrie, să ceară acest lucru și de la colegii ei. S-a străduit să-și ajute colegii, să-i sprijine, să-i susțină, să-i promoveze, vizitând toate bibliotecile din raion și acordându-le asistență de specialitate multor generații de bibliotecari.

Cu acest frumos prilej, îi urăm bibliotecarului, bibliografului, învățătorului nostru, directorului Bibliotecii publice raionale Nisporeni – dna Elisaveta Țimbur – mulți ani, sănătate trainică, o activitate de succes întru promovarea și împlinirea unor noi programe și proiecte.

*Colectivul Bibliotecii publice
raionale Nisporeni*

CHIȘINĂUL ANIVERSAR ÎN INIMA LICEENILOR

*Victoria ȘCOLNIC,
profesoară de limba și literatura română,
Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, Chișinău*

În procesul de învățămînt contemporan au loc din an în an transformări esențiale – se schimbă atît structura și conținutul disciplinelor școlare, cît și tehnologiile de predare. Legătura școlilor, gimnaziilor și, mai ales, a liceelor cu știința, tehnica, creațiile literar-artistice constituie un fapt real. În acest context bibliotecile și catedrele școlare devin surse de informare permanentă în decursul întregului an educațional. De aceea, bibliotecarii școlari și cadrele didactice trebuie să caute și să găsească încontinuu forme și metode noi de muncă cu cartea, să implementeze cît mai bine tehnologiile moderne în corespundere cu cerințelor actuale de învățămînt.

În scopul demonstrării acestui deznăscut, în Sala de festivități a Liceului Teoretic „Lucian Blaga” din capitală, la 12 octombrie a.c., s-a desfășurat o manifestare extracurriculară artistico-literară **Chișinăul aniversar în inima liceenilor**, organizată în contextul sărbătoririi aniversării a 575-a de la prima atestare documentară a orașului. Activitatea a fost monitorizată de elevele clasei a XII-a „A” Victoria Ostafii și Ecaterina Moldovan. La organizarea serbării a fost implicată bibliotecara liceului Eugenia Bahu și membrii Catedrei de limbă și comunicare: profesoarele Aliona Arsene (șef), Nadejda Chiosa, Maria Mihailovschi, Iulia Croitor și subsemnata. În sală a fost prezentă directoarea liceului Galina Jicul,

membri ai colectivului didactic, un grup de profesori, aflați la cursuri de perfecționare la Institutul de Științe ale Educației, veniți sub conducerea conf. univ. dr. Ștefania Isac și a conf. univ. dr. Maria Suruceanu, părinți, liceeni.

În deschidere, directoarea liceului a făcut o incursiune în „biografia” scurtă, dar bogată în evenimente instructiv-educative, ce au avut loc la Liceul Teoretic „Lucian Blaga” pe parcursul a circa 20 de ani. Apoi a urmat informația moderatoarelor care au adus la cunoștința celor prezenți cele mai edificatoare date din istoria municipiului Chișinău – de la anul primei mențiuni documentare pînă în prezent. Pe tema anunțată au prezentat un minispectacol elevii clasei a II-a Eduard Cuculescu, Lucian Gîscă și eleva clasei I Alexandrina Brunchi.

Gabriela Cozer, eleva clasei a XII-a „A”, a realizat în ajun un sondaj de opinie **Spune ce prezintă Chișinăul pentru tine**, la care au participat elevi din ciclul primar, gimnazial și liceal. Cele mai frumoase răspunsuri au fost relatate publicului, care a confirmat prin aplauze imaginația creatoare a respondenților. Iată o mică selecție din

ele: „*Orașul Chișinău pentru mine este un Paradis*” – Dumitru Nepiivoda, cl. a VI-a „B”; „*Unii spun că în întreaga lume există orașe mult mai frumoase și mai moderne decât Chișinăul, dar pentru mine acest oraș este cel mai minunat*” – Evelina Vasiliev, cl. a IX-a „B”; „*Multe s-au schimbat pe parcursul veacurilor, dar orașul meu, asemeni «Coloanei infinitului» lui Brâncuși, rămîne a fi un simbol al verticalității și al veșniciei Neamului*” – Andrian Chiriac, cl. a X-a; „*Chișinău – orașul care sălășluiește în sufletul meu și mi-e drag precum răsăritul soarelui în fiecare dimineață*” – Alina Cotea, cl. a XI-a „A”; „*Pentru mine Chișinăul e ca o oază, unde toate dorințele și speranțele prind viață, unde timpul se cristalizează și văd adevărata lui fascinație*” – Victoria Ostafii, cl. a XII-a „A”.

Aducînd în scenă simbolurile capitalei – drapelul și stema – elevii cl. a XII-a „B” au interpretat imnul Chișinăului – *Orașul meu*, versuri de Gheorghe Vodă și muzică de Eugen Doga. De un deosebit succes s-au bucurat cîntecele interpretate de liceeni: *Chișinăul meu cel mic* (versuri de Dumitru Matcovschi, muzică de Mihai Dolgan) și *Trandafirul meu* (din repertoriul cîntăreței

Nina Crulicovschi). Pe parcursul activității au fost recitate poezii de creație proprie (Marinela Petrașcu, cl. a IX-a „A”) și ale poeților contemporani (Cristina Burcenco, Dorina Bocancea din aceeași clasă), dedicate orașului natal.

Liceenii din clasele superioare, sub îndrumarea bibliotecarei, au înșușit să adune și să plaseze informații în fișiere de formatul PowerPoint. Demonstrând această performanță, eleva cl. a XII-a „B” Ecaterina Malcoci a realizat un slaid despre cele mai importante biblioteci din municipiul Chișinău: Biblioteca Națională a RM, Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” a AȘM, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” cu cele 31 de filiale ale ei, bibliotecile instituțiilor de învățământ superior etc. Din spusele elevei am aflat că în prezent internetul încearcă să înlocuiască cinematografele, teatrele și, în același rînd, bibliotecile, dar liceenii apelează la serviciile de bibliotecă fără nicio sinchiseală, căci sînt mai sigure și, în plus, au o credibilitate mai mare. Și e de menționat că toate bibliotecile, de orice rang, își așteaptă beneficiarii cu ușile deschise. Nu în zadar colegii de liceu au fost îndemnați să se conducă de spusele poetului Vasile Romanciuc: „Cît citești, atîta crești, cît citești, atîta ești.”

Renăscînd de mai multe ori ca Pasărea Phoenix, din propria-i cenușă, Chișinăul a parcurs un lung drum de dezvoltare. Este drumul de la un vechi tîrg provincial spre orașul în care trăim noi. Îmbinînd trecutul și prezentul, elevul clasei a IX-a „A” Mihai Piftoreac a realizat un alt slaid, **Monumente arhitecturale din Chișinăul de ieri și de azi**. Au fost proiectate pe ecran imagini fotografice ale unor clădiri, cu părere de rău, dispărute (Casa Nobilimii, Hotelul „Londra”, Biserica „Sf. Ilie” ș.a.), dar și cele mai

frumoase edificii (Președinția, Parlamentul RM, Teatrul de Operă și Balet, Catedrala „Nașterea Domnului” ș.a.) cu care Chișinăul de azi se poate mîndri ca o capitală de tip european.

Tradițiile și obiceiurile noastre sunt deosebite. E greu de imaginat un astfel de eveniment fără dansatori, care te fac să nu stai locului. Elevii ambelor clase a IX-a au încheiat activitatea cultural-artistică dedicată orașului lor iubit Chișinău cu dansul *Hora din Moldova*.

Mai rămîne de menționat că cei prezenți la manifestare au avut ocazia să facă cunoștință și cu o expoziție de cărți selectate din colecția bibliotecii liceului sub genericul *Chișinăul meu cel drag*. Din materialele expuse menționăm: *Chișinău. Enciclopedie* de I. Colesnic, *Chișinău* de Ștefan Ciobanu, *Chișinău: ghidul străzilor* de Anatol Eremia, reviste și ziare cu articole despre personalități chișinăuene și evenimente desfășurate în capitala Republicii Moldova.

În concluzie putem spune că manifestarea ce a avut loc cu prilejul celor 575 de ani ai Chișinăului va rămîne pe mult timp în amintirea celor care au fost spectatori, dar și a participanților care cu emoție au apărut în scenă și, cu siguranță, vor iubi și mai mult urbea în care trăiesc ei, părinții lor și rudele. Bibliotecara E. Bahu a pus la dispoziția elevilor întreaga informație necesară – texte literare, surse de referință, articole, CD-uri etc. Profesorii au dirigit elaborarea scenariului și realizarea lui. Colaborarea bibliotecii liceale cu Catedra de limbă și comunicare a dat roade – ea nu poate fi concepută în afara activităților educative, mai mult decît atît: ea se încadrează organic în întreaga acțiune de educație și instruire a tinerei generații.

SCRISOARE DE SUFLET DOAMNEI DR. LIDIA KULIKOVSKI

Mă adresez Dumneavoastră, stimată doamnă, știind că ați fost factorul coagulant al tuturor energiilor pentru comemorarea a 20 de ani de la înființarea primei biblioteci cu carte în limba română din Republica Moldova, Biblioteca „Transilvania”.

Vă adresez aceste câteva cuvinte de impresii și de mulțumire pentru primirea pe care ne-ați făcut-o la Chișinău. Ospitalitatea și bucuria, chiar, cu care am fost întâmpinați de oameni pe care nu i-am văzut nici odată, au fost gesturi la care nu ne-am așteptat.

Numele Dumneavoastră, distinsă doamnă, l-am întâlnit acum opt ani în paginile unui ziar de la Cluj, după moartea fratelui Traian. Omagiul pe care l-ați adus celui pe care l-ați considerat ctitor al Bibliotecii „Transilvania” din Chișinău m-a impresionat și atunci, ca și acum, până la lacrimi.

Îmi dau, desigur, seama că, oricâtă dorință, voință și curaj ar fi avut Traian Brad

de a aduce cartea românească și a o face cunoscută românilor de peste Prut, nu ar fi fost posibil, în acele vremuri, fără Dumneavoastră și fără directoarea Filialei „Transilvania”, inimoasa și distinsa doamnă Parascovia Onciu, dar și a celorlalte persoane din jurul Dumneavoastră.

Cu ocazia aniversării a 20-a de la înființarea Bibliotecii „Transilvania” ne-ați dat prilejul mie și fratelui Vasile să-l reprezentăm pe fratele Traian, să cunoaștem oameni deosebiți, oameni de cultură, literați, istorici și oameni politici. În schimbul de cuvinte și idei avut cu unii dintre ei, mulți ne-au adresat mulțumiri pentru ceea ce fratele Traian a făcut pentru frații din Moldova, pentru prietenia manifestată din sufletul său mare și bun.

Din 1991 până la trecerea sa la cele veșnice în 2002, ziua sa de naștere, 31 august, și-o sărbătorea, nu acasă la Pânade,

alături de noi, frații săi, ci la Chișinău, cu alți frați pe care atât de mult i-a prețuit. Acasă avea șase frați, dar la Chișinău pe Lidia Kulikovski, Pașa Onciu, acad. Mihai Cimpoi, Elisaveta Dodon, Claudia Partole, Iulian Filip, Nicolae Rusu, Ion Hadârcă, Anatol Petrencu și mulți alții pe care îi știți Dumneavoastră mai bine.

Aș vrea, de asemenea, să-i mulțumim, prin Dumneavoastră, primarului frumoasei capitale a Republicii Moldova, domnului Dorin Chirtoacă, pentru onoarea făcută delegației de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj de a fi primiți alături de alte peste 30 de delegații cu ocazia Zilelor Chișinăului. A avut bunăvoința și răbdarea de a da mâna cu toți cei prezenți în sala mare a Primăriei și să ciocnească cu fiecare un pahar de șampanie, după un cuvânt de „bun venit”. Memorabilă zi pentru noi.

Frumoasă-i capitala dumneavoastră, cu clădiri a căror arhitectură o asemăn cu cea a multor capitale ale Europei, cu bulevarde largi, pline de verdeață și multe parcuri. Mai mult decât toate, impresionant este parcul „Ștefan cel Mare și Sfânt”. Am avut ocazia să cunosc cele mai multe orașe ale Europei în vacanțele de vară în cei patru ani cât am fost profesor în Maroc, dar nicăieri nu am întâlnit un parc ca acesta, cu atâtea busturi. Un loc plin de românism, o carte de istorie scrisă pe aleile sale în piatră și bronz. De la cronicari și învățații Dimitrie Cantemir până la contemporanii noștri Nichita Stănescu sau Grigore Vieru, oamenii de seamă ai pământurilor românești împânzesc aleile acestei grădini publice, având de strajă la intrare impunătoarea statuie a lui Ștefan cel Mare și Sfânt.

Am cunoscut, cu această ocazie, și prietenii apropiați ai fratelui *lanu*, cum îi spunem noi, nu numai pe cei de la Chișinău, dar și pe cei de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” în frunte cu frumoasa ei directoare, profesoara Sorina Stanca, alături de distinșii profesori universitari Ion Pop, Ilie Rad și Mihai Gherman.

Mulțumindu-vă încă o dată, vă așteptăm pe Dumneavoastră, pe Pașa Onciu, pe toți ceilalți să vă primim și noi, cu aceeași căldură și prietenie pe care ne-ați arătat-o, în România, la Blaj și Pânade, la casa părintească a lui Traian Brad.

Cu stima și respectul pe care vi-l port,

Prof. Romulus BRAD

P.S. În aceeași tonalitate cu mesajul de mai sus e și poezia pe care ne-a trimis-o dl Vasile Brad. Versurile au emoționat pe cei prezenți la manifestările prilejuite de aniversarea a 20-a a Filialei „Transilvania”, pentru care am decis să le inserăm în aceste pagini spre a le savura și cititorii noștri.

TE-AI DUS

Ce faci, frate, acolo sus
Unde nu demult te-ai dus
C-am trimis doru' la tine
Să vadă dacă ți-e bine?
L-am trimis de pe pământ
Sus în cer la Domnul Sfânt
Să-l primești cum se cuvine
Că e dorul de la mine.
Să-ți spună adevărat
Ce în urmă ai lăsat.
C-ai lăsat dor și durere,
Mult necaz și multă jele,
Multă jele și necaz,
Rîu de lacrimi pe obraz
Și la soră, și la frate,
Și la neamurile toate.
lanule, iubite frate,
Ai făcut case de carte
Și le-am iubit pîn' la moarte
La Chișinău, Cluj și Pânade.
Ți-ai iubit neamu' și glia
Prietenii și omenia.
lanule, cel mai mic frate,
Hai acasă la Pânade
Că aicea-i loc destul
Pentru un frate drag și bun,
Hai acasă printre noi
Și nu pleca înapoi.

Vasile BRAD

GÂNDURI DUPĂ ÎNTÂLNIREA DE LA CHIȘINĂU

Anca DOCOLIN,
bibliotecar, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj

**„Oamenii nu se deosebesc atât prin ceea ce zic, cât prin ceea ce fac.”
(Mihai Eminescu)**

Încercăm să reîntâlnim, cel puțin în gând, ființele dragi care au plecat dintre noi. Conștient sau inconștient le căutăm și, uneori, le întâlnim. Pe Traian Brad îl regăsesc zilnic în sediul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj și, uneori, în casa părintească de la Pănade, devenită de curând sediul Asociației Culturale „Frații Brad”.

De curând, însă, am avut onoarea și bucuria de a face parte din delegația care a participat la manifestările prilejuite de împlinirea a 20 de ani de la înființarea Filialei „Transilvania” a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău, filială pe care Traian Brad a numit-o „o ctitorie de suflet și conștiință”. Așa cum speram, l-am regăsit și aici, prezență vie, mai ales, în sufletele oamenilor, în dârzenia și spiritul managerial al doamnei director Lidia Kulikowski și în vorba blândă și caldă a doamnei Parascovia Onciu. Bucuria aniversării, a reușitei de a crea o bibliotecă cu adevărat modernă s-a îmbinat, într-un mod straniu, cu regretul de a nu-l avea fizic printre noi pe cel care a fost considerat „ambasadorul cultural și al românismului în R. Moldova”, ctitorul Bibliotecii „Transilvania”. Spun fizic, pentru că, în momentele emoționante ale evocării personalității sale în cadrul ședinței cenaclului literar care-i poartă numele, fiecare dintre cei prezenți trebuie să-l fi simțit aproape. Ne-am simțit legați de el și unii de alții prin profesia de bibliotecar și prin dragostea față de carte.

Pentru mine, personal, Traian Brad a fost mai mult decât directorul instituției în

care lucrez și mentorul / îndrumătorul meu în tainele unei profesii pe care, la începutul deceniului trecut, abia o descopeream și începeam s-o iubesc. Legăturile de sânge (era cel mai mic dintre frații bunicului meu matern) au dat relației profesionale o altă valoare. Omenia, onestitatea, modestia, exigența, mai ales, îmi erau, de altfel, familiare din comportamentul membrilor familiei. Educația profesională pe care a încercat să mi-o facă se suprapunea perfect cu educația primită acasă. Vocea sa, cu acel timbru specific, îmi amintea de cea a bunicului meu, voce care știa să fie caldă, blândă, dar și dojenitoare și aspră încercând să-mi transmită adevăratele valori dobândite în familie și în școlile Blajului. Personalitatea sa copleșitoare impunea aceste valori pe care el însuși le întruhipa.

Și-a unit indestructibil numele și destinul de Biblioteca „Transilvania” remarcând necesitatea recuperării valorilor culturii române în Basarabia și adresând numeroase apeluri călduroase și tuturor celor care doresc și pot susține eforturile noastre pentru îmbogățirea colecțiilor de carte și publicații în limba română”. Într-un interviu acordat în 2001, afirma: „Drumurile spre Chișinău sunt strădanie de reînnoare a firii spirituale între Ardeal și Basarabia, care, mai ales în perioada interbelică au fost atât de strânse pe plan cultural, mai ales prin strădaniile lui Octavian Goga, Liviu Rebreanu și Onisifor Ghibu. Ne-am bucurat să putem pune umărul la pătrunderea în Moldova de dincolo de Prut a cărții românești, în procesul de reaprindere a școlii și culturii românești.”

În evocările făcute de-a lungul anilor de personalități remarcabile ale culturii și

biblioteconomiei românești, Traian Brad a fost numit slujitor devotat al cărții, lider vizionar, simbol al managerului de succes, promotor al imaginii bibliotecii și al profesiei de bibliotecar. Teodor Tanco l-a numit „arhitect pentru poduri de cărți peste Prut”. Ajungând la Chișinău, am înțeles că ceea ce a construit el mai durabil sunt, de

fapt, punțile sufletești între oameni dedicați aceleiași profesii de „slujbași” ai cărții, cum îi plăcea să se numească el însuși. Aceasta este, cred, adevărata moștenire pe care ne-a lăsat-o el, iar dacă ar fi scris vreun testament cu siguranță acesta ar fi cuprins îndemnul de a păstra nealterate aceste legături sufletești.

NOTE DE CĂLĂTORIE: BASARABIA – 2011

*Constantin ERETESCU,
scriitor, Providence, SUA*

Ne-am întors din România, din Basarabia, din Ucraina. Zdrobiți de oboseală, de zborul peste fusele orare, năcuți de cele văzute, impresionați de oamenii întâlniți.

De unde aș începe? Poate că de la ceea ce trebuia să fie punctul culminant al călătoriei, drumul la Cetatea Albă. Vasile Șoimaru, ghidul nostru cu o inimă mare cât țara, ne ia de dimineață, vesel, hotărât să mă readucă în copilărie și să mă inițieze în tainele orașului meu natal, să-mi arate baștina, cum zice. Șoseaua, luminată de soarele toamnei, e bordată de nuci care cresc pe ambele laturi de-a lungul a mulți kilometri. Din loc în loc poți să vezi câte un om ori doi în șanțul din marginea drumului. Târziu îmi dau seama că adună nucile căzute din pomi.

După mai bine de două ceasuri ajungem la Vamă, locul unde se termină astăzi Republica Moldova. E greu de definit starea de tensiune care ia locul liniștii de până atunci. Contribuie la schimbare uniforme străine ale vameșilor, limba pe care o vorbesc, gesticulația militară, controlul meticulos al mașinii în care ne aflăm. Amfitrionul se supune, dar, după ce totul se încheie, înjură vârtos și apasă pe accelerator. O jumătate de ceas mai târziu intrăm în orașul în care revin după aproape șaptezeci de ani. Mergem de-a dreptul la cetate, o fortăreață impresionantă, care

trebuie să fi inspirat teamă cotropitorilor vreme de multe generații. În cetate nu se poate intra. O mașină a poliției blochează de altfel accesul la poteca ce duce spre poartă. Revăd mormântul sfântului Ioan cel Nou, cel ale cărui oase se află la Suceava. Mi-l aminteam pe malul Nistrului, mormânt simplu, protejat de un gard scund de metal, cu o cruce de piatră. Îl găsesc așezat într-o capelă, alături de biserica grecească. Între timp i s-a schimbat și naționalitatea. Citesc și aflu că este un sfânt... ucrainean. Casa părinților mamei, a bunicii, pe care am apucat-o în viață, era în preajma acestui mormânt. Când ieșeau în curte, după ce treceai pe sub sârma pe care se uscau la soare pești sărați prinși în cioace, ca cioapii, și străbăteau o potecuță nisipoasă peste care dădeau năvală buruieni înalte, ajungeai la malul limanului. Fluviul ajuns aproape de vărsarea în mare se întindea grandios, cât puteai cuprinde cu ochii. O barcă neagră, trasă pe uscat, se legăna când valurile loveau, ca o inimă, țărnul. O casă țărănească, scundă, probabil din chirpici, albă, cu un pridvor scund din lut galben pe toată întinderea zidurilor din față, cu un mic hol și două odăi, bucătăria în stânga și camera de zi. Îmi amintesc o după amiază în care am fost lăsați, – sora mea, de vreo nouă ani pe atunci, și eu, de cinci ani –, în grija unchiului Vania, fratele

mamei. El primise misiunea să ne hrănească. A pregătit o mulțime de sandviciuri minuscule, pe care le-a înșirat în lungul laturilor lungi ale mesei din bucătărie, după care a dat startul ca la o competiție athletică. Primul care isprăvea de mâncat căpăta un premiu. Nu mai știu în ce anume consta și nu țin minte să-l fi primit. Casa, așa cum mi-o amintesc, nu mai există. În locul acela s-a ridicat o fabrică, o construcție de ciment zugrăvită într-un roz obosit. I-am dat ocol, am căutat în spatele colțurilor, dar nu mai e nimic. Nu departe de cetate se află și biserica și cimitirul armenilor, o minoritate etnică vizibilă în trecut, de vreme ce lăcașul datează din sec. XIV și este prima biserică ridicată de armeni în spațiul locuit de români. Mai este acolo o clădire scufundată în pământ până într-atât, încât primul rând de ferestre se află la nivelul solului. În jurul ei, copleșit de copaci și buruieni înalte cât omul, se află cimitirul. Mai zărești câte o cruce. Singurul loc din care o poți

privi este poarta încuiată și ferecată cu lanț. Lăcașul continuă totuși să fie cunoscut. O adolescentă care visa pe un pietros în mijlocul străzii ne-a îndrumat fără greș.

A urmat căutarea nespornică a casei părintești pe străzi înghesuite, cu mulți oameni. Reperele cu care am plecat la drum s-au dovedit nefolositoare. Vechiul parc central al orașului a fost de negăsit, ca și fostul Liceu de băieți „Mircea cel Bătrân”. Ca să nu mai spun de vechea adresă a casei, str. Dragoș Vodă nr. 3. Trecătorii nu pot fi întrebați în niciun caz în română, o limbă pe care nu o mai auzi vorbită pe stradă. Percepi o anume stare de vigilență și surescitare la cei pe lângă care treci, care mi-a evocat teama pe care o încercam bucureștenii la vederea unui străin în timpul aproape uitat al comunismului. Atât de evidentă, încât însoțitorul nostru nu a îndrăznit să întrebe unde s-a aflat pe vremuri Tribunalul Județean, un loc de la care puteam porni în căutarea casei în care am văzut lumina zilei. Am dat în schimb peste monumentele regimului sovietic, amplasate în locuri vizibile. Între ele, un obelisc gigantic, dedicat victoriei sovieticilor în ultimul război, flancat de statuile aurite ale unor ostași cu piepturile proiectate în afară, un soi de îngeri înarmați cu puști mitraliere. Întregul ansamblu a fost ridicat pe fundalul apelor Nistrului. Sau, la marginea orașului, alt monument, ridicat întru amintirea unui grup de comuniști executați cândva, în deceniul al doilea al secolului trecut de autoritățile Țării. Aflăm din inscripție că gruparea ilegalistă lupta împotriva „ocupației românești”. Un detaliu care mi-a atras luarea aminte, nu lipsit de semnificație: casele scunde apărate de garduri de ciment sau tablă vopsită, înalte de doi metri, prin care nu poți vedea nimic din ceea ce se petrece în bucătărie sau în dormitor. Coroanele copacilor îi ascund și ele pe cei dinăuntru. De bună seamă un sistem de protecție împotriva unei îndelungate supravegheri a semenilor.

Lunga și întortocheata preumblare prin oraș am asemuit-o cu întoarcerea unui mort de pe cealaltă lume să caute locul în care s-a aflat cândva la adăpost.

Prin comparație, Chișinăul și satele vizitate mi-au părut locuri încărcate de sevă și de lumină. Spre deosebire de sate, integral sau aproape integral românești, populația capitalei se împarte în segmente aproape egale între vorbitori de limbă românească și vorbitori de rusă, fie ei ruși, ucraineni sau găgăuzi. Asta face ca alegerile să fie mereu strânse, iar tensiunile dintre adepții Moscovei și cei care privesc spre România și spre Europa să fie mereu în pragul exploziei. La ultimele alegeri pentru conducerea Primăriei Chișinău, consumate în luna iunie, liberalul Dorin Chirtoacă a câștigat, într-un al doilea tur de scrutin, la o diferență de numai 4422 de voturi din cele aproape 370 000 exprimate și asta grație voturilor unui sat românesc aflat în suburbia capitalei. Înfrigați, oamenii făceau predicții sumbre asupra a ceea ce avea să se întâmple în eventualitatea victoriei contra-candidatului comunist: întreaga conducere a orașului urma să intre pe mâna rușilor, limba oficială avea să fie din nou rusa, la fel rusa era să prevaleze în emisiunile posturilor de radio și televiziune, iar perspectiva intrării în Uniunea Europeană anulată pentru cine poate spune câtă vreme. Se pare că starea de incertitudine privind viitorul țării va persista. Rușii aduși în RSS Moldovenească, în anii comunismului, pentru a prelua conducerea statului, refuză încă să accepte că dominația lor a luat sfârșit, că ei reprezintă o minoritate, iar limba statului Republica Moldova este româna. Vei întâlni încă pe stradă maturi, dar și tineri care-ți vor răspunde la o întrebare oarecare printr-un arrogant, aproape jignit: „la ne znaiu!” (= Nu știi [românește]!).

Conflictul ia adesea forme greu de definit. În zilele în care ne-am aflat la Chișinău, a venit în vizită oficială Chiril, patriarhul Rusiei. Însoțit de șaiszeci de bo-

dyguarzi, de doctor, bucătar și chelner. Șeful Bisericii Ruse a ținut o slujbă în care le-a dat de înțeles credincioșilor – să fi fost acolo și o amenințare? – că Biserica Rusă va fi mereu prezentă în viața Basarabiei și a lansat volumul *Noi suntem un singur popor în fața lui Dumnezeu*, în care, în cuvântul introductiv, se adresează gazdelor astfel: „Ne rugăm astăzi Moldova, pentru prosperitatea poporului moldav, pentru ca orientarea politică a Moldovei să contribuie la păstrarea unității Sfintei Rusii.” Patriarhul urma să depună o coroană de flori și la monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt, dar acolo venise deja un grup de protestatari cu pancarte pe care scria că religia nu este politică sau că Basarabia e pământ românesc și nu poate fi supusă spațiului spiritual rusesc. Informat de ceea ce se petrece, Preafericitul a ales să renunțe la ceremonie. Vizita a fost interpretată, pe drept cuvânt, ca fiind una politică, menită să dea un imbold nou comuniștilor lui Voronin et Comp., patriarhul Chiril fiind un vechi și binecunoscut slujitor al lui Putin. Ce alt sens putea avea această vizită, din moment ce, din punct de vedere și istoric, și canonic, Biserica din Basarabia ține de Patriarhia de la București?

Iar uneori conflictul ia aparențe legitime. Cum ar fi acțiunea inițiată de organizația „Liga tineretului rus” din Chișinău, care dorește ca o stradă din oraș să poarte din nou numele unui militar sovietic, Belski, iar nu Alexandru Ioan Cuza, cum se numește acum. Motivul pentru care se cere acest lucru ar fi, nici mai mult, nici mai puțin, acela că domnitorul român ar fi contribuit la introducerea grafiei latine, străină societății moldovenești (?!). Ca să nu mai vorbim de conflictele deschise, întreținute decenii la rând de comuniștii din Transnistria, cu sprijinul deschis al Moscovei.

În centrul istoric al orașului un parc majestuos adăpostește Aleea scriitorilor, cu o dispunere mai generoasă a statuilor decât în rondul dedicat oamenilor de li-

tere din Cișmigiul bucureștean. În lungul parcului, alături de creatori basarabeni ca Alexandru Hâjdău, Alecu Russo sau Alexei Mateevici, poți vedea chipul lui Mircea Eliade, G. Călinescu sau Nichita Stănescu, acestea din urmă apărute în anii care au urmat independenței. În scuarul de la intrarea statuia lui Ștefan cel Mare veghează asupra tuturor. Monumentul a trecut și el prin timpuri grele. Pentru a-i suprima caracterul de simbol, guvernanții i-au scos din mână crucea, au făcut pierdută spada și au mutat ce a mai rămas 18 metri în deșul parcului. A trebuit să treacă o generație pentru ca, reconstituită, statuia să-și reocupe locul care-i fusese destinat.

Alături de blocurile comuniste cu înfățișarea lor dezolantă, poți vedea clădiri vechi, martore ale unei epoci prospere.

Sunt apoi oamenii. Deschiși, calzi, gata să-ți dea mai mult decât le ceri. Cafeaua vine însoțită de o gustare și de vestea că la bucătăria restaurantului a fost scoasă chiar atunci de pe plită o ciorbă, tocmai bună după un drum lung cu trenul. O bunăvoință pe care opresorul a confundat-o lungă vreme cu disponibilitatea la supunere. Cei care rezistau apăreau de aceea mai vizibili și trebuiau pedepsiți cu mai multă asprime. Dramele lor ies acum la iveală în presa de largă circulație. Astfel, cu titlul *Condamnat că a „românizat” basarabeni*, ziarul *Adevărul* din 6 octombrie publică dosarul unei asemenea victime, Grigore Celac, din satul Drăgășeni, jud. Chișinău. Om de 47 de ani în 1940, atunci când rușii ocupă Basarabia, preotul Grigore Celac este arestat, acuzat de activitate antirevoluționară în perioada interbelică, declarat „dușman al poporului” și condamnat la cinci ani de lagăr în Kazahstan. Știrile se opresc aici, semn că deținutul nu a supraviețuit temniței. În anii din urmă a devenit cunoscută povestea vieții și morții lui Petru Ștefănuță, unul din reprezentanții străluciți ai școlii sociologice de la București, fost director al Institutului

Social Român din Basarabia. Asemeni altor intelectuali, este și el arestat și acuzat de toate relele pământului, între altele, că ar fi „agent” al românismului, aceasta pentru că în cadrul sectorului de limbă și literatură de la Institutul de istorie, limbă și literatură de pe lângă Consiliul Sovietului Comisariilor poporului al RSS Moldovenești la care se angajase după ocuparea provinciei, a militat pentru scrierea cu caractere latine și pentru folosirea limbii literare în procesul de comunicare, dar și antisovietic, antisocialist, fascist, antisemit. Mai mult, jignire fără seamăn, în timpul procesului a refuzat să vorbească rusește, cerând traducător. Pentru toate aceste crime a fost condamnat la moarte prin împușcare, condamnare comutată la zece ani muncă silnică într-un lagăr din Tataria. Nici acest condamnat nu a rezistat privațiunilor și moare înainte să împlinească vârsta de 36 de ani. Soția lui, acuzată într-una din multele delațiuni atașate la dosar de a fi „jidoafcă”, a avut și ea parte de un tratament asemănător. Adevărul despre cele petrecute a ieșit la iveală abia după o jumătate de secol, mulțumită investigațiilor dlui prof. dr. Grigore Botezatu, unul din cărturarii de bună tradiție din Basarabia. Școala din Ialoveni, care-i poartă astăzi numele, a izbutit să organizeze un muzeu care-i evocă personalitatea. Într-o dimineață de toamnă văratecă am vizitat acest spațiu care se dorește recuperator, dar pe care îl simți încărcat de tragicism.

Acestea sunt doar două din multele drame individuale. Am putea adăuga la aceasta cei peste 300 000 de morți de foame de la mijlocul deceniului patru, îndată după ocuparea sovietică a Basarabiei. Secetei devastatoare a anului 1946 i s-au adăugat cotele impuse țăranilor. Supraviețuitorii își amintesc încă de activității partidului veniți să le ridice cerealele, cartofii și morcovii, măturând podul șurii și de ultimele boabe de grâu. Fenomenul foametei provocate, împreună cu toate consecințele

le ei, sutele de mii de morți, actele de sălbăticie și canibalism, a fost una din speciilitățile regimului, experimentată cu puțini ani înainte în Ucraina. Lucrurile au devenit cunoscute abia în anii din urmă, ca și ceea ce s-a petrecut aproape de noi, aceasta din urmă și datorită apariției cărții lui Alexei Vakulovski, *În gura foametei*, o descripție pe cât de exactă, pe atât de înfricoșătoare a faptelor.

Un merit în relevarea acestor realități îi revine presei de limbă română, prin ziare ca *Literatura și arta*, *Timpul*, *Jurnal de Chișinău*, *Adevărul*, *Ziarul de gardă* și unei generații noi, tinere și îndrăznețe de gazetari și, nu mai puțin, radioului și televiziunii. Am ascultat postul de radio *Vocea Basarabiei*, postul *Arena FM*, am cunoscut-o pe Stela Popa și pe Maria Bulat-Saharneanu, două comentatoare de forță ale noii clase politice care mi-au creat sentimentul că particip eu însumi la viața politică. Aceștia sunt oamenii ce vor schimba țara.

Unul din obiectivele propriu-zise ale scurtei călătorii în Basarabia a fost lansarea volumului *Cornova. 1931*, lucrare care adună în cele 852 de pagini peste 150 de fotografii – cam tot ce a realizat echipa condusă de Dimitrie Gusti în timpul cercetării monografice de acum 80 de ani. Ocazia ne prilejuește vizita la Cornova, un sat care a rămas neschimbat de-a lungul deceniilor, cu case mici, împrăștiate peste un teren râpos, greu accesibil. Acolo, într-o sală de clasă, asist la unul din cele mai neașteptate evenimente culturale, pentru că el se produce în prezența mai tuturor copiilor satului, de la școlari de 13-14 ani, la copiii de grădiniță, mai toți îmbrăcați de sărbătoare, conștienți că în lucrarea care le e prezentată este vorba despre străbunii lor și, într-un fel, despre ei înșiși. De altfel, situație puțin obișnuită în lumea cărților, țărani au fost cei care au contribuit, cu atât cât au putut, la publicarea volumului. Un act de cultură datorat unui om al locu-

lui, Vasile Șoimaru – fost deputat în primul parlament al țării, cel care a votat independența Basarabiei, actualmente profesor universitar – și al colectivității sătești.

Iar cel de-al doilea obiectiv a fost lansarea operei folcloristului, publicistului și scriitorului Gheorghe Madan, de data aceasta în satul lui natal, Trușeni, din fostul județ Lăpușna. Cele două volume de *Scriseri*, au apărut recent în Editura „Știința” de la Chișinău, prin grija lui Mihai Papuc, a Tamariei Apostol-Macovei și a lui Grigore Bottezatu, cu o introducere a lui Iordan Datcu. Gh. Madan este un alt intelectual care a trăit toată viața într-o relație tensionată cu autoritățile ocupante, pe rând țariste și sovietice. Pentru vederile lui pro-românești, intră în vizorul ohranei imperiale, drept care se vede silit să treacă clandestin Prutul, să-și continue studiile, să intre în contact cu scriitori din România acelei vremi, să revină în Basarabia, doar pentru a fi interogată din nou, de data asta de NKVD-ul sovietic. Neavând de ales, fuge iar în România, de data asta definitiv, fiindcă aici își va găsi sfârșitul. Între timp, va culege folclor, va scrie despre oamenii satului, va publica proză. Gh. Madan ilustrează în chip exemplar destinul unui scriitor hotărât să nu-și abandoneze neamul, să nu-și uite limba, decizii asociate în colțul acela de lume cu mari riscuri. În biserica nouă, clădită în anii din urmă, tot așa, din contribuțiile sătenilor, și apoi într-o sală de clasă a gimnaziului au fost evocate personalitatea și epoca trăită de unul din semenii lor. Totul s-a desfășurat în prezența sătenilor, căci neamul Madanilor, am înțeles, este mare și mai fiecare se înrudește cu toți ceilalți.

Ce poți spune la capătul unei asemenea experiențe, altceva decât să le urezi să nu se lase trași în groapa din care abia au ieșit. Atâția îi vor înapoi acolo. Atât de puțini le vin în ajutor. Cei mai mulți nici nu-i aud. Parcă mai nepregătiți sufletește să-i asculte sunt confrății de pe malul celălalt al Prutului.

REPERE ȘI SOLUȚII

*Prof. univ. dr. Sanda GOLOPENȚIA,
Brown University, SUA*

Îmi place să mă gândesc la tradiție ca oferind repere și soluții pentru a trăi deopotrivă continuitatea și schimbarea.

Anii comuniști nu au putut, pe acest plan, aboli tradiția. Mai degrabă, ei au limitat drastic sau chiar au anulat elanul cu care câteva generații au făcut apel la repere și soluții existente ori au inventat altele spre a trăi, supraviețui onorabil. Dacă pornim de la decenii, este vorba de cinci generații: cea născută în anii 1940, căreia îi aparțin, cele născute în anii 1950, 1960, 1970 și 1980. Pentru fiecare din aceste generații, reperele și soluțiile au fost altele, mai multe sau mai puține, mai inspirate sau mai puțin eficiente. În cele ce urmează voi vorbi mai cu seamă despre repere și soluții ale generației născute în anii '40 ai sec. XX și despre felul în care, ca membru al acestei generații, am privit la opțiunile celor născuți în alte intervale, comuniste sau anterioare instalării comunismului în România.

Am crescut în ani grei, de război, foamete, război civil implicit. Dar părinții vegheau, generația lor, lovită în plin, se arcuia deasupra noastră protejându-ne. Au fost în copilăriile noastre, grație lor, sărbători, atenuate, fără daruri nu o dată, dar sărbători. Am mâncat cozonac, am ciocnit ouă roșii, nu am avut neapărat pom de Crăciun, dar saloanele argintii sau bomboanele fondante au imprimat pe o clipă zilelor pecetea desăvârșirii. În perioadele de foamete și sărăcie, prieteni apăreau de

unde nu te așteptai. Cu, în dar, un kilogram de orez sau de zahăr, o pungă mare de făină, o sticlă de ulei. Cu haine încă bune, trecute de la un copil la altul, dar din dar. Câte o vizită ne aduna frumos în jurul paharelor brobonate în care plonja o linguriță de șerbet sau al farfuriilor minuscule în care poposea, în cantități înțelept drămuite, dulceață de cireșe amare sau de caise cu sămburii albi, cojiți, ai fructului dulce-acrișor, așteptând să fie zdrumicați

bucuros și de copii și de adulți.

Orașul ne deschidea brațele. Pe timpul verii, bulevardul 6 Martie era stropit de mașini-cisternă seară de seară. Mirosea a praf încins, de pe trotuare se ridicau aburi, viața conținea o sămânță de dichis. În Cișmigiu, grădinarii potriveau cu migală florile în chenare de care ne bucuram în treacăt, ca și cum ne-ar fi fost datorate. A trebuit să vin în anul 1990, într-un Cișmigiu cu bălării, unde o bătrână aduna între tufișuri lemne de foc, pentru a măsura însemnătatea gesturilor edilitare pe care le considerasem în copilărie ca de la sine înțelese. La stadionul ANEF din parcul în care se înalță acum Opera, Țiriac și Năstase jucau tenis de zile mari, mă duceam să văd, cu o carte sub braț, nu mai apucam să citesc. În Grădina Botanică alea de castani umbroși, sera cu labirintul minuscul din fața ei, balta cu melci ascuțiți plutind vertical unii, rotunzi și perfect plați, plutind culcați, alții, plantele solemn etichetate ne așteptau, acolo am învățat pentru

examene, întrerupând bucuros cititul pentru te miri ce altă minunăție. Lângă Grădina Botanică, nu departe, se aflau casa lui „Moș Ene pe la gene”, alias Batzaria, casa lui Minulescu, devenită muzeu sau Palatul pionierilor, unde mergeam la cor și la cercul de pictură și primeam, în pauze, câte o japoneză cu marmeladă. La ceasul de la Universitate, am văzut un urs jucând, în acompaniament de daira. Cinematografele de pe b-dul 6 Martie ne îmbiau.

Anotimpurile ofereau alte repere. De 1 martie, mama se întorcea de la școală cu zeci de mărtișoare, care-mi erau trecute toate, le categorisiam, admiram, stocam. De Paști, în jurul Bisericii „Sf. Elefterie” din fața casei noastre poposeau ciobani cu turme. Vindeau mieii pe care îi tăiau pe loc, în vaiurul oilor, în zarva cumpărătorilor. La defilările obligatorii de 1 Mai se vindeau crenvurști și icre de Manciuaria. Mama se întorcea frântă de oboseală, dar cu bunătațile pe care le așteptam. Venea apoi momentul teilor și strada Dr. Lister aroma îndelung, iar fratele meu și cu mine alegeam pe îndelete copacii pe care să-i dijmuim. Vara, la colțul străzii Sf. Elefterie se aducea casată în timpul zilei, se coceau mici fumegânzi seara. În parcul din fața bisericii înfloreau într-un rond îngrijit trandafiri înalți, de culoarea merelor domnești. În fiecare toamnă mama ne lua, pe fratele meu și pe mine, la cumpărat încălțări, câte o haină sau o căciulă pe Lipscani, și la papetărie. Cumpăram caiete și maculatoare pe care le miroseam îndelung, cu plăcere posesivă, penare și creioane, tocuri și penițe, hârtie de învelit caiete, de culoare violetă. Eram bogați, la fel cu ceilalți copii. Iarna, fratele meu și alți băieți din curte mergeau la derdeluș. Eu mă ghemuiam cu nasul în calorifer și citeam ca într-o vizuină caldă câte o carte care trebuia înapoiată repede.

La școala de fete nr. 15 învățam pași de joc pentru serbări și îmbrăcam, cu grijă,

câte un costum popular împrumutat, de obicei prea larg. La Liceul „Lazăr”, doamna Georgeta Breazu, devenită peste noapte profesoară de română și de constituție, ne strângea în amfiteatru și ne punea să ascultăm muzică clasică din bunătaatea sufletului ei vioi și punând la bătaie colecția de plăci de patefon a soțului ei, George Breazu. Experiențele de chimie, lectura cu voce tare la orele de română a unor texte pe care nu le-am uitat de atunci, prietenii-le care se legau cu colege de clasă pe care nu le-am mai întâlnit, dar le țin bine minte: Ariana Sava, Raluca Manolache, Gabriela Bocec, toate au fost aidoma celor din copilăria mai puțin umbrite de vremi, din țări mai prospere în care viața curgea mai destins.

Am avut cărți și reviste pentru copii. Unele, luate de mama sau tata: Frații Grimm, *Nepoșii Roademultulesei*, *Vântul prin sălcii*, *Alice în Țara Minunilor*, *Arici-pogonici*. Altele, traduse din literatura sovietică, pe care le citeam la școală. De Timur și băieții lui îmi amintesc cu plăcere. Ca și de Zoia Kosmodemianskaia. A-i ajuta pe cei în nevoie, a-ți aduna curajul la greu, mesajul era universal chiar dacă exprimat prin textele unei singure culturi, de caracterul dominator al căreia nu eram pe atunci conștienți. Mai târziu, mama îmi cumpăra cărțuții din *Mica bibliotecă critică*, din *Biblioteca pentru toți*. De la biblioteca de cartier, de la fetele Stamatin, de la familia Friedländer, al căror fiu plecase din țară și pe care îl înlocuiam pe câte o clipă, când mă priveau parcă mai lung, împrumutam cărți. Ale Friedländerilor erau legate în mătase albastru azurie, toate la fel. În casă, prea multele cărți din biblioteca mamei, a tatei, nu se lăsau citite, fără poze, fără dialoguri și în limbi neștiute cum erau. Bunica citea volume cu litere gotice sau cărți ungurești.

Observam că, atunci când mergeam la cofetăriile din cartier, la Lupu sau la Anghelescu, mâncam catafuri, cremșnituri,

sarailii sau savarine numai noi. Vedeam că doar hainele noastre se înnoiau. Îi priveam palizi, îmbrăcați în haine trecute, cum erau, pe mama, tata, bunica. Am aflat apoi că tata e bolnav, că e la spital, că a murit într-un spital de închisoare, că a fost închis. Pe strada Costache Negri, cum mergeam spre stadion, era un cămin de reeducare pentru copiii de chiaburi, ni se spunea. Bunica trecea repede prin dreptul lui conducându-ne la ștrandul Bragădiru unde seara, în timpul verii, rulau gratis filme sovietice cu recolte îmbelșugate din Kazahstan. Câte un ciorchine umplea ecranul, transparent și dolofan, ne bucuram de el aproape tot atât cât ne bucuram de hamburgii și tă-măioșii pe care îi cumpăram de la piață. Și cât se bucurau, în film, colhoznici frunțași, și ei dolofani. Verile nu ni le-am petrecut decât o dată împreună cu mama, la Băile Herculane, și o dată, împreună cu bunica la Petrești. În rest, după moartea tatei, mama ne trimitea în colonii, ea lucrând în altele, cu copiii altora, pentru ca noi să obținem locuri bune. Amintiri de vacanțe cu părinții aproape că nu am. O dată, pe teren, la Hodac, mama și tata, fratele meu și cu mine am fost în același timp. Nu am știut cât trebuia să ne bucurăm. La mare nu am ajuns decât după ce mă căsătorisem, la 21 de ani.

De la intuiția vagă a greului, care-i apăsa pe cei din jur dijmuiindu-le viețile, am trecut treptat la înțelegerea lui. Nu fusese făcută pionieră și lucrul durea. Dar apăruse la orizont o misiune nouă: aceea de a nu spori necazurile de acasă. Iar oamenii din jur, de pe stradă, au fost parcă pe o vreme mai atenți cu mine și mai buni. Ce mi se refuza era cumpănit de plusuri de afecțiune ajutătoare. Mama și bunica mă priveau mai prelung, cu încuviințare și ușurare, atunci când vedeau că nu mă înnegurez și nu „descresc”, cum credea mama că se întâmplă cu copiii ale căror dorințe simple nu se împlinesc.

Când s-a pus problema intrării la facultate, clarificările sporiseră simțitor. Știam de acum prea bine că am dosar prost. Cântăream cu mama la nesfârșit meritele respective ale francezei, românei sau englezei, aveam diplomă de merit și nu trebuia să dau examen, ce mi se întâmpla era important. Christina Galitzi se oferise să mă pregătească pentru engleză și îmi vorbea gutural de Roosevelt și New Deal. Chemați să ne sfătuiască, bunul domn Negru, fost coleg la Institutul de Statistică al tatei, și Mihai Pop comparau profilurile ideologice ale celor trei facultăți și carierele pe care le deschideau. Odată intrată la Facultate, au apărut figuri ocrotitoare: Al. Rosetti, Iorgu Iordan, Ion Coteanu, Tudor Vianu. Nu ape-lam la ei, nu-i vedeam până în momentul în care apăreau la cursuri, dar erau acolo, mi se povestise despre ei acasă și știam că la o adică mi-ar putea sta în ajutor. Când, în anul III, am fost pe punctul de a fi ex-matriculată, mama i-a convocat din nou pe Mihai Pop și pe domnul Negru. Se elaborau strategii complicate, mi se amintea faptul că nu-mi pot permite să uit nici măcar un rând din autobiografia de la dosar. Antrenamentul mi-a fost solid, formulările îndelung ciocănite mi-au rămas și acum în minte. Ce e mai important, nu-mi mai era teamă când eram convocată la Cadre de tovarășa Coteață. Mergeam ca la o cursă cu obstacole, mă concentram cât puteam și la întoarcere îmi povesteam întâmplarea.

Tot cu convocări de prieteni, aceiași, a fost și episodul plasărilor. Am intrat la repartizări prima, din cauza mediei, dar nu am avut de ales niciun post în București, propunându-mi-se un loc la școala din Sâmbăta de Sus. Are și castel, mi-a spus atunci, de neuitat, profesorul Lipatti, membru al Comisiei. Mihai Pop veghea însă, am devenit peste noapte bibliotecar mânăuitor la Institutul de Folclor al cărui director fusese numit între timp. E adevărat că șeful de cadre, tovarășul Onuț, îmi spunea de

câte ori avea prilejul, că va trebui să plec de acolo și să-mi onorez repartiția. Mihai Pop mă ducea însă la Casa Universitarilor unde stăteam de vorbă despre ce citeam eu, ce citea el; Ovidiu Bârlea mă lua pe teren în modul lui de neuitat, grijuliu și ursuz; Ligia Bârgu și Monica Brătulescu îmi erau prietene; Tony Brill și doamna Pomeranț mă ocroteau afectuos; Al. Rosetti, Tudor Vianu și Mihai Pop porniseră Cercul de poetică, binele și greul se amestecau și se echilibrău mulțumitor. Sub Lipscani mergeam la vânătoare de cărți confiscate, pe care le luam gratis pentru biblioteca Institutului, însoțindu-l pe șeful meu, bibliotecarul Pestițu. Cărțile zăceau în mormane, unele putrezeau, în subteran mirosea greu, dar aventura descoperirilor rămânea întreagă și transfigura zilele în care, pentru a semna condica la 7 dimineața, mă sculam la 5:30 și o porneam pe jos prin parcul Operei, pe la Sf. Iosif și de acolo la *Eva* și la Institut.

Către sfârșitul anilor 1960 se părea chiar că binele va covârși, că vom putea trăi aproape firesc, comunismul promitea o schimbare la față, mulți dintre noi, cei cu dosare amărâte, ieșeam pentru prima oară în străinătate, am început să țin cursuri de semiotică și de limbă română contemporană la Universitatea București. Cu plata cu ora, dar cu studenți adevărați și minunați, Smaranda Vultur, Gheorghe Crăciun, Gaiță, Pătrânjenaru, Irina Sturza; cu Grigore Moisil care hotărâse să creeze o catedră de istorie a matematicii în care să-mi dea un post „plin” de conferențiar, pe domeniul semioticii. Lucram de acum la Centrul de cercetări fonetice și dialectale. Profesorul Rosetti, „Maestrul” cum îi spuneam toți, avea matern grijă de fiecare dintre noi, dând la nesfârșit telefoane pentru ca să ni se repartizeze un apartament, să ni se elibereze un pașaport, să ni se dea dreptul de a schimba 15 dolari ca bani de buzunar la drumeție, să fim admiși la un spital bun, îngrijiiți de un doctor serios.

Apoi, brusc, zarea se închide iar. Grigore Moisil moare în timpul unei călătorii în străinătate, în Canada, dacă îmi amintesc bine. Profesorii noștri, părinții se posomorăsc din nou, planurile se restrâng. De plecări în străinătate nu mai poate fi vorba pentru oricine. Au început, pustiitori, anii 1970. De acum suntem pe picioarele noastre, de ajutorat ne ajută încă fiecare pe cât poate, dar a sosit momentul în care să arătăm ce am învățat și să ne găsim singuri soluții de felul celor care ne fuseseră oferite în copilărie și adolescență de cei mari și buni. De reperatele noastre umane cărora nu vom putea spune niciodată îndeajuns cât le datorăm.

Fiecare din cei pe care-i știam, de vârsta mea sau mai tânăr, căuta. Pentru mine, căile pe care am mers, la început aproape fără să le înțeleg, treptat dându-mi din ce în ce mai bine seama, au fost legate întâi de cărți.

O soluție a fost Biblioteca Academiei. Obținusem permis încă din anul II de Facultate, mergând în audiență la Tudor Vianu, pe atunci director al Bibliotecii. Mi-l dăduse cu ochi blânzi, privind prin mine către un student al lui de demult, din ani tineri, tatăl meu. În anii '70 mergeam de acum la bibliotecă de dimineață până după-amiază târziu, uneori până seara. Acolo mâncam, la bufet sau din merinde aduse de acasă. Îl vedeam pe Șerban Cioculescu, devenit director și urmat de o suită aferată, bându-și cafeaua în care muia pofticios o trufă, amestecând cu lingurița îndelung cele două bunătăți. Acolo întâlneam prieteni vechi și noi: pe Cornelia Comorovschi, Ionica Mărzescu, Șerban Angheliescu, Monica Brătulescu, cu care ieșeam să ne plimbăm în pauze prin curtea cu duzi și liliac, vorbind despre ce citeam, scriam, plănuiam. Acolo vedeam, sub scară, în întunecimea holului de la garderobă, tineri așezați în jurul lui Petre Țuțea, sorbindu-i cuvintele. Dar, mai cu seamă, acolo descopeream

continentele lecturii. Citeam desfășurat, în toate zările, chit că ne știam puși pe liste, ne-o spuneau de altfel prietenii bibliotecari atunci când fuseseră nevoiți să o facă. Seara, după o zi petrecută în tovărășii alese, plecam însenați, viața izbutea să fie frumoasă, așa cum ne-o doream, a doua zi avea să fie la fel, anii or fi fost ei suri, dar era totuși bine de noi. Biblioteca devenise o formă de viață, un bastion al bucuriei. Când, a doua zi după cutremur, prima mea grijă a fost să-mi ofer serviciile la reșezat cărți în rafturile Bibliotecii Academiei, asta simțeam că trebuie apărut. Gesturile ne sunt însă rareori transparente. Biblioteca era închisă, cineva a venit la ușă vag revoltat, mi-a ieșit vorbă că venisem să citesc la cutremur. Nu-mi părea rău, ar fi fost mult mai complicată detalierea motivului real al gestului ratat.

Ca să citim ce nu se găsea la Biblioteca Academiei sau a Institutului a apărut apoi ideea xeroxurilor. A fost o vreme în care jumătate din leafă se ducea pe fotocopi-at cărți. Fotocopiile se făceau prin relații, noaptea, în instituțiile înzestrate cu mașini de xeroxat. Mi-am procurat atunci nu numai xeroxuri de specialitate, de gramatică transformațională sau filozofie analitică a limbajului, ci și, între multe altele, *La vie divine* de Aurobindo.

Când absurdul cotidian a sporit, au apărut, fără premeditare, răspunzând ofertei momentului, soluții care nu se mai limitau la cărți. Ne-am apucat de yoga, într-un grup de prietene, cu un antrenor plinuț care venea să ne dea lecții în casa Corneliiei Comorovschi. Învățam cum să respirăm în zece minute cât oxigen respiră alții într-o oră, cel puțin așa ne spunea „guruță” al nostru, lucru util ne gândeam, dacă ajungi la închisoare unde nu ești scos la aer decât maximum un sfert de oră. Descopeream că între mișcărilor de expansiune și cele de ghemuire, noi exclamam la ultimele și nu ne miram, dar nici nu duceam gândul mult

mai departe. Citeam manuale de yoga, zen, încercam să ne întărim fără să ne uscăm, menținând un miez moale și bun pe cât puteam.

O vreme, ca să evit autobuzele pline de oameni enervați, umiliți și aburizii din fiecare dimineață, am decis să merg pe jos din Drumul Taberei, la capătul autobuzului 37, unde locuiam, pe alea Băiuț, până la Institut, pe Calea Victoriei, nu departe de Biblioteca Academiei. Făceam o oră și jumătate, în pas alert, ajungeam la lucru cu sentimentul unei mici victorii, ziua începea bine. Soluția m-a bucurat din primăvară până în toamnă, când au venit zăpada și frigul, am renunțat la ea, în anii care au urmat nu am reluat-o. A fost o bună soluție pasageră, m-a lecuit, între altele, și de sentimentul că locuim la capătul lumii, departe de toți și de toate.

O soluție trecătoare a fost și plaja în lanurile de grâu care începeau în dreptul stației terminus a autobuzului 37. Soluția aceasta nu mi-a aparținut, am preluat-o de la cei din jur. Transplantați din părți mai centrale ale orașului, ca și mine, noii locatari ai blocurilor încă nefinisate, înconjurate de pământ, fiare răsucite și bălării, au încercat să domesticească spațiul, descoperindu-i calități compensatorii. În lanul de grâu, din loc în loc au început să apară culcușuri. Ocupam bucuroși câte unul și mă linișteam ascultând foșnetul păios și preluând treptat, prin osmoză, culoarea spicelor care miroseau a pâine. Mai era, nu departe, un drum cu nuci, trăiam în București și la țară, viața nu sărăcise, ci ni se îmbogățea, dacă stăteai să te gândești mai bine.

Lansasem de-acum sloganul „Casa mea, cetatea mea”. Casa trebuia să ne fie goală, ușoară, fără obiecte care să ne apese, și a fost. Aveam pe pereți o colecție de icoane pe sticlă, în camera de zi o masă minusculă de tei cumpărată la Moși, un metru pe cam 60 cm și niște scaune fără

spătar, tot de bucătărie. Când veneau mai mulți prieteni, puneam perne pe jos. În birourile, pe care ni le rostuisem fiecare, aveam cărți și un loc de scris. În dormitor, o canapea. Aerisită, casa finisată anapoda, cu linoleum pe jos, ne-a fost adăpost prietenos în anii în care am stăpânit-o. Când am plecat, din banii primiți oficial pe ea ne-am cumpărat biletele de avion București-Roma-New York.

Dar leacul meu de predilecție, soluția mea favorită a fost în acei ani mersul pe teren. În opțiune se amestecau incert povestiri nostalgice despre monografii pe care le auzisem de la mama sau de la Ricu Stahl, pe care îl vizitam în copilărie. Mergeam la Breb, în Maramureș, pe Valea Cosăului, unde ajunsesem întâi într-o echipă condusă de Mihai Pop care, și el, încerca să refacă, la scara prezentului, câte ceva din anii lui Gusti. Scăpam astfel de ședințe, care se îndesiseră, de apăsare, care creștea și nu mai putea fi potolită doar prin mersul la Biblioteca Academiei sau lecturi. Scăpam de cozi la alimentare sau la măcelării, de înghesuiala din autobuze și troleibuze, de programele de televiziune tot mai sărăcăcioase.

Satul Breb își trăia viața, eu o priveam, notam, încercam avid să o pătrund. Mă interesau instituțiile de limbaj, înțelegerile orale sau scrise, negocierile lente și meșteșugite, ritualitatea vorbelor la nunți, înmormântări sau la întâlnirile de dimineață ori seara pe ulițe, învățam să apreciez horele femeilor, arta conversației bine strunite, versurile compuse de diac din vreme pentru fiecare om din Breb, în conlucrare atentă cu viitorul mort. Întrebările pe care le puneam erau politic neutre, oamenii se obișnuiseră treptat cu bizarieria lor și cu mine, făceam de acum parte din peisaj și vorbeam nestingherit cu unul și cu altul. Brebul mă adoptase.

Veneam în sat în preajma Crăciunului, de Paști, în timpul verii. Dormeam la Du-

mitru și Anuța Ciombului. Camera pe care mi-o închiriau o știam pe dinafară, pe întuneric ca și pe lumină. Mă hrăneam, ca și ei, cu pâine, slănină, țuică, afine, mai rar, când era vreme de gătit, cu balmoș. Plecam de acasă dimineața, cu caietele de note pregătite, și mă întorceam „acasă” când se terminau. Mă însoțea uneori fiul lor Ionuc, cel care la plecarea „definitivă” în Statele Unite avea să-mi dăruiască două coarne de conochiftiriță regale, aidoma unor încrângături de coral, însă translucid violete. Fratele meu, care „rămăsese” în SUA, îmi dăduse un casetofon portativ cu care înregistram ce mi se părea interesant ca pronunțare sau intonație. Altfel, notam înfrigurat ce spuneau unul și altul, ce auzeam pe ulițe. Eram numai ochi și urechi, diferitul se lăsa surprins cu dărnicie, după câteva zile de Breb, mă înseninam, eram limpede și mulțumită de mine și de cei din jur, uitasem de enervări sau supărări care mi se păruseră grave la București. Satul îmi pria, nu pentru că oamenii ar fi trăit îmbelșugat, pentru că ar fi fost veseli și tonici, nu pentru că ar fi trăit ultra-tradițional, tradiția și setea de modernitate îl defineau deopotrivă, ci pentru simplu motiv că își trăia viața în de el, fără a-mi aduce înaintea instituțiile și episoadele grotesc politizate de care aveam parte din ce în ce mai des la București.

După un număr de ani și reveniri, gazda a început să-mi vorbească deschis și despre teme mai puțin inocente decât cele pe care i le propuneam. Mi-a povestit astfel că, într-o primăvară, satul, care fusese prins oficial într-o întovărășire, reacționase neașteptat în mod solidar, dar neconcertat și ca atare imparabil. În loc să lucreze unde erau repartizați, oamenii ieșiseră fiecare să lucreze pe terenul care îi aparținuse cândva. Lucrul se aflase la raion, unde stărnise nedumerire și îngrijorări. Dar oamenii nu păreau a se fi înțeles, nu discutau faptul nici când erau stârniți prin întrebări să o facă și autoritățile au hotărât să aștepte

și să vadă. Așteptau încă, în anii 1970. Iar oamenii lucrau cu sete pe pământurile lor care nu le mai aparțineau legal. Lucrau ca și cum fiecare an ar fi putut fi ultimul și fiecare recoltă ar fi fost smulsă soartei. Bucurându-se cu înțelepciune nelacomă de ce le era încă dat. Necomentând bucuria neîngăduită.

Ascultând, îmi dădeam seama că, în felul lor, ca și mine, brebenii găsiseră o soluție existențială. Deschizând ochii, ascultând orientat, am remarcat altele. Oamenii nu mai stăpâneau, în mod legal, pământurile care fuseseră ale lor. Dar continuau să le lase moștenire oral, cu martori, celor care îi îngrijeau la bătrânețe, dacă se întâmpla să fie singuri. „Ierburii” care nu le aparțineau după lege își schimbau neștiut stăpânii într-o lume paralelă, compensatorie deocamdată, care avea, să devină reală cândva, cine știe.

Câtă vreme întovărășirea funcționase, munciseră în cadrul ei, molcuț, doar femeile. Bărbații mergeau să lucreze la pădure sau la mină spre a aduce în gospodărie un salariu. Când era vorba de tăiat păduri, brebenii alegeau să le taie departe de Valea Cosăului, nu în preajma Brebului. La fel, satul eludase, prin frunțașii lui, construirea unei șosele care să-l lege trainic de raion și regiune. Sub Gutâi, întovărășit și nu tocmai, ca fata înțeleaptă a moșului din poveste, îmbrăcată și dezbrăcată deopotrivă, Brebul își trăia ambiguu viața navigând cu iscusință nu tocmai întâmplătoare, dar nici îndelung plănuită prin vremuri tulburi.

Ca să procure cele necesare hranei, cete de neveste, sub conducerea unei femei mai în vârstă și mai experimentate, mergeau să culeagă recolta la gospodăriile colective din sudul țării. La întoarcere tocmeau un camion și aduceau acasă sacii de grâu și de porumb pe care-i câștigaseră.

La fel, spre a cumpăra în condiții avantajoase mărfurile pe care le doreau, câte-va femei din Breb mergeau la oraș, la București sau la Timișoara, înarmate cu liste

atent întocmite și cu banii avansați de cei în nevoie. Comerțul de stat era astfel prelungit până în sat pornind de la sursele optime, pe care oamenii le cunoșteau bine.

Obiceiurile de peste an, obiceiurile la nunți, botezuri sau înmormântări erau păstrate, chiar dacă noul își spunea cuvântul în inflexiunea unor strigături mai puțin cizelate, în costumul uneori nedibaci înnoit. Cei care plecaseră din sat și trăiau la oraș se întorceau la prilejurile însemnate. Evreii brebeni emigrați în Israel trimiteau contra cost, câteodată și în dar, basmale de cașmir, cașmir pentru fustele largi ale brebencelor tinere, cruciulițe pe lăntug de aur. Satul se descurca, apăreau soluții noi, se mențineau cele verificate în timp.

Când, la sfârșitul anilor '70, am hotărât să emigrăm, soluțiile pe care le căutam au venit de la prieteni. Nu puteam trimite cărți în străinătate decât în cantități minuscule de persoană, completând un număr de cinci sau șapte formulare. Prietenii au format echipe cu care, la șapte dimineața, înainte de a merge la slujbă, mergeam la poștă, completam puzderia de hârtii și făceam expedierea. Grație lor, Ligiei Georgescu, Irinei Șafarica Nicolau, lui Șerban Anghelescu sau Ion Galleriu, un stol compact de volume a luat drumul locuinței fratelui meu, la Ithaca N.Y. Când a fost vorba de manuscrise, cele ale tatei, ale mamei, ale noastre, persoana consultată a fost Mihai Pop. Prin el am întâlnit bursieri americani veniți la studiu sau pe teren în România. Îi priveam și mă încredeam în acești necunoscuți, încredințându-le ce aveam mai de preț, fără a sta pe gânduri. Niciunul nu m-a deșeptat, hârtiile trimise au ajuns toate la destinație. Pe ele m-am bazat în campania de reconstituire a trecutului apropiat pe care am început-o după 1989 la Editura Enciclopedică din România.

Odată cu plecarea din țară am înțeles ce însemnaseră reperele românești. Supraviețuisem, în condiții nu ușoare, grație lor.

Comunismul nu le putuse distruge pe toate. Oamenii le conservaseră în forme mai mult sau mai puțin vizibile pe cele care contau cu adevărat. Grație lor, viețile noastre nu fuseseră iremediabil deformat. Oamenii, sărbătorile, anotimpurile, orașul, satul ne oferiseră fiecare, cu generozitate, posibilitatea de a ne înfrumuseța viețile în zona în care puteam opta.

Ajunși în țări prospere, în care drepturile ni se înmulțiseră, am dus multă vreme lipsa acestor repere bune, încercând să descopăr soluții care să înglobeze, cât de puțin, elemente ale vieții dinainte. Una dintre ele a fost menținerea calității de cetățean român rezident în străinătate. Făcând-o, am trăit cu impresia că nu am schimbat întru totul datul bun al vieții mele de până atunci. O continuitate dăătoare de speranță se instalase între anii mei în România și cei americani. Soluția era personală, pe unele planuri putea apărea păguboasă, altora probabil că nu li s-ar fi potrivit, dar pentru mine a fost o alegere bună. Nu puteam întoarce spatele la ce fusese anterior viața mea, nu eram pregătită să trăiesc cu cezura.

Revenind regulat în România după 1989, am încercat să surprind reperate și soluțiile celor care continuaseră să trăiască în țară, ale celor care se născuseră după noi sau trăiau de-acum într-o lume post-comunistă.

Cred că graba de a demitiza scriitorii sau profesorii universitari, care a fost una din manifestările libertății de expresie, în sfârșit recucerite în România anilor '90, a fost în parte dăunătoare, nu pentru că nu ar fi fost lucruri de criticat la un Eminescu, Sadoveanu, Vianu, Rosetti, Iordan, G. Călinescu etc., știm bine că sunt, ci pentru că s-a lăsat deoparte rolul lor de repere esențiale în cultura noastră, intensificat în anii comuniști.

La fel, mi se pare că soluțiile prin care oamenii au ajuns să trăiască vieți frumoase

se chiar și în timpul comunismului se cer examinate mai atent. Un filozof spunea că trebuie să ajungi să trăiești cum se cuvine chiar și în iad. Comunismul a afectat viața economică și politică a țării, instituțiile culturale, publicațiile, contactele cu lumea. Dar oamenii au inventat moduri de a ieși din multele opreliști, de a corecta stupiditatea ambiantă și au făcut-o simplu, fără proclamații retorice, pentru zonele în care lucrul putea fi făcut. Nu din nostalgie pentru un trecut care trebuie clar abandonat, ci din respect pentru semenii noștri, mai tineri sau mai vârstnici, ar fi să ajungem să vedem cum au procedat pentru a imprima frumusețe și spiritualitate vieților lor și vieților noastre cât am fost alături de ei.

Lucrul e important și întrucât, în zilele noastre, o serie de repere, viabile încă la începutul anilor '90, au dispărut sau sunt pe punctul de a dispărea. Cum reperatele nu pot fi conservate artificial, cum, ca și în cazul limbilor, dispariția lor s-a accelerat, se pune astăzi problema celor care le iau locul. La nivelul autorilor care ne vorbeau în adolescență, Bălcescu, Eminescu, Blaga, Sadoveanu, Camil Petrescu, ca să dau doar câteva exemple, nu cred că înlocuirea lor cu sacrosancta triadă Ionesco, Cioran, Eliade este pe termen lung profitabilă. Chiar dacă cei trei au putut funcționa ca repere utile într-o perioadă de tranziție în care succesul peste hotare, în „lumea liberă” era hiperbolizat, anii de construcție culturală românească reclamă aducerea în fața tinerelor generații a multor înfăptuiri solide, izvorâte și crescute din mulțimea problemelor grave ale locului, datorate multor autori, specialiștilor noștri de tot soiul, despre care se știe astăzi încă prea puțin.

În ce privește soluțiile, din nou, cred că suntem în deficit de gândire. Sub comunism, găsirea de soluții se impunea. Le găseai sau piereai sub tăvălug. Rămase anonime, aceste soluții trecute sunt încă necunoscute. Preferăm și astăzi maximiza-

rea contrastului între perioada comunistă și prezent, e mai simplu și aparent mai clar să operăm în termenii ei. Dar supraviețuirea noastră culturală este rodul unor mănunchiuri de soluții mai mult sau mai puțin personale care au irigat societatea românească pe ansamblul ei. Iar astăzi, când primejdiile comuniste au dispărut, problemele de alt fel și de altă anvergură ale globalizării reclamă și ele găsirea de soluții locale precise și numeroase. Altfel, calitatea lăuntrică a vieților scade.

Se trăiește astăzi în condiții materiale mai bune decât înainte de 1989, dar cu înfinit mai multă nemulțumire. Cred că una din explicații este și faptul că se abando-

nează cu prea mare ușurință repere și soluții care s-au dovedit utile și care ar trebui în fapt să stea la baza imaginării altora, noi și vechi în același timp, cum sunt noi și vechi româna pe care o vorbim, cultura românească, spațiul României. Pentru cerințele noi ale unei vieți articulate nu doar înăuntrul țării ci și în afara ei, reperele vechi nu sunt lipsite de importanță. Mai mult decât oricând e nevoie de suplețe și inventivitate, de ancorarea inteligentă într-un trecut acceptat care să se incorporeze firesc într-un viitor vizibil.

Providence
Septembrie 2010

ZILELE SADOVEANU LA VERȘENI

Gheorghe NĂVRĂPEANU,
comuna Mirosllovești, jud. Iași

Verșeniul e satul de pe cursul inferior al râului Moldova în al cărui peisaj auroral și-a petrecut o parte din copilărie cel ce avea să devină „Ștefan cel Mare al literaturii române din sec. XX”.

Mama scriitorului, Profira Ursachi, avea în „mezalianța” cu Alexandru Sadoveanu, avocatul din Pașcani, o „poziție [...] ciudată”, după cum mărturisește chiar fiul. În vremea când „inițierea în tainele vieții vechi încă nu se desăvârșise” asu-

pra Profirei, „târgul o smulse din lumea ei printr-un accident năprasnic. Accidentul acesta era iubirea – ale cărei roade de multe ori sunt amare și otrăvite”. Așadar, „țărancă” din Verșeni „nu putea fi fericită în mediul orășenesc”. Legătura directă cu satul natal era o terapie pentru ea. Acest contact, început precoce, cu mediul fizic și spiritual al Verșenilor mamei avea să-i producă scriitorului următoarea reflecție: „Dacă maică-mea nu și-ar fi trăit copilăria [...] în satul sărac ce se cheamă Verșeni și dacă nu veneam cu ea din când în când de la Pașcani la bătrânii noștri, și dacă n-aș fi ascultat despre împrejurări și oameni de odinioară, tot ce-a fost durere și iubire, asupriri și răzbunări, ar fi rămas pururi închis sub stânca uitării.”

După moartea mamei, când Mihail avea doar paisprezece ani, în durerea deznădăjduită ce l-a cuprins, s-a întors la ai săi, cei din care descindea mama, sub impulsul unei chemări interioare irezistibile. „Dintr-o dată, bătrânii mi-au fost mai scumpi ca

orice”, recunoaște el. Acum, la Verșeni, se simțea dator să-i răscumpere mamei „viața ei distrusă și pustiiată prin dezrădăcinare”. Justifica mai târziu această datorie de răscumpărător, punându-și sie însuși întrebarea: „Nu-mi dăduse ea oare privirea, auzul și zâmbetul păstorilor din veac?” Bunicii Gheorghe și Anghelina Ursachi de la Verșeni și unchiul Vasile (fratele mamei, reprezentantul „păstorilor din veac”) aveau să aibă o influență covârșitoare asupra scriitorului ce urma să devină. Și aceasta pentru că, în înțelesul criticilor literari, „reevaluarea rădăcinilor, a descendenței”, care „capătă forma unei anamneze” (a unei pierderi de memorie) avea să însemne o „autentică renaștere spirituală” pentru scriitorul în devenire.

Așadar, Verșeniul nu poate fi disociat de biografia și opera sadoveniană. Acest fapt e consacrat atât de scriitor, în scrierile sale de natură autobiografică, cât și de exegeții săi. De aceea, la Verșeni, manifestările omagiale intitulate generic *Zilele Sadoveanu* au avut mereu anvergură, profunzime. Deși casa bunicilor nu mai este, școala din Verșeni a preluat o parte din funcțiile unei imaginare (și necesare) case memoriale, zeci de ani primind oaspeți iubitori de slovă sadoveniană și organizând serbările comemorative anuale. *Cartea de Onoare* a școlii e plină de semnăturile unor personalități notorii din lumea literară. Pelerinajele literare anuale îl aveau mereu ca „ghid literar” pe regretatul academician Constantin Ciopraga, cel mai important istoric și critic literar al celui supranumit „Ceahlăul literaturii române”.

Trebuie spus că efectele curenților resentimentare („corecte politic”) l-au atins, cu grave consecințe, și pe Sadoveanu, cel considerat „un miracol” care nu s-a mai petrecut decât cu Eminescu. De aceea, în ultimii 15 ani *Zilele Sadoveanu* deveniseră la Verșeni doar modeste medalioane literare ale școlărilor din partea locului.

Anul acesta, însă, manifestarea omagială care a încheiat ciclul de acțiuni din prima decadă a lunii noiembrie a recăpătat consistența pierdută. Gazdele (Primăria comunei Miroslovești și cadrele didactice) au organizat pe 11 noiembrie un simpozion la care au participat oaspeți din Basarabia (profesorul universitar Vasile Șoimaru, publicist, coautorul monografiei *Neamul Șoimăreștilor – 500 de ani de istorie*, scriitorul și publicistul Vlad Pohilă și celebrul naist Vasile Iovu, Artist al Poporului), prof. Ana Nazarov (directorul Casei Memoriale „Mihail Sadoveanu” din Fălticeni) și poetul fălticenean Alexa Pașcu, prof. Carmen Dumitriu (directorul Colegiului „Mihail Sadoveanu” din Pașcani; doi scriitorii veniți de pe meleagurile lui Avram Iancu – Mihai Barbu și Marian Boboc, împreună cu vicepreședintele Consiliului Județean Hunedoara, fiu al Verșeniului, Costel Avram; primarul orașului Flămânzi, jud. Botoșani, Constantin Pitorac, însoțit de publicistul Gabi Gomboș. E de menționat că la manifestare au fost prezenți mai mulți Șoimărești din Țară, toți invitați speciali ai prof. univ. Vasile Șoimaru de la Chișinău: cuplul Mitrică și Maria Șoimaru din Piatra-Neamț, viceprefectul de Hunedoara de care am amintit deja – dl Costel Avram, și el Șoimar; Gelu Șoimaru cu fiul din Verșeni și consăteanul lor moș Alecu, cel mai bătrân dintre Șoimăreștii localității.

Manifestarea a derulat cu un număr de o emotivitate ieșită din comun: corul elevilor din Miroslovești a interpretat piesa *Îndemn la Unire*, care este și imnul Forului Democratic al Românilor din R. Moldova. Astfel, acest superb imn, al cărui autor este prof. Aurelian Silvestru (director al Liceului „Prometeu”, scriitor, filozof, compozitor...) a fost interpretat și de românași de pe malul drept al Prutului. Gazdele (prin reprezentanții lor, primarul comunei, Ionuț Gospodar și inv. Gheorghe Pârlea) au prezentat

asistenței un expozeu detaliat privind legăturile fizice și spirituale ale prozatorului cu satul bunicilor. Înv. Gh. Pârlea de la Miroslovești a adus la cunoștința auditoriului numeroase amănunte frapante despre copilăria și tinerețea lui M. Sadoveanu, aflate într-o relație strânsă cu Verșenii și satele din împrejurimi, referindu-se și la ecourile, depistate în opera sadoveniană, care dovedesc atașamentul scriitorului față de aceste locuri și oamenii ei. Mai mulți invitați au avut intervenții legate de opera și viața marelui prozator, remarcându-se, credem, oaspeții de la Chișinău. Scriitorul Vlad Pohilă a relevat însemnătatea cărților lui M. Sadoveanu pentru basarabeni în timpul ocupației bolșevice, venind cu date privind titlurile editate la Chișinău, tirajele acestora, ce au atins un milion de exemplare. Format din elevi, învățători și profesori (din comuna Miroslovești, dar și de la Pașcani), publicul a fost surprins să afle că în anii '50 ai secolului trecut două cărți de M. Sadoveanu au apărut în „moldovenește” cu specificarea „[traducere] din limba română”, ceea ce a stârnit fireasca mânie a Maestrului. Profesorul universitar Vasile Șoimaru a vorbit despre felul cum l-a marcat, în copilărie, romanul *Neamul Șoimăreștilor*, despre monografia sa dedicată Neamului Șoimăreștilor (dovedind existența reală a dregătorilor domnești cu acest nume, unii dintre ei cu moșii și pe meleagurile verșenene), despre colecția sa din 22 de ediții ale faimosului roman sadovenian, apărute în Țară, în Basarabia

sau chiar la Moscova, unele dintre acestea prezentându-le publicului de la Verșeni. Poetul fâlticenean a citit din poeziile sale inspirate de locuri atinse de condeii Maestrului, iar publicistul hunedorean Mihai Barbu a subliniat întâmplarea de a fi și el un reprezentant al unui loc devenit „un Sadoveanu” (Valea Frumoasei) și a citit publicistică inspirată de o vizită anterioară la Verșeni.

Elevii de la școlile din Verșeni și Miroslovești au prezentat scenarii după texte sadoveniene (*Baltagul*, *Dumbrava minunată*, *Hultanul*), iar excepționalului artist Vasile Iovu, intermediat de naiul adus cu sine, a impresionat asistența cu arta sa.

Oaspeții satului Verșeni au participat și la un Te-Deum oficiat de pr. prot. Pavel Postolache împreună cu un sobor de preoți din satele comunei. Ceremonialul religios dedicat scriitorului s-a desfășurat în Biserica seculară în a cărei cristelniță a fost creștinat copilul Mihail Ursachi (numele scriitorului până la vârsta de 12 ani).

Scriitorii-oaspeți au oferit localnicilor cărțile lor, cu dedicații și autografe. Astfel, originala (poate și unica în Țară!) „Biblioteca basarabeană” din Miroslovești, „ctitorită” de V. Șoimaru și de Înv. Gh. Pârlea, cu valoroase contribuții ale unor mari scriitori români de la Chișinău, s-a completat cu încă vreo câteva zeci de titluri... Ziua omagială s-a încheiat cu o vizită a oaspeților la Hanu Ancuței, locul scos din anonimat de condeii „celui mai mare narator de istorii din literatura noastră”.

ACTRIȚA PAULINA ZAVTONI: SECRETELE MĂIESTRIEI ȘI NU NUMAI...

Svetlana VIZITIU

Este o doamnă frumoasă, scilpitoare, inteligentă. Și, desigur, foarte talentată. Posedă un simț deosebit al umorului, știe să se descurce în orice situație complicată. Activează în teatru deja de 50 de ani! Artistă a Poporului, actrița Paulina Zavtoni s-a dovedit a fi atât de simplă în conversație, dialogul fiind un adevărat moment de a afla lucruri inedite de suflet, de viață, de creație.

Vine dintr-o familie modestă. Îți amintește cu tristețe de anii din copilărie, când țineau în sură un sac cu pesmeți pentru zile negre. Mama ei, Ana Zavtoni, a rămas văduvă când era însărcinată cu Paulina. Tatăl a murit pe front. „Amintirile scumpe din copilărie sunt mereu cu mine”, zice ea cu nostalgie.

Întotdeauna i-a mers la oameni buni, pentru care simte o atracție intuitivă. Contactul viu cu oamenii, iată secretul ei.

Era mică, dar avea sentimentul că acele momente, pe care le petrecea în scenă, erau cele mai fericite pentru ea. Și-a creat, astfel, o dependență de teatru, de trăirile inedite, ceea ce a determinat-o să aleagă teatrul. Învățătoarii de la Școala nr. 1 (în prezent, Liceul „Gheorghe Asachi”), au fost primii ei susținători. Profesoara de limbă rusă, Tatiana Cuzminicina, sub a cărei conducere Paulina a interpretat primele roluri din dramaturgia rusă, i-a cultivat dragostea față de teatru.

Prin anii '60 a depus actele la Conservatorul „Gavriil Musicescu”, la Catedra arta actoricească, cu specialitatea actor de teatru și cinema. L-a avut conducător pe Arcadie Plăcintă, Artist al Poporului din RSSM, un om minunat și cu har. Profesori

i-au fost și alți Artiști ai Poporului: Eugeniu Platon, Valeriu Cupcea... Colegi i-au fost actorii care au creat file în istoria teatrului autohton: Spiru Haret, Victor Ciutac, Vitalie Rusu, Veniamin Apostol, Damian Dimitrov, Mihail Curagău, Viorica Chircă, Dina Cocea, Margareta Ureche etc. Inimile lor băteau la unison, erau darnici și plini de speranță...

Paulina era studentă când a fost remarcată de Nadejda Aronețcaia, care conducea studioul de pe lângă „Moldova-film”. Anume N. Aronețcaia a sfătuit-o să meargă la actorie. Fiind regizoare la Teatrul „Luceafărul”, a inclus-o pe Paulina în trupa sa de actori. „Am avut noroc. Orice actriță începătoare visează la un asemenea început de carieră scenică, cum a fost al meu, zice ea. Îndată mi s-au propus roluri în spectacole: *Intrigă și iubire*, *Costumul de nuntă* și *Flori de câmp* – spectacole pregătite la Moscova pe parcursul studiilor și care au fost timp de mai mulți ani cap de afiș al repertoriului trupei, bucurându-se de mare succes.” De asemenea, N. Aronețcaia a montat și *Copilul nimănui* după I. Șkvarkin, cu Paulina Zavtoni în rolul principal. Astfel, Paulina Zavtoni slujește scena Teatru-

lui „Luceafărul” de 50 de ani, reprezentând prima generație a teatrului.

„Astăzi, noi suntem temelia”, glumește actrița. Model i-au slujit: Domnica Darienco, Ecaterina Cazimirov; dintre actorii ruși: Iulia Borisova, Vasile Lanovoi, Iuri Iakovlev și alții, cu care făceau schimb de experiență în timpul deplasărilor la școala vahtangovistă.

Spiru Haret... A fost oare vorba despre un destin prestabilit?!

Când a văzut-o pe tânăra cu două coșite în curtea Conservatorului, Spiru a renunțat la visul său de a deveni agronom și a urmat-o pe ea, Paulina. „Profesia e ca și dragostea, se alege o singură dată în viață. Dacă nu te căsătorești cu persoana iubită vei fi nefericit”, spune actrița. Au fost un cuplu armonios – atât familial, cât și scenic. Au jucat împreună în *Trei surori* de A. Cehov, *Pe-un picior de plai* și *Ce frumoașă este viața* de Ion Podoleanu. În piesa *Chirița în provincie* de Vasile Alecsandri au fost extraordinarii Luluța și Leonaș.

Despre cuplul Paulina Zavtoni – Spiru Haret, Alexandru Grecu, Maestru în Artă, a spus că „este una din legendele scenei basarabene. Am fost «furat» de jocul lor scenic, de personajele acestor actori inconfundabili încă din copilărie. Nu mi-a scăpat niciun spectacol în care să fi jucat acești valoroși artiști. Acest cuplu a dat naștere unei veritabile dinastii artistice”.

Spiru Haret a fost o ființă caldă, cu suflet de copil, iar în scenă – un actor splendid. Casa lor era un laborator de creație, unde doar în orele de somn nu se vorbea despre teatru... „Eu am avut noroc, afirmă fiul Constantin. Părinții mei sunt – doi Actori și doi Părinți – cu literă mare. Un cuplu tandru și un ghem de iubire. Au fost toată viața împreună: acasă și pe scena teatrului. Alături și la bine și la rău. Lecțiile de dragoste, de fidelitate ale părinților mei stau și acum la baza vieții mele.”

Cu părere de rău, în septembrie 1999, Spiru Haret a plecat... în ceruri, iar soția sa iubită, Paulina, a fost cea care i-a ținut de

mână și i-a citit *Tatăl Nostru* până la ultima lui suflare. A fost o despărțire grea, dar până și în ultimele clipe ei au știut să fie alături „înălțuți” de dragostea și respectul ce-l aveau unul față de celălalt.

„Suntem o casă de artiști... Feciorul Constantin Haret și nora, Ala Tuz-Haret, sunt actori la Teatrul „A. Cehov”; fiica Lucia Galac, este profesoară la Academia de Arte; cuscii, Ivan și Svetlana Tuz, sunt actori și ei, iar nepotul Anatol Galac studiază la Liceul de Arte... Probabil, destinul ne-a hărăzit, ca eu și cu Spiru să stăm la temelia dinastiei noastre.”

Sunt momente în viață, când simți un gol imens...

„E ceva firesc, mai cu seamă, în prezent. Nu te poți aștepta doar la succes. Munca actorului înseamnă suflet. Te macină îndoielile: te acceptă regizorul, vei putea să interpretezi rolul, ai procedat corect, publicul te va înțelege, te va aproba?... Ca urmare, uneori, ești indispusă. Totuși, optimismul, dragostea pentru teatru, le tratează pe toate.” Actrița se străduiește să fie mereu în formă, să arate impecabil, să zâmbească. Nu-i place, când cineva, fie dintre colegii săi, fie alți oameni, se plâng de starea precară, consideră, că astfel omul transmite energia sa negativă celuilalt. La fel, nu apreciază când o actriță la vârsta a treia o face pe „tinerica” și invers. Realitatea fizică, vârsta actorului modifică radical lectura piesei.

Spectacolul pune spectatorul pe gânduri, cum ar fi procedat el în astfel de situații... E ceea ce se cere de la Teatru! „Când joci un rol negativ, te gândești, de unde atâta răutate în acest om? Oare de la naștere e determinat să ajungă în «acea stare»? Interesant e că rolul negativ are mai multă priză la spectatori, îi dă actorului posibilitatea să se manifeste neașteptat pentru public. Un actor trebuie să se evidențieze în diferite ipostaze.” Actriței Paulina Zavtoni i-au plăcut rolurile de caracter, cum ar fi, de exemplu, Fekla Ivanovna din *Căsătoria*... Nu acceptă teatrul ieftin. Recunoaște că genul

comediei este acela care aduce o sală plină de spectatori, deoarece e mai acceptabilă, mai înțeleasă. Totuși, tragediile și dramele sunt și ele bine primite de spectatori, în special, cele jucate de actori buni.

Despre corelația actor – regizor și cum se face un spectacol reușit actrița consideră că rezultatele vor fi benefice dacă relațiile dintre regizori și actori sunt armonioase, calde. Un spectacol e muncă în echipă. Rar se întâmplă când dintr-un material slab iese un spectacol cu priză la public. Valoarea unui spectacol depinde de piesă; determinată de un material bun, de regizorul talentat și de trupa extraordinară de actori, care să lucreze zi și noapte. Profesia nu întotdeauna asigură un trai bogat actorului. „Le spun și copiilor mei, că actorii n-au fost, nu sunt și nici nu vor fi bogați financiar. Ceea ce contează, e spiritul, bogăția sufletească.” De fapt, în zilele noastre, pentru tineri, factorul financiar contează, doar că doamna Paulina se mulțumește cu ce are. Altfel, propune să fie reduse prețurile билетelor la teatru, pentru ca fiecare copil să aibă acces la spectacole. Teatrul trebuie să participe la educația copilului.

Oricum, șansele tinerilor actori de a se afirma profesional, și anume, la Teatrul „Luceafărul”, sunt foarte mari. Aici activează mulți absolvenți ai Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Paulina Zavtoni încurajează tinerii. Cu ei actrița vorbește de la egal la egal. E tânără sufletește! – o spun chiar studenții. Este simbolul Tinereții! „Nepoții o numesc drăgăstos «Mica», ne relatează fiica actriței, Lucia Galac, lector superior la Academia de Arte. Energia ei fulminantă nu se potrivește cu imaginea unei bunicuțe obișnuite. «Mica» este consultantul principal în procesul de pregătire pentru manifestările artistice, la care i-au parte copiii. Mă bucur că este în continuare solicitată și antrenată în multiple activități. Iar nepoții, ca și noi cu fratele cândva, îi duc dorul și se bucură mult, când au norocul să le fie alături... Cu cât devin mai matură, tot

mai mult o înțeleg pe mămica. La ea venim după un sfat, cu ea împărțăm gândurile, bune și triste.” Viața familiei este îndrumată subtil de Paulina Zavtoni, pilonul spiritual al casei. Ea îi adună la toate sărbătorile. Îi place să-și vadă nepoții împreună. „Îmi pare rău că trec anii și eu îmbătrânesc. Trec anii, mă trec și eu... Dar m-am conformat!”

Spectatorii o iubesc, colegii se mândresc că o au alături!

Cu siguranță, actorii Teatrului „Luceafărul” au spectatorii lor, care îi iubesc. Artista Poporului Paulina Zavtoni îi are pe ai săi. Uneori spectatorii o întâlnesc pe străzile orașului și-i exprimă dragostea și respectul. Îi recunosc și vocea care sună la Radioul Național, cu care colaborează și în prezent. „Unii spectatori își imaginează, că actorul este identic cu personajul din scenă. Teatrul e un miracol! Ei iubesc miracolele, la fel și pe actori. Iar o părticică mică din dragostea lor, rămâne cu mine, cu modesta mea persoană!” E convinsă că experiența e importantă pentru un actor, dar nu întotdeauna. Actorul n-are vârstă, el trebuie să uite că este Artist al Poporului, că a fost aplaudat, difuzat la radio și TV etc.

Actrița se consideră fericită și împlinită, deoarece Dumnezeu i-a dat sănătate și inspirație. În teatru e respectată și utilă. A lucrat cu foarte mulți regizori și a fost distribuită în roluri minunate. Le iubește pe toate și susține că nu s-ar fi lipsit nici de unul, precum nu te poți lipsi nici de-un deget de la mână. Nu știe cât va mai juca pe scenă, dar ar dori ca la clipa despărțirii să ajungă cât mai târziu... Iar spectatorii să vină la Teatrul „Luceafărul” continuu. Cărea aceasta să nu se termine...

„Am avut norocul să fiu partenera Paulinei în scenă, spune cu mândrie Artista Emerită, colega de scenă și prietena *Ninela Caranfil*. Zic norocul, pentru că această actriță este înzestrată de la Dumnezeu cu mult har, trăiește în scenă incandescent, până la lacrimi, astfel, impunând spectatoriilor să simtă și să trăiască la fel ca personajul jucat de ea...”

O LUCRARE ELABORATĂ ȘI DEDICATĂ OMULUI CARE GÂNDEȘTE / ACȚIONEAZĂ CREATIV ȘI CONSTRUCTIV

**„Eu sunt pentru că
am rădăcini!”
(Lidia Kulikovski)**

Așteptare deosebită, interes, atenție, respect, încredere, adeziune, chiar bucurie – aceste stări sunt caracteristice publicului atunci când vorbește Lidia Kulikovski. Iar când studiezi / analizezi o lucrare, care prezintă explicit portretul profesional al cercetătorului și managerului Lidia Kulikovski, te încrezi în faptul că totuși cei care gândesc guvernează lumea... Este vorba despre biobibliografia *Viața printre cărți. Lidia Kulikovski*, elaborată de o echipă de buni profesioniști de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”^{*}.

Lucrarea apare ca o necesitate atât pentru Lidia Kulikovski, dar mai ales pentru comunitatea profesională, pentru fiecare bibliotecar și manager de bibliotecă. Pentru persoana, cărei îi este dedicată lucrarea, este important de a vedea o sinteză informațional-bibliometrică a lucrărilor, vizualizând prioritățile profesionale, temele și genurile preferate de documente,

operând cu indicatorii cantitativi și stabilind unele perspective. Iar pentru comunitatea profesională biobibliografia în cauză are caracter de „manual”, învățându-ne să înțelegem realitatea, dar să și acționăm convingător, pentru a face ca lucrurile dorite să se întâmple.

Autorii-bibliografi „...au încercat să ofere publicului o bibliografie diferită de celelalte lucrări elaborate de BM și de alte biblioteci”, reușind implicit acestea, lucrarea într-adevăr fiind inovativă, deosebită, interesantă, incitantă, atractivă.

Deținând, în mare parte, o structură caracteristică pentru acest gen de publicații, biobibliografia se impune prin originalitatea prezentării compartimentelor și conținutul acestora.

„Poarta” lucrării – mesajul, semnat de către profesorul universitar, doctor Ion Stoica (București) – „întâmpină” cititorul cu alese caracteristici pentru Lidia Kulikovski, inclusiv: „...un nume de referință al biblioteconomiei din această parte de lume, de care sunt legate numeroase împliniri personale și victorii nenumărate ale celor care i-au fost alături.” Mesajul este urmat de articolele, semnate de către academici-anul Mihai Cimpoi *Inovarea continuă*, doc-

^{*} *Viața printre cărți. Lidia Kulikovski: biobibliogr. / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”*; elab.: Taisia Foiu, Claudia Tricolici. – Ch.: „Magna Princeps” SRL, 2011. – 232 p. – ISBN 978-9975-9889-7-1.

tor Florin Rotaru *O datorie de recunoștință*. Semnificativ este titlul articolului, semnat de Vlad Pohilă – *Lidia Kulikovski, un impresionant bilanț prealabil*.

Compartimentele *Lidia Kulikovski văzută de...* și *Mereu valabilă, prețuirea* înseamnă materiale semnate de personalități ale literaturii, culturii, științei, colegi de breaslă și alți simpatizanți – în total 27 de articole.

Compartimentul *Clipe în imagini*, relevant conținutului lucrării, oferă momente plăcute și incitante, completând cele scrise despre personalitatea Lidiei Kulikovski (21 de poze) – fotogenică și impunătoare!

Nucleul lucrării, evident, îl constituie compartimentul *Bibliografie*, însoțit de zece indexuri auxiliare!

Autorii prezintă descrierile bibliografice (600 în total!) în ordine cronologică, în interiorul anului – în ordine alfabetică, neluând în considerație genul ori tipul documentului. După părerea lor, „avantajul unei asemenea structuri constă nu numai în ilustrarea activității unei persoane în evoluție, [...] dar permite și efectuarea unei analize bibliometrice prin indexurile auxiliare”. Iar aparatul bibliografic-informativ (zece indexuri!), într-adevăr este cheia de acces la informația din lucrare, despuind-o în funcție de tipul documentelor reflectate: articole, recenzii, prefețe, interviuri etc.

Acceptând și respectând o astfel de abordare, ne permitem totuși să punem accentul pe exigențele domeniului de cercetare, deoarece prin intermediul biobibliografiei este reliefată activitatea analitică-sintetică a Lidiei Kulikovski, produsele activității științifice, manageriale. În acest sens caracteristic pentru Lidia Kulikovski nu este numărul total de lucrări, publicat în anul concret, ci oglindirea acestora în funcție de specificul, destinația funcțională. Or, într-o bibliografie cu caracter științific un articol cu conținut promoțio-

nal, de prezentare nicidecum nu poate fi „alăturat” unui articol dintr-o culegere ori revistă științifică. Sau, cum aș găsi răspuns la întrebarea: „Câte articole a publicat Lidia Kulikovski în revistele recenzate?” Mă ajută în acest caz indexul titlurilor de articole? Ar trebui să efectuez o căutare foarte și foarte minuțioasă, și de durată în timp... Prezența unui compartiment, gen „Articole științifice” ar permite depistarea mai operativă a răspunsului.

Cunoscând activitatea prodigioasă a Lidiei Kulikovski în calitate de pedagog, am fost interesată de publicațiile cu caracter didactic, lucrări adresate studenților, semnate de către Domnia Sa. Oare câte teze de master strălucite au fost susținute sub conducerea Lidiei Kulikovski? Lucrarea ar fi putut include (poate selectiv ori integral) și alte lucrări studențești, elaborate cu sprijinul Domniei Sale (de exemplu, teze de licență) – informație interesantă și utilă pentru comunitatea profesională.

Mai cred, că prezența alăturată lucrărilor originale a descrierilor bibliografice ale recenziilor (indiferent de anul publicării recenziilor) semnifică mult: actualitatea temei reflectate, promovarea lucrării, calitatea acesteia, aprecierea de către specialiști etc. Mai mult decât atât, recenziile constituind un tip specific de publicații, sunt un indicator al investigației științifice, un produs analitico-sintetic. *Indexul de recenzii, prefețe, postfețe* nu este un instrument flexibil în acest caz. De exemplu, cum aș putea depista operativ recenziile la lucrarea Lidiei Kulikovski *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate* (editată în anul 2004, număr de rând în *Biobibliografie* – 195)? Indexul auxiliar nominalizat nu mă ajută să clarific, că recenzia cu titlul *Bibliotecile pot fi utile pentru cei mai triști ca noi*, semnată de Vlad Pohilă, se referă la lucrarea interesată. Doar faptul că descrierile bibliografice sunt amplasate în imediata apropiere (corespunzător 195 și 201)

m-a ajutat să găsesc informația căutăată. O situație similară pentru recenzia cu titlul *Integrarea dimensiunii biblioteconomice în cercetarea științifică* la volumul Lidiei Kulikovski *Biblioteconomie: studii, cercetări, recenzii, prefețe, eseuri, interviuri* (editat în anul 2008). Șirul exemplurilor ar putea fi continuat.

Poate cele menționate mai sus, în mare parte, sunt rezultatul implicării de durată a subsemnatei în procesul de bibliografiere a publicațiilor instituționale și de autor universitare. Totuși, insistăm în afirmația că reflectarea activității unei persoane în evoluție ar fi mai convingătoare, mai vizibilă în funcție de activitățile de cercetare (activitatea redacțională și alte responsabilități pentru lucrări instituționale, publicarea lucrărilor de autor), activitățile științifice aplicative (activități de transfer tehnologic și implementări practice, popularizare științifică), pregătirea cadrelor de bibliotecari etc.

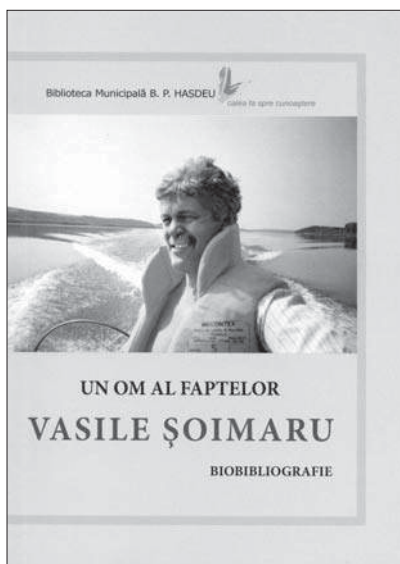
Vorba Lidiei Kulikovski – autorii sunt liberi să aleagă conceptul propriu al lucrării. Iar faptul că o lucrare provoacă gânduri, comparații, viziuni – e un merit incontestabil al echipei de autori, dar și al persoanei căreia îi este dedicată lucrarea. Este important să ne bucurăm pentru augmentarea cantitativă, dar mai ales calitativă, a patrimoniului bibliografic.

Biobibliografia, elaborată sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, demonstrează că o persoană poate descoperi, dar și construi, viitorul și că în orice problemă trebuie să vedem o șansă. Astfel este văzută Lidia Kulikovski – plină de probleme, dar și de ambiții bune și șanse, cu un ritm al schimbării de invidiat, cea care ne învață: „Omul se poate realiza oriunde, dacă vrea.”

Ludmila CORGHENCI,
director adjunct, Departamentul
Informațional Biblioteconomic al ULM

CHEIA SUCCESULUI UNUI ROMÂN TOTAL

De multe ori când auzim despre succesele pe care le are o persoană sau alta, ne gândim în mod automat că omului acesta i-a surîs norocul. Însă, în realitate, de cele mai multe ori norocul nu are nicio legătură cu ceea ce a realizat persoana respectivă, iar la baza succesului acesteia au stat alți factori, precum încrederea în propriile puteri, voința mare de a realiza ceva cu totul excepțional, perseverența de a rămâne ferm și constant la o idee,

gândirea pozitivă despre ceea ce se întâmplă în jur și – de ce nu? – disciplina exemplară de muncă. În cele ce urmează vom aduce în prim-plan un model clasic de persoană de succes care a reușit să realizeze (pînă la ora actuală) tot ceea ce și-a propus, datorită voinței sale de fier și grație faptului că nu a cedat niciodată în fața vicisitudinilor pe care le-a întâlnit în viață. E vorba de românul total (căci anume așa îl caracterizează

prietenii și toți cei ce îl cunosc pe dumnealui), doctorul în economie, conferențiarul universitar, editorul și maestrul în ale fotografiei Vasile Șoimaru. Și, spre norocul nostru, în dificila sarcină de a ne descurca în problema dată ne va ajuta o carte binevenită în acest scop – *Un om al faptelor: Vasile Șoimaru. Biobibliografie**, apărută anul curent sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. E un volum de specialitate ce ne spune aproape totul despre acest Om (cu literă mare), pe care l-a dat mealeagul basarabean și avem bucuria de a-i fi companioni în timp și în spațiu. Ediția a fost îngrijită de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, aportul la apariția biobibliografiei sus-numite se atribuie Centrului de Informare și Documentare „Chișinău” și Filialei „Transilvania”: alcătuitor – Ludmila Capița; redactor bibliograf – Taisia Foiu; contribuții – Parascovia Onciu, Tatiana Donțu, Maria Staver; lectori – Vlad Pohilă, Genoveva Scobioală; concepție grafică – Svetlana Munteanu.

Ca orice lucrare de acest fel, *Biobibliografia* se adresează unui spectru larg al publicului cititor: savanți, scriitori, publiciști, profesori, studenți și altor categorii. Volumul se deschide cu explicații sumare privind folosirea și alcătuirea lui. Astfel, după un cuvânt către cititor urmează: *Tabel cronologic; Studii introductive; Ediții aparte (Vasile Șoimaru – coordonator, autor de proiecte, traducător, editor); Articole științifice și de popularizare a științei; Publicistică (atitudini economice, politice, sociale); Articole și referiri la viața și activitatea lui Vasile Șoimaru; Dialoguri, interviuri cu Vasile Șoimaru; Fotografii de Vasile Șoimaru (în ediții aparte, pe coperte, în ediții periodice); Confesiuni. Referințe. Aprecieri, impresii. Dedicății. Scrisori.* În anexe au fost incluse capitolele: *Vasile Șoimaru – organizator și participant la diferite activități:*

congrese, simpozioane, conferințe științifice, colocvii, mese rotunde etc.; Lansări și prezentări de carte; Vernisaje foto; Cărți cu dedicații (din colecțiile BM „B.P. Hasdeu”); Diplome, mențiuni, premii, distincții; Afize, avize.

În mod telegrafic expunem curriculumul vitae al protagonistului nostru folosind *Tabelul cronologic* din biobibliografie. Vasile Șoimaru s-a născut pe 30 aprilie 1949 în s. Cornova, r-nul Ungheni. Învăță la școala de opt ani (azi, Gimnaziul „Paul Mihail”) din satul natal și la Tehnicumul electromecanic (azi, Colegiul Politehnic) din Chișinău, pe care îl absolvște cu mențiune. Urmează studiile la Facultatea de Economie a Institutului Politehnic (azi, Universitatea Tehnică din Moldova), pe care o absolvște – de asemenea cu mențiune – la specialitatea economia muncii. În 1978 ia doctoratul la Catedra economia și organizarea muncii a Institutului (azi Universitatea) de Economie și Finanțe din Sankt Petersburg, susținând teza pe tema *Prognozarea productivității muncii în industria RSSM.* Lucrează ca asistent, lector superior, conferențiar universitar, prodecan al Facultății de Economie a Universității de Stat din Chișinău. Din 1990 pînă în 1994 este deputat în Parlamentul Republicii Moldova, fiind și vicepreședinte al Comisiei pentru economie și buget. Concomitent deține funcția de vicerector al nou-formatei Academii de Studii Economice din Moldova. În 1995-1998 este consultant superior în Parlamentul RM. În 1998-2001 devine președinte al Asociației Economiştilor din R. Moldova. În aceeași perioadă este ales a doua oară deputat în Parlamentul RM, încredințându-i-se și funcția de vicepreședinte al Comisiei pentru economie, industrie și privatizare. Din 2002 pînă în prezent este conferențiar universitar la Catedra management social a ASEM. Este căsătorit, are doi copii și doi nepoți.

* *Un om al faptelor: Vasile Șoimaru. Biobibliografie / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”; Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”. Ch.: 2011. 328 p.*

Munca bibliografică nu este presărată cu flori. Putem spune cu siguranță că fascinația ei se simte abia la sfârșit, când toate sursele (cărți, articole, materiale ilustrative etc.) sînt legate la un loc și emană atracția irezistibilă a unei vieți concrete. Directorul general al BM, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, a remarcat în studiul introductiv *Vasile Șoimaru: dorință, dor și căutare*: „În volumul biobibliografic, fiecare detaliu, fiecare dată înregistrată este capătul unui fir ce te poate conduce în orice punct al vieții protagonistului. Biobibliografia îl transformă pe profesorul Vasile Șoimaru în profil statistic (vorbind în vocabular economic). Cele 885 înregistrări sînt prezente în mass-media tipărită de 1430 de ori. Această cifră ne spune că 541 de articole (de și despre), recenzii, interviuri, imagini fotografice au fost publicate în mai mult de o sursă. Unele, și de cîteva ori preluate de diverse publicații din străinătate, fapt ce denotă interesul, calitatea și necesitatea lor. Rămînînd în dimensiunea economico-statistică, putem spune că acesta este factorul de impact al scrierilor sale.”

Finalitatea lucrării de față constituie pentru colectivul de elaborare și pentru editori obținerea bucuriei, împlinirii, satisfacției, reușitei și – nu în ultimul rînd – a fericirii autorului. Scriitorul și jurnalistul Vlad Pohilă, un prieten din aceeași plămadă a românismului, a observat la eroul scrierilor sale „maximum de fapte concrete – acestea din urmă constituind adevărata esență a modului de viață, a rațiunii însăși de a fi a lui Vasile Șoimaru”. Și are multă dreptate, căci, de îndată ce și-a identificat scopul suprem în viață, „Șoimarul” nostru a făcut tot posibilul pentru a-și atinge obiectivul rîvnit, ajungînd, conștient, la o victorie pe merit. A făcut cel mai bun lucru pe care-l putea face într-un anumit moment. A acționat cum poate mai bine, luînd în considerație perceperea realităților subtile ale vieții.

V. Șoimaru chiar din tinerețe și-a manifestat interesul prin a cunoaște din ce în ce mai mult pentru a avea cît mai multe posibilități de alegere. Primele lucrări editoriale aparte sînt strict științifice: despre prognoza de dezvoltare social-economică a regiunii, despre sporirea productivității muncii ca sarcină economică principală a colectivelor de muncă din industria RSSM, despre managementul afacerilor mici și mijlocii etc. Dar adevărata performanță de condeier vine începînd cu anul 1999, cînd apare *Căderea premierilor*, o carte pe teme și economice, dar și vizînd alte sfere de interes al autorului. De aceea, ea este bine cunoscută unui cerc larg de cititori, care așteaptă cu nerăbdare materiale scrise într-o manieră nestandardizată. Odată cu aceasta, se observă o creștere a vizibilității pe plan național a autorului. Cartea cuprinde opinii înregistrate pe parcursul a unui deceniu despre hrăpăreața caracatiță aflată la guvernare care a ținut dezvoltarea ținutului basarabean în poziție de șah. Poporul nu a văzut nici bunăstarea, dar nici stabilitatea promisă electoratului. Toate jocurile murdare din politică sînt date pe față. Apoi, în 2000, a urmat volumul *Cornova* – o adevărată enciclopedie a satului de baștină. Andrei Vartic, prietenul de idei, scria: „Pe Vasile Șoimaru îl cunosc de mult: am fost colegi de Parlament, camarazi de aceeași formațiune politică, îmi părea că știu totul despre el, dar a fost suficient să-mi doneze cartea *Cornova*, și apoi o alta: *Neamul Șoimăreștilor*, și încă una: *România din jurul României în imagini*, ca să-mi dau seama că nu-l cunosc deloc.” Cronica neamului Șoimăreștilor începe acum 500 de ani. Astfel, Vasile Șoimaru, împreună cu Alexandru Furtună, consultînd documentele de arhivă, au refăcut arborele genealogic al acestei familii legendare. În 2004 apar *Poeme în imagini* – un album cu fotografii de V. Șoimaru. Arta fotografică l-a pasionat într-atîta că în 2008 scoate la

lumină albumul-monografie *Români din jurul României în imagini* – o capodoperă a genului, care cuprinde 272 pagini cu 850 de imagini. În opinia publicistei Ludmila Bulat aceasta este „cartea vieții lui Vasile Șoimaru”, în cea a poetului, prozatorului și publicistului Nicolae Dabija – „o carte de zile mari”, iar în cea a lui Andrei Vartic – „o carte de aplaudat pînă la lacrimi”. Albumul e un fel de reportaj al călătoriilor, întreprinse cu autoturismul pe cheltuiala proprie, prin locurile unde locuiesc comunități de români... în afara granițelor României: Basarabia, Nordul Bucovinei, Serbia, Bulgaria, Grecia, Croația, Macedonia, Albania, Cehia, Slovacia, Caucazul de Nord ș.a. Sînt imagini care au eternizat nu numai chipul consîngenilor noștri din acele locuri, dar și căldura sufletească, bunătatea inimii lor. E un cadou extraordinar pentru toți românii care, trăind relativ departe sau chiar cu totul departe de patrie, se zbat să întrețină, după spusele marelui patriot și scriitor Dumitru Matcovschi, „focul din vatră”. E o carte unică în întreg arealul românesc. Prin ea V. Șoimaru a ilustrat o realitate afirmată cîndva de istoricul român Nicolae Iorga, care se rezumă la aceea că România e o țară incomparabilă cu alta de pe glob, fiindcă este înconjurată din toate părțile de români. Astfel, avem panorama întregului Neam românesc surprins de inimosul fotograf și cercetător științific la răscruce de milenii: case de locuit, porți, fîntîni, biserici, mănăstiri, instituții de învățămînt, peisaje, chipuri de români și românce în haine de sărbătoare și în viața lor de toate zilele. E un volum impunător, o confirmă și cele 27 de recenzii semnalate în bibliografie sub denumirea acestuia.

În 2010, ca o urmare logică a „căderilor” precedente, dar și ca o anticipare, vede lumina tiparului o altă carte de publicistică angajată, vehementă – *Căderea comuniștilor*. E o urmărire pe parcurs de aproape un deceniu a guvernării (de fapt – neobrăzniciei!) neokominterniste pe te-

ritoriul dintre Prut și Nistru – de la triumful ei trîmbițat pe tot continentul pînă la prăbușirea rușinoasă și, să sperăm, pentru totdeauna în groapa de gunoi a istoriei. Volumul bine documentat a fost primit ca un leac salvator de întreaga suflare românească – o eliberare de camarila nesățioasă a clanurilor mafiotice care au adus Republica Moldova în pragul falimentului, căci datele financiare și cele statistice prezentate de autorități s-au dovedit a fi escamotate, falsificate.

Fiind un atent observator al fenomenului economic și politic de pe ambele maluri ale Prutului și așteptînd dărîmarea regimului odios, Vasile Șoimaru nu a stat cu mîinile în sîn: îl vedem încadrat plenar în opera de redeșteptare și de aducere la matcă, la izvoare, la rădăcini a conaționaliilor basarabeni. Dacă întoarcem filă cu filă *Biobibliografia* sus-amintită, observăm că mărinimosul patriot și unionistul consecvent V. Șoimaru de un șir de ani apare în ipostaza de coordonator și autor de proiecte (*Strămoșii* de V. Ciubucciu și C. Robu; *Litanii pentru trei stări* de M. Vulcănescu; *Cugetări* de N. Iorga; *Născut în Cornova: omagiu lui Paul Mihail*; *Satul Șoimărești: cinci veacuri de existență demnă* de V. și A. Preutu; *Și totuși, limba română* de Vl. Pohlă; *155 de cărți într-o carte* de Z. Mihail; *Atitudini în ani de restriște* de V. Muravschi; *Departe – aproape: 100 de poezii românești din Kazahstan* de S. Plămădeală; *Hagi Curda / Camișovca – un sat românesc din Basarabia istorică* de T. Lordăchescu; *Cornova. 1931*), face parte din colegiul de redacție al unor reviste (*Inițiativa privată*, revistă de promovare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și a clasei de mijloc; *Biblio-Polis*, revistă de biblioteconomie și științe ale comunicării; *Dacoromania*, Fundația „Alba Iulia 1918, pentru unitatea și integritatea României”); scrie articole științifice și de popularizare a științei (*Progresul tehnico-științific – pîrghia principală a accelerării*; *Proiectul programului de privatizare – de-*

naturare extraordinară a legii; Dezindustrializarea Republicii Moldova – principala „performanță” a agro-intersocialiștilor; Dinamizarea reformelor – ca factor de redresare economică ș.a.).

Cele 168 de articolele publicistice – înșirate după ani de la nr. 139 pînă la nr. 306 – dezvăluie atitudinile economice, politice și sociale ale autorului. Chiar și denumirile lor vorbesc de la sine despre intransigența, adică neacceptarea unor concilieri sau compromisuri pe direcția aleasă în viață: *Cine calamitează mai mult: natura sau agrarienii?; Terminatorii Academiei de Studii Economice; Cine subminează Președinția?; E capabil oare actualul Parlament să întoarcă statului cele 2 500 000 000 lei sustrași de fosta guvernare?; Ca o redută, biblioteca...; Transnistria deja a fost furată; Înălțimea românească a unei actrițe basarabene; Datoria externă de pe obrazul comuniștilor; „Hora Unirii” la moldovenii din Caucaz; Nu în saci se află marea fraudă electorală; Votul emigranților și frica guvernanților; Aromânul, frate cu românul; Balticii noștri; Turnul dezrobirii Basarabiei: renaștere necesară ca și revenirea Basarabiei la Patria-Mamă etc.*

Majoritatea publiciștilor de la noi suferă de orbire ideologică, încît ne prezintă o imagine schimonosită a realității. Publicistica lui V. Șoimaru însă are o probă de maturitate, care reușește să surprindă pozitiv pe cei care îi caută cuvîntul scris prin cărți, reviste, ziare. Totodată, V. Șoimaru este un român autentic (cu toate că dumnealui personal se socotește român numai aici, la Chișinău, dar la București își zice doar moldovean basarabean), care promovează în publicistica sa spiritul național. În toate scrierile lui primează națiunea, ce reprezintă, indubitabil, și chintesența existenței sale pe pămînt. Nu în zadar, ori de cîte ori are ocazia, el critică cu duritate politicianismul și guvernarea iresponsabilă, care a adus majoritatea păturilor sociale la o stare dezastruoasă. V. Șoimaru dă dovadă că are conștiința marilor înaintași

ai Neamului românesc. Trebuie să spunem că acest deziderat îl confirmă și cei care au scris cu referire la viața și activitatea „Șoimului”: L. Ardelean, L. Bacalu, V. Bahnaru, G. Belostecinic, C. Bobeică, P. Bran, Gh. Budeanu, L. Bulat, Th. Codreanu, N. Dabija, I. Dragotă, M. Gafton, T. Gorincioi, A. Grosu, I. Hănțulescu, E. Hrișcev, I. Iachim, Z. Mihail, A. Mitru, I. Moraru, I. Nechit, A. Păunescu, Gh. Pârlea, G. Petcu, Vl. Pohilă, Cr. Pohrib, I. Popescu, I. Proca, Gh. Reabțov, R. Rogac, N. Roibu, N. Rusu, A. Sârbu, V. Știr, M. Toacă, M. Tonu, A. Vartic și mulți, mulți alții (a se vedea capitolul respectiv din *Biobibliografie*, nr. 307-613), precum și cei care au întreținut dialoguri ori au realizat interviuri cu protagonistul: L. Bacalu, Vl. Beșleagă, O. Diaconu, L. Druguș, I. Erhan, T. Gorincioi, N. Hadârcă, I. Login Popescu, C. Lupu, D.-D. Maxim, D. Mihiu, V. Pavlicenco, Vl. Pohilă, A. Reniță, N. Roibu, V. Trofăilă, A. Țurcanu ș.a. (a se vedea nr. 624-677).

În completare menționăm că V. Șoimaru își face datoria de cetățean cu onestitate deplină. Dumnealui încearcă să spună adevărul crud și prin intermediul aparatului de fotografiat. Fotografiele, apărute în diverse surse mass-media și înregistrate între nr. 678 și 885, au și ele un rol eminamente mobilizator – parcă te trezesc dintr-o amorțeală, dintr-o așteptare pasivă și lipsită de vigoare. Cînd le privim parcă nu ne vine a crede că așa frumusețe există pe Terra. Enumerăm mai jos cîteva titluri din acest capitol – mai știi, poate cineva dintre entuziaști, asemeni eroului narațiunii noastre, se va hotărî să pornească și să vadă aceste locuri cu ochii proprii: *Biserica „Sfîntul Gheorghe” din Cornova; Cetatea Hotinului; Cetatea Tighina; Podul peste limanul Nistrului la Bugaz – extremitatea estică a României interbelice; Stejarul lui Ștefan cel Mare și Sfînt din Codrii Cosminului – Dumbrava Roșie; Casa memorială „Gheorghe Asachi” din Herța; Mănăstirea Sihăstria; Cimitirul românilor din Tabăra, Orhei; Centrul Boianului de azi; Puntea peste Ceremuș,*

care lega România și Polonia interbelică, la Zahariceni, azi – Pidzaharici; Ruinele Curții domnești de la Baia, ridicată de Alexandru cel Bun; Ruinele castelului din Ocna Bucovinei; Ceremușul la Iablonița; Un însemn pe locul Bătăliei de la Valea Albă; Statuia lui Mihai Eminescu de la Cernăuți; Orașul Panciova, de pe Dunăre etc. Sînt edificatoare și chipurile oamenilor, caracterele și stările lor descoperite prin surprindere: *Piticul cu tricolor*; *Două frumoase bucovinence din Mahala*, suburbie a Cernăuților; *Românașii din Maramureșul Mic, Transcarpatia, Ucraina*; *Soții Nina și Victor Bobeico din Martonoșa, de lângă Novomirgorod, Kirovograd*; *Andrei Crivoi, tobarul satului Moldovanskoe, Krîmsk, Krasnodar*; *Vasile Bizovi, autorul monografiei Boianului*; *Părinții poetului Ion Vatamanu*; *Vasile Iovu cîntă pentru familia Preutu din Șoimărești*; *Grigore Vieru și Mihai Cimpoi la aniversarea poetului bucovinean Vasile Tărîțeanu* și se mai poate continua...

Întregesc prezentarea reușitelor și izbînzilor acestui om animat ca argintul viu unele confesiuni, referințe, aprecieri, impresii, dedicații, scrisori etc. din capitolul respectiv de la pagina 147. Aici vom găsi mărturisiri ale unor fapte, ale unor gînduri sau sentimente intime (de exemplu, cînd a fost întreat ce culori preferă, V. Șoimaru a răspuns: „ROȘUL de Purcari, GALBENUL de Odobești și ALBASTRUL de Voroneț”; iar întreat ce țară încă nu a văzut, dar ar dori să o vadă, a răspuns la fel de abil: „România Mare”); informații despre raporturile, relațiile sale cu savanți, scriitori, jurnaliști, deputați, profesori etc.; note de prețuire (de exemplu, Gr. Vieru pe foaia de titlu a cărții *Taina care mă apără* a scris: „Fratelui Vasile Șoimaru, pentru că-și merită numele de familie și pentru că în preajma lui mă simt mai tare și mai apărut...”); versuri dedicate (Vasile Bota și Eleonora Bizovi din Boianul bucovinean: „Din Bucovina mare, / Am strîns floare lîngă floare / Să vă facem o urare / Cu prilejul jubileu: / Viață lungă și frumoasă, / Mult belșug și tihnă-n casă, /

S-aveți parte de ani mulți / Cîte pietre sînt în munți, / Cîte pietre în Carpați / S-aveți prieteni și frați!”); scrisori de recunoștință, telegrame de felicitare.

Biobibliografia, pe ansamblu, e remarcabilă prin faptul că ne permite să-l privim pe Vasile Șoimaru mai de aproape. Un bogat aparat ajutător înlesnește folosirea datelor biobibliografice: *Annexe*, *Index de nume*, *Index de titluri (articole științifice și de popularizare a științei, publicistică)*, *Index de subiecte*, *Index de fotografii*, *Index geografic*, *Index de ediții periodice*. Încheie lucrarea compartimentul *File de album*, care include fotografii vechi și mai noi din arhiva personală a familiei. Foietînd ai senzația că, pe de o parte, îl descoperi pe omul căutat, iar pe de altă parte, te impresionează puternic caracterul neînduplecat al acestuia.

Fără doar și poate, o biobibliografie reprezintă procesul de acumulare a unei bogate experiențe, a multor cunoștințe de către o personalitate. Prin prelucrarea datelor biografice răzlețe, ni se face mai ușor înțeleasă cariera devenirii a unui om concret, este scoasă în evidență unicitatea, deosebirea principală a lui într-o lume atît de pestriță, cum e cea de la începutul mileniului al treilea. Comentariile la adresa prezentei biobibliografii se prea poate că vor fi diferite, dar sînt convins că tot ce a creat V. Șoimaru cîștigă inimile românilor de pretutindeni. Exemplul personal, verticalitatea și demnitatea – iată cheia succesului acestui om îndrăgostit pînă peste poate de plaiul natal. Convingînd prin fapte (anume prin faptele realizate, după cum am menționat mai sus!), a cîștigat simpatia și încrederea tuturor. Îl fascinează realmente orice subiect ce îi înalță Țara. Privește la lume prin ochii calzi ai iubirii, pe care o răspîndește fiecăruia care îi iese în cale. Își alege pe potrivă prietenii, acționează în baza cunoașterii vieții sociale, ceea ce îl face să se mențină în linie cu scopurile și dorințele sale. Lecturînd biobibliografia

Un om al faptelor: Vasile Șoimaru, le putem deduce cu ușurință pentru a le aplica în cursul propriei vieți, dacă dorim să o trăim cu succes: să facem planuri de viitor, să acționăm în interesul nostru și al comunității, să facem lucruri bune și foarte bune, să fim cinstiți cu noi înșine și cu cei din jurul nostru, să spunem întotdeauna adevărul, să respectăm cuvântul dat, să fim punctuali, să fim darnici, mărinimoși etc. Și, ca să avem pace în suflet, să nu uităm să ascu-

tăm glasul intuiției noastre și să credem în Dumnezeu!

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

P.S. *Cînd revista noastră era predată la editură, am aflat cu bucurie că dr. V. Șoimaru a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Iată încă o treaptă urcată în calea succesului de care am vorbit mai sus. Sincere felicitări din partea noastră! La mai mult și la mai mare!*
V.R.

NOI PUBLICAȚII BIBLIOGRAFICE DIN POLONIA

Există în lume state în care capitala se identifică cu țara însăși: Parisul este Franța (și invers), Budapesta e Ungaria, Viena e Austria, Riga e Letonia, Atena e Grecia, Tokio e Japonia, Erevan este Armenia etc. Există însă și destule țări ale căror prestigiu și măreție sînt disputate de două orașe mari și importante, uneori ambele avînd statut (oficial sau neoficial; în trecut sau în prezent) de capitală: Rusia, cu Moscova și Petersburgul, China (Beijing și Shanghai), Israel (Tel Aviv și Ierusalim), Lituania (Vilnius și Kaunas), Estonia (Tallinn și Tartu), Brazilia (Rio de Janeiro și Brasilia), Canada (Ottawa și Montreal)... Mai puține, dar sînt în lume și state cu trei centre urbane avînd rol sau importanță de capitală, și vom aminti, în context, de Olanda (cu Haga, Amsterdam, Rotterdam) sau de Australia – pulsul vieții se ia, în această țară, la Canberra, Melbourne și Sydney. Am făcut acest excurs geografic pentru că și Polonia – obiectul articolului nostru – se numără printre țările „cu două capitale”: una veche, Cracovia, alta „nouă”, Varșovia. Cracovia este în general considerată capitala trecutului glorios al Regatului Polon, mai fiind și obiectivul cultural numărul unu al polonezilor. Este Cracovia, în egală măsură, și un obiectiv cultural, istoric, dar și emotiv, sentimental, al poporului polon, aproximativ cum e pentru ruși Petersburgul ver-

sus Moscova. Am scris „aproximativ” pentru că paralela nu poate fi una totală: din cărțile și articolele citite, din observațiile personale, polonii au o fascinație a Cracoviei, ca simbol al unei istorii glorioase, impresionante, spectaculoase, dar și pentru Varșovia nutresc o pasiune aparte – ca centru al rezistenței și renașterii naționale. „*Ślawna Warszawa*” – „*superba*” sau „*glorioasa Varșovie*”, așa o numesc curent polonezii, probabil și pentru faptul că în anii ultimei conflagrații mondiale destinul Varșoviei s-a identificat cel mai mult cu soarta țării și a poporului polon – dezmembrat, înrobît, umilit, schingiuit... Aici, la Varșovia, s-au acumulat cele mai multe suferințe ale lor; în timpul operațiilor militare polono-sovieto-germane orașul a fost practic șters de pe fața pămîntului ca, în anii '50-'60, să fie refăcut cu elan și inspirație, încît să reapară pe harta țării și a Europei aidoma Păsării Phoenix.

Este o mare bucurie, dar și un indiscutabil avantaj să cunoști „din prima sursă” Polonia, istoria, cultura, spiritul polonezilor. Personal, am descoperit splendoarea Poloniei în anii de facultate, cu precădere la cursurile de istorie a literaturii române (sic), frapat cîte interferențe româno-polone au existat, mai ales de-a lungul secolelor XVI-XIX (dar și în secolul trecut, XX, adaug acum). Suficient să amintim că

nu numai cronicari, scriitori, învățați, dar și mulți dintre ierarhii noștri ortodocși au făcut temeinice studii în Polonia catolică. Or, aceste prime informații frapante le-am aflat din surse indirecte... Am ajuns la surse directe datorită studierii limbii polone și acest efort mi-a adus nebănuite „dividende” de ordin cognitiv, informațional, dar și moral. Am purces la învățarea polonei imediat după absolvirea facultății, aflându-mă într-o ambianță propice – la Moscova, unde, la frumoasa Bibliotecă de literaturi străine, diriguată pe atunci de fida lui Aleksei Kosîghin (președintele Consiliului de Miniștri al URSS) am găsit superbe manuale și ghiduri de conversații, cu discuri (un fel de CD, dar extrem de primitive... – explicațiile sînt pentru reprezentanții celei mai tinere generații!). Totodată, acolo, în capitala URSS, șansele de a comunica cu polonezi erau foarte mari, practic, la tot pasul întâlneai polonezi, foarte amabili, bucuroși să converseze pe orice temă cu un „*pan radziecki*” („*un domn sovietic!*”), care însă vede lucrurile ceva mai altfel decît rușii.

Între timp, mă familiarizasem, grație unor foarte bune traduceri în română, editate la București, cu un număr impunător de scrieri ale autorilor clasici și contemporani din Polonia: Adam Mickiewicz și Juliusz Słowacki, Bolesław Prus și Stefan Żeromski, Eliza Ozeszkowa și Maria Konopnicka, Władysław Reymont și Henryk Sienkiewicz, Jarosław Iwaszkiewicz și Witold Gombrowicz, Sławomir Mrożek și Czesław Miłosz... cîți alții! Văzusem, profund tulburat, filme de Andrzej Wajda, Krzysztof

Zanussi sau Jerzy Kawalerowicz, ascultam pasionat nu numai piesele unor faimoase grupuri poloneze (îmi sună și acum în urechi unele motive lansate de formația *Breakout!*) ori ale unor interpreți ca Czesław Niemeń și Maryla Rodowicz, dar și compoziții de Fryderyk Chopin, Karol Szymanowski, Stanisław Moniuszko, Michał Ogiński...

Așadar, cunoașterea limbii polone m-a ajutat cel mai mult să mă apropii și să cunosc sufletul și spiritualitatea polonezilor. După cîteva luni de studiu, însoțite de „lecturi facile” din ziarele *Trybuna Ludu* („Tribuna poporului”, cotidianul Partidului Socialist Unit din Polonia) sau *Życie Warszawy* („Viața Varșoviei”) am trecut la reviste, apoi și la cărți poloneze, trăind astfel marea, neasemuita bucurie a revelației. Același sentiment l-am avut și zilele acestea, cînd, prin bunăvoința dnei dr. Lidia Kulikovski, director general al BM „B.P. Hasdeu”, respectiv, a dnei Ecaterina Nedzelschi, directoarea Filialei de carte poloneză „Adam Mickiewicz”, am ajuns în posesia (provizorie, desigur) a cinci cărți de specialitate din Polonia. Le voi prezenta, succint, în continuare, convins că ele vor trezi interesul firesc al colegilor din alte biblioteci chișinăuene sau pe unde va mai ajunge revista noastră: nu i așa, că sîntem curioși să aflăm ce mai e nou în domeniul bibliologiei și în alte țări?

Cărțile la care țin să mă refer sînt niște publicații recente ale Bibliotecii Municipale (Centrale) din Varșovia. De altfel, această bibliotecă nu este chiar o *terra incognita* pentru noi, adică pentru cei care frecven-

tează Biblioteca „Adam Mickiewicz” sau cei care... citesc revista *BiblioPolis!* Veți înțelege poanta cuprinsă în partea a doua a frazei de mai sus dacă veți citi această precizare: cu câțiva ani în urmă, mai exact în 2006, revista noastră a inserat un ciclu de materiale, elaborate de dna Lidia Kulikovski, și ale căror subiect este activitatea bibliotecară din Polonia, un articol fiind integral consacrat acestei biblioteci, care ar fi omologul BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău. (A se vedea articolele dnei L. Kulikovski în: *BiblioPolis*, 2006, vol. 18, nr. 2, p. 64-69; vol. 19, nr. 3, p. 64-68, acestea fiind inserate și în volumul *Biblioteconomie: studii, cercetări, recenzii, prefețe, eseuri, interviuri*. Ch.: Magna-Princeps SRL, 2008. 256 p.)

Se impune cu necesitate o precizare în legătură cu instituția omologă din Varșovia a Bibliotecii noastre Municipale sau a Bibliotecii Metropolitane din București. Cea din Varșovia are o titulatură ceva mai sofisticată, mai complicată – lucru firesc, deoarece, de fapt, avem a face cu două titlaturi unite: *Biblioteka Publiczna m. st. [miasta stołecznego] Warszawy – Biblioteka Główna Wojwództwa Mazowieckiego* în original sau, în traducere, *Biblioteka Publică a orașului de scaun (= a capitalei) Varșovia – Biblioteka Centrală a voievodatului Mazovia*. Cum reiese și din nume, biblioteca varșoviană are rol (funcții) de bibliotecă municipală, dar și de voievodat (județeană), cu precizarea că voievodatul (județul) Mazovia este *serce Polski – inima Poloniei*, după cum ne amintește și un logo ce poate fi văzut pe străzile capitalei polone, dar și în unele cărți editate sub auspiciile acestei biblioteci. În continuare, pentru comoditate, noi vom numi această bibliotecă poloneză Biblioteca Municipală-Voievodală din Varșovia, prescurtat BMVV.

Pentru cititorii noștri de astăzi vom aminti și unele repere din biografia BMVV. A fost întemeiată în 1907, printre fondatori fiind și scriitorul Stefan Żeromski (1864-1925), autorul unor romane de succes în

Polonia acelei epoci, apoi și în alte țări din Europa (în primul rînd, romanul *Dzieje grzechu – Istoria unui păcat*, această proză fiind ecranizată în Polonia de cîteva ori). Sub auspiciile ei a început să apară prima publicație de specialitate din Polonia (*Przełqd Biblioteczny – Revista bibliotecarilor*, din 1908); aici s-a organizat prima școală de bibliotecari din țară. Inițial, avea un fond de circa 3000 volume, ca să ajungă în 1939 la cifra de 500 000, din care, în timpul războiului și al ocupației germane peste trei sute de mii unități au fost nimicite, iar o sută de mii – evacuate în Germania. În ianuarie 1945 edificiul bibliotecii a fost incendiat. A fost reconstruit în anii '40-'50, apoi și recondiționat în anii '60-'70. Din 1975 Biblioteca Publică Municipală a Varșoviei a început să suplinească și funcțiile de Biblioteca Voievodală, luînd titlatura actuală. Conform ultimelor estimări, fondurile ei numără peste 1,3 milioane de volume din cele mai diferite domenii, BMVV fiind o bibliotecă universală.

Revenind la publicațiile de bibliologie polone, menționăm că ele au fost editate în anii 2008-2011, cu tiraje cuprinse între 200 și 300 exemplare, dovadă a faptului că au un destinatar precis, limitat. Fiecare volum prezintă materiale (comunicări) ale unei *Sesiuni de studii varșoviene* (în polonă – *Sesje varsavianistyczne*), care se desfășoară la BMVV anual, începînd cu anul 1991.

Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy 1939-1945 w dokumentach jej archiwum – Biblioteka Publică a Varșoviei în anii 1939-1945 în documente din arhiva bibliotecii (2009, 28 p. format A4, il.) este un catalog al unei expoziții organizate special cu ocazia sesiunii a XIX-a de studii varșoviene, în 2009, care avea același subiect. În carte sunt prezentate cîteva sute de documente (unele fiind și reproduse) ce reflectă activitatea bibliotecii în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Pot fi văzute / citite scrieri, demersuri, dări de seamă, rapoarte trimestriale și anuale, alte documente fără

de care e de neconceput activitatea unei biblioteci. Amprele războiului și ale ocupației naziste sînt simțite și în listele de cărți interzise pentru a fi puse la dispoziția cititorilor (printre ele, e și una intitulată *Spionajul german în Polonia*, tipărită puțin timp înainte de declanșarea conflagrației, dar și destule scrieri pur beletristice, întru totul inofensive), în notele privind componența etnică sau ocupațiile utilizatorilor etc. Ne-a reținut atenția și un *Apel* al angajaților bibliotecii, lansat prin Crucea Roșie, de a dona cărți pentru invalizi, răniți, alți suferinzi în urma Răscoalei din Varșovia (septembrie-octombrie 1944) – și în acele vremuri atît de cumplite oamenii căutau (și găseau!...) consolare în cărți, în lectură.

Similară prin cronologie dar și ca demers este cartea *Biblioteki warszawskie w latach 1939-1945 – Bibliotecile Varșoviei în anii 1939-1945* (2010, 167 p., il.). Fiind obiectivul numărul unu al unei duble agresii (a Germaniei naziste, dinspre vest, și a URSS, dinspre est), Polonia a avut de suferit extrem de mult în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Cu toate acestea, flacăra culturii nu a putut fi stinsă din viața polonezilor, inclusiv a varșovienilor. Studiul care deschide acest volum chiar așa se intitulează: *Życie kulturalne w Warszawie lat 1939-1944 (Viața culturală a Varșoviei în anii 1939-1944)*, din care aflăm că, în pofida interdicțiilor, dar și a moralului scăzut al oamenilor, în capitala polonă aflată sub un apăsător regim de ocupație, funcționau, uneori în regim de clandestinitate, muzee, cenacluri literare, teatre... Desigur, funcționau și biblioteci, activitatea unora fiind oglindită amănunțit în volumul de față: Biblioteca Națională, Biblioteca Universitară, trei importante biblioteci private (Zamoyski, Krasinski și Przedzdiecki) și, firește, Biblioteca Municipală.

Darczyńcy i ich kolekcje w zbiorach Biblioteki na Koszykowej – Donatori și colecțiile lor la Biblioteca din str. Koszykowa (2008, 88 p., il.). Precizăm din capul locului: *Kos-*

zykowa este o stradă din centrul istoric al capitalei polone (*Śródmieście*); pe această stradă se află și sediul bibliotecii la a cărei activitate editorială ne referim, de unde îmbinarea *Biblioteca din str. Koszykowa* este sinonimă cu *Biblioteca Municipală-Voievodală a Varșoviei*. Cele mai valoroase cărți vechi și rare din fondurile BMVV provin din donații, făcute din chiar primii ani de existență a bibliotecii, de către personalități marcante ale literaturii, culturii, științei și politicii polone. Vom reține dintre aceștia numele scriitorului Bolesław Prus (1847-1912), autorul unor romane extrem de populare în Polonia, traduse în numeroase alte limbi, inclusiv în română: *Faraonul* (proză istorică, ecranizată în anii '70 ai sec. XX de Jerzy Kawalerowicz), *Păpușa*, *Aniela* (romane psihologice și de dragoste) ș.a. Din studiul introductiv al acestei cărți aflăm că atît pînă la Primul Război Mondial, cît și în perioada interbelică, bibliotecilor prestigioase din Polonia li se făceau cîteva feluri de donații: cărți sau colecții pe ani de ziare și /sau reviste, dar și bani pentru achiziția de cărți; se practica și donația în formă de mobilier sau finanțarea unor manifestări literare, științifice, omagiale. Într-un articol este trecut în revistă activitatea de colecționar de carte a medicului Ludwik Perzyna (1742-1812), care de-a lungul vieții s-a implicat în constituirea unei biblioteci ce număra mai bine de 1500 de volume, editate din 1523 pînă în ultimii ani ai vieții sale. Deși, din păcate, multe volume din această minunată colecție au fost nimicite în anii de ocupație germană a Poloniei, destule cărți cu însemnele de colecționar ale lui L. Perzyna se păstrează astăzi în importante biblioteci polone, inclusiv la BMVV.

Grafika książki warszawskiej – Grafica de carte varșoviană (2009, 125 p., il.). Bogat și calitativ ilustrat, volumul prezintă panoramic arta cărții din Polonia, cu accentul pe afirmarea acestui gen de artă plastică în Varșovia, pe mai multe segmente tem-

porale: sec. XIX, perioada interbelică, anii 1945-1965, epoca contemporană. Un studiu solid este consacrat formării profesionale și manifestărilor artistice la care și-au adus contribuția „proiectanții de carte” – plasticienii specializați în grafica de carte, cu studii la Academia de Arte Frumoase din Varșovia, unde s-a deschis o asemenea specializare imediat după cel de-al Doilea Război Mondial. În circa 50 de pagini (din cele 125) ale volumului recenzat putem admira reproduceri ale unor gravuri, lucrări grafice moderne și contemporane, coperte și machete (pagini) de carte, placarde, afișe, ex-librisuri etc. – toate de autori polonezi din ultimele două secole. Motivul Varșoviei este frecvent, nu însă și obsedant – se vede că autorii nu desprind capitala de patria lor însăși, nu separă categoric spiritul varșovian de cel general polonez. Într-un fel sau altul, răsfoind cartea, m-am gândit la frumosul catalog-album (mic dicționar) *Autori de ex-libris basarabeni*, elaborat și editat anul curent sub egida BM „B.P. Hasdeu”, dar m-am gândit și la o posibilă expoziție (și la un eventual album-catalog...) cu subiectul *Chișinăul în grafica de carte*.

„*Pełniący obowiązki...*” – *Sokrates Starynkiewicz w Warszawie* – „*Onorându-și obligațiile...*”: *Sokrates Starynkiewicz la Varșovia* (2011, 108 p., il.). Sokrates Starynkiewicz (1820-1902) sau, mai exact, Sokrat Ivanovici Starinkievici, căci era un rus, născut (printr-o întâmplare, desigur) în orașul unde avea să vadă lumina zilei și Anton Cehov – la Taganrog, a făcut o strălucită carieră militară, ca artilerist și inginer de artilerie, ajungând în gradul de general. În anii 1875-1892 a fost primar al Varșoviei, impunându-se în memoria contemporanilor și a generațiilor viitoare ca un foarte bun gospodar, contribuind la modernizarea capitalei polone prin: instalarea sistemelor de canalizare, de filtrare a apei și de aprovizionare a locuitorilor cu apă, trasaarea liniilor de tramvai și a iluminării, amenajarea unor străzi centrale, a unor parcuri

și grădini etc. Paralela dintre primarul rus al Varșoviei, S. Starynkiewicz, și primarul neamț al Chișinăului, Carol Schmidt, se impune cu necesitate. Angajații Bibliotecii Municipale-Voievodale din Varșovia au organizat o sesiune omagială, consacrată acestui vrednic gospodar al orașului lor, apoi, șase din cele mai consistente comunicări le-au publicat în volumul la care ne referim, textele fiind însoțite de materiale ilustrative de epocă și contemporane. Cartea se încadrează perfect în „subtema” *Orașul (capitala) și ctitorii lui / ei* (sau, mai larg: *Capitala (orașul) și oamenii ei de vază*).

Am parcurs atent cele patru cărți cu materiale ale sesiunilor de studii varșoviene, dar am luat cunoștință și de titlurile celor 20 de volume tematice (care se editează din 1995, când au apărut concomitent cinci volume, cu materiale ale sesiunilor din anii anteriori (1991-1994), încât din 1996 să apară câte un volum adunând materiale ale sesiunii din anul respectiv, oglindind subiectul, demersul comunicărilor din acel an). Ca să deduc, cu neascunsă satisfacție, că preocupările de cercetare ale colegilor din capitala polonă se aseamănă în multe privințe cu cele ale BM „B.P. Hasdeu”. Același lucru se poate spune despre activitatea editorială a BMVV: cel puțin lucrările pe care am avut ocazia să le răsfoiesc (iar, în bună parte – să și le studiez) corespund celor mai avansate criterii și rigori ale muncii de cercetare, elaborare, editare. Aș remarca o acuratețe aparte, am impresia – specifică intelectualilor polonezi, care dintotdeauna au muncit și au creat ghidându-se de ideea că ceea ce fac – nu fac atît pentru propria plăcere, sau pentru orgoliul personal, ci pentru a patriei înălțare, pentru afirmarea demnității naționale. Fără doar și poate, avem a învăța și prelua câte ceva de la polonezi. Probabil, însă, că și varșovienii ar avea de învățat / preluat câte ceva de la noi. Rămîne să se dea contururi mai clare unei dorite și benefice colaborări pe linia Chișinău – Varșovia.

Vlad POHILĂ

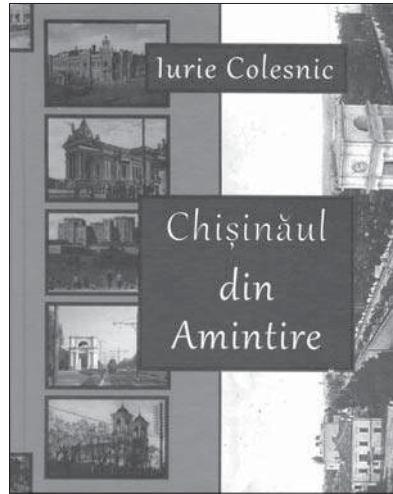
RECENZII ȘI CONSEMĂRI

„CHIȘINĂU, CHIȘINĂU, CHIȘINĂU, LĂUDAT FIE NUMELE TĂU...”

Excepționalele versuri din acest titlu aparțin poetului Adrian Păunescu. Și sunt extrase din una dintre cele patru excepționale apariții editoriale, jubiliare, despre care intenționez să vorbesc...

Volumele în discuție sunt un eveniment în sine. În veșmânt sărbătoresc și seducător, nu-s altceva decât „o splendoare”, cum ar aprecia neapărat deosebitul cărturar și mare prieten al Basarabiei, acad. Eugen Simion! Ele fac parte dintr-o adevărată și superlativă simfonie a inteligenței și sunt consacrate jubileului intelectual al Chișinăului nostru, cum e lesne de înțeles... Sub alte aspecte, am mai scris pe tema sărbătorilor intelectuale consacrate orașului, dar apariția unor volume, prilejuită expres de alinierea cifrelor 575 care simbolizează o vârstă, mai bună de jumătate de mileniu de atestare documentară a orașului, precum și lansarea de carte în chiar acele zile de sărbătoare, constituie o minunată ocazie de a reveni mereu, răsfoindu-le, la înalte, frumoase, parfumate și cognitive ocazii-clipe de bucurie intelectuală pentru toată lumea, cred.

Vorbim la acest elegant și elită, de ce nu, compartiment istorico-literar livresc despre patru apariții editoriale îngrijite de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, pe care le enumerăm în ordine alfabetică: *Chișinăul*

din amintire¹, *Chișinăul în literatură*², *Creatori de ex-libris basarabeni*³, *Timp și istorie. Autori de la „Viața Basarabiei”*⁴. Cărțile sunt excepționale, cum am mai menționat și cum se poate deduce și după titluri, și după impresia pe care o produc, din punctul de vedere al realizării poligrafice, editoriale, a textului – conținutului lor propriu-zis –, precum și al perseverenței în a finaliza fericit destinul unei minunate idei...

Le răsfoim, pentru Dumneavoastră, pentru toți cei interesați, cum e și firesc. *Chișinăul din amintire* (Editura „Grafema Libris”, 2011) este un impresionant volum de Lurie Colesnic. Cu altă copertă decât componentele, cele nouă sau zece, ce alcătuiesc recuperatoarea și excepționala serie *Basarabia necunoscută*, proaspăta apariție

¹ Colesnic, Lurie. *Chișinăul din amintire* / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. Ch.: Grafema Libris SRL, 2011. 516 p.

² *Chișinăul în literatură* : antologie / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. Ch.: Grafema Libris SRL, 2011. 575 p.

³ *Creatori de ex-libris basarabeni* : mic dicționar / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”; concepție și alcăt.: Lidia Kulikovski, Valeriu Herța; coord.: Genoveva Scobioală. Ch.: Magna-Princeps SRL, 2011. 170 p.

⁴ Colesnic, Lurie. *Timp și istorie. Autori de la „Viața Basarabiei”* / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. Ch.: Grafema Libris SRL, 2011. 440 p.

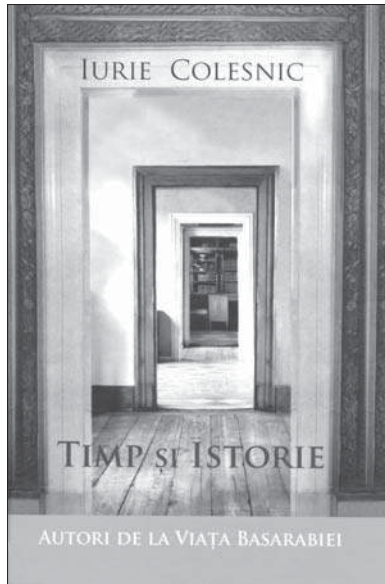
editorială este axată pe tema Chișinăului, a vieții lui și a cetățenilor săi, a faptelor lor întru prosperarea lui. Nu mai e cazul să amintim – toată lumea știe că Iurie Colesnic este un mare împătimit de istorie și de urmele spirituale ale omului de calitate lăstate pe traseele ei – adică ideea, intenția, fapta frumoasă, edificatoare, înălțătoare... În prefața *Chișinăul privește sigur în viitor* dr. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, scrie: „Prin introspecția deosebită, reușită, Iurie Colesnic, scoate repere prezentului pentru construirea viitorului”, prefațatoarea mai precizând că: „Biblioteca Municipală s-a dedicat unei agende provocatoare, consacrată aniversării a 575-a a Chișinăului...”, detaliu despre care vorbim și noi, enumerând titlurile provocărilor livrești, intelectuale, care ar fi și cele mai frumoase provocări, până la urmă! În principiu, ceea ce facem acum cu această prezentare a câtorva cărți de excepție – și ne vom convinge de adevăr – ar încăpea într-o singură frază, care-i și titlu de subcapitol undeva în debutul volumului *Chișinăul din amintire și anunță cu multă cunoștință în cauză despre un Destin ce nu încapă în manuale*. Metaforic vorbind, subînțelegem vastitatea, importanța, profunzimea temei și a obiectului de studiu. Să nu uităm că Chișinăul este un foarte important oraș românesc, el fiind și a doua capitală românească a celui de-al doilea stat românesc...

Revenim la tema... imposibilității de a încadra destinul orașului nostru drag între file de voluminos și somptuos tom. Tot materialul factologic, documentar, ilustrativ – desene, reproduceri, fotografii, diversitatea de portrete *solo, duete și de grup* – impresionează ca volum și diversitate, la care se adaugă și zestrea de suflet, atitudine și venerație față de *obiectul studiului*, față de orașul nostru, în cazul dat, *obiect al studiului*, care este *silit* să încapă în circa 600 de pagini, 20 de capitole. Lectura

sau răsfoirea atentă prefigurează titluri, precum urmează: *Aleea amintirii, Memoria care nu poate fi învinsă, Chișinăul din amintire, Orașul pe care n-o să-l vedem niciodată, Barierele Chișinăului, Câte ceva despre cimitire, Primăria Chișinău, Catedrala „Nașterea Domnului”, Statuia lui Ștefan cel Mare și Sfânt, Monumente dispărute, Un exponent al istoriei, Izvorul dintâi, Momentul adevărului, Familii de neuitat, Case în care a sălășluit istoria, Albumul nobilimii de odinioară, Personalități care au marcat destine, Turnul dezrobirii, Morile Chișinăului, Ultimul tramvai...*

Capitolele citate mai sus nu sunt bătute în cuie – fiecare dintre ele mai *odăresc* două-trei subcapitole pentru a prezenta și dezvolta cât mai bine linia de subiect. Autorul își începe volumul cu anul 1989, cu aspecte personale privind sesizarea, înțelegerea restructurării gorbacioviste, ca să se „întoarcă” la anul 1918 și la perioada interbelică, la cea imediat postbelică... Ca să se mai „întoarcă” în „negura trecutului” și să recunoască la p. 14: „A scrie despre Chișinău este extrem de dificil. Cum să prezinți o localitate, o urbe ridicată de către voia istoriei la rangul de capitală a unui stat când în negura trecutului sunt zeci, sute și mii de ani de istorie care până astăzi rămân nedescifrați. Arheologii au descoperit pe vatra actualului oraș așezări umane care datează cu epoca de piatră și care exprimate cronologic în limbajul cifrelor țin de ordinul 35-8 mii ani î. Hr.” (*Nebănuitul Chișinău*, în cap. *Memoria care nu poate fi învinsă*). Și noi recunoaștem cu toată sinceritatea foarte dificilă atât problema autorului, cât și a noastră! E foarte greu să și scrii despre... o carte consacrată Chișinăului! În schimb cititorul este alintat și avantajat!!! Lectura curge ca o apă îmbalsămată, beneficiind de un limbaj viu – și este autorul discipolul anunțat al lui Nicolae Dabija – mergând și Iurie Colesnic cumva tot pe urmele lui Orfeu și ale urma-

șilor lui Orfeu! Un *specific* al limbajului colesnician ar fi... pasiunea alertă cu care scrie, grăbindu-se să-și împărtășească cu interlocutorul-cititorul bucuria descoperirii sau analizei fine, și în această situație de jubilație a spiritului parcă ar... uita, pe alocuri, să pronunțe sau să scrie câte o conjuncție-două... Dar în viteza lecturii nu sesizezi fenomenul care poate fi observat doar la o altă întâlnire cu textul!

Și volumul *Timp și istorie. Autori de la „Viața Basarabiei”* (Editura „Grafema Libris”, 2011), de același Lurie Colesnic, este extrem de generos cu cititorul! Sesizabil mai suplu, alte circa 450 de pagini doldora de ispite intelectuale îl așteaptă – cu destine, fapte și portrete ale scriitorilor de la revista dată... Materialul științifico-biografic, factologic, este organizat în ordine alfabetică și începe cu Nicolae N. Alexandri ca să continue cu Elena Alistar, Zamfir Arbore, Boris Baidan, Alexandru Bardieru... Și așa, unul după altul, se perindă toate cele peste 200 de nume de personalități, de autori ai revistei care și-au legat sufletul de ea... Cu destine, cum spuneam, cu biografii de creație, cu prieteni și prietenii... Volumul-document este dotat cu *Epilog*, *Anexe*, și completat cu alte instrumente de lucru cum sunt *Bibliografie selectivă*, *Index de nume*...

Cu siguranță, și acest volum este unul *inspirat* de seria *Basarabia necunoscută*. „Contabilii” vor „cântări” și „calcula” datele problemei! Noi suntem siguri că de dragul acestei excepționale pasiuni a autorului – istoria în detaliu și date enciclopedice, dotată cu evenimente pregătite de perso-

nalități, puse în contextul timpului și al interacțiunii factorilor interni și externi, dimensiunea și aspectul faptelor văzute din perspectiva anilor, avem o panoramă excepțională a unei reviste de cultură, „groasă”, căreia Pan Halippa i-a dat viață și a diriguit-o în perioada anilor 1932-1944. Din *Prefața* autorului aflăm: „Revista *Viața Basarabiei* a apărut în anul 1932 ca o necesitate. Era un moment greu pentru Basarabia, era o schimbare a generațiilor în viața socială,

era alungat Constantin Stere din politică și basarabienii se regrupau în jurul lui Pan Halippa și al lui moș Ion Codreanu. Era un moment greu pentru cultura basarabească. Fiindcă după o sută de ani de ocupație țaristă, ea se afla încă în căutarea identității naționale a specificului său cultural și curentul regionalist părea să pună stăpânire pe provincia dintre Prut și Nistru. Era un moment dificil al schimbului de generații, fiindcă la 14 ani după Unire se ridicau tineri ambițioși cu școală românească, cu o cultură solidă rusească și cu un orgoliu de a se afirma pe câmpia aridă a scrisului. Publicațiile sporadice în edițiile periodice nu dădeau senzația de viață literară, era nevoie de o revistă „groasă”, solidă, așa cum în Rusia de odinioară fusese *Sovremennik*, iar în România – revista *Viața românească*” (p. 5). Vă dați seama că... am cam rămas unde eram?! Ne căutăm identitatea, nu cunoaștem ce limbă vorbim, iar limba vorbită în stradă și în unele instituții continuă să fie infectă... În timp ce mai mulți istorici, savanți, oameni de cultură și ziariști nu obosesc să tot amintească, cu documentul și statistica în mână, că în anii interbelici

România se afla, împreună cu Danemarca, pe locul 6 sau 7 în Europa... Adică exact atunci când Țara era întreagă! Și situația în care ne tot lăfăim o bună jumătate de secol este din cauza unui cataclism al istoriei și civilizației – al Doilea Război Mondial cu toate ale lui. Iar Iurie Colesnic concretizează în aceeași *Prefață* la p. 10, cu referire la revistă: „Apariția ei a durat până în 1944. Am în arhivă șpalturile unui număr de revistă din luna martie a celui an, adică din momentul când armata roșie ocupase Soroca, revista încetase să mai apară.”

Volumul este impresionant din toate punctele de vedere și își așteaptă cititorii. Profesorii de istorie și de literatură română sunt cei care ar trebui să prezinte elevilor, să le propună teme de referate pentru lecțiilor obișnuite, tematice, deschise, conferințe etc.

Investigațiile autorului, credem, continuă! Și peste cinci ani – la un alt *inevitabil* și fericit jubileu – e foarte posibil să apară o altă ediție, completată și revăzută... Și așa, din jubileu în jubileu, cum s-ar zice, punem baze serioase studiului Chișinăului, cunoașterii, respectării și promovării orașului nostru, destinelor de personalități care l-au cunoscut, iubit, onorat și înălțat prin fapta vieții sale și prin destin.

Chișinăul în literatură (Editura „Grafema Libris”, 2011). Un alt excepțional volum din *setul* celor patru, ce amintește lumina sau culoarea nativă a orașului, „cu umeri albi de piatră” și ușoare urme de filă de manuscris, roasă de vremi și lectură, desigur. Avem a face cu o antologie de texte grupate în compartimente: *Poezie, Proză, Eseu, Versuri*

cântate, Chișinăul în alte limbi, Utilizatorii BM despre Chișinău... Este un volum colectiv și asupra lui au trudit și vrăjit – cu adevărat, mai multe vestale ale Templului Cărții, precum urmează: conf. univ. dr. Lidia Kulikovski – idee, concepție și responsabilă de ediție; Genoveva Scobioală – alcătuitoare și coordonator; Claudia Tricolici – redactor bibliograf; Tatiana Roșca – design și copertă și, nu în ultimul rând, scriitorul Vlad Pohilă, redactorul cărții.

Volumul recenzat numără 575 de pagini, și ne întrebăm în modul cel mai interesat dacă putea antologia să aibă alt număr de file?! Compartimentul *Poezie* este susținut de circa 50 de autori... De la Sergiu Matei Nica (20.08.1917, Holercani, Orhei – 17.08.1973, București) la poezii contemporani vedem și simțim că orașul este prezent în sufletul și gândul omului de creație. Cu aroma și nostalgia parfumului rimelor și metaforelor pornim de la Poșta Veche „cu ochi de fântână” (Ion Anton), îmbrățișăm cartierul Râșcani, vizităm Ciocana Nouă care-i „...vara cuib de rouă” (Ion Bolduma) ca să ajungem în centrul Chișinăului, într-o „iarnă naționalistă”, „la statuia lui Ștefan cel Mare” (Nicolae Dabija), la bustul lui Mihai Eminescu pe Aleea Clasicilor și, câteva străzi mai sus, la „Valea Morii – Valea Morții / dorm sub ierburi Don Quijoții” (Ion Hadârcă)... De la portretul poetic, de poveste al orașului, la cel de vacarm cu iz de genocid criminal, camuflat în gropi cu var în perimetrul cu numele atât de poetic: Valea Morilor... Pe toate le-a cunoscut orașul pe parcursul istoriei sale, inclusiv, celei relativ recente... Observăm că prevestitorul de *Furtuni pe Nistru*, Sergiu Matei Nica, își plimbă nostalgic eleganța inspirației

într-o seară interbelică a tinereții sale, când „Noaptea vine blondă” și „stă timpul ucis – cu zborul sfârșit”, „zbor” pe care „doar stelele” îl mai pot reanima de dragul „cucoanelor” ce „își plimbă virtutea ca pe o pană” la pălărie, plimbare după care „floarea ferestrei” își va „strânge obloanele”. Tușele aproape dramaticului tablou autumnal al unui septembrie încă devreme sunt definite pe strada „Alexandru cel Bun”, în raza concretă: „Grădina Soborului – corolă de arțar”, unde prin preajmă trec „fetele serii cu pasul de jar”... Și toate astea acuarele – într-un „oraș, cu cele mai triste amurguri”! Incredibile „triste amurguri” în Chișinăul anilor tineri! Cu atât mai mult că în altă strofă melancolicele „triste amurguri” sunt uitate și „...râde cristalul zorilor verzi, / Când roua cu plânsul alintă țărani. / Râd ciori pe-nfundate și țocăie berzi, / Le-nghite căușul de must: Buiucanii”... Și un Epilog bacovian pe măsura frumuseții „ca-n vechile burguri” a portretului poetic al orașului nostru interbelic, din perioada când Țara era întregită: „Surâsul orașului e-nchis în clavier, / Macul sărutului e undeva în pădure, / Sângele – turmă de draci în delir – Așteaptă pătrarul de lună să-l fure.”

Cu poemul *Salcâmii sorb...*, o splendidă acuarelă a vremilor când Țara era prosperă, încercăm să trecem la alt capitol... Nu înainte însă de a reciti și a comenta o altă ispită poetică: „Nu mă împiedică să-l iubesc nici arhitectura sovietică / Și nici masivitatea lui ușor moscovită. El e orașul / De care mi-a fost dor, cum numai de Cluj / Mi-a fost dor vreodată / Și cum numai de Cernăuți îmi mai este. / Chișinău, Chișinău, Chișinău, lăudat fie numele tău...” Un poem-reportaj, *Sosire în zori*, semnat de fiul Basarabiei, Adrian Păunescu, și consacrat orașului atât de visat și drag, despre Grigore Vieru, care e „prea obosit / Și prea dăruit celorlalți”, despre hotelul „Dacia”, unde-au sosit în chiar acele clipe și prin care-l conduce prietenul și fratele Grig spre cameră, vorbindu-i concomitent des-

pre tratativele duse de Doina (Aldea-Teodorovici – n.n.) cu TVM-ul pentru duplexul *Telematinal* TVM-TRV Chișinău-București, din chiar dimineața acelei zile... Cu participarea poeților și interpreților concreți: Adrian Păunescu, Grigore Vieru, Doina și Ion Aldea-Teodorovici... Oboseala drumului, senzația de „cenușă albă” la ferestrele hotelului, comparația cu o „trecere prin foc” a trecerii hotarului dintre frați, egală cu „aceeași condamnare la carbonizare și la uitare” pe final de poem, fac imposibilă prezența în cadru, la televiziune... Deocamdată nu pot preciza dacă cele relatate în poemul-reportaj și faptele reale sunt identice. Este surprinsă în aceste versuri, probabil, prima vizită a poetului născut la Copăceni în Basarabia... Vor merge cei patru prieteni și peste Nistru la 29 mai 1992, vor ajunge în tranșeele războiului, vor încerca cu cântec și cu o poezie să-l câștige... Acel război inspirat și inițiat de stulul care-și ține Armata a 14-a pe pământul de peste Nistru...

La compartimentul *Proză, eseu* întâlnim autorii: Ana Bantoș, Geo Bogza, Leo Butnaru, Val Butnaru, Mihai Cimpoi, Dumitru Crudu, Nicolae Dabija, Ion Druță, Victor Dumbrăveanu, Gala Galaction, Constantin Virgil Gheorghiu, Octavian Goga, Anatol Gugel, Nicolae Iorga, Bogdan Istru, Leonida Lari, Gheorghe V. Madan, Vasile Malanețchi, Gheorghe Malarciuc, Vera Malev, George Meniuc, Paul Mihail, Olga Nacco, Constantin Negruzzi, Ghenadie Postolache, Victor Prohin, Alexandru Robot, Valeriu Rusu, Andrzej Stasiuc (Polonia), Victor Teleucă, Traian Vasilcău, Ion Vatamanu...

Urmează imaginea Chișinăului în *Versuri cântate*... Și aici, o remarcă: erau mai complete versurile, dacă admitem, ar fi dotată *Antologia* cu un CD – varianta sonoră a *capitolului muzical*. În capitolul *Chișinăul în alte limbi*, la compartimentul *în creația scriitorilor ruși*, concretizăm – sunt prezenți circa 45 de autori de la Pușkin, încoace...

Urmează capitolele *Utilizatorii BM despre Chișinău, Indexuri...* Nu în ultimul rând dăm titlurile care deschid volumul: *Chișinău – oraș cântat, elogiât, iubit, apreciat de chișinăuieni* – un *Cuvânt-înainte* de Dorin Chirtoacă, *Notă asupra ediției*, de alcătuitoarea și coordonatoarea Geneveva Scobioală, precum și *Studiile introductive – O contribuție deosebită la zestrea culturală a Chișinăului* de Lidia Kulikovski și *Scritorul și orașul: două „vase comunicante”* de Vlad Pohilă.

Al patrulea volum, îngrijit de BM „B.P. Hasdeu”, și acesta consacrat aniversării a 575-a a Chișinăului, vorbește despre artele plastice și se intitulează *Creatori de ex-libris basarabeni, mic dicționar* (Editura „Magna-Princeps”, 2011).

Ex-librisul este un gen de artă plastică miniaturală care vine spre noi de milenii, își trage rădăcinile, din negurile antichității. Îl asemuim cu un autograf, poate cu un aforism al imaginii. Este de la sine înțeles că doar marile metropole își puteau permite luxul acestui veritabil detaliu al civilizației și al rafinementului cărții de înaltă societate. Dicționarele spun (și un ex-libris original de pe coperta a IV-a, semnat de Valeriu Herța) că însemnul este o vinieta artistică aplicată pe o carte și care conține numele bibliotecii, al posesorului cărții, poate include o deviză, poate fi compus din ea. Dr. Lidia Kulikovski în *Prefață* și cercetătorul Vasile Malanețchi în cele două capitole de documentare asupra fenomenului, menită să faciliteze studiul temei, fac tot posibilul ca cititorul să răsfoiască albumul, să-l admire, să pătrundă în graiul liniilor și

al culorilor – de la autor la autor, de la ex-libris la alt ex-libris... Așa aflăm despre importantul concurs de ex-libris organizat, în premieră, probabil, cu ocazia aniversării a 125-a a BM „B.P. Hasdeu”, în 2002, în urma căruia „participanții au rămas mulțumiți de lucrările realizate și de trofee obținute. Aproape fiecare filială a avut ex-librisul ei. Bibliotecile *Alba Iulia, Transilvania* au ales ex-librisul din acest concurs ca logo și sigiliu și îl utilizează până în prezent”.

Douăzeci și opt de pictori sunt incluși în prezentul dicționar de ex-libris. Prezența lor în album, cu câteva lucrări fiecare, este completată de un bloc foarte util de date biografice-limită: data și locul nașterii, școală, expoziții de grup și personale, premii și distincții... Surprizele ne urmăresc la fiecare pas – e cazul doar ca să facem acest pas spre lumea miraculoasă a cărții și a însemnelor care o însoțesc pe parcursul istoriei...

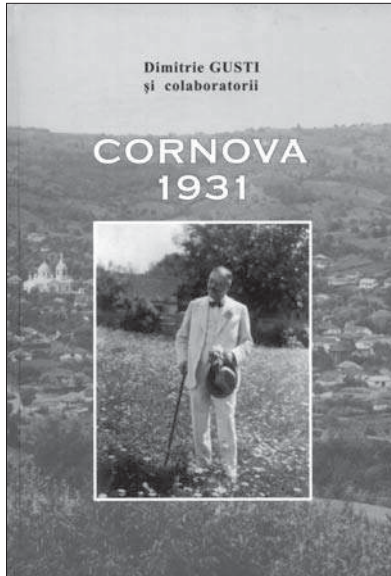
Rămâne să anunțăm cititorii că valoroasele cărți sunt în așteptarea întâlnirii cu ei! Este un câștig reciproc – cunoaștem și onorăm orașul, destinul și istoria lui, îi vedem viitorul și prin asta creștem împreună cu el, ne pătrundem de unicitatea lui absolută, îi merităm grațiile. Felicitări echipei de temerari de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și ne permitem a le face o sugestie: volumele merită să fie încadrate în diverse activități promoționale – de la prezentări de carte, la întâlniri cu autorii și la conferințe similare, cum ar fi „Chișinăul citește o carte”.

Elena TAMAZLĂCARU

„...ACEST COLȚ DOSIT AL BASARABIEI”, DEVENIT CELEBRU DEPARTE DE NISTRU ȘI PRUT

Proaspăta apariție editorială, mai păstrând încă mirosul de vopsea tipografică, **Dimitrie Gusti și colaboratorii. Cornova. 1931***, înmănușează în filele sale rezultatele unei cercetări vaste, atotcuprinzătoare.

Cercetarea sociologică de la Cornova, pe atunci județul Orhei, s-a desfășurat între 25 iunie – 13 august 1931, fiind organizată de către Secția sociologică-monografică a Institutului Social Român în colaborare cu Seminarul de sociologie, etică și estetică de la Facultatea de Filosofie și Litere a Universității din București. Echipa era alcătuită din 55 de persoane, cu vârsta între 20 și 35 de ani și a fost condusă de profesorul Dimitrie Gusti, iar din ea făceau parte monografiști ca: Henri H. Stahl, Gheorghe Focșa, Anton Golopenția, Emil Turdeanu, Traian Herseni, Ernest Bernea, Mihai Pop, Ștefania Cristescu, Ion Zamfirescu etc. și un singur basarabean – profesorul Petre Ștefănuță. Unii monografiști aveau o veche experiență deoarece participaseră la campaniile anterioare din localitățile: Goicea Mare – Dolj (1925), Rusetu – Brăila (1926), Nerej – Vrancea (1927), Fundul Moldovei – Bucovina (1928), Drăguș – Făgăraș (1929), Runcu – Gorj (1930).

Pentru mulți este o enigmă, un mister de ce a fost ales anume satul Cornova, „acest colț dosit al Basarabiei”, cum l-a numit Anton Golopenția.

Răspunsul îl aflăm dintr-o scrisoare adresată de către prof. D. Gusti lui Ștefan Ciobanu la 21 iunie 1931, în care acesta îl roagă: „*Dorim un sat vechi răzășesc cu săteni, care să se cheme între ei Căpitane și situat lângă o mănăstire.*” Satul Cornova întrunea toate aceste condiții: este situat

lângă mănăstirile Hârjauca și Frumoasa și era format din mazili, răzeși și țărani. În privința adresării „căpitane” găsim explicația unui cetățean din sat, Vladimir Popa: „Nu-i zici unui om gospodar *mă*, căci e vorbă proastă, îi zici *căpitane*. Numai la oamenii mai de seamă, mai numiți. Înainte, căpitan era un post peste mai multe sate, om ales de mazili, care lucra pentru mazili, acum nu mai e.”

Pornind de la importanța evenimentului, marele preot cărturar Paul Mihail, fiu al Cornovei, notă cu o nestăvilită satisfacție sufletească: „Scrisoare de la sora Nadejda, prin care-mi vestește că la Cornova lucrează Seminarul de sociologie din București, cu profesorul D. Gusti, la monografia satului. Ce bucuros sunt că tocmai satul natal va fi cercetat, acolo unde s-a descoperit *Cazania* mitropolitului Varlaam și *Viețile sfinților*, ale mitropolitului Dosof-

* Gusti, Dimitrie și colaboratorii. *Cornova. 1931*. Ediție îngrijită de Marin Diaconu, Zoltán Rostás, Vasile Șoimaru. Ch.: Ed. Quant, 2011. 852 p.

tei și avem în casă manuscrisul *Cronicii* lui Neculce. Scrie că satul va fi vizitat de mari personalități și oficialități. Satul Cornova! de sute de ani de când există, n-a văzut astfel de oaspeți. Răzeșii, mazilii, țărani și țigani cornoveni vor fi cunoscuți de țara întreagă. Asistentul Henri Stahl i-a spus că mă numără printre monografiștii satului și eu voi lucra cadrul istoric al Cornovei.”

Fiecare monografist a avut domeniul său de cercetare. Ion Zamfirescu a cercetat o gospodărie țărănească din sat, Traian Herseni – categoriile sociale cornovene, Ștefania Cristescu – agentul magic, Ernest Bernea, care a venit special de la Paris pentru a participa la cercetarea de la Cornova, a studiat botezul, Anton Golopenția – procesul de orășenizare etc.; monografiștii au cutreierat satul în lung și-n lat, au intrat în fiecăre casă. Un monografist, Henri H. Stahl, care a mai rămas în sat după plecarea echipei, în toamnă a participat la șezători de ales pene, de bătut răsărita, de tors; a văzut satul la vremea culesului viilor, când locuitorii sunt mai mult amețiți decât treji, cum se întâmplă în mai multe sate din Moldova. Același H.H. Stahl menționa: „Pentru Basarabia nu și-a dat nimeni os-teneala s-o cunoască. La sate, sub haina rusească, se găsește un suflet și o cultură românească puternică.” Mulți cercetători s-au împrietenit cu acest sat, s-au atașat de el. Anton Golopenția, despre care co-

Cornova, 1931. La cele trei fântâni
(Foto: Iosif Berman)

legii spuneau că era un sociolog nativ, mărturisea în acest sens: „Cred și știu că mulți dintre cei ce au lucrat în cercetările monografice au prieten astfel un sat, o problemă. În privința mea, îmi amintesc câtă trudă îndărătnică mi-am dat în jumătatea a doua a anului 1931 ca să pricep Cornova, satul întâiei mele campanii monografice. De când am simțit că o știu cât poate fi știută, mi-a rămas prieten, cu care pot sta de vorbă în amintire, cum stau de vorbă cu amintirea oamenilor vii pe care i-am apropiat. Întors la București, după o ședere de câteva luni în această Cornovă și gătindu-mă să mă întorc din nou într-însa, s-o văd cum e când bate bruma, am simțit că-i datorez o apologie ca unei ființe de seamă ce mi-a îngăduit să mă apropiu de ea.”

Petre Ștefănuță a descoperit la Cornova o sută cinci scrisori pe care le-a scris părinților de pe frontul Primului Război Mondial soldatul Ștefan Micu. Mama aceluia băiat, timp de trei ani cât a durat războiul, a strâns una câte una toate scrisorile, le-a legat teanc și le-a păstrat pe coardă în casa cea mare, între stebile de busuioc și garoafe. Scrisorile sunt scrise într-un dulce grai moldovenesc, presărat cu rusisme: „Poftim mamă și tată, dacă mai ești acasă, de primiți hârtie de la feciorul Dumneavoastră Ștefan. Mă-nchin de sănătate la mata, mamă, și la mata, tată, și la țățaca Mărioara, și la băieții ei, și la Ghiaghea Pavăl, și la mahalagiii mei și vă rog multă sănătate de la Dumnezeu Sfântul și de la mine la toți. Și îți spun, mamă, dacă ai și rămas singură, apoi să ții gospodăria cum vei putea; să nu vinzi nimic, numai vitele să le mai împuținezi. Și vă spun c-am primit priseagă [jurământul] la 16 August, Duminică, și-am sărutat crucea și sfânta Evanghelie, și znamea [drapelul] iar am sărutat-o. Of, Doamne, tare mi-a mai fost jale, când am sărutat znamea.”

Scrisorile descriu greutățile prin care treceau soldații moldoveni, sunt pătrunse

de dragoste profundă față de părinți, de oamenii mai în vârstă, de casa părintească...

Monografistul Emil Turdeanu, căruia colegii îi spuneau „vechist”, deoarece studia literatura veche românească, s-a pomenit într-o situație mai delicată. Prof. D. Gusti i-a dat misiunea să studieze un manuscris vechi, pe care acestuia i l-a dat preotul Derevici dintr-un sat vecin cu Cornova – Ghiliceni. Întors la București, E. Turdeanu a simțit o mâncărime de piele, dar studiind acel manuscris a scris articolul *Un manuscris miscelaneu necunoscut*, pe care l-a publicat într-un volum de prestigiu. După aceea s-a autoconsolat: „Râia trece, articolele rămân.”

Un personaj care a lăsat o urmă adâncă în viața Cornovei a fost preotul Ion Zamă, care în 1932 a ținut o conferință la Institutul Social Român din București, fiind prezentat de prof. D. Gusti. Acolo le-a povestit cum a învățat buchile scriind pe o masă presărată cu cenușă, cum săruta fiecare pagină când a citit prima carte a lui Nicolae Iorga; a adus în sat civilizația: plugul de fier, treierătoare; când au prins a se îmbolnăvi viile, a început a le stropi cu soluție de piatră-vânăță; oamenii, fiind sub influența inochentiștilor, ziceau că-i de la diavolul, dar el turna agheasmă în soluție și i-a convins că trebuie s-o folosească. A deschis în sat școală, biserică, bancă. Era un om sfătos, mucalit. A fost un cărturar reprezentativ al satului, avea darul de povestitor al lui Creangă.

...La popa Ion Zamă a venit în vizită prof. D. Gusti și părintele l-a ospătat cu o ciorbă de fasole de post foarte gustoasă. D. Gusti a întrebat cum o face și părintele i-a explicat: alegi o găină cât mai grasă, o tai, o fierbi, apoi scoți carnea și fierbi în zeama ceea fasolele. Iese o foarte bună ciorbă de fasole „de post”. Îi plăcea și mitropolitului de la Chișinău!

Pe acele timpuri la Cornova erau foarte pronunțate categoriile sociale: o fată de boier nu juca la horă cu un băiat de rang inferior. Dar ea putea să ia modele de covoare de la o fată de țăran... În biserică un copil de mazili avea dreptul să stea înaintea celui mai bătrân țăran.

În anii postbelici, sociologia în România, ca și în alte țări comuniste, a fost denigrată ca știință, fiind calificată drept o „pseudoștiință burgheză”. Majoritatea monografiștilor au făcut ani grei de pușcărie, mulți au fost schingiuți și au pierit în închisorile comuniste.

În 1948 Dimitrie Gusti, prin desființarea sociologiei ca disciplină universitară, profesie și instituție, este scos din învățământ și exclus din Academia Română. Și-a trăit bătrânețile într-o sărăcie cumplită.

(Ca să fiu sinceră, pentru prima dată am auzit de Dimitrie Gusti prin anii 1994-1995, pe când lucram la Editura „Universitas”. Istoricul Ion Țurcanu, fiind director al editurii, a introdus în planul tematic o lucrare de-a renumitului sociolog, lucrarea a ajuns până la stadiul de corectură, dar n-a mai văzut lumina tiparului, editura fiind distrusă.)

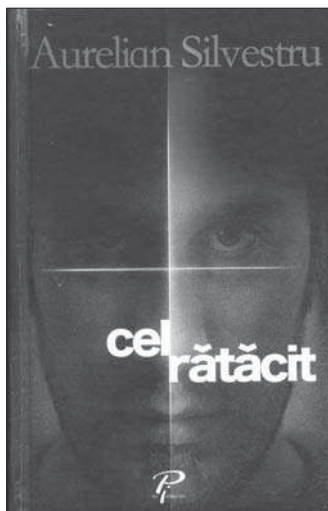
Rezultatele cercetării de la Cornova au apărut în articole, broșuri, comunicări, dar adunate într-o carte au apărut abia peste 80 de ani: Dimitrie Gusti și colaboratorii. *Cornova. 1931*. Meritele pentru apariția acestui volum de excepție revin în totalitate celor trei cercetători deosebit de inimoși: Marin Diaconu, Zoltán Rostás și Vasile Șoimaru. Prin elaborarea și editarea cărții recenzate acești trei intelectuali de marcă ne-au dat o frumoasă lecție de vibrant patriotism, pentru care le mulțumim felicitându-i din suflet.

Ludmila BULAT,
publicistă

CEL RĂTĂCIT, DE AURELIAN SILVESTRU, MAI MULT DECÂT O FASCINANTĂ FABULAȚIE LITERARĂ

În pragul acestei veri am avut din nou bucuria întâlnirii, la Miroslavești, jud. Iași, cu distinșii cărturari basarabeni care, de câtva timp, ne răsfață cu prezența lor frecventă în habitatul nostru rural din preajma Hanului Ancuței, locul făcut celebru, literar, de inegalabilul Mihail Sadoveanu. De data aceasta, aleșii noștri musafiri (oaspeți de câteva ceasuri) au fost renumitul scriitor Nicolae Dabija și universitarul Vasile Țoimaru, „Cetățean de Onoare” al comunei noastre, fondatorul secțiunii de carte basarabească din cadrul bibliotecii comunale. Neobosiții intelectuali chișinăuieni, mereu pe drumuri culturale, veneau acum de la Mănăstirea Diaconești, unde l-au comemorat, la doi ani de la plecarea la Cer, pe mult regretatul lor prieten Andrei Vartic – pilduitor exemplu de prelungire a camaraderiei dincolo de moarte.

Desigur, abaterea pe la noi a celor doi cărturari și patrioți (da, în Basarabia sintagma „patriot” e uzuală, incumbând și valoare reală) a însemnat și îmbogățirea minibibliotecii basarabene cu noi volume. La vizita anterioară a dlui Nicolae Dabija am avut privilegiul de a primi, direct de la autor, romanul său *Tema pentru acasă*, devenit deja un bestseller românesc. Acum am primit, prin intermedierea generosului nostru „consătean” dr. Vasile Țoimaru, între

alte valoroase volume, și un roman al unui ales intelectual, aș zice – după calitatea eseurilor pe care i le citesc frecvent în *Literatura și arta* – din stirpea celor doi vizitatori. Recomandarea de a-l citi, făcută cu un afect special de către oaspetele cu îndepărtate origini miroslaveștene, mi-a indus o motivație superioară pentru a căuta timp prielnic lecturării respectivului volum.

Și iată-mă începând penultima vacanță de vară din cariera mea de dascăl cu

lectura romanului *Cel rățacit** al lui Aurelian Silvestru.

După primele pagini ale cărții, am realizat că citesc un roman „de acțiune” – „de spionaj”, se poate spune – ca pe parcurs să realizez că acțiunea e, în mare măsură, ficțiune, ceea ce nu era genul meu de lectură. N-am citit demult cărți din această categorie și aveam dubii că voi obține satisfacția scontată, specifică lecturii. Încet-încet însă m-am simțit atras de calitatea evocării și de substanța dialogului personajelor centrale. În sfârșit, încep să prind firul „poveștii”. Aflu că mobilul acțiunii romanului este un document de cu două mii de ani în urmă, care, scos la iveală, ar fi compromis fatal Biserica. Iată, constat, nu moravurile

* Silvestru, Aurelian. *Cel rățacit* : roman. Ch.: Ed. Prut Internațional, 2009.

„incompatibile” cu slujitorii săi, ci surparea dogmei centrale a Bisericii creștine ar putea împlini previziunea lui Voltaire cu privire la soarta nefastă a Bibliei. Adâncindu-mă în lectură, a prins să se înfiripeze în mintea mea o asociere a cărții lui Aurelian Silvestru cu romanul americanului Dan Brown, *Codul lui Da Vinci*, ceea ce a început să intrigue în mine conștiința de creștin cu o oricare practică religioasă. Știu că mulți au aruncat anatema asupra cărții respective – a lui D. Brown –, cât și asupra celor ispitiți de ea, și nu doream să recidivez în „păcat”. Dar nu o dată am fost pus în situația de a constata, umilit de propria-mi slăbiciune, că arar dorința e echivalentă cu voința – în relația cu Dumnezeu, mai ales. Și am mers mai departe...

Așadar, profesorul Cornelius Verișan, arheolog și specialist în fizica nucleară – format la școala savantului francez Jean Sorel –, cercetător ce experimenta în mare secret relația omului cu lumea de dincolo de frontierele terestre, preia de la mentorul său un manuscris autentificat cu cele mai sofisticate mijloace tehnico-științifice. Documentul, scris de însuși Pilat, procuratorul care, fără argumente personale și fără voință proprie, l-a condamnat pe Iisus la răstignire, fusese descoperit în Carpați și confirmă ceea ce, știm bine din Biblie, gândeau mulți dintre muritorii vremii despre identitatea Celui răstignit și despre „scenariul” alternativ al Învierii. Desigur, documentul era „vânat” atât de spionii Bisericii (Vaticanului), cât și de agenții unor confrerii oculte cu interese în a-l folosi spre a distruge Biserica, nu din interiorul ei instituțional, structură încă puternică, ci prin credincioșii ei închinători. Căci, ce ar mai fi însemnat Ea pentru nădăjduitorii la iertare, în absența Răscumpărării prin moartea și Învierea Răscumpărătorului dăruit de Tatăl Ceresc?! Fără această speranță, credincioșii își vor pierde sufletul și, fără suflet, omul e la discreția celor ce râvnesc la tronul Lumii rămase fără Dumnezeu.

Savantul Verișan, slujitor al adevărului istoric, e riguros de rațional cu privire la soarta documentului și ezită în a-l face cunoscut, așa cum i se sugera, contrariat de faptul că secretul său era totuși știut de cineva neidentificat. Amânând dezvăluirea, își pune pe urme agenții Umbrelei – organizație ocultă, condusă de Saenko (un fost ofițer KGB) – și ai altor confrerii ale întunerului. Aceste organizații ajung să colaboreze între ele pe baza unui pact tacit de neagresiune. Evident, în asemenea operațiuni este implicată și Securitatea statului, reprezentată de generalul Bolcutan, care, în anumite limite, e nevoit să facă joc dublu.

În paralel cu episoadele dedicate vânării manuscrisului lui Pilat, păstrat bine de savantul Verișan, autorul ne introduce abil, cu o temeinică informare privind speculațiile științifice și paraștiințifice legate de domeniu, într-o lume paralelă de care, aflăm de la Bătrânul din visele lui Al Satin, ne desparte o „membrană”, din ce în ce mai subțiată de către reversul supercivilizării umanității și, implicit, de ignorarea lui Dumnezeu de către omul prezentului.

Hărțuit de agenții secreți și eliberat din moartea provocată de aceștia – prin intermediul „nanovitalinei” („apa vie” din basmele noastre), obținută prin decodificarea unui secret al vechiului Egipt –, profesorul cade în plasa unuia dintre ei. Vica Müller, pretinsă doctorand la Sankt Petersburg, pseudointereseată de o temă legată de străvechea civilizație europeană, se infiltrează în cercul savantului român. Spioana Umbrelei află că cercetările secrete ale profesorului se desfășoară într-un sanctuar subteran al oamenilor trecutului, în peștera Zimbrului Alb, în care savantul, cu sprijinul unui informatician de excepție (Radu) și al unui telepat (Mihai, fiul lui Al Satin, fostul său coleg la universitatea din Moscova), încearcă să comunice cu lumea paralelă ce-și avea lăcașul în burta Pământului. Această lume a începuturilor,

a îngerilor cei revoltați pe Dumnezeu – o speculație literară ingenioasă pe seama unui pasaj din Biblie, coroborat cu profețiile unui medium american și cu un text tibetan – e lumea de rezervă care ar fi urmat să înlocuiască lumea omului creat din lut și spirit. În lipsa savantului, reținut de Securitate, cei doi colaboratori ai săi realizează miraculosul obiectiv al profesorului: comunicarea cu reprezentanții celeilalte lumi.

Cruciulița de piatră de la gâtul lui Mihai, personaj predestinat să comunice cu lumea paralelă, era o așchie din stânca de hotar dintre cele două lumi. O primise Al Satin, tatăl său, în condiții miraculoase, prin Sfânta Oarbă, pentru misiunea mistică de salvare a „celui rățacit”, a lumii omului, abătută grav de la drumul către Dumnezeu. Fisura din care amuleta fusese desprinsă era locul în care granița dintre cele două lumi avea să cedeze. Tânărul telepat, îndrumat de Bătrânul în alb din visele sale, „unul din împărații lui Dumnezeu”, când acesta umbla pe pământ – arătat lui Mihai în mod revelator, în chip real, dar imaterial –, reușește să atașeze așchia-crucifix la locul ei, ceea ce a făcut ca pruncul din globul de cristal (prototipul stăpânului de rezervă al Terrei, omul pur, din cristale, nu din carbon, dar fără suflet) să se prăbușească în adâncuri și să amâne înlocuirea omului căzut în păcat. Pericolul acesta a mai fost odată evitat, acum două mii de ani, prin sacrificiul lui Iisus.

Acțiunea de salvare a omului de invazia lumii subpământene, punctul culminant al narațiunii, dezlănțuie forțele naturii. Cutremure, potop de ape – atmosferă demnă de scenografiile cineastului Steven Spielberg –, întocmai ca atunci când, pe Dealul Căpățâni, soldații romani îl răstigneau pe Hristos. Șeful Umbrelei, Saenko, aflând că agenta sa, îndrăgostită de Mihai, abandonează misiunea, se implică personal în acțiune. Așa află de experimentul savantului,

de care vrea să profite, ca o compensație la eșecul legat de manuscrisul lui Pilat. Este ucis însă în explozia subterană provocată de lupta cu Dan, propriul spion – și acesta reabilitat, ca și Vica, sub influența benefică a mediului miraculos din Lăcașul Zeilor.

Urmărind cu sufletul la gură soarta manuscrisului lui Pilat, ajung să constat, eliberat de povara coparticipării mele (ca cititor) la o nouă „erezie”, că documentul, în toată perfecțiunea lui, era invenția ultra-performantă a Umbrelei, instrument prin care organizația urma să-și atingă scopul, subminând monopolul Bisericii (reprezentate în carte de cardinalul Diego Feroza) asupra omului. Dezvăluirea, girată de omul de știință, ar fi întors pe dos creștinătatea, ceea ce ar fi însemnat că șefii Umbrelei puteau trece la reconstrucția lumii după ocultul lor model. Dar, minune, în timpul unei furtuni, un fulger țintește cu precizie documentul, neafectând mașina profesorului, și-l transformă în cenușă.

În sfârșit, ajung la concluzia că acest din urmă volum al lui Aurelian Silvestru – intelectualul chișinăuian pe care îl știam doar ca fiind un excelent eseist al săptămânalului *Literatura și arta* (în ultimul timp, autorul rubricii *Lección de demnitate*) și autorul unui impresionant imn dedicat Unirii (cântec patriotic ce va face istorie, precum *Deșteaptă-te, române*) – mi-a umplut, pe parcursul a două-trei zile, inima de bucuria aceea la care râvnește orice „consumator” de literatură autentică.

Volumul *Cel rățacit* nu e doar un roman care te conectează, prin trăirile specifice martorului, la o aventură inedită. Nu e doar o fascinantă fabulație literară. Cartea este creația unui gânditor special, preocupat de raportul omului cu viața, cu lumea lui și cu cea de dincolo de ceea ce „imposibilul este nu o realitate care nu există, ci o limită pe care mintea noastră nu cutează s-o depășească”, extrăgând din această experiență esența, filozofia existențială. Con-

statăm asta din dialogurile, pline de miez, dintre cei doi înțelepți, Verișan și Al Satin, dintre tânăra spioană (timpuriu și solid maturizată) și savant, sau dintre aceeași agentă „pocăită” și tânărul telepat Mihai, dintre savant și cardinalul Feroza etc. Cele două personaje fantastice, Sfânta Oarbă și Bătrânul în alb, în dialogul lor cu cei doi muritori „aleși” (unul dintre ei poate originalul lumii dintru începuturi, „cel rătăcit”, în sensul propriu, în lumea noastră atât de diluată) furnizează cititorului reflecții acaparatoare asupra raportului nostru cu misterul, cu limitele rațiunii omului, dar și cu starea prezentă a conștiinței umanității.

Planurile temporale și spațiale, diversitatea problematicilor aferente temei centrale, contextele insolite care conturează structurile caracteriale ale personajelor, scenele fantastice (între ele, atacul „umbrelor negre” asupra mănăstirii, din coșmarurile lui Al Satin, pentru capturarea Sfintei Oarbe) constituie tot atâtea „ingrediente” stilistice care fac deosebit de „comestibil”, în integralitatea lui, produsul literar semnat de Aurelian Silvestru – doctor în psihologie, un versat pedagog, directorul unui liceu celebru din Chișinău (am aflat, profund motivat, după lectura romanului). Aflu, prin intermediul mult prețuitului poet Nicolae Dabija, și un amănunt din viața autorului romanului *Cel rătăcit*, anu-

me că mănăstirea, mediul în care se manifestă fervent credința în Dumnezeu, face parte din biografia autorului. Iată un motiv să cred că scriitorul, prin Al Satin, participă efectiv la „filozofia” acestei plămăsi ce naște o Carte.

În planul real al romanului, autorul e un fin observator al evoluției postcomuniste a lumii eliberate, descoperind specificități legate de interacțiunea ei cu lumea excesiv de liberă a Occidentului. Și-am să dau, aici, un singur exemplu: vasăzică, ofițerimea KGB-istă n-are probleme cu re-conversia ocupațională...

Demersul literar prin care autorul m-a cucerit – după ce, inițial, mă impacientase, vizavi de perspectiva unui subiect blasfemiator – va fi, în modesta mea bibliotecă personală, o carte ce va trebui recitită din când în când. Cel puțin unele pasaje ce se constituie în veritabile sinteze aforistice, cu Dumnezeu lubirii prezent, și nu fără El. Căci, „*dacă dincolo de moarte nu există Dragoste (esența Creștinismului), la ce e bună veșnicia*”, își încheie, prin cuvintele lui Mihai, Aurelian Silvestru romanul său. Un succes literar, ce-i drept, apreciat ca atare aici doar de exponentul masei de cititori, altfel spus, de cititorul comun, cel care, cu admirație și prețuire, semnează mai jos.

Gheorghe PÂRLEA

CHIȘINĂUL CITEȘTE *DIAVOLUL ESTE POLITIC* CORECT DE SAVATIE BAȘTOVOI

Sunt o cititoare activă a Bibliotecii „Alba Iulia”, iar programul de lectură *Chișinăul citește o carte*, inițiat de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, este chiar acea „picătură de cafea” de care avem nevoie noi, cititorii trecuți de 50 de ani. De ce? Pentru că nouă ne place să citim mai mult din recomandările altora, în cazul dat, al

bibliotecarilor. Contăm mai mult pe viziunea lor asupra unei lecturi bune.

Aici mie îmi vin în ajutor bibliotecarii de la „Alba Iulia”, care au o grijă permanentă ca nouă, cititorilor, să nu ne scape din vizor nicio apariție editorială mai importantă. De data aceasta ne-au propus spre lectură cartea ieromonahului Savatie

Baștovoi *Diavolul este politic corect**, inclusă în programul menționat anterior. Voi spune-o din capul locului – este o lectură ușoară, plăcută, dar tristă.

Savatie (Ștefan) Baștovoi (născut în 1976, la Chișinău) este ieromonah, poet, prozator, publicist și editor. Are studii de pictură, filozofie și teologie. Este membru al Uniunii Scriitorilor și al Uniunii Jurnaliștilor din R. Moldova, fondatorul și directorul Editurii „Cathisma” din București. În 1996, i se acordă Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din Moldova, pentru volumul *Elefantul promis* – pentru același volum a mai obținut Premiul Salonului Național de carte de la Iași și Premiul pentru debut al Fundației „Soros”. În 2007 a obținut Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul *Ortodoxia pentru postmoderniști* (eseuri, interviuri; 2007). În 2008 două volume – romanul *Nebunul* (2006) și, respectiv, *Când pietrele vorbesc. Biserica față în față cu propria imagine* (eseuri; 2008) – au obținut premiul Salonului Internațional de carte de la Chișinău, oferit de Consiliul Europei, prin reprezentanții săi în teritoriu. A mai scris: *Iepurii nu mor* (roman; 2001), *Audiență la un demon mut* (roman; 2009), *Între Freud și Hristos* (eseuri; 2001), *A iubi înseamnă a ierta* (eseuri; 2010) ș.a. Ca poet, este prezent în antologii din SUA, Franța, Germania.

Prin cele câteva personaje-cheie (Roza și Iacob Kohner, Raul și Părintele Ioan), conturate prin cuvinte puține, dar profunde, autorul reușește să ne provoace diferite stări sufletești: tristețe, sarcasm, speranță.

* Baștovoi, Savatie. *Diavolul este politic corect* : roman. București, Ed. Cathisma, 2010. 190 p.

Însăși titlul uneia dintre bucățile literare încorporate în culegere, *Trista poveste a lui Iosif și a Rozei Kohner*, într-un fel, ne pregătește moral, ne preîntâmpină, că ceea ce va urma, nu va fi o poveste de dragoste, de sublim, de împliniri, ci va fi una tristă – ultima etapă din viața unui om, din viața fiecăruia dintre noi, adică trecerea în lumea celor dreپți, cum se obișnuiește a spune.

Roza Kohner a fost adusă la azilul de bătrâni la două săptămâni după moartea soțului ei, Iosif Kohner. Era deja obișnuită cu atmosfera din azil din dese vizite pe care le făcea soțului său aici. Roza își iubea soțul și nu l-ar fi lăsat nici o dată la azil, „dar legea interzicea bătrânilor să moară acasă”. Prin dragoste, acești doi oameni au învins cancerul, o boală incurabilă, însă n-au putut învinge, n-au putut schimba nici dâșșii, nici alții ca ei, Legea 182/100, care prevedea eutanasia tuturor persoanelor care atingeau vârsta de 65 de ani.

O lectură este de folos atunci când îți răscolește sufletul, îți provoacă emoții fie și negative, te face să-ți amintești de unele episoade din viața de care nu ți-ai mai amintit vreo dată.

Citind enunțul despre comportamentul Părintelui Ion în care acesta „...era surprins de multe ori făcând rugăciuni asupra unui pahar de vin și a unei bucăți de pâine, pe care mai apoi o mânca, zicând că se împărtășește cu Trupul și Sângele lui Hristos”, imaginar, gândul mă duce la bunica mea, Ana a lui Samoil Chiroșcă, fie-i țărâna ușoară, care, trecând în lumea celor dreپți, atingând vârsta de 90 de ani, noi, copiii, la fel, o surprindeam de multe ori mâncând

o hrincă mare de pâine cu un pahar de vin alb, după care mergea la muncă la vie. Și mă gândesc ce bine totuși a fost și este că prin părțile noastre n-a ajuns Legea 182/100, iar strămoșii noștri și-au încheiat socotelile cu cele pământești numai cu știrea Domnului.

Să revin însă la personajul nostru, Roza Kohner, adusă la azilul de bătrâni de către feciorul ei, Iacob Kohner. E o femeie puternică, deși, conștientă de starea în care se află (își trăiește ultimele zile din viață), ea nu-și dorește ca cineva s-o vadă plângând. Azilul o schimbă radical. Bătrâna se închide în sine și nu vorbește decât atunci când este întrebată. Roza Kohner iubea foarte mult viața, ea își dorea să trăiască, chiar fiind și în azil, dar... cu părere de rău, legea aceasta odioasă nu-i mai permitea, legea ticluită de către politicieni, acum 29 de ani, când Roza Kohner era în floarea vârstei și nu i-a prea dat mare importanță. „Oricum, toți murim într-o zi”, a fost răspunsul ei atunci. Acum însă Roza Kohner își amintește bine și de alte legi odioase, care au trecut ca tăvălugul peste destinul familiei ei: taxa pentru al doilea copil, care constituia o sumă enormă – 2000 de euro –, și legea dreptului la urmași. Ultima a pus capăt la toate – Iacob, feciorul ei, a fost castrat. Pentru Roza Kohner aceasta a fost o rană vie pentru toată viața, dar, în cele din urmă, ea se liniștește cu gândul că în această situație se află fiecare al doilea copil, născut în ultimii șapte ani. Iar legea care permitea cumpărarea dreptului de a avea urmași pentru al doilea copil, a înstrăinat-o pentru totdeauna de Raul, al doilea fecior, care își vinde dreptul în schimbul sumei de 100 000 de euro și pleacă în Israel.

Niciuna dintre legile sus-menționate n-a adus fericire nimănui, nici chiar celor care au promulgat-o.

Raul, hoinărind prin lume, își face operație plastică, este dispus să-și facă și un transplant de sex. În final, cheltuind

toți banii, își amintește că mama lui anul acesta avea să împlinească 65 de ani, prin urmare rămăsese ceva moștenire, de care nici el nu putea fi înstrăinat (cea mai mare moștenire pe care o lăsa Roza Kohner a fost Biblia).

Iacob Kohner, feciorul mai mare al Rozei Kohner, trăiește într-o lume a progresului, a tehnicii moderne, veșnic preocupat de calculator, de conversații inutile pe bloguri, vorbind despre materii înalte, filozofie, sensul vieții, uită de cea mai scumpă ființă, care i-a dat viață, de mama lui, ca în cazul din urmă, un simplu sunet la ușa să-l readucă la viață, anunțându-l că „...doamna Roza Kohner a fost eutanasiată astăzi, 12 aprilie, în legătură cu împlinirea de către cetățeană... a vârstei de șazeci și cinci de ani... Urna cu cenușă va putea fi ridicată la sediul Primăriei după achitarea taxei de 35 de euro”.

Da, vorbeam ceva mai sus despre moștenirea lăsată de Roza Kohner. La fel, printr-un simplu sunet la ușa casei, Iacob Kohner este anunțat că a primit o moștenire de la mama. Posibil, pentru acesta nu mai conta ce moștenire putea să-i lase mama, îi era de ajuns doar dragostea și grija ei pentru dânsul. Deschizând cutia, Iacob Kohner văzu cartea cu coperta neagră pe care era scris: „*BIBLIA...*”

Vreau să cred, că prin scurta mea relație despre conținutul acestei cărți, v-am intrigat, câtuși de puțin, s-o citiți și să meditați, este bine să mai și meditați uneori asupra unei lecturi... Puteți găsi noua scriere a ieromonahului S. Baștovoi în bibliotecile din Chișinău, iar eu vă invit s-o lecturați. Nu veți regreta. Da, am menționat, inițial, că această carte are un conținut trist. Și totuși, prin lectura ei, am putea deveni mai îngăduitori cu cei din jur, dar și cu noi înșine, rezervându-ne timp și pentru un Răsărit de Soare.

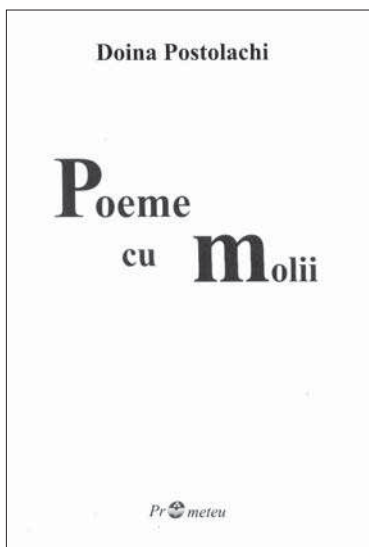
*Zoia BĂLAN,
pensionară*

JOCUL CU MOLII

Poetul se joacă în metafore asemenea copilului, trăind aceeași profundă bucurie și dăruire. Poetul este magul care transformă lumea în ceea ce visează, în ceea ce-i place și viceversa. Ca și alchimistul care transformă materia căutând adevărul (piatra filosofală!), înalță lucrurile și le coboară. Le aruncă în infern, ca tot el (poetul-mag al cuvintelor) să le scoată de acolo, însoțindu-le spre paradis. Metamorfозează realitatea până la bizar, până la absurd, contopindu-și propria ființă cu toate câte le transformă. Trăvialul creației e, aparent, mult mai simplu, mai plăcut, dar și plin de surprize.

Un poet hărăzit, un talent în unicat, își intuiește menirea, ieșind din tiparele unui mesager ordinar. Este (devine!) o „*Molie-Nou-Venită*”, care: „*Ar putea începe prin a da nume / orașelor de pe umerase. / Sau, poate, să înceapă / cu un cer / fără stele? / Atunci, ar putea lăsa / în urma ei o primă stea?*”

Aceste gânduri au încolțit în mintea mea de *molie-gânditoare*, citind un volum cu poezie nouă: **Poeme cu molii**^{*}, apărut în anul curent la Editura „Prometeu” din Chișinău. Autor – Doina Postolachi. Un nume cunoscut în lumea adolescenților, dar și în spațiul premonitoriu al poeziei tinere din Basarabia. De când am cunoscut-o pe Doina m-a impresionat felul ei neobișnuit de a vedea lumea, de a o povesti. O fire zbuciumată, sensibilă, revoluționară... Ajunge „un poet abordând *realitatea* dintr-o perspec-

tivă cu totul inedită, cel puțin în literatura noastră, având drept obiectiv / subiect / personaj liric – ce credeți? *Molia!*” Aprecierea aparține scriitorului bucureștean Ioan Groșan, care prefațează volumul printr-un *Mic cuvânt-înainte*, avertizând că „*Poeme cu molii* va roade timpul multor critici de-acum înainte...”

Doina Postolachi e un mic-mare inventator de lumi și de personaje ale acestei lumi vetuste. Regizează cu multă abilitate

un spectacol al moliilor (moli-molii, dar și moli-corbi, șobolani, vulturi... De ce nu și moli-oameni?!). Un univers al lumii văzute de moli. Trăită și roasă de acestea. Autoarea, firește, își apără progeniturile, punându-le în valoare noblețea și caracterul. Fiecare molie se contopește cu o imagine a realității mâncată de oameni. Metafora, alegoria, ficțiunea lirică captivează, astfel în finalul volumului dominat de moli ră-mâi fascinat, dar și cu o întrebare bizară: „Care molie e neam cu mine? Care voi fi fiind eu?”

Demult n-am citit ceva mai neobișnuit ca structură și mesaj poetic. Admir *poetul-molie*, care a reușit să urmărească și să surprindă stări și situații incredibile. Dacă începi să te cufunzi în lectură, involuntar, devii *molie-cititor*. Capeți un *sindrom de molie*, având „*cele mai strălucitoare iluzii*”...

Pentru fiecare om înzestrat cu harul creației există o clipă. A găsirii, exprimării, a împlinirii. Un fel de mărturisire prin ceea ce simte, ceea ce l-a durut, prin ce a comis păcatul întruchipării unor personaje (progenituri!) realmente fictive, inexistente, dar prin care rostește adevăruri.

^{*} Postolachi, Doina. *Poeme cu molii*. Ch.: Ed. Prometeu, 2011. 56 p.

Asta o face Doina Postolachi în *Poeme cu molii*, care, precum susține același Ioan Groșan „va roade timpul multor critici decum înainte. Fie și numai pentru asta, bine-ai venit în literatura română, Doina Postolachi!”

Claudia PARTOLE

P.S. – Întru argumentarea celor scrise propun celor curioși să lectureze câteva poeme cu *molii*...

C.P.

* * *

Doina POSTOLACHI

Rugăciunea unei Molii

*Doamnei Iuliana Costin:
„Pentru că rugăciunea vă bucură!”*

Doamne, iartă-mă pentru câte aș fi putut
roade
și n-am făcut-o.
Iartă-mă dacă am ros din bucata alteia.
Iartă-mă dacă am ros prea mult și dintr-un
singur loc.
Îți mulțumesc pentru darurile tale.
Îți mulțumesc pentru instinctele ascuțite,
îți mulțumesc pentru aripile neobosite,
îți mulțumesc pentru Păianjenul care
ne protejează,
îți mulțumesc pentru stăpânii buni care nu
ne omoară,
îți mulțumesc pentru bunătățile de haine
de lână,
binecuvântate fie toate.
Te rog, ajută-mă să fac cele mai bune ouă,
sănătoase și frumoase,
când vei crede de cuviință Tu.
Îți mulțumesc.
Facă-se voia Ta. Amin.

Singurătate de Molie

Regretatului meu frate Călin

Nu mai îmbracă nimeni paltonul negru.
Nimeni nu mai așază căciula caldă,

încălzită cu aburii de transpirație,
a gândurilor neobosite, seara,
pe noptieră.
A mai rămas o Molie...
Atât de singură.
A slăbit, s-a străvezit, nu mai e decât o epavă.
Mustățile ei sunt mai firave și mai străvezii
decât un fir de păianjen...
Îi e dor de cel care nu mai este.
Va muri și ultima Molie...
Va muri
de singurătate.

Molia Dansatoare

Cocktail-barului „Deja Vu”

O Molie se rotește pe un fir de păianjen
ca la bară.
Un fir de păianjen, lucios ca un fir de oțel.
Molia Dansatoare
urcă
și coboară,
își ridică pe rând aripile, își dezgolește
pieptul.
Streaptease de molii.
Un grup de molii o privesc și rod
dintr-o pereche de mânuși de angora.
Cu puful ca spuma de pere.
Un grup de molii se îmbată cu bere
de angora,
câte cineva se apropie de Molia Dansatoare
și îi strecoară câte o bancnotă
de fărâmitură de lână.

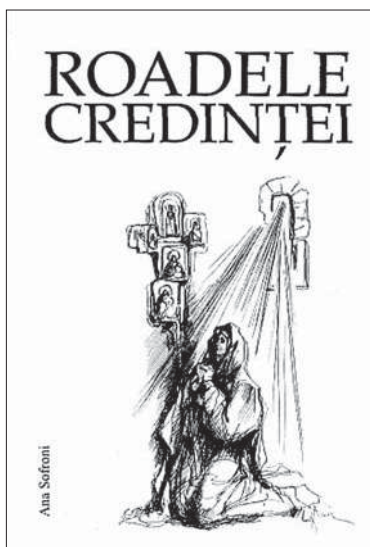
Baie cu Molii

La baie curge rugina.
Să fie moliile adormite prin țevi?
Cada mea e aurită cu aramă de molii.
Ca o Cleopatră, în baia cu lapte,
aurită cu miere,
fac o baie în miere de rugină

O CARTE DE SUFLET

A ieșit de sub tipar cartea *Roadele credinței* de Ana Sofroni*. Am avut fericita ocazie s-o țin în mâini ca unul din primii ei cititori, rămânând profund impresionat de conținutul lucrării. Și am înțeles, că această carte merită să fie citită de cât mai multă lume, fiindcă învățătura creștin-ortodoxă în ziua de azi nu se cunoaște îndeajuns de către noi, creștinii, și atunci evident că nici nu suntem în stare să o respectăm după toată legea. Cu atâta indiferență trecem noi pe lângă adevăruri de importanță vitală! Anume această teză, ca una de bază, unește toate textele cugetărilor. Ca să evităm o atare situație, autoarea chiar de la bun început vine cu îndemnul de a nu fi nepăsători față de cele necesare sufletului. Adâncindu-mă apoi în lectura cărții, m-am convins eu însumi cât adevăr este scos aici la lumină, ca să ni se ia ceața de pe lumina ochilor când e vorba despre cele ce țin de credință.

Cugetările prezentate în *Roadele credinței* sunt niște texte scurte, redactate în stil laconic, specific limbajului academic, dar care nicidecum nu te obosește când citești, ci dimpotrivă, te face să parcurgi cu interes crescând articolul până la capăt. Rămâi surprins de actualitatea temelor reflectate, proaspăt desprinse din viața noastră cea de toate zilele, care uneori atât de mult ne îngrijorează cu sumedenia de probleme ce ne apar în cale, încât îți vine a lăsa totul baltă, în voia valului tulbure. Însă

nu e chiar așa, fiindcă există mijloace de a ne feri de grelele încercări, de a le ține piept, de a ne arăta tari în fața vrăjmașului nevăzut – e sprijinul și ajutorul lui Dumnezeu care pe toți ne are în paza Sa. Astfel și patimile pierzătoare cu caracter epidemic, precum sunt beția, narcomania, desfrâul, desfătărilor infinite etc., și relațiile negative din viața familială sau cele dintre părinți și copii, și subrezența morală din societate, și falsul în activitatea de instruire

desfășurată de instituțiile respective, și toate celelalte lucruri care în mare parte decurg pe dos ar putea fi aduse în albia firescului, dacă ne-am conduce de învățătura creștin-ortodoxă. Făcând numeroase referiri la pasaje din Sfânta Scriptură, din scrierile Sfinților Părinți ai Credinței ortodoxe, din alte lucrări cu caracter religios, totodată cugetând asupra faptelor noastre nedemne de buni creștini, Ana Sofroni reușește să scoată în evidență abateri foarte regretabile de la morala creștină. Imediat ne sugerează și ce arme de combatere să folosim.

Un accent deosebit autoarea pune pe starea sufletească a creștinului, pe care e imposibil s-o păstrezi sănătoasă, dacă nu ești un creștin adevărat. Exemplele din viețile unor sfinți aduse în *Roadele credinței* sunt atât de grăitoare în acest sens! N-are importanță că sfinții au trăit în alte timpuri, diferite de cele de azi. Pentru că și noi, actualii creștini, putem simți cu toată ființa noastră prezența ajutorului lui Dumnezeu în momentele grele de viață. Doar să dorim acest lucru, și atunci ni se desco-

* Ana Sofroni. *Roadele credinței: cugetări creștine*. Ch.: Cu Drag, 2011. 156 p.

peră pe înțeles ceea ce pare neînțeles. Autoarea destul de convingător elucidează momentul.

Doamna Ana Sofroni a ajuns la vremea culesului pe ogorul credinței sale. E destul de bogat sau mai puțin bogat acest rod, rămâne să se pronunțe cititorii. Dar anticipând răspunsurile lor, cu certitudine se poate afirma că citind *Roadele credinței*, rămâi mult îmbogățit sufletește. Îți dai

bine seama că de sufletul tău trebuie să te îngrijești cu aceeași străduință, cu care te îngrijești de corpul tău.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu în sporirea virtuților, că viciile prea mult s-au răspândit în rândurile puțin credincioșilor! Să citim *Roadele credinței* și alte cărți asemănătoare!

Petru RACU,
specialist principal, Biblioteca AGEPI

EUROPA: IERI, AZI, MÎINE

La 1849, marele scriitor francez Victor Hugo scria: „Va veni o zi când toate națiunile continentului, fără a pierde calitățile lor distincte sau glorioasele lor individualități, vor fuziona într-o unitate superioară formând astfel fraternitatea europeană. Va veni o zi când nu vor mai exista alte cîmpuri de bătălie decât cele ale piețelor deschise ideilor. Va veni o zi când gloanțele și bombele vor fi înlocuite de voturi.” Aproape peste un secol, în 1946, omul politic britanic, primul ministru al Regatului Unit în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Winston Churchill, nota în aceeași cheie: „Trebuie să construim un fel de State Unite ale Europei. Este unicul mijloc de a permite sutelor de milioane de muncitori de a regăsi bucuriile simple și speranțele care fac ca viața să merite a fi trăită... De ce n-ar exista un grup european capabil să dea un sentiment de patriotism extins și de cetățenie comună popoarelor înspăimîntate ale acestui continent turbulent și puternic?” În urma unor frământări de veacuri de a trăi în pace, de a evita orice fel de conflicte pe bătrînul continent în prezent avem constituită de facto Uniunea Europeană – o comunitate din 27 de țări cu o populație de peste 500 milioane de oameni (a treia în lume) și un teritoriu de peste 4324 mii de km² (al șaptelea în lume). Calea spre o astfel de conviețuire a fost lungă și plină de dificultăți. În viitor, Uniunea Europeană

va continua să se extindă, ceea ce va face să apară noi impedimente și provocări. Aceasta dictează oamenilor și analiștilor politici, cercetătorilor din diverse domenii să analizeze faptele și să propună soluții pentru a acționa în vederea lichidării oricăror disensiuni. Un cercetător fervent al fenomenelor de pe continentul european este și gen. de brig. (r) Gheorghe Dragomir, absolvent al Facultății de Drept a Universității din București (1971) și al cursurilor postuniversitare de relații internaționale și de comerț exterior (1989), membru fondator și președinte executiv al Asociației Culturale „România în lume” (din 2001 pînă în prezent). Fiind un expert politico-militar și autor al numeroase studii și articole de politică externă, strategie geopolitică și geoeconomică privind zona Mării Negre, Asiei Centrale, Mării Caspice și Orientului Mijlociu, în volumul *Europa cu capul în stele și trupul însîngerat*^{*} încearcă să găsească răspunsuri cît mai concludente și ferite de prejudecăți la un șir de întrebări care obsedează și îngrijorează numeroși savanți, diferite organizații sau grupări elitiste și anume: Criza economică actuală este semnalul declinului moral al Occidentului? Eu-

¹ Dragomir, Gheorghe. *Europa cu capul în stele și trupul însîngerat*. București: Ed. „România în Lume”, 2011. 332 p.

ropa este amenințată de islamizare în următoarele decenii? Agonia creștinismului va da naștere unei noi religii, alta cu totul deosebită? Civilizația perioadei ce urmează să vină va fi spiritualizată sau războinică? etc.

Cartea pusă în discuție, lucrare în care prevalează stilul publicistic, a implicat autorul într-o amplă documentare și consultare a inimoșilor Liviu Pandelescu, președintele Fundației „Dacia” din Brașov; George Apostoiu, distins diplomat și scriitor; părintele-doctorand Ioan-Mircea Ghițea din Oradea; tânărul masterand Radu Chirculescu, care a prefațat cartea; fiica Loredana-Ștefania Caradimu, un exigent critic literar; nora Mihaela Dragomir, președinta SC „Orca Warehouse”; Maria Dohotaru, director general al Editurii „Magic Print” din Onești, care a sprijinit financiar proiectul; Dan Gherman, care a creat designul copertei ș.a. Mai menționăm că această carte este dedicată martirilor care veacuri de-a rândul au pătimit și s-au stins întru Iisus Hristos, încercând prin străduința depusă să trezească în sufletele semenilor lor puterea credinței în Dumnezeu. De asemenea, Gh. Dragomir încearcă să transmită un avertisment locuitorilor unei Europe tot mai laicizate și, în același timp, un mesaj de unitate bisericilor creștine pentru a rezista unui islam agresiv.

Ideea scrierii acestei cărți a apărut în urma lecturii studiului *L'Europe frigide* al distinsului diplomat, istoric și om de litere Élie Barnavi, care menționează că „Europa este cu capul în stele și picioarele în sînge”, făcînd aluzie la contribuția bătrînelui continent la formarea și dezvoltarea pa-

trimoniului cultural și științific al umanității, dar și la războaiele, cruciadele, inchișițiia, persecuțiile, revoluțiile, care pe parcursul a două milenii au făcut să curgă rîuri de sînge. Autorul a început cu descrierea timpurilor demult apuse, cînd omul era într-o armonie perfectă cu natura și Mîntuitorul cel de Sus. Parcurgînd filă cu filă o perioadă sumbră de existență a popoarelor în creștinism, ajungem la crizele de tot felul din contemporaneitatea hipertehnologizată și amețită de dominația, la toate nivelele sociale, a banului („ochiul dracului”). Iar aici se întrevăd germenii apariției noii civilizații...

Pentru a cunoaște mai bine ce trebuie de făcut în prezent, trebuie să pătrundem în esența problemelor și să intuim ce „surprize” ne poate oferi viitorul. Vor avea de cîștigat doar acei care vor fi familiarizați bine cu istoria universală, care, după cum știm cu toții, a fost de multe ori nedesăvîșită și nemiloasă. Gh. Dragomir conchide că ruperea, renunțarea la tradițiile și datinile strămoșești ale popoarelor va conduce omenirea spre impas. Conservarea și respectarea identității fiecărui popor – iată soluția pentru construirea unei noi civilizații bazată pe plenitudinea spirituală, și nu pe obținerea profitului material cu orice preț. E incredibil, dar secolul XXI are deja la activul său un șir de evenimente sîngeroase, an de an pe Terra au loc tot mai multe și mai devastatoare calamități naturale (din cauza intervenției brutale și nechibzuite a omului în tainele naturii), nu ne ocolesc nici epidemiile pustiitoare... Ținînd cont de aceste „semne divine” (consemnate în Biblie) omenirea trebuie să ajungă la o nouă

abordare de conviețuire, nefiind încă prea târziu să fie elaborată o concepție asupra coabitării viitoare a popoarelor de diverse confesiuni religioase. Cunoașterea istoriei umanității, cu începere din perioada apariției creștinismului și pînă în zilele noastre, e acea cheie care va dezvălui misterul interacțiunii dintre religie și putere de-a lungul a sute de ani, precum și implicațiile tot mai accentuate ale fenomenelor politice, culturale, economice etc. în viața socială.

Europa cu capul în stele și trupul înșingrat poate servi drept mesaj și îndemn către tînăra generație de azi de a studia cu pasiune și înțelegere istoria multimilenară a poporului român, pentru a avea ca stea călăuzitoare în viață pe martirii ce au apărut ortodoxia în primele veacuri ale apariției acesteia pe teritoriul străvechii Dacii. Autorul este ferm încrezut că poporul român va mobiliza toate energiile creatoare în scopul de a păstra cu orice preț moștenirea culturală și științifică lăsată de strămoșii noștri pentru dăinuire în timp și spațiu. Tinerii studioși, fără îndoială, vor scruta cu încredere viitorul, ținînd seama de greșelile comise în trecut, în așa fel ca acestea să nu se repete.

Conținutul volumului este divizat în cinci capitole: I – *Criza economică, simptom al declinului moral al Occidentului?*; II – *Spre un nou raport între religie și putere în Europa?*; III – *Agonia creștinismului: provocare sau o nouă șansă pentru o Europă laicizată?*; IV – *UE în pragul destrămării și a unui nou început?*; V – *Către o civilizație spiritualizată ori spre o civilizație războinică?* În capitolul I, Gh. Dragomir pune în discuție criza economică actuală extinsă pe întreg mapamondul care se presupune că ar fi rezultatul unui declin al Occidentului. Următorul capitol tratează binomul religie-putere. Ulterior (în capitolul III), în mod desfășurat, este analizată starea (de fapt, în perceperea autorului – agonia) creștinismului, relațiile lui cu bisericile

orientale, ajunse la o treaptă conflictuală. Ultimele două capitole examinează ideea Statelor Unite ale Europei în evoluție, autoflagelarea popoarelor conlocuitoare pe continent, reactivarea naționalismului extremist (quo vadis, Europa?), viitorul religiilor, diverse terapii de șoc pentru o nouă ordine mondială etc. – pînă să ajungă la concluzia salvatoare de instaurare a monahismului creștin ortodox.

Pe bună dreptate ne întrebăm fiecare dintre noi: în ce direcție se îndreaptă acum Europa și dacă este necesară o reformă în cadrul actualei organizări a Uniunii Europene? Autorul, care are experiența unui om de știință și a unui politician versat, încearcă să formuleze răspunsuri la aceste și alte probleme ce țin de subiectul anunțat. Unele soluții pot fi acceptate chiar momentan, altele pot fi amîinate, dar nu desconsiderate, nu ignorate întru totul. Cert este faptul că în prezent Biserica Catholică, desfășurînd servicii religioase după mai multe rituri și emițînd ordine ce urzesc deseori comploturi, a intrat într-un ușor declin. De aici s-a ajuns la reperкусиunea, dedusă dintr-o serie de argumente și raționamente care în final ne îndreaptă la valorile religiei creștine primare cînd omul îl căuta pe Dumnezeu și își aștepta reîntoarcerea Mîntuitorului său.

Gheorghe Dragomir, observator foarte sensibil al evoluției politice și al climatului moral-psihologic de pe vechiul continent, vede în Uniunea Europeană „o voce pe mai multe tonalități”. Ca toate instituțiile europene, de la Oceanul Atlantic și pînă la Marea Baltică și Marea Neagră, să funcționeze fără întrerupere a ritmului mișcării înainte e nevoie să se facă reforme mai puțin sau mai mult radicale care ar impulsiona progresul general al omenirii. Dintre acestea putem numi: transparența în folosirea finanțelor publice, reducerea numărului structurilor statale, renunțarea la principii, reguli, valori ce cauzează dis-

funcția organizațiilor și întreprinderilor legate într-un sistem unic. Putem adăuga neimplicarea bisericii în treburile statului și concentrarea activității ei mai mult în sfera vieții sociale. Ca un dangăt de clopot este chemarea Bisericii Ortodoxe Române de a se implica cu mai multă eficacitate în educația religioasă a creștinilor, bazată pe valorile autohtone ale istoriei, culturii și civilizației naționale. Amintim că educația religioasă este temelia educației morale a cetățenilor, ea este concepută numai alături de educația intelectuală, educația fizică, educația estetică, educația civică etc. Educația religioasă mai înseamnă instruirea omului în comunitate, prin comunitate și pentru comunitate. Reperetele axiologice ale educației religioase sunt: iubirea, încrederea și libertatea. Educația religioasă este

importantă întrucât în lumea modernă există tendința de a considera viața morală independentă de exigențele religiei.

Europa se extinde, dar apare efectul bumerangului. Evenimentele de ultimă oră (printre care și cele două atentate, recente, din Norvegia, soldate cu peste 90 de morți) indică islamizarea majorității statelor europene. Toate acestea au loc datorită ignoranței conducătorilor acestora. Autorul e de părere că trebuie să analizăm minuțios trecutul, cu toate plusurile și minusurile lui, și să construim viitoarea societate bazată pe credință în Dumnezeu. Mai avem o șansă de a trăi într-o lume fundamentată pe smerenie, dragoste, pocăință și pace. Statul și instituțiile sale nu-și pot îndeplini în întregime sarcinile prescrise fără susținere din partea Bisericii. Fără con-

Harta Uniunii Europene

știința religioasă statul inevitabil se transformă în dictatură.

În prezent e la vedere atitudinea autodistrugătoare a țărilor cu standardul de viață ridicat. Să ne amintim de cele opt „păcate ale omenirii civilizate” (după Konrad Lorenz, laureat al Premiului Nobel pentru medicină și fiziologie în anul 1973): suprapopularea, distrugerea mediului natural, competiția umană acerbă, atrofierea simțurilor, degradarea genetică, ruptura de tradiție, receptivitatea la îndoctrinare și cursa înarmărilor. Concluzia vine de la sine: să nu pierdem firescul instinct de conservare. Trebuie să gândim nu în categorii efemere și locale, ci mult mai larg. Și totodată, religia trebuie să influențeze comportamentul uman în bine.

Problema patriotismului și naționalismului în interiorul Uniunii Europene trebuie pusă în prim-plan. Nu mai încapă îndoială că trebuie să fim cu ochii în patru, atenți la reactivarea curentelor de tot soiul: xenofobe, islamofobe, antisemite etc. Autorul cărții crede într-o reconciliere dintre Occident și Orient. Este nevoie ca cei care conduc destinele Uniunii Europene să renunțe la atitudinea arogantă și chiar de dispreț față de Orient, impunând modelul de viață occidental subțiat de moravuri decadente unor țări cu tradiții seculare. De aceea, este necesar un comportament cu prudență în astfel de probleme subtile ale conviețuirii popoarelor creștine și islamice, dat fiind faptul că anume Occidentul și-a schimbat orientarea, pe când Orientul rămîne așa cum a fost în Antichitate.

Ordinea mondială actuală pune în pericol ideea statelor naționale și a religiilor existente, inclusiv cea creștină. Cauza: proasta guvernare la toate nivelele – instituțional, național, regional, continental, mondial – care se reduce la incoerență în acțiuni, lipsă de transparență în operațiile financiare, deficit de răspundere individu-

ală pentru derapaje și necunoaștere a subtilităților din sistem. România are un bine-meritat loc în cadrul civilizației mondiale. Ea nu trebuie să-și pună în pericol viitorul statului național, unitar, suveran, independent și indivizibil. De aceea, trebuie clarificate toate acțiunile strategice, dacă nu dorim să fim șterși din istoria contemporană. Mihai Eminescu scria: „*Arta omului de stat constă în atitudinea de a alege, într-o stare de lucruri dată, sistemul cel mai suportabil din toate, care să asigure un progres de-o jumătate de secol sau un secol.*” Nu se poate trece cu vederea peste această sugestie a clasicului nostru. Hai să învățăm singuri să ne protejăm, să supraviețuim, să ne afirmăm...

După o analiză detaliată a situației reale a proiectului de construcție a unei Europe unite, cartea lui Gheorghe Dragomir *Europa cu capul în stele și trupul înșingerat* trezește interesul tuturor celor care doresc o schimbare a stării de lucruri în țară și pe continent. La sigur, se vor isca dezbateri în organizațiile politice, în instituțiile de învățămînt superior, în parohii ș.a.m.d., căci comunitatea europeană trebuie să aleagă între moartea spirituală și perfecțiunea morală, care este alternativa noastră și urmează cît mai urgent să luăm această direcție de perspectivă ce unifică toate forțele de coeziune. Iar rădăcinile creștine ale Europei vor deveni liantul ei, conchide autorul. Citind această carte nu poți să nu înțelegi că religia creștină a fost trecutul, este prezentul și va fi, cu siguranță, viitorul nostru salvator. Deci, trebuie să fim încrezători în viitorul creștinismului, să purificăm sufletul nostru plin de păcate, să-l modelăm după cum voiește Dumnezeu, să ne preocupăm de modul în care ne vom mîntui și să avem întotdeauna smernie, iubire și iertare.

Cristian ZIDARU

PLEDOARII ÎN TOAMNĂ TÎRZIE

La ședința de rând a Clubului „Biblioteca Mov”, din 16 noiembrie 2011, desfășurată la Filiala „Transilvania” a BM „B.P. Hasdeu”, s-a adunat lume multă și diferită: scriitori, artiști, profesori universitari, bibliotecari. Moderatoarea dezbaterilor, dr. Lidia Kulikovski, directorul general al BM, a comunicat în deschidere că a fost așteptat să sosească în vizită de la București prof. univ. dr. Ion Stoica, cunoscut bibliolog, manager în domeniu și poet, în prezența căruia avea să se lanseze volumul lui de versuri *Periplu rotund* (Cluj-Napoca, Ed. „Dacia XXI”, 2011, 266 p.). Între timp s-au întâmpnat niște lucruri neprevăzute – au intervenit probleme de ordin cotidian (batăle vina, de probleme!) – și evenimentul cultural s-a derulat în absența dumnealui, ceea ce a produs o mică tristețe pe fețele celor prezenți în sală.

De altfel, toamna târzie de afară predis-pune la meditații din aceeași gamă de sim-

țăminte sufletești – ca la Bacovia. Scurta prezentare a biografiei savantului, expusă de către moderatoarea, ni l-a adus în prim-plan pe Ion Stoica, cel care se gîndește nu numai la rolul de comunicator al bibliotecarului, dar și la rostul vieții pe pămînt al omului în genere, după cum ne demonstrează volumul de poeme pus în discuție. „Această noutate editorială, a continuat L. Kulikovski, ne face să-l cunoaștem pe autor din mai multe puncte de vedere. Ion Stoica este permanent în căutare. Fiecare poezie a lui este un autoportret inconfundabil, bine individualizat. Eul artistic se caută pe sine și răbufnește în diverse ipostaze. Poetul cîntă anotimpurile, natura, dragostea, ardoarea sufletului, în fine – poezia, totul ce este sublim în jur. Avem impresia că îl citim pe un singuratic, o ființă tainică predispusă la meditație, care, printre altele fie spus, are afinități și cu unii scriitori de la Chișinău.”

Meticulos a fost criticul literar Vitalie Răileanu care, acordînd atenție detaliilor artistice, a observat în Ion Stoica un poet din mediul universitar ce și-a sacrificat viața lecturilor, a cultivat „liricul avîntat” caracteristic doar poezilor români. Creațiile literare ale lui I. Stoica, în opinia criticului literar, sînt poeme-compoziții erudite, pe care, lecturîndu-le, trebuie să apelezi la dicționare, enciclopedii sau cărți de filosofie, istorie și din alte domenii. Titlul – *Periplu rotund* – este pe deplin justificat. Rolul intelectualului este să mediteze. Avem a face cu un autor care trăiește poezia, e un nostalgic, ceea ce nu se prea ascunde – trăiește în sine frumosul artei lecturilor. Melodicitatea, sonoritatea, caracterul latent al versurilor apropie cititorul de acea perfecțiune, care îi trădează ocupația de fiecare zi.

„S-a creat o situație ca în piesele *Așteptîndu-l pe Godot* de Samuel Beckett sau *Șase personaje în căutarea unui autor* de Luigi Pirandello”, a vrut să specifice scriitorul și publicistul Vlad Pohilă, făcînd aluzie la lipsa lui Ion Stoica. „Recunosc, pînă prin 2005, nu știam că ilustrul bibliolog I. Stoica are peste 15 cărți de poezie. E greu să-l asociem cu cineva, dar se află pe linia unor mari poeți români din prima jumătate a secolului XX. Este un autor melancolic, erudit, în lirica sa se face simțită o apreciazabilă cursivitate. Nu voi greși dacă voi spune că este un îndrăgostit de limba română – el dăruitor ei, ea dăruitoare lui!”

Și-a împărtășit bucuria de a se revedea cu biblioteca dragă sufletului ei actrița Teatrului Național „Mihai Eminescu” Ninela Caranfil, Artistă Emerită, care a menționat că după renovările care s-au făcut în anul curent ei i se pare că se află într-un Paradis. Cu această ocazie, pentru că e cald, comod și multă lumină în lăcaș, distinsa actriță a transmis felicitări fericitelor bibliotecare. Apoi, parcă intrînd într-o altă realitate, a adus aminte și de piesa *Rinocerii* de Eugen

Ionescu, trăgînd concluzia că, din fericire, mulți concetățeni rezistă concursului de împrejurări grele și nu vor să devină „rino-ceri”. Cît privește placheta *Periplu rotund*, citind-o într-o seară, a aflat totul despre Ion Stoica prin prisma creației sale poetice. De aceea cu mare satisfacție a dat citire unor poeme excelente, după părerea dumneaei: *Aniversare, Cînd nu mai zbori, Destin, asta este*.

Poetul Ianoș Țurcanu, cel care este autorul romanței *Mă-ntorc cu gîndul în trecut* (muzică Svetlana Badrajan, interpretă Cristina Pintilie), realizare ce a luat Premiul I la secțiunea creație la Festivalul național de romanțe *Crizantema de aur* de la Tîrgoviște, din anul curent, a enunțat că în prezent ia amploare o deprindere nefastă, supărătoare sau chiar dăunătoare printre cei care se dedau scrisului de a înșira pe hîrtie cuvinte cît mai alambicate, mai neînțelese pentru publicul larg – și prin aceasta se autoconsideră poeți talentați, pretinzînd în cele mai multe cazuri și la un renume, pe cînd la I. Stoica găsim o poezie rafinată, modernă sau postmodernă, care reliefează un om cult, instruit. Cele spuse au fost demonstrate prin citirea poeziei *Amintire de toamnă*. A aprobat aprecierile de mai sus poetul Iulian Filip, făcînd asociații dintre „mărul” din volumul lui I. Stoica și cel din creația proprie.

„Ion Stoica este un poet elitar, a reiterate scriitorul și cercetătorul istoriei basarabene Iurie Colesnic. *Periplu rotund* este o antologie aniversară – un frumos cadou la cei 75 de ani. Accentul se pune pe versurile de la începuturi. Înaintea noastră se arată treptat în toată amploarea viziunea autorului asupra poeziei, care este un profesionist, un scriitor realizat (în ciuda tuturor criticilor!). Am observat potriviri cu poezia lui Lucian Blaga de după 1946. Însă versurile lui Ion Stoica sînt mai sentimentale, fără aură de a fi moderne. Ion Stoica este ca un miner – scoate din galerie la

suprafață zăcăminte ce strălucesc la lumina zilei. Și am mai observat necesitatea unui dialog permanent al condeierului cu cititorii, necesitate ce acționează aidoma unei «țevi de eșapament».

Foarte curios din fire, conf. univ. dr. în economie Vasile Șoimaru i-a făcut o vizită nu de mult lui I. Stoica la București, aflându-se, de fapt, în interes de serviciu, căci dna director general al BM „B.P. Hasdeu” Lidia Kulikovski amintește adeseori de renumitul bibliolog, îi transmite mesaje, cărți, reviste. „Am fost frapat de frumusețea clădirii renovate, în genere de rigurozitatea arhitectonică a Bibliotecii Universității din București (construcție ce nu poate fi cuprinsă în întregime chiar și în decurs de o oră-două) – ctitoria lui Ion Stoica, în care mi-a fost drept ghid însuși protagonistul nostru”, a spus V. Șoimaru, confirmând faptul că, după regretatul prof. Paul Bran, de la ASE din București, a mai descoperit un om deosebit și un prieten fidel în capitala României – pe savantul și poetul Ion Stoica.

În continuare cei prezenți la această ședință neobișnuită a Clubului au ascultat cu mult interes comunicarea „Pecha

Kucha”, realizată de Ludmila Pânzaru, directorul adjunct al BM „B.P. Hasdeu”. „Pecha Kucha” din japoneză se traduce ca „vorbărie”, „pălăvrăgeală”. Dar este o metodologie nouă de prezentare a unor rapoarte, referate scurte, organizate în mod particular după formă și durată la conferințele neformale „Pecha Kucha Night”, care au debutat în 2003, în capitala Japoniei – orașul Tokyo (inventatori: arhitecții Astrid Klein și Mark Dytham). Raportorul (care trebuie să aibă vocația de orator) prezintă alocuțiunea sa derulând 20 de slaiduri în formatul PowerPoint, a câte 20 de secunde fiecare, în felul acesta durata ei se limitează la șase minute și 40 de secunde. Alocuțiunile urmează una după alta (de obicei, variază de la opt până la 12). În prezent, „Pecha Kucha Night” este o întâlnire în diverse localuri, plină de voie bună, unde oamenii de creație – special invitați – împărtășesc din ideile, experiențele, munca lor în circa 400 de orașe ale lumii.

În încheiere, dr. Lidia Kulikovski a recomandat tradițional câteva apartii noi în bibliotecă pentru lectura de suflet a fiecăruia: revistele *BiblioPolis* (nr. 3, 2011),

publicație a BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău; *Lector* (nr. 1, 2011), publicație a Bibliotecii Județene „Duiuiu Zamfirescu” Vrancea; *Philobiblon* (nr. 1, 2011), publicație a Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca; *Cum citim* (eseuri; Brașov, Ed. „Aula”, 2006) de Nicolae Manolescu (critic și istoric literar) și, desigur, antologia de versuri *Periplu rotund* de Ion Stoica, despre

care și-au expus opiniile vorbitorii menționați mai sus.

Ședința Clubului de elită „Biblioteca Mov” a decurs atractiv. Cei prezenți s-au simțit motivați, arătându-și atitudinea față de chestiunile abordate. Bineînțeles, rămâne la latitudinea fiecăruia ce să folosească din cele auzite aici în activitatea sa de zi cu zi la serviciu sau în afara lui.

Aurel HIOARĂ

DRUMUL LUNG PRIN LABIRINTUL CREAȚIEI

Criticul și cercetătorul literar Vitalie Răileanu, care este de acum de mai mulți ani și pe post de animator-moderator al Cenaclului literar-artistic „Sic cogito” de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, pe 28 noiembrie 2011 a predat „cîrma” lui Anatol Moraru, dr. conf. univ. la Universitatea „A. Russo” din Bălți, critic literar și prozator, care cu plăcere i-a prezentat cărțile nou-apărute: *...totul la prezent* (Chișinău, Ed. „T-PAR”, 2010) și *Cerc în labirint* (Chișinău, Ed. „Magna-Princeps”, 2011). Rezumindu-i fișa biografică, universitarul bălțean a menționat că toate lucrările și activitățile de cercetare și editare V. Răileanu le face cu asiduitate, iar în ultimul timp acestea „iau turații”. Articolele incluse în volum sînt texte radiografiate, scrise cu ocazia unor apariții literar-artistice recente, sînt niște reacții corespunzătoare la momentul oportun. Ele pot fi încadrate în așa-numita „critică de întîmpinare”, iar munca dumnealui a rezultat cu două volume care trezesc admirația. „Nu aș folosi cuvinte elogioase, dar este evident că, în linii mari, autorul reușește cu brio să-și exprime punctul de vedere despre scriitori din diverse perioade ale vieții literare din republică”, a precizat A. Moraru.

Scopul unui critic literar este de a semnaliza despre o carte ce are bun în ea, dar

și ce nu prea a reușit să elucideze autorul. Aceasta este părerea criticului și istoricului literar, prof. univ., dr. hab. în filologie Ion Ciocanu, care a venit cu impresii de la lectura proaspetelor apariții, pe care găsindu-le ca reușite, cu porniri estetice sănătoase. „Nicolae Popa, Vlad Zbârciog, Nicolae Esinencu sînt într-adevăr așa cum i-a prezentat Vitalie Răileanu, care analizează opera succint, dar veridic – de multe ori ne «deschide ochii» la lucruri pe care ne vine greu să le intuim. De fiecare dată verific atitudinea mea față de cărțile citite, prin cele ce spune un alt critic literar, fiindcă îmi dau un imbold să revin la ele. Pot menționa cu certitudine că literatura de la noi poate concura cu cea de peste Prut, cu scrierile lui F. Neagu, M. Dinescu și ale altor scriitori români”, a concluzionat exegetul, dînd prioritate lucrării („celei mai consistente”) despre Nicolae Esinencu, scriitor care merită de mult să aibă o monografie solidă, să fie prezentat pe potriva activității sale literare.

Prozatorul Vlad Zbârciog, secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova, crede că și pe viitor protagonistul nostru se va concentra temeinic asupra recenziilor „de întîmpinare”, ne va invita la lecturi substanțiale, ne va provoca să cunoaștem procesul literar din Basarabia în deplina

lui cuprindere. „Cu siguranță putem spune că a apărut un critic literar de valoare, chiar în momentul cînd avem impresia că criticii literari consacrați din partea locului și-au luat un repaus pe nu știm cîtă vreme”, a menționat pe un ton de îmbărbătare membrul din conducerea USM.

Vitalie Răileanu a fost mult apreciat pentru prestația sa pedagogico-didactică de către conf. univ. dr. în filologie Elena Țau, de la Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova, care a reiterat că și însemnările literare ale dumnealui sînt scrise cu pătrundere adîncă în esența materialului, demonstrînd în așa fel că avem, fără îndoială, un critic literar ce merită să fie luat în considerație, deoarece are capacitatea de a diagnostica lucrurile într-un fel personal, într-o manieră ce pare, de la distanță, a fi ușoară.

Pe marginea volumelor puse în discuție au mai vorbit: prof. univ., dr. hab. în pedagogie Vlad Pâslaru, de la Institutul de Științe ale Educației, concretizînd că „Nicolae Esinencu este greu de prezentat în literatura de specialitate, autorul însă a avut curajul să scrie despre el și s-a des-

curcat de minune, celelalte articole sînt dezbateri ale operelor condeierilor noștri pentru cititorii simpli, fiindcă nu există literatură fără aceștia, fapt pe care îl desconsiderăm uneori”; Nina Corcinschi, critic literar, cercetător științific și cadru didactic universitar: „Vitalie Răileanu nu alege căi bătătorite, este atent la detalii, ceea ce denotă că are o pregătire temeinică în domeniu; scrie fără să folosească cuvinte dure și nu încheie dreptul la polemice ulterioare”; poeta Lidia Grosu care susține că „Vitalie Răileanu este plin de poetică, ocupă un loc adecvat în «coloana infinitului» a Neamului românesc”; cercetătorul literar Pavel Balmuș: „Protagonistul nostru este un cronicar harnic al procesului literar de la noi, preferă să scrie despre autori post-moderniști și dorim să nu se desprindă de această direcție.” Scriitorul umorist Efim Tarlapan a lansat ideea originalității: „Vitalie Răileanu se deosebește de alții prin faptul că coboară în public, a citit mii de pagini și spune lucrurilor pe nume”). Poetul Anatol Ciocanu a accentuat „buna intuiție de a selecta textele pentru analiză”, pe cînd scriitorul Traianus și-a expus părerea

că „criticul literar Vitalie Răileanu nu construiește ziduri între scriitori și cititori” și că „este o adevărată «mașină de scris», chiar dacă nu prea are beneficii materiale”. Pe parcursul ediției cenaclului au intervenit și alți vorbitori.

Într-o notă de pe coperta volumului *...totul la prezent* autorul se confesează: „Recenziile / prezentările respective au fost scrise în acest mileniu trei, cu tenta redactării unui capitol aparte din Istoria literaturii române din Basarabia (concept în curs de realizare la Institutul de Filologie al AȘM). Intențiile țin și de reliefarea unor «maladii literare»... Posibil că mulți colegi mi-ar sugera astăzi să fiu mai precaut, sau invers... mai impetuos la testarea cutărui sau cutărui volum din cuprinsul dat. Unii scriitori vizați nu pot fi (deja!) eliminați / excluși din cuprinsul Istoriei literaturii. În tot cazul, vreau să asigur cititorii cu niște «preferințe» ori cu o distingere controversată. Acești autori sînt prezenți în cuprinsul Literaturii din Moldova de Est confirmînd vitalitatea acestora.” Abordînd o viziune modernă asupra dezvoltării procesului literar-artistic și avînd un caracter instructiv, volumele de sinteze literare *...totul la prezent* și *Cerc în labirint* (în care se întrunesc numele acad. Mihail Dolgan, conf. univ. Gheorghe Dodiță, a scriitorilor Iurie Colesnic, Ion Hadârcă, Valeriu Matei, Simion Ghimpu, Nicolae Dabija, Arcadie Suceveanu, Nicolae Esinencu, Ioan Mănăscuță ș.a.) vor deveni instrumente utile și necesare pentru studenți, profesori și alte categorii de cititori care se interesează de creația literaților din spațiul pruto-nistean.

În prezent, Vitalie Răileanu (născut la 25 martie 1959 în satul Soloneț, raionul Soroca) este cercetător la Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, Sectorul literatură contemporană. În 1986 absolvește Facultatea de Litere a USM. În 1995, susține la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca teza de doctor în filologie cu tema *Poezie și poietică. Analize textuale* (conducător științific: prof. dr. Mircea Borcilă). Publică eseuri, portrete literare, articole de critică literară în mass-media (*Revista de lingvistică și știință literară, Philologia, Metaliteratura, Limba română, Literatura și arta, Făclia, BiblioPolis, Porto-Franco, Noul literator* ș.a.) și în volume colective, antologii, dicționare (*Literatura română postbelică: Integrări, valorificări, reconsiderări; Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană* ș.a.). Din 2010, este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Volumul de critică literară *Chei pentru labirint* a fost menționat, în 2009, cu Premiul pentru debut la Salonul Internațional de Carte din Chișinău, la ediția din 2010 a aceluiași Salon obține Premiul „Critica de întâmpinare” pentru volumul *Ludic și / sau ironic în poezia contemporană*, iar la cea din 2011 – Premiul „Profiluri literare” pentru antologia monografică *Nicolae Esinencu. Teatrul operei literare*.

Să sperăm că ne așteaptă încă multe surprize plăcute, ieșite de sub pana de cercetător a soroceanului nostru.

Andrei BUTUCENEANU

APUSUL UNUI LORD – PAUL EVERAC

Cel care, în volumul *Nevolnice tâlcuri și rime*, vorbea cu nonșalanță și cu inteligență despre moarte a încetat să mai fie. Maestrul Paul Everac a murit pe 18 octombrie 2011, într-un spital din București, la vârsta de 87 de ani. După o carieră de o viață, marele maestru spunea că nimic nu îl mai impresionează. Nici distincțiile, nici premiile nu îi țin de foame și

Paul Everac
(23.VIII.1924 – 18.X.2011)

că încearcă să se împrietenească cu moartea. Recunoscut ca unul dintre marii dramaturgi ai României, Paul Everac, pe numele real Petru Constantinescu, s-a născut la 23 august 1924, la Oradea. A urmat liceul la Arad, unde părinții săi erau profesori secundari, apoi Facultatea de Drept din București, fiind în același timp angajat la ziarul *Curentul*. Este, rând pe rând, cantaragiu („scriitor de sfeclă”) la Fabrica de zahăr din Arad, șef de secție la Agenția CEC din Hălmagiu, muzeograf la Buzău și Sighișoara, cantaragiu la Satu Mare, jurisconsult la întreprinderea forestieră din Mălini, șef de protocol la Marea Adunare Națională.

În 1948, a scris primul poem dramatic – *Robinson*. Au urmat alte zeci de piese, unele reinterpretări ale cunoscutelor mituri despre Oedip, Ifigenia, Ioan Botezătorul, Noe. Piesele sale de teatru – peste 140 – au cunoscut reprezentări în țară și în străinătate, au fost adaptate pentru film și televiziune, pentru teatru radiofonic, primind cronici elogioase în presa vremii, fiind premiate de Academia Română, Ministerul Culturii, Uniunea Scriitorilor din România, al cărui membru a fost din 1960. În 1986, i-a fost acordat Premiul Uniunii

Scriitorilor pentru întreaga activitate. După 1989, a fost numit director general al Televiziunii Române (1993-1994), apoi director al Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistă „Nicolae Iorga” de la Veneția (1995-1997). Semnează cărțile de teatru: *Ștafeta nevăzută* (1959), *Logodna* (1962), *Ferestre deschise* (1963), *O întâlnire*

neobișnuită – Câteva halbe cu rom (1964), *Curierul invizibil* (1964), *Simple coincidențe* (1966), *Și la stânga, trei ciocane și lanca la Hălmagiu* (1967), *Chirița pe șantier* (1970), *Un fluture pe lampă* (1974), *Doi patrioți năpăstuiți*, *Ferestre deschise*, *Cititorul de conțor*, *Coada* (2004). Cărți de proză: *Don Juan din Grădina Icoanei* (1968); *Funigiei peste Alpi* (1987). Eseuri: *Reflecții despre inteligență*. *Opinii* (1967), *Apel către tâmpiți* (2003), *Thalia zurbagie – Libertatea mult așteptată și ficele ei* etc. Poeme: *Nevolnice tâlcuri și rime* (Editura „Semne”).

Reputatul dramaturg și regizor și-a păstrat intactă puterea scrisului și a creației până la final. Apărător fără concesiile al tradițiilor și valorii, maestrul Paul Everac va stăruir multă vreme în memoria colectivă. Celui care de-a lungul operei a jonglat cu tragedia, cu terifiantul, cu situațiile limită, cu ironia amară sau elegant-licențioasă, păstrând însă acea clasică „bienséance”, trebuie să i se recunoască înnoirile aduse teatrului, pe care l-a strămutat din sfera miturilor în varietatea istoriei și a geografiei, extinzându-i punctele de (re)pornire și înțelegere după 1989. Fidelă față de realitate, față de lumea sa sufletească, opera maestrului Paul Eve-

rac trădează nevoia intensă de comunicare, cu tot ceea ce presupune aceasta, inclusiv abolirea unor convenții, face aluzie la tradiția culturală a poporului român, la propriul destin, dar totodată invită să luăm aminte la farmecul prezent în orice lucru, oricât de umil, la forța de seducție a tot ceea ce este real, viu, dar și la tragicul din „semnele deja prea tocite ale timpului”.

Maestrul a contribuit statornic, în ultimii ani, în pofida vicisitudinilor vremurilor, la afirmarea culturii și artei românești, ca o dimensiune autentică a geografiei noastre spirituale. În preajma sa se adunau în pâlcuri artiștii și scriitorii vremii, iar maestrul era capabil de un discurs frumos, de o recitare magică, o frazare frumoasă, care izvorau dintr-o nesecată cultură și sensibilitate. Avea strâns la un loc toate caracteristicile pe care și le-ar dori un bun intelectual, de aceea toți dădeau, pur și simplu, năvală peste el. Rezervația artistică de la Podul Dâmboviței, sat al comunei Dâmbovicioara, județul Argeș, unde aveau loc anual importante manifestări culturale și artistice, s-a remarcat prin colecția de monumente sculpturale la vedere, aparținând măiestriei reputatului regizor și om de cultură, sculptorul Paul Everac, grupate sub numele de *Poeme reprezentative din lirica română* și așezate pe drumul public Câmpulung-Brașov. Adăugăm colecției și ansamblurile *Curtea Mare*, *Curtea Himerelor*, *Necropola*, *Rotonda dramaturgilor români*, un *Panteon al Teatrului Românesc* – spațiu multifuncțional cu 90 de locuri, toate construite în curtea casei sale, sub egida Fundației Culturale „Steaua Carpatină”, al cărei președinte era. Fresca murală a panteonului, realizată de Răzvan Burlacu, evocă 25 de portrete de autori dramatici, trei de regizori, 100 de actori, histrioni ai nemuririi, slujitori remarcabili ai acestei arte, care au dat ființă și valoare operei dramatice a maestrului Paul Everac și cu deosebire, scrise cu penelul artistului plastic, numele celor care s-au învrednicit la ctitorirea lăcașu-

lui: Ion Antonescu (fost secretar de stat la Ministerul Culturii), Ion Brănescu, Adriana Muraru, Viviana Ilea.

Rezervația artistică de la Podul Dâmboviței cuprinde lucrări de artă plastică centrate pe ideea majoră a liricii culte și a baladei populare românești. Este vorba de monumentele: *Rodica*, după Vasile Alecsandri, *Nunta Zamferei*, după George Coșbuc, *Legenda Mânăstirii Argeșului*, după culegerea lui Vasile Alecsandri, *Gorunul*, după Lucian Blaga, *Mistrețul cu colți de argint*, după Ștefan Augustin Doinaș, *Moartea căprioarei*, după Nicolae Labiș, *Miorița*, culegere, Vasile Alecsandri, *Domnișoara Huss*, după Ion Barbu, statuile *Roșu Împărat*, *Eva și Șarpele*, *lelele*, precum și *Galeria celor cincii*, *Curtea himerelor*, *Genotaful familiei*, *Amfiteatrul dramaturgilor*, *Șase caritate țărănci*, *Enescu*, *Fresca*, *Sgraffito*, alte întruchipări artistice și spectaculare din arealul Everac de la Podul Dâmbovicioara: *Teatrul Robinson*, cu 64 de locuri, *Amfiteatrul neo-clasic* cu 182 de locuri, hruba *La șapte țărănci* cu 24 de locuri, *Pergola cu Prepeleac*, unicat, 18 locuri, *Poliedrul magic*, *Terasa de convenire* etc.

„Doamne, ce strălucire aici și ce pustietate în noi!”, ar fi spus Lucian Blaga. „Nu e cazul să exagerăm”, ar fi răspuns maestrul Paul Everac. „Sunt un modest particular care s-a brodit să scrie cu predilecție piese de teatru și care a dorit să-și anime singurătatea și să-și împodobească ambientul și atunci a adus aproape de el și de familia lui, chipurile unor maștri cât și pe ale unor colegi de breaslă, din aceeași rară specioasă îndeletnicire.” Orfeul de la Podul Dâmboviței, prin cântecul lirei sale artistice, a trudit o viață la restaurarea goetheană a teatrului de idei, a teatrului mitic, modern, expresionist, romantic, a teatrului românesc în genere, a sculpturii, a picturii, a filosofiei și poeziei, a „resurselor și ispitelor” din Țara Muscelului, ca să ne lase nouă, generațiilor, *Urme pe zăpadă*.

Maria Diana POPESCU,
Stuttgart, Germania

VICTOR DUMBRĂVEANU

După o boală grea și incurabilă, s-a stins din viață prozatorul și publicistul Victor Dumbrăveanu, personalitate distinctă a culturii noastre, om de o rară sensibilitate.

S-a născut la 20 august 1946, în satul Corlăteni, Râșcani, într-o familie de țărani. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1968), după care a activat în calitate de redactor la mai multe ziare și reviste: *Moldova socialistă* (1966-1972), *Tinerimea Moldovei* (1972-1977), *Moldova* (1977-1986), redactor-șef la revista *Orizontul (Columna)* (1986-1991), redactor-șef adjunct la publicațiile *Business glob*, *Curierul de seară* și redactor-șef la revista *Știința* (1991-1996), consilier la Ministerul Culturii (1996-1997).

Primele povestiri le-a publicat în *Tinerimea Moldovei*, *Moldova socialistă* și *Cultura*.

A debutat editorial cu volumul de nuvele *Insula de coral* (1975). A semnat peste douăzeci de cărți, între ele romanele *Strigătul de pe celălalt țărm al dragostei* (1977), *Numește fericirea altfel* (1980), *File de adio* (1981), *Nesomnul bărbaților* (1985), *Pasărea din noi* (1987), volumele de povestiri *Casa cu fața spre ispită* (1993), *Trăim ultima dată* (2002), *Lección de amor* (2010), *Jurnal ironico-sentimental* (2010), *La Paris, la neamuri. Jurnal de impresii, note, opinii* (2002), mai multe cărți pentru copii. În tot ce a scris Victor Dumbrăveanu rămâne fidel universului rural, în care omul simplu trăiește drame sentimentale, momente de bucurie, clipe de dragoste și realizări, dar și de neliniște și dezamăgire.

Lecturate astăzi, scrierile lui V. Dumbrăveanu au același impact asupra cititorului, fiindcă ele sondează realitățile

(20.VIII.1946 – 4.XII.2011)

noastre autohtone, spiritul și sufletul nostru ancestral. Trecerea scriitorului la cele veșnice este o pierdere grea pentru întreaga noastră cultură.

Victor Dumbrăveanu a fost un bun, fidel prieten al Bibliotecii Municipale, adeseori participând și animând manifestări culturale, cu deosebire la filialele *Ovidius*, *Transilvania*, precum și la Sediul Central. În 2006, BM „B.P. Hasdeu”, Filiala „Ovidius” au elaborat și editat biobibliografia *Victor Dumbrăveanu*

(alcătuitori Margareta Cebotari și Liuba Ciobanu, coordonator Elena Butucel, ediție îngrijită de Lidia Kulikovski). Ne-a mărturisit că această „carte de vizită”, oferită de biblioteca noastră, l-a bucurat nespun, unde mai pui că se afla încă sub impresia apăsătoare a unor dureroase pierderi. Va rămâne mult timp în amintirea cititorilor ca o prezență luminoasă...

File de adio pentru Victor Dumbrăveanu

Victor Dumbrăveanu nu era omul de moarte, ci, mai întâi și-ntâi, omul de viață lungă. Văzându-l cât de jovial și plin de viață e, mă gândeam că va bate suta de ani și va trece hăt dincolo de ea.

Victor a fost unul dintre cei mai prolifici scriitori și publiciști de la noi, scriind niște nuvele și romane superbe, iar publicistica sa a servit drept model pentru mai multe generații de tineri ziarști.

A fost omul luminii. Peste tot unde a lucrat, dar a lucrat în multe locuri, la mai multe redacții (*Moldova socialistă*, *Tinerimea Moldovei*, revista *Moldova*, redactor-șef la revista *Orizontul* etc.) a împrăștiat în

jurul său doar lumină, nefiindu-i cunoscute zavistia și ura. El a avut parte și de una, și de alta, pentru că doar în oamenii buni și talentați se trage cu tunul. Mediocritatea stă în tufișuri și doar aude aceste salve, pe când cei alde Victor Dumbrăveanu, în care s-a tras masiv toată viața lui, și-a acoperit inima doar cu pieptul, de unde, poate, i și s-a tras această moarte atât de tânără. Ba nu, moartea a fost totdeauna bătrână, el a fost totdeauna tânăr.

Eu cred că acum plecatul întru Domnul Victor Dumbrăveanu presimțea această moarte, altfel cum s-ar explica faptul că, pe lângă cele mai luminate titluri de nuvele și romane ale sale – *Strigătul de pe celălalt țărm al dragostei*, *Numește fericirea altfel*, *Insula de coral* – veneau, încă de pe

atunci, și ecourile acestei morți care avea să-l ajungă peste ani, moarte pe care nu o aștepta nimeni, cu atât mai puțin el – romanele *File de adio* (1981) și *Trăim ultima dată* (2002). De ce și-a intitulat romanul pentru adolescenți *File de adio*? De ce a pus numele unei lucrări care debordează de optimism și dragoste de viață *Trăim ultima dată*?

Acum, când Victor Dumbrăveanu a plecat dintre noi, am rămas să-i citim, dar să-i și recitim aceste *File de adio*, căci dacă le-am fi citit și recitit mai cu atenție atunci când autorul lor era încă în viață, acum, poate, nu ne luam adio de la cel care ne-a fost coleg, prieten și camarad de luptă.

Eugen GHEORGHIȚĂ

LEONIDA LARI

Decesul subit al Leonidei Lari, survenit în urma unei boli care a ținut-o la pat, în dimineața zilei de 11 decembrie curent, a șocat multă lume. Nu mai puțini au căutat să o vadă pentru ultima oară – acasă, apoi la Catedrala „Sf. Teodora de la Sihla”, apoi la Opera Națională, în fine, la Cimitirul Central din str. Armenească, unde a fost înhumată la amiaza zilei de 13 decembrie. Întru cinstirea memoriei celei care a fost Leonida Lari, inserăm mai jos necrologul USM, două evocări ale unor colegi de-ai ei, precum și o poezie percepută ca un Testament al mării poete și luptătoare pentru demnitatea noastră națională.

(26.X.1949 – 11.XII.2011)

* * *

O boală grea și nemiloasă a smuls-o dintre noi, în dimineața zilei de 11 decembrie 2011, pe Leonida Lari – distinsă poetă, eseistă și traducătoare, om politic, cavaler al Ordinului Republicii (1996), luptătoare

pentru libertatea și emanciparea națională a românilor basarabeni, supranumită „o Ioana d'Arc a Basarabiei”.

S-a născut la 26 octombrie 1949, în s. Bursuceni, Sângerei, într-o familie de intelectuali. Licențiată în filologie, Universitatea de Stat din Moldova (1966-1971). A activat la Muzeul Republican de Literatură „D. Cantemir”, la Editura „Cartea Moldovenească” și la săptămânalul *Literatura și arta*. Redactor-șef, din 1989, la prima publicație în grafie latină din Basarabia, *Glusul*, reintitulată ulterior *Glusul Națiunii*. Deputat în Sovietul Suprem al URSS (1989-1991), deputat în Parlamentul României (1992-2009).

Între 1990 și 1997 a stat în fruntea Ligii Creștin-Democrate a Femeilor din R. Moldova.

Debutează editorial cu volumul de versuri *Piața Diolei* (1974), apreciat de critica literară ca una dintre cele mai origi-

nale apariții în colecția *Debut*. În 1980 își tipărește cea de-a doua carte, *Marele vânt*, urmată de volumele de poezie *Mitul tran-dafirului* (1985), *Scoica solară* (1987), *Dulcele foc* (București, 1989), *Anul 1989* (1990), *Lira și păianjenul* (1992), *Al nouălea val* (1993), *Scrisori din strada Maicii Domnului* (București, 1995), *Între îngeri și demoni* (București, 1998), *Învingătoarele spații*, volum antologic (București, 1999), *Infinitul de aur* (2001), *Epifanii și Teofanii* (București, 2005), *Sibilă* (București, 2006) ș.a. Semnează volumul de eseuri *Epifanii* (1994). În 1988, editează cartea de basme pentru adolescenți *Insula de repaus*, iar în 1989 – placheta de versuri pentru copii *Lumina grăitoare*.

În toate cărțile sale de poezie, Leonida Lari a îmbinat gravitatea rostirii cu iluminarea vizionară, dulcea melancolie cu febra mesianică, suavitatea și energetismul cu militanțismul civic. Efortul sacralizării topit în versuri melodioase conviețuiește în lirica sa cu angajamentul civic, rostit tunător, cu spirit justițiar, oferind o cronică lirică a procesului de renaștere basarabeană sub semnul românismului. A tradus din marii poeți ai lumii: Edgar Poe, Novalis, Hölderlin, Pușkin, Esenin ș.a.

Creația sa este inclusă în numeroase antologii lirice apărute în România, Franța, Suedia, Belgia, Iugoslavia. A fost distinsă cu Premiul pentru poezie „Mihai Eminescu” al Academiei Române pentru volumul *Dulcele foc*, cu Premiul „România Mare” – pentru întreaga activitate poetică și civică (1994) și Premiul „Tibiscus” (Serbia).

Recunoscută pe bună dreptate drept unul din fondatorii și liderii Mișcării de eliberare națională, în momentele cruciale ale istoriei noastre recente, Leonida Lari s-a aflat în primele rânduri ale militanților pentru refacerea conștiinței civice și naționale, pentru promovarea și afirmarea valorilor perene ale limbii, culturii și istoriei românilor moldoveni, manifestându-se ca o luptătoare neînfricată, ca un poet-tribun implicat în miezul fierbinte al evenimentelor.

Opera poetică a Leonidei Lari va rămâne în patrimoniul culturii noastre, iar

amintirea poetei și luptătoarei va fi mereu neîntinată în inimile celor care au cunoscut-o și au apreciat-o.

Dumnezeu s-o odihnească în pacea Sa luminată.

Îndurerați în Piața Diolei...

Iunie 1970. În republică se desfășura o sărbătoare literară consacrată memoriei poetului rus Pușkin.

La conacul boierului Ralli din satul meu de baștină, Dolna, sosise un grup de scriitori. În cadrul recitalului de poezie prezentat în curtea conacului, am ascultat-o și pe o tânără frumoasă, care a impresionat cu poeziile sale, dar și cu felul ei de a le prezenta. Eram elev și surpriza a fost ca, după recital, buna mea învățătoare să-mi facă cunoștință cu „poeta Liuba Tuchilatu, studentă la Universitatea de Stat, care semnează cu pseudonimul Leonida Lari”. Am vorbit ceva, după care tânăra poetă mi-a zis să trec numaidecât pe la Chișinău, dacă doresc să-mi dea niște cărți bune. Degrabă m-am pornit spre capitală, mototolit de emoții, pentru că nu-mi dăduse prin cap să iau cu mine altceva decât vreo doi pumni de cireșe albe. Îmi închipuiam chiar și replica ei: „De ce te pornești prin poezie cu cireșe?” Dar a fost una din cele mai impresionante zile din viața mea. Și Leonida, dar și soțul ei, tânărul actor Mihai Iorga, m-au primit de parcă eram cunoscuți de-o veșnicie. Apoi Leonida mi-a făcut cunoștință și cu fratele ei, Leonard Tuchilatu, un fel de Nicolae Labiș basarabean.

După prima întâlnire, m-am întors acasă cu mai multe cărți românești, inclusiv un volum de Rainer Maria Rilke, poet austriac de limba germană, care a devenit cartea mea preferată în anii studenției. Au urmat niște legături de adevărată prietenie între familia mea și a soților Iorga. Atunci când mi-a venit și mie rândul să mă căsătoresc, Leonida a insistat ca viitoarea mea soție să meargă la Palatul Căsătoriei

lor îmbrăcată numaidecât în rochia ei de mireasă. Iar o dată, în timpul discuțiilor, s-a ridicat repede, a luat un ac, și-a spart buri-cul degetului arătător, mi-a zis să fac și eu același lucru, după care a îmbrățișat rănile: de-acu înainte suntem frați de cruce! Asta era Leonida...

Am adorat-o apoi și ca politician, și ca luptătoare înflăcărată pe baricadele Mișcării de eliberare națională, și ca apărător al basarabenilor în Parlamentul de la București. Dar, în ultimii ani, nu ne-am mai găsit. Îndurerată, ea a trecut din *Piața Diolei* cu *Marele vânt* prin *Dulcele foc* spre *Al nouă-lea val*...

Astăzi, mergând spre Biserica „Sfânta Teodora de la Sihla”, unde îi stă corpul ne-însuflețit pentru a fi dus pe ultimul drum, mi se pare că a fost ca o Fată Morgana și mă opresc în Piața Diolei, unde văd cum cei doi pumni de cireșe albe mi se transformă în doi pumni de lacrimi amare.

Iartă-ne, Leonida...

Gheorghe BUDEANU

Deși foarte iubită, dorită, solicitată de mulți, Leonida era totuși o mare solitară

Cu 20-23 de ani în urmă, Leonida Lari se afla mereu, zilnic, în centrul atenției și se părea că toată lumea e cu ochii pe ea... Un ziarist din Estonia, martor la mitinguri, la ședințele cenaclului *Alexe Mateevici*, la alte manifestări ale Mișcării de Renaștere Națională, din centrul Chișinăului, a numit-o atunci, prin 1989, *Ioana d'Arc a Basarabiei* și foarte mulți, inclusiv oponenții sau adversarii poetei, au fost de acord că i s-a atribuit un calificativ nu numai extrem de reușit, dar și pe potriva caracterului și a acțiunilor pe care le întreprindea. Cu adevărat, Leonida Lari merita acest supranume.

În ultimii ani, Leonida Lari avea un mod de viață retras, cu totul discret. Unii spuneau că o duce foarte bine la București,

alții mărturiseau că ar fi văzut-o la Chișinău, în compania unor prieteni sau colegi de breaslă literară. Cîte cineva mai adăuga că ar fi arătat poeta nu tocmai bine... Și iată că azi, duminică, 11 decembrie 2011, mai întâi câteva apeluri telefonice, apoi și posturile de radio și TV au făcut publică trista știre a plecării pentru totdeauna dintre noi a Leonidei Lari. Știrea, trebuie să recunosc, m-a răvășit enorm... Poeta, luptătoarea pentru dreptatea noastră, a murit în chinuri grele, marginalizată și dată uitării.

Leonida Lari mi-a fost foarte dragă: înainte de toate, pentru că a fost o mare poetă, cu har de la Dumnezeu, apoi și o artistă militantă. Nu s-a temut să stea în fața mulțimii, ba mai mult – a mobilizat zecile de mii de conaționali în Piața Marii Adunări Naționale. A făcut totul pentru apariția primului ziar românesc în Basarabia sub ocupație rusească – *Glusul*. Și-a exprimat tranșant atitudinile și în Parlamentul României. Adeseori a scris și a spus lucruri incomode, din care motiv nu a plăcut și s-au găsit destui ca să o marginalizeze, s-o bârfească, s-o insulte, să-i provoace dureri. Leonida Lari merită toată prețuirea și admirația și pentru că, fiind o artistă prin excelență, a fost și o mamă adevărată – a născut, a crescut, a educat trei fiice: Romana, Cristina, Emanuela. La serviciu, ca deputată ori deținând alte funcții, a arătat multă omenie colegilor, prietenilor, rudelor, dar și unor străini, necunoscuți care, desperați, apelau la ajutorul ei.

Marea durere e că Leonida Lari pleacă tocmai acum când avem nevoie de spiritul și energiile mobilizatoare pe care le avea ea. Dar... Poate că această moarte îi va trezi din letargie pe conaționali noștri, îi va determina să se gândească la faptul că avem de făcut multe pe acest pământ, pe care Leonida l-a iubit fierbinte, l-a cântat cu duioșie, luptând și sacrificându-se pentru el.

Am lucrat în preajma Leonidei Lari mulți ani, la revista *Glusul* – de la pregătirea primelor numere, în iarna lui 1988, ce au apărut în clandestinitate (nr. 1, la Riga,

în martie 1989; nr. 2, în iulie, la Vilnius) până în 1995 – și nu am decât amintiri frumoase, duioase despre ea. În 1989 i-am lecturat un manuscris care avea să devină prima ei carte cu litere latine – *Anul 1989*, îngrijit la Editura „Hyperion” de regretata ziaristă și redactor de carte Stela Vangheli-Butnaru.

În nr. 3 al revistei *BiblioPolis* din anul curect am pregătit pentru tipar un eseu al Drăgostiței Bujor despre Leonida Lari, pe care l-am însoțit cu un florilegiu de poeme, selectate de către colegul Valeriu Rață din câteva plachete de ale ei. Acest număr de revistă a ajuns la Leonida când se afla pe patul suferinței fără alean... Apropiatăii ei mi-au spus că s-a bucurat de această neuitare pe care i-am arătat-o prin intermediul revistei *BiblioPolis*...

În aceste zile după plecarea dintre noi a Leonidei, încerc să-mi amintesc: când am văzut-o prima dată? Ei da, la începutul anilor '70, pe coridoarele Universității. Dar am discutat cu ea mai mult, mai pe îndelete, în octombrie 1976. Era printre cei care îl conducea la gara Chișinău, la trenul spre Moscova, pe Nichita Stănescu. După plecarea trenului, toți s-au risipit care și încotro, încât am rămas pe peron numai eu și Leonida. N-am îndrăznit să-mi ofer serviciile, ea mi-a zis dacă nu vreau să o conduc „în noapte”: era aproape de ora 23, și ea locuia într-un cămin din sectorul Botanica. Tot drumul, cât am mers pe jos, mi-a vorbit despre poezia lui Nichita și în genere despre poezie. În fața căminului, mi-a zis cu un surâs trist: „Cred că ne vom mai întâlni, vom continua discuția...” Acea discuție, dar și multe altele, aveam să le continuăm exact peste 12 ani, în toamna lui 1988, când m-a „cooptat” în echipa *Glasul-ui*. Mai apoi, de-a lungul anilor, adeseori am rămas cu impresia că, în ciuda faptului că era o fire extrem de sociabilă, deși foarte iubită, dorită, solicitată de mulți, Leonida Lari era totuși o mare solitară.

Vlad POHILĂ

TESTAMENT

Fratelui Leonard

Mă-nvinge primăvara cu-al ei zor
De-a înverzi, de-a înflori, de-a coace,
Ce simplu-ar fi să cad lângă-un izvor
Din Căpriană, să visez a pace.
Ce simplu-ar fi, dacă n-aș fi cum sînt –
Un grav refuz la patimi trecătoare,
Pentru cei ordinari de pe pămînt
Și dragostea aproape-i o teroare.
Eu sufăr astăzi pentr-un ordinar
Ce-și saltă-o reputație precară,
Dar cum iubirea e din cer un dar,
Mă-nvinge astăzi verde primăvară.
Totul e verde-n fața mea și tot
Impune bucurie, nu durere,
Iar eu mă duc, precum se duse Lot,
Sodoma și Gomora-s în putere.
Eu merg pe-un drum ce nu se-arată lent,
În urma-mi sarea arde orice stare,
În urma-mi pe-acest drum incandescent
Răsar doar monumente mari de sare.
Mă-nvinge primăvara cu-al ei zor
De-a înverzi, de-a înflori, de-a coace,
Ce simplu-ar fi să cad lângă-un izvor
Din Căpriană, să visez a pace.
Ce simplu-ar fi, dacă-aș trăi cumva
Mai altfel, mai supus, mai cu momentul,
Dar eu nu pot, și toată viața mea
E-o lacrimă ce-și curge monumentul.
Și merg, și merg, tot merg în infinit,
Și sufletul nu-mi lasa nici într-o gară,
Merg către-un frate-al meu cel mai iubit
În cea mai verde-n lume primăvară.
Merg către-un frate-al meu dinspre-un pustiu
De stare, de gîndire, de candoare,
Merg către-un mort mai viu ca orice viu
Care mă-așteaptă ca pe-o sărbătoare!
Rămii cu bine, lume, și rămii
Cu o enormă, groznică rușine,
Că de la ziua ta, din cea dintii,
Poeții nu avură loc în tine.
Rămii și tu, biet trăitor sub vreme,
Ce m-ai trădat dintr-o tocmeală-a pieții,
Ce primăvară, Doamne, de te temi
Că dai în Dumnezeu, lovind poeții!
Ei, cei mai puri, au fost cei mai blamați,
Ei, cei răniți, cîntat-au chiar și rana,
Ah, de-am să mor, vă rog să mă-ngropați
Sub un stejar, din dor, la Căpriană.

Leonida LARI